

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

J Ö N K Ö P I N G S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under de fem år, hvilka denna berättelse omfattar, har Jönköpings län bibehållit samma *yttre gränser*, som i nästföregående femårsberättelse angifvits.

Länets *yttre* utgör, med inberäkning af den till detsamma hörande del af sjön Vettern, således fortfarande 11,522¹⁸ kvadratkilometer. Utom vatten beräknas länets *yttre* vara 10,615⁷⁴ kvadratkilometer.

Länets längd från norr till söder utgör omkring 138 kilometer och dess största bredd uppgår till vid pass 141 kilometer.

Länet är beläget mellan 58°9'12" och 56°50'18" nordlig bredd. Ostligaste och västligaste punkterna af länet ligga, den förra 2°23'24" och den senare 4°58'36" v. från Stockholms observatorium.

I *administrativt hänseende* är länets landsbygd fortfarande *indelad* i 6 fögderier och 23 länsmansdistrikt. Dessa hafva under den senaste femårsperioden icke undergått någon förändring i sina områden. Länsmansdistrikten äro indelade i fjärdingsmansdistrikt, hvilka i allmänhet omfatta en socken. Större socknar äro dock delade i flere fjärdingsmansdistrikt.

Länets städer äro liksom förut 3.

Emellertid hafva under ifrågavarande femårsperiod *underdåniga* ansökningar om förändringar uti nämnda indelning, på

sätt här nedan närmare omförmäles, gjorts af dels stadsfullmäktige i Eksjö och dels Nässjö stationssamhälle, hvilka framställningar för närvarande äro på Kungl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

Uti berörda af stadsfullmäktige i Eksjö gjorda *underdåniga* ansökning har hemställts, dels att den mark, som staden jämlikt nådig resolution den 4 september 1896 inköpt från kyrkoherdebostället $\frac{1}{2}$ mantal Store- eller Prestgården i Eksjö socken måtte varda lagd till staden samt dels att omförmälda hemman jämväl i öfrigt måtte varda i administrativt och judiciellt hänseende öfverflyttadt från Eksjö landsförsamling till Eksjö stad, men sistnämnda del af framställningen har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande icke ansett sig böra i dess helhet tillstyrka.

Sedan genom kungl. brefvet den 17 oktober 1890 åt Nässjö stationssamhälle tillförsäkrats köpingsrätt under villkor, bland annat, att det för köpingen bestämda område blifvit inom tio år där-efter behörigen för alltid afsöndradt från det hemman, hvarunder det dittills lydt, men de inom köpingsområdet belägna tomtplatser, som egas af C. M. Blombergs arfvingar, icke blifvit, på sätt sålunda föreskrifvits, afsöndrade från det nämnda arfvingar tillhöriga ett halft mantal Runneryd, är sagda medgifvande af köpingsrättigheter numera förfallet. Uti ofvanberörda *underdåniga*

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-55.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	6.
3. Näringar.....	13.
Tab. A. Jordens användning och utsädesbeloppet i Jönköpings län åren 1895 och 1900.....	13.
Tab. B. Landtbruksingeniörernas verksamhet inom Jönköpings län åren 1896-1900.....	16.
Tab. C. Jönköpings läns hushållningssällskaps inkomster och utgifter åren 1896-1900.....	18.
4. Kommunikationer och varubyten.....	25.
Tab. D. In- och utförseln i Jönköpings hamn af några viktigare varor åren 1896-1900.....	34.
Tab. E. Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker i Jönköpings län åren 1896-1900.....	35.
5. Kameralförhållanden.....	36.
Tab. F. Utarrenderade mindre kronoegendomar i Jönköpings län, som försålt åren 1896-1900.....	37.
Tab. G. Lån som kommuner i Jönköpings län åren 1896-1900 erhållit nådigt tillstånd att upptaga.....	39.
6. Politi.....	40.
Tab. H. Omsättningen vid de enskilda bankerna och aktiebankerna i Jönköpings län åren 1896-1900.....	48.
Tab. I. Sparbankerna i Jönköpings län år 1899.....	48.
Tab. K. Jönköpings m. fl. läns pensionsförenings ställning vid slutet af åren 1896-1900.....	49.
Tab. L. Sjukvårdsanstalternas i Jönköpings län verksamhet åren 1896-1900.....	52.
 Tabellbilagor	 56-74.
Tab. 1. Folkmängden i Jönköpings län åren 1896-1900.....	56.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Jönköpings län åren 1896-1900.....	57.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Jönköpings län år 1900.....	58.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Jönköpings län år 1900.....	59.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Jönköpings län år 1900.....	60.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande maktens undersåtar, i Jönköpings län år 1900.....	63.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och därmed jämförliga inrättningar i Jönköpings län år 1900.....	64.

B I D R A G

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 9.

ÅREN

1896—1900.

J Ö N K Ö P I N G S L Ä N .

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under de fem år, hvilka denna berättelse omfattar, har Jönköpings län bibehållit samma *yttre gränser*, som i nästföregående femårsberättelse angifvits.

Länets *yttre* utgör, med inberäkning af den till detsamma hörande del af sjön Vettern, således fortfarande 11,522¹⁸ kvadratkilometer. Utom vatten beräknas länets yttre vara 10,615⁷⁴ kvadratkilometer.

Länets längd från norr till söder utgör omkring 138 kilometer och dess största bredd uppgår till vid pass 141 kilometer.

Länet är beläget mellan 58°9'12" och 56°50'18" nordlig bredd. Ostligaste och västligaste punkterna af länet ligga, den förra 2°23'24" och den senare 4°58'36" v. från Stockholms observatorium.

I *administrativt hänseende* är länets landsbygd fortfarande *indelad* i 6 fögderier och 23 länsmansdistrikt. Dessa hafva under den senaste femårsperioden icke undergått någon förändring i sina områden. Länsmansdistrikten äro indelade i fjärdingsmansdistrikt, hvilka i allmänhet omfatta en socken. Större socknar äro dock delade i flere fjärdingsmansdistrikt.

Länets städer äro liksom förut 3.

Emellertid hafva under ifrågavarande femårsperiod *underdåniga* ansökningar om förändringar uti nämnda indelning, på

sätt här nedan närmare omförmäles, gjorts af dels stadsfullmäktige i Eksjö och dels Nässjö stationssamhälle, hvilka framställningar för närvarande äro på Kungl. Maj:ts nådiga pröfning beroende.

Uti berörda af stadsfullmäktige i Eksjö gjorda *underdåniga* ansökning har hemställts, dels att den mark, som staden jämlikt nådig resolution den 4 september 1896 inköpt från kyrkoherdebostället $\frac{1}{2}$ mantal Store- eller Prestgården i Eksjö socken måtte varda lagd till staden samt dels att omförmälda hemman jämväl i öfrigt måtte varda i administrativt och judiciellt hänseende öfverflyttadt från Eksjö landsförsamling till Eksjö stad, men sistnämnda del af framställningen har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande icke ansett sig böra i dess helhet tillstyrka.

Sedan genom kungl. brefvet den 17 oktober 1890 åt Nässjö stationssamhälle tillförsäkrats köpingsrätt under villkor, bland annat, att det för köpingen bestämda område blifvit inom tio år där-efter behörigen för alltid afsöndradt från det hemman, hvarunder det dittills lydt, men de inom köpingsområdet belägna tomtplatser, som egas af C. M. Blombergs arfvingar, icke blifvit, på sätt sålunda föreskrifvits, afsöndrade från det nämnda arfvingar tillhöriga ett halft mantal Runneryd, är sagda medgifvande af köpingsrättigheter numera förfallet. Uti ofvanberörda *underdåniga*

ansökning har emellertid stationssamhället hemställt, antingen att samhället till den omfattning, som funnes angifven å en den underdåniga ansökningen bifogad plankarta, måtte berättigas att utgöra stad med därmed förenade fri- och rättigheter samt med egen jurisdiktion eller ock att, därest laga hinder skulle finnas möta för bifall till ansökningen med afseende å hela nämnda område, de sökta rättigheterna måtte beviljas för det å plankartan upptagna område, som egdes af Kungl. Maj:t och kronan, stations-samhället samt andra enskilda personer än C. M. Blombergs arfvingar.

I *judiciellt* afseende är länet äfven under denna femårsperiod deladt i 5 domsagor, bestående af 7 tingslag, och hafva under nämnda tidsperiod domsagorna icke undergått någon förändring till sitt omfång. Fråga har dock uppstått om sammanslagning af Norra och Södra Vedbo till ett tingslag med gemensamt tingsställe i Eksjö.

Vidare har, på sätt ofvan omnämmts, under ifrågavarande tid underdåniga ansökningar gjorts dels om öfverflyttande uti judiciellt hänseende af ett halft mantal Store- eller Prestgården från Norra och Södra Vedbo härads domsaga till Eksjö stad, samt dels att Nässjö stationssamhälle måtte, i sammanhang med erhållande af stadsrättigheter, i judiciellt afseende skiljas från Tveta, Vista och Mo härads domsaga.

I *kommunalt* hänseende räknar länet fortfarande 127 socken-kommuner samt 3 städer och 2 köpingar (Vernamo och Tranås).

Vernamo köping har under år 1899 ingått till Kungl. Maj:t med underdånig ansökning om utvidgning af det för köpingen genom nådigt bref den 28 november 1862 bestämda område, i det att köpingen hemställt, att åtskilliga däromkring inom Vernamo socken belägna områden måtte i kommunalt hänseende till köpingen öfverflyttas. De till inkorporering med köpingen sålunda föreslagna områden innefatta en areal, som är nära dubbelt så vidsträckt som det förutvarande köpingsområdet. Kungl. Maj:ts beslut på denna framställning har icke ännu meddelats.

Ehuru icke utgörande särskilda kommuner hafva dock, såsom i föregående femårsberättelser omnämnes, Nässjö, Säfsjö, Hvetlanda och Forserums *municipalsamhällen* i vissa afseenden sina kommunala angelägenheter särskildt ordnade, ity att byggnads-, brand- och ordningsstadgarna för rikets städer samt hälsovårdsstadgan för riket, i hvad den angår stad, äro för sagda samhällen gällande.

Sedan i anledning af lagen den 27 maj 1898 angående tillägg till kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 28 april 1899 bestämt nya hufvudgrunder, hvilka vid tillämpning inom ofvannämnda samhällen af ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer skulle från ingången af år 1900 lända till efterrättelse, i stället för de genom nådiga brefven den 12 augusti 1881, den 29 september 1882, den 11 november 1887 och den 24 oktober 1890 fastställda, samt uppdragit åt Kungl. Maj:ts Befallningshafvande att, med tillämpning af dessa hufvudgrunder utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 29 augusti 1899 utfärdat ordningsföreskrifter rörande sagda stadgars tillämpning inom ofvannämnda samhällen.

Dessutom har genom nådigt bref den 15 december 1899 angående ändring af de beträffande tillämpning å sagda municipal-samhällen af hälsovårdsstadgans föreskrifter rörande stad gällande

administrativa bestämmelser förordnats, att, med ändring af hvad genom nådiga brefven den 19 augusti 1881, den 24 november 1882, den 3 februari 1888 och den 31 oktober 1890 i berörda hänseende föreskrifvits, vissa nya bestämmelser härutinnan skulle från och med ingången af år 1900 lända till efterrättelse.

Inom Säfsjö stationssamhälle inträffade den 8 maj 1897 en större eldsvåda, hvilken ödelade femton boningshus jämte flere magasin och uthuslängor och hvarigenom nämnda samhälles utveckling ej obetydligt hämmats.

Den mantalsskrifna folkmängden inom Säfsjö stationssamhälle, hvilken vid 1895 års slut utgjorde 1,341 personer, belöpte sig vid 1900 års utgång till endast 1,337 personer. Inom de öfriga af ofvannämnda samhällen var den mantalsskrifna folkmängden vid utgången af år 1900 i Nässjö 2,036, i Forserum 1,635 och i Hvetlanda 1,673 personer. Motsvarande siffror utgjorde vid slutet af år 1895 för Nässjö 1,605, för Forserum 1,378 och för Hvetlanda 1,143 personer.

På sätt i berättelsen för näst föregående femårsperiod omnämmts, var fråga då å bane om utverkande af köpingsrättigheter åt Hvetlanda bysamhälle, men har denna fråga icke heller under nu ifrågavarande femårsperiod fortskridit så långt, att underdånig ansökning i ärendet kunnat göras.

Förutom ofvannämnda municipalsamhällen finnas inom länet en del mera betydande och i rask utveckling stadda samhällen, inom hvilka dock byggnads-, brand- och ordningsstadgarna för rikets städer samt hälsovårdsstadgan för riket, i hvad den angår stad, ännu icke vunnit tillämpning. Sådana samhällen äro i första rummet Husqvarna stora fabriksamhälle inom Hakarps socken och Tveta härad, Gislaveds bysamhälle inom Båraryds och Anderstorps socknar i Vestbo härad, Tranåsquarns samhälle invid Tranås köping, Sandsjö stationssamhälle jämte det därintill belägna Bodafors fabriksamhälle samt i andra rummet den tätt bebyggda delen af Åkers by invid Nässjö, Annebergs tändsticksfabriks område äfvensom Sommens, Vaggeryds och Skillingaryds stationssamhällen. Inom dessa samhällen utgjorde vid 1900 års utgång den mantalsskrifna folkmängden:

Husqvarna	3,731	Nämnda del af Åkers by invid Nässjö	764
Gislaved	794	Sommen	319
Tranåsquarn	916	Anneberg	647
Sandsjö	344	Vaggeryd	359
Bodafors	478	Skillingaryd	736

Inom Jönköpings stads område, men utanför stadsplanen, finnas äfven tre rätt betydande *förstäder*, nämligen Dunkehallar, Bymarken och Mariebo med respektive 2,175, 1,622 och 261 invånare vid 1900 års utgång.

Jönköpings län utgör eget landstingsområde.

I *kyrkligt* hänseende finnas inom länet fortfarande 62 pastorat, hvilka bestå af 131 församlingar. Af dessa äro 4 stadsförsamlingar, nämligen 2 i Jönköping och 1 i hvardera af Eksjö och Grenna. De båda församlingarna i Jönköpings stad, hvilka hafva hvar sin kyrka, äro dock i flere afseenden att betrakta såsom en församling. Städerna Eksjö och Grenna äro i kyrkligt afseende förenade med hvar sin landsförsamling, och i de sålunda förenade stads- och landsförsamlingarna utöfvades vid periodens slut rösträtt å kyrkostämman i enlighet med röstgrunder, som fastställdes af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande för Eksjö den 6

augusti 1898 och för Grenna den 21 april 1892. Köpingarna bilda ej kyrkoförsamlingar för sig.

De 62 pastoraten bilda 6 kontrakt af Vexjö stift och 2 kontrakt af Linköpings stift, hvarjämte de till Bottnaryds och Stengårdshults pastorat hörande församlingar i Mo härad lyda under Redvägs kontrakt af Skara stift.

Den ecklesiastika indelningen af länet skiljer sig fortfarande i flere hänseenden afsevärdt från den administrativa indelningen. Så hör till Bottnaryds pastorat, förutom Bottnaryds, Mulseryds och Angerdshestra socknar i Mo härad, jämväl Bjurbäcks socken i Slättängs tingslag af Vartofta härad i Skaraborgs län. Det lilla Mo härad tillhör tre kontrakt, i det Bottnaryds och Stengårdshults pastorat, såsom förut nämnts, lyda under Redvägs kontrakt af Skara stift, Åsenhöga pastorat tillhör Vestbo kontrakt af Vexjö stift och Bonstorps församling, såsom annex till Tofteryds församling i Östbo härad, hör under Östbo kontrakt. Häseby församling i Södra Vedbo härad lyder icke under Södra Vedbo kontrakt, utan är såsom annex tilldeladt Rumsulla pastorat under Tunaläns och Sevede kontrakt, hvars öfriga församlingar ligga utom Jönköpings län. Södra Solberga församling i Vestra härad faller icke under Vestra härads kontrakt, utan tillhör, såsom annex till Korsberga pastorat, Östra härads kontrakt.

Beträffande *hälso- och sjukvården* har länet under femårsperioden fortfarande omfattat 6 provinsialläkaredistrikt. Af provinsialläkare har den i Jönköpings distrikt tillika varit förste provinsialläkare och vid sin sida haft en biträdande provinsialläkare. Här förutom finnas inom länet 6 extra provinsialläkaredistrikt med stationer för läkare i Tranås, Nässjö, Vernamo, Södra Unnaryd, Hvetlanda samt vid det inom Mulseryds socken af Mo härad belägna säteriet Röksberg. Detta sist omnämnda, som benämnes Mulseryds extra provinsialläkaredistrikt, har tillkommit genom kungl. brevet den 28 mars 1899 och är jämte extra provinsialläkaredistriktet i Södra Unnaryd det enda sådana inom länet, som åtnjuter statsbidrag.

Stadsläkarne i länet äro till antalet 4, nämligen 2 i Jönköping, 1 i Eksjö och 1 i Grenna.

Enligt gällande *militärdistriktsindelning* har under ifrågasvarande femårsperiod Kungl. Smålands grenadierkår tillhört Första arméfördelningen, hvaremot öfriga inom länet förlagda trupper tillhört Andra arméfördelningen. Under femårsperioden har Kungl. Andra Göta artilleriregemente inflyttat uti de åt regementet uppförda kaserner invid Jönköping.

Rörande värnpliktiges inskrifning har länet under sagda tidsperiod varit fördeladt på Jönköpings och Kalmar regementens inskrifningsområden.

I fråga om *bergshandteringen* faller länet under Södra bergmästaredistriktet.

Med afseende å *skogsvården* hör länet under Smålands distrikt och har inom sitt område 3 jägmästarerevir, nämligen Eksjö revir, omfattande Vista, Östra samt Norra och Södra Vedbo härad, Jönköpings revir, omfattande Tvetå, Vestra och Östbo härad, samt Vestbo revir, omfattande Mo och Vestbo härad.

Beträffande *yrkesinspektionen*, som inrättats på grund af lagen den 10 maj 1889 angående skydd mot yrkesfara, har under ifrågasvarande femårsperiod, under hvilken riket varit i sagda hänseende indeladt i 5 distrikt, länet tillhört det västra distriktet. Emellertid har under år 1900 förordnats, att från ingången af år 1901 riket skall i fråga om yrkesinspektionen

vara indeladt i 8 distrikt, däraf Jönköpings distrikt skall omfatta Jönköpings, Kronobergs och Hallands län, med station för yrkesinspektören i Jönköping.

Med afseende å *allmänna arbeten* faller länet under Östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet.

Landtmäteristaten inom länet utgjordes vid femårsperiodens slut af 1 förste landtmätare, 1 kommissionslandtmätare, 3 vice kommissionslandtmätare, 3 landtmäteriauskultanter och 1 landtmäterielever.

I fråga om *justeringen af mått och vikter* är länet deladt i 2 justeringsdistrikt, nr 11 och 12, hvilka dock hafva gemensam justerare.

Länet utgör eget *landtbruksingeniörsdistrikt*.

Landsbygden i länet är indelad i tio *väghållningsdistrikt*, nämligen: Tvetå härads, Vista härads landt-, Visingsö sockens, Mo härads, Norra Vedbo härads, Södra Vedbo härads, Vestra härads, Östra härads, Östbo härads och Vestbo härads.

Under femårsperioden har länet i *Riksdagen* haft 14 representanter enbart för länet, af hvilka 6 suttit i Första kammaren och 8 i Andra kammaren. Här förutom har af länets städer Eksjö valt riksdagsman tillsammans med Vesterviks stad i Kalmar län samt Grenna utgjort gemensam valkrets med städerna Vadstena, Skeninge, Söderköping och Motala i Östergötlands län. Inom samtliga valkretsar är det omedelbara valsättet genomfördt.

Till sin *allmänna naturbeskaffenhet* har Jönköpings län under den period, hvarom nu är fråga, icke undergått någon annan förändring än den, som blifvit en följd däraf, att frostländigheten på några ställen minskats genom afdikning af sankmarker, samt att å flere håll inom länet fortfarande större skogsafverkning egt rum.

Länet utgör centrum af södra Sveriges högland, hvilket omfattar, förutom länet, sydöstra Vestergötland, sydvästra Östergötland samt norra och nordöstra delarna af Kronobergs län. Länets höjd öfver hafvet växlar mellan 1,271 och 500 fot eller mellan 377³⁶ och 148⁴⁵ meter. Den smala strandremsa utmed Vetterns södra ända, hvarå Jönköpings stad är belägen, ligger dock blott 296⁶⁵ fot eller 88⁰⁸ meter öfver hafvet. Högsta punkten inom länet är belägen inom Malmbäcks socken i Vestra härad. Taberg ligger blott 1,154 fot eller 342⁶¹ meter öfver hafvet. På detta högland, hvars största del utgöres af Jönköpings län, upprinna nästan alla af södra Sveriges betydligare vattendrag. Flere af dessa, såsom Nissan, Lagan och Emån flyta ock genom ausenliga sträckor af länet. Såväl nämnda som flere andra åar bilda talrika vattenfall inom länet, hvilka inbjuda till anläggning af industriella verk.

I fråga om länets *vädertleksförhållanden* hänvisar Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till hvad därom i den närmast föregående femårsberättelsen för länet finnes omförmäldt.

Jordmänen i länet är i allmänhet mager och stenbunden. Länets nordliga delar, Vista och Norra Vedbo härad samt en del af Tvetå härad, äro dock ganska bördiga. Den sparsamma förekomsten af lerjord framgår bland annat däraf, att högst få tegelbruk finnas inom länet, och dessa äro små.

Af Jönköpings län är mer än en åttendedel upptagen af *mossar*. Då härtill kommer, att länets höjd öfver hafvet, på sätt ofvan är nämnt, växlar mellan 1,271 och 500 fot eller mellan 377³⁶ och 148⁴⁵ meter, är det tydligt, att länet måste vara mycket frostländt. Det ytterst ofördelaktiga inflyttandet häraf

på länets klimat, jordbruk och skogsväxt är påtagligt, och en utdikning af länets mossmarker är därför länets kanske viktigaste fråga. En sådan utdikning, hvarigenom jämväl ofantligt stora odlingsbara marker skulle tillföras länet, skulle låta sig göra relativt lätt till följd af länets höga och åt alla sidor slutande läge. Att dock jämförelsevis litet hittills blifvit gjordt med afseende å länets afdikning, beror otvifvelaktigt på befolkningens fattigdom och jordens styckning i små hemmanslotter, af hvilka likväl flere hvar för sig hafva så stora mossar, att dessas afdikning och odling tillika med därför erforderlig inlösen af vattenverk m. m. skulle, äfven med bidrag från frostminskningsfonden, medtaga större kapital, än hela hemmansdelen vore värd. Äfven tillgodogörandet för industriellt behof af den i mossarna här och där förekommande brännrotfven förhindras genom den med upptagandet af hufvudafloppen från mossarna förenade dryga kostnaden. Då till sådant upptagande erfordras kapital, hvilka först efter ett eller annat tiotal af år kunna blifva räntebärande, och då genom mossarnas torrläggning frostländigheten skulle förminska och klimatet förbättras inom trakter, som sträcka sig vida utöfver de egor, som skulle kunna förpliktas att i afdikningskostnaden deltaga, har under senare åren den tanken uppstått, att vattenaftappningen af ifrågavarande mossvidder vore att betrakta såsom en allmännyttig angelägenhet, om hvilken staten borde draga försorg genom att för bildande af kronodomäner inköpa större mossar eller andelar däraf, som vore belägna invid blifvande hufvudaflopp från mossarna.

Med underdånig skrivelse den 14 december 1898 ingingo Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings och Elfsborgs län till Kungl. Maj:t och hemställde, huruvida icke staten borde inköpa den inom båda länen belägna *Komosse* samt möjligen ytterligare någon del af kringliggande fastmark och torrlägga det sålunda förvärfvade området för att där anordna en kronopark. Nämnda mosse, som ligger ungefär 3 mil västsydväst om Jönköping, sträcker sig genom Bottnaryds, Mulseryds och Norra Unnaryds socknar inom Mo härad af Jönköpings län samt Strengsereds, Grönahögs och Ölsremma socknar inom Redvägs och Kinds härad af Elfsborgs län. Vid ett ytligt betraktande gör mossen ett öfverväldigande intryck genom sin ofantliga utsträckning åt alla håll, hvadan ock kringboende personer uppskattat dess areal till 30,000 å 40,000, ja ända till 50,000 tunnland. Mossen är omnämnd i den af förste landtmätaren J. Allvin år 1857 utgifna beskrifning öfver Mo härad och undersöktes på begäran af Jönköpings läns hushållningssällskap och enligt uppdrag af chefen för Sveriges Geologiska Undersökning dels under sommaren 1875 af amanuensen Edvard Erdmann och dels af ingenjören Th. Palmberg, då denne under åren 1882—1888 verkställde undersökning af åtskilliga mossar inom länet. I Svenska mosskulturforeningens tidskrift för år 1893 lemnas äfven redogörelse för en af direktören Rob. Tolf företagen undersökning af samma mosse, och under sommaren år 1898 besiktigades mossen af landtbruksingenjören i länet W. Krook. Mossens längd från norr till söder utgör 12 å 13 kilometer och dess största bredd är omkring 7 kilometer. En fullt noggrann uppgift om arealen af *Komosse* och därmed sammanhängande mosstrakter kan icke meddelas, men den inom Elfsborgs län belägna delen af samma mossmarker har af förste landtmätaren A. F. Hjort approximativt beräknats till 3,751 hektar, och Jönköpings läns del däraf torde kunna uppskattas till omkring 1,800 hektar, hvadan mossens

sammanlagda område skulle utgöra omkring 5,551 hektar eller omkring 11,300 tunnland.

Komosse är en s. k. högmosse, och det i ordets fullaste bemärkelse. Den ligger nämligen på en bergsplatå ända till 1,100 å 1,200 fot öfver hafvet, d. v. s. lika högt som Taberg, samt intager högsta delen af denna platå med godt affall åt alla sidor och ej mindre än 5 å 600 fot öfver den på ett afstånd af endast några kilometer därifrån flytande Nissaån. Den består utom af själfva den stora mossen af en mängd med hvarandra mer eller mindre sammanhängande större och mindre mossar, skilda af fast mark samt grus- och sandkullar med å desamma liggande byar. Mossens botten är tämligen likartad och utgöres liksom omgifvande fastmark dels af sand, dels ofta af ett hårdt gruslager, fullt med stenar, samt är synnerligen ojämn, hvadan den stundom med däri inpackade stenblock höjer sig upp i dagen. Under det högmossar i allmänhet bruka vara högst på midten samt deras djup likaledes ökas mot midten, så eger med *Komosse* det egendomliga förhållandet rum, att de centrala delarna visserligen ligga högst, men att dess yta höjer sig i samma mån som dess botten, på grund hvaraf mossen kan betecknas såsom mindre djup och sålunda lättare torde kunna utdikas och kultiveras än andra högmossar, där förhållandet är motsatt. På denna botten finnes ett lager af hvitmossa, varierande från 2 till 11 fots djup, med ett medeldjup af 9 fot. Denna hvitmossa är i allmänhet föga förmultnad, men i närheten af vattensamlingarna dyblandad. Af brännrotf finnes däremot föga ute i själfva mossen, under det att slutningarna från densamma visa exempel på sådan, dock af sämre beskaffenhet. Växtligheten på ytan utgöres af ljung och mossa och på slutningarna af martall och mindre skog, förkrumpt och öfverhöjd af lafvar. Här och där afbrytes enformigheten af gölar, dyhålor och andra vattensamlingar af den mest växlande form och storlek samt af olika djup. Ett af dess största vatten, Björnsjön, som är belägen inom Elfsborgs län alldeles på gränsen till Jönköpings län, ligger 1,129 fot öfver hafvet, ett säkerligen tämligen enastående höjdläge för en mossjö i södra Sverige. Ett annat egendomligt drag är, att ej blott mossen i sin helhet utan äfven hvarje i densamma ingående mosstrakt är högst i midten och ganska skarpt sluttar mot kanterna, så att enligt Erdmann skillnaden i höjd mellan mossarnas ytterkanter och de inre partierna stiger ända till 40 fot, i medeltal dock endast till omkring 20 fot. Dessa nu anförda mindre vanliga förhållanden utgöra emellertid *Komosses*, om man så får säga, både styrka och svaghet, dess styrka, emedan därigenom helt naturligt ett försök att genom utdikning torrlägga densamma så betydligt underlättas och säkerligen möjliggöres, och dess svaghet, emedan just häri ligger faran för de kringliggande trakterna att allt mera försumpas.

I anledning af nämnda underdåniga framställning i fråga om inköp för kronans räkning af *Komosse* anbefalldes Kungl. Maj:t Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen och Landtbruksstyrelsen dels att låta verkställa utredning rörande inom hela riket förekommande, med sist omnämnda mosse i anseende till omfattning och beskaffenhet jämförliga mossar, hvilkas utdikning, om än för vidsträckta trakter af största betydelse, icke kunde antagas komma till utförande genom de enskilda jordegarnes försorg och med bidrag af statsmedel, beviljade enligt de för sådana bidrag nu gällande bestämmelser, dels att taga under öfvervägande, huruvida från statens sida särskilda åtgärder borde vidtagas i

syfte att möjliggöra dylika större utdikningsföretag, dels ock att därefter med utlåtande och förslag i frågan, och särskildt så vidt anginge utdikningen af Komosse, till Kungl. Maj:ts inkomma.

Af Landtbruksstyrelsen anmodad att ombesörja dylik utredning i fråga om länets mossar, öfverlemnade Kungl. Maj:ts Befallningshafvande med skrifvelse den 8 december 1900 till Landtbruksstyrelsen en af länets hushållningssällskap med ledning af förutnämnda, af ingenjören Th. Palmberg på 1880-talet utförda undersökningar utarbetad redogörelse i sådant afseende, ur hvilken här antecknas följande:

Af länets sumpmarker, omfattande en ytvidd af omkring 150,000 hektar, äro de flesta och största belägna väster om vattendelaren å det småländska höglandet och höra till Lagans, Stor- eller Svartåns inom Vestbo härad samt Nissans vattensamlingsområden. De trakter af länet, som af dessa markers torrläggning beröras, utgöras af större delen af Vestra härad, hela Östbo samt betydliga delar af Vestbo och Mo härad äfvensom hufvudsakligen västra delen af Tvetå härad. Förutom Komosse utgöras de ansevärdaste och med nämnda mosse fullt jämförliga af dessa mossar och komplexer af mossar, enligt af Järnkontorets torfingenjör Th. Palmberg under åren 1882—1888 utförda undersökningar, af:

Dumme mosse inom Bankeryds, Jerstorps, Sanseryds, Mulse-ryds och Angerdshestra socknar med en ytvidd af 2,125 hektar, hvaraf 165 hektar ansetts genast efter afdikning odlingsbara, 150 hektar beräknats efter afdikningen blifva skogbärande och framdeles odlingsbara och 1,810 hektar innehålla hvitmossa till djup af öfver 20 fot med botten, där sådan kunnat anträffas, af sten, sand och grus. Mossen, som icke är odlingsbar, har affall åt flere håll genom åar, vid hvilkas nedre lopp finnas många kvarnar och andra vattenverk.

Dala mosse inom Nydala och Hagshults socknar till areal af 5,500 hektar, däraf 250 hektar genast efter afdikning odlingsbara, 750 hektar skogbärande och 4,500 hektar endast hvitmossa med ett djup af högst 19 fot och lägst 3 fot på botten af sand, grus och delvis lerblandad sand. Mossens stora sträckor af hvitmossa äro genomskurna af gräs och mogen mosstorf, hvilka delar efter afdikning kunna antagas komma att i en snar framtid fort förmultna. Mossen har aflopp åt söder och väster.

Storemossen inom Vernamo, Käfsjö, Åker och Kärda socknar till areal af 9,800 hektar, däraf 2,300 hektar efter afdikning genast odlingsbara, 700 hektar skogbärande och 6,800 hektar endast hvitmossa till ett djup af högst 20 fot, lägst 2 fot, med ett medeldjup af 9 fot. Brännorf förefinnes på många ställen i mossen och botten består af sand och grus. Affallet går i väster till Storån, i öster till Lagan samt i söder till Herrestads-sjön och genom Storån till Bolmen.

Flymossen inom Bredaryd, Forsheda och Kulltorps socknar om 5,500 hektar, däraf 250 hektar efter afdikning genast odlingsbara, 1,000 hektar skogbärande och framdeles odlingsbara samt 4,250 hektar hvitmossa till ett djup af 15 fot samt utmed mossens kanter af $3\frac{1}{2}$ till 8 fots djup. Botten består af sand. Mossen har jämförelsevis ringa odlingsbara delar, men genom afdikning skulle stora delar däraf göras skogbärande.

Torskinge mosse inom Forsheda och Torskinge socknar till en areal af 6,000 hektar, däraf 1,000 hektar genast efter afdikning skulle blifva odlingsbara, 1,000 hektar skogbärande och 4,000 hektar hvitmossa. Största djupet är 8 fot, det lägsta 5

fot och medeldjupet 7 fot. Botten består af sand. Brännorf förekommer delvis.

Sistnämnda tre stora mossar, om tillsammans 21,300 hektar, ega samma hufvudaflopp genom Storån till Bolmen och skulle kunna afdikas genom en större kanal från Elgeboån i Storemossens norra del genom hela mossen till Herrestadsjön och vidare förbi Forsheda, där kanal från Flymossen skulle utmynna, genom Torskinge mosse till Bolmen. Öfre kvarn eller Sågfallet vid Forsheda behöfde för företagets utförande borttagas. Mossarna kunna väl på grund af deras terrasslika läge hvar för sig utdiknas, men obestriddligen skulle ändamålet i än högre grad vinnas genom en gemensam plan för deras utdikning. Kostnaden för hufvudafloppet blefve visserligen betydlig, men under alla förhållanden blefve landsdelens vinst i klimatiskt, hygieniskt och ekonomiskt hänseende af mossarnas utdikning synnerligen afsevärd.

Risamossen inom Villstads och Reftele socknar om 5,000 hektar, däraf 1,000 hektar genast efter utdikning odlingsbara, 500 hektar skogbärande och 3,500 hektar endast hvitmossa, till djup af högst 20 fot och lägst 3 fot. Brännorf finnes delvis vid kanterna och i södra delen af mossen. Botten består af sand och lera och vid Nennesmo delvis af sandmargel. Denna mosse, som är en af de värdefullaste inom Vestbo härad, har sitt aflopp åt norr till Nissan, men för dess utdikning möta stora svårigheter, när Nissan för ändamålet måste sänkas och Villstads kvarnfall borttagas. Genom Risamossen skulle aflopp beredas åt

dels *Villstads mosse* inom Villstads socken om 750 hektar, däraf 100 hektar genast efter afdikning odlingsbara, 150 hektar skogbärande och 500 hektar hvitmossa till högst 20 fots och lägst 5 fots djup på sandbotten;

dels *Väboholms mosse* från Smålandsstenar till Reftele med en areal af 2,000 hektar, däraf 1,250 hektar genast efter afdikning odlingsbara, 250 hektar skogbärande och 500 hektar hvitmossa till djup af högst 11 fot och lägst 2 fot på botten af sand; samt

dels *Ysnömossen* inom Reftele socken om 2,800 hektar, däraf efter afdikning 150 hektar genast odlingsbara och 150 hektar skogbärande, hvaremot återstoden 2,500 hektar består af hvitmossa på sandbotten till djup af högst 14 fot och lägst 2 fot samt medeldjup af 9 fot.

Stormossen i Anderstorps socken med en ytvidd af 2,500 hektar, däraf efter afdikning 75 hektar genast odlingsbara, 75 hektar skogbärande och 2,350 hektar hvitmossa med djup af högst 8 fot och lägst 3 fot, och

Rastamossen i Anderstorps och Våthults socknar om likaledes 2,500 hektar, däraf 100 hektar efter dikning genast odlingsbara, 400 hektar skogbärande och 2,000 hektar hvitmossa till högst 11 fots djup och lägst 3 fots djup på sandbotten, hafva båda affall till Nissaån, den förstnämnda mossen genom Anders-torpsån.

Slutligen kunna antecknas:

Mossarna från Källerstad till Dräfö om 1,500 hektar,

Mossarna från Flaten till Lillån om 1,500 hektar,

Ås mossar om 600 hektar samt

Bredaryds mossar om 2,500 hektar, eller tillsammans sumpmarker inom Källerstads, Ås, Bredaryds, Forsheda och Torskinge socknar till en areal af 6,100 hektar, hvilka icke kunna fullständigt torrläggas, om ej Bolmen utöfver förut skedd aftappning

ytterligare sänktes omkring 5 fot. Härfor möta stora svårigheter, då Bolmen är en mycket grund sjö med många stenref i botten, hvadan all sjöfart på sjön kan befaras genom sjöns vidare sänkning komma att omöjliggöras. Den kanaliserade Lillån från sjön Drafvén, i hvilken kanal vattnet från de stora nyssnämnda mossarna och maderna vid Kållerstad, Flaten, Drafvö och Slättö med flere utfaller, har under årens lopp igengrundats, så att hela denna trakt från Ölmestad, Kållerstad och Draflinge till Bolmen, utgörande en hel svensk kvadratmil och till största delen bestående af mossar och mader, nu bilda ett helt sammanhängande och i högsta grad osundt träsk. Genom Lillåns och dess kanals upprensning, utvidgning och fördjupning skulle dock de vattendränkta trakterna från Kållerstad till Drafvö blifva torrlagda och odlingsbara samt sjön Drafvéns nu till hälften afdikade stränder göras fastare och delvis odlingsbara.

Enligt af Svenska mosskulturforeningen utförda beräkningar äro mossmarkerna inom länet häradsvis sålunda fördelade:

	Tunnland.	Procent af härads totala areal.
Vestbo härad	84,316	19.0
Östbo	51,552	15.2
Vestra	17,764	12.1
Mo	39,889	20.1
Tveta	26,919	13.9
Östra	16,852	5.9
Södra Vedbo	15,592	7.6
Norra Vedbo	12,736	6.3
Vista	918	1.5

Förutom Vettern har länet 457 *sjöar* och 383 gölar med en sammanlagd areal af 83,895 hektar. Angående länets sjöar och gölar lemnas följande, af förste landtmätaren i länet meddelade uppgifter:

	A n t a l		Areal. ¹⁾ Hektar.
	sjöar.	gölar.	
Norra Vedbo härad	42	22	7,610
Södra Vedbo	41	17	8,405
Vista	6	2	2,570
Tveta	34	14	4,850
Mo	51	16	4,860

Bilagda **tabell 1** innehåller redogörelse för länets folk mängd vid slutet af hvarje af de ifrågavarande fem åren.

Den *kyrskrifna folk mängden* utgjorde enligt samma tabell den 31 december 1900 203,036 personer, mot 195,856 den 31 december 1895. Folk mängden har alltså under perioden ökat med 7,180 personer. Under närmast föregående perioden utgjorde folkökningen 2,152 personer.

¹⁾ Yttinnehållet är upptaget efter den af Generalstabens litografiska anstalt under år 1886 utgifna kartan öfver Jönköpings län.

	A n t a l		Areal. ¹⁾ Hektar.
	sjöar.	gölar.	
Vestbo härad	91	121	23,950
Östbo	57	54	12,010
Vestra	75	43	11,820
Östra	60	94	7,820
Summa	457	383	83,895
Länets andel i sjön Vettern	1	-	30,500
Tillsammans	458	383	114,395

Ofvannämnda 458 sjöar fördelas efter ytvidden sålunda:

Mindre än 50 hektar	188	2,000 - 2,900 hektar	3
50 - 90	121	3,250	1
100 - 490	121	11,200	1
500 - 1,000	14	30,500	1
1,000 - 1,900	8		

Vettern inkräktar hvarje år på Visingsö strandområde, hvilket förorsakat bekymmer hos öboarna och väckt tanken på anläggning af en skyddande strandskoning kring ön.

Af *Sveriges Geologiska Undersökning* har under år 1898 utgifvits kartbladet Ulricehamn, som jämväl omfattar en del af Jönköpings län. Detta blad har utgifvits i skalan 1:100,000 med terrängbeteckning, en karttyp som numera lär anses vara för liten, för att kartans ändamål fullt skulle kunna uppfyllas. Förut hafva dock de småländska bladen utgifvits såsom kombinerade jord- och bergartskartor i skala 1:200,000. Beslut skall emellertid hafva fattats att återgå till skalan 1:50,000, som först användes vid de geologiska kartarbetena. Sålunda lär snart det i förra femårsberättelsen omnämnda Jönköpingsbladet, som under denna period blifvit färdigrekognosceradt och delvis revideradt, komma att utgifvas i sistnämnda skala, uppdeladt i fyra särskilda blad: Jönköping, Grenna, Gripenberg och Eksjö. Under perioden har undersökningen ock omfattat västra delen af bladet Vimmerby, som berör mindre delar af länet invid dess östra gräns. Fränsedt den lilla del af Småland, som tillhör bladet Hjo, är nu hela länet kartlagt i geologiskt hänseende. För den geologiska översiktskartan öfver berggrunden i vårt land hafva äfven omfattande revisionsarbeten under perioden företagits inom Jönköpings län.

2. Invånare.

Af befolkningen voro vid 1900 års slut 28,151 boende i städerna, däraf 23,143 i Jönköping, 3,814 i Eksjö och 1,194 i Grenna, samt återstoden 174,885 å landsbygden, där de på de särskilda häraderna voro fördelade på följande sätt och med nedan angifna befolkningstäthet på 1 kvadratkilometer:

	Invånare.	På kvkm.
Tveta härad	26,479	28
Vista	7,652	25
Mo	7,360	8

	Invånare.	På kvkm.
Norra Vedbo härad	17,611	18
Södra Vedbo	14,120	14
Östra	23,013	16
Vestra	29,441	15
Östbo	21,491	13
Vestbo	27,718	13
Länets landsbygd	174,885	15

Den *mantalsskrifna folkmängden*, som den 31 december 1895 utgjorde 195,551 personer, däraf 94,246 män och 101,305 kvinnor, belöpte sig vid 1900 års slut till 202,978 personer, däraf 98,770 män och 104,208 kvinnor, samt har således ökat med 7,427 personer. Ökningen har fortgått under samtliga åren af perioden. Både vid periodens början och slut understeg den mantalsskrifna folkmängden den kyrkoskrifna. Skillnaden mellan den mantalsskrifna och den kyrkoskrifna folkmängden, som vid periodens början var 305 personer, hade dock vid dess utgång nedgått till 58 personer. Endast i Jönköping och Grenna öfverstege vid 1900 års slut den mantalsskrifna folkmängden den kyrkoskrifna, hvilket öfverskott utgjorde i den förra staden 170 och i Grenna 11 personer.

Af den mantalsskrifna befolkningen kom vid periodens slut på städerna 28,273 invånare, däraf 23,313 på Jönköping, 3,755 på Eksjö och 1,205 på Grenna. På landsbygden utgjorde vid samma tid den mantalsskrifna folkmängden 174,705 invånare, hvilka voro fördelade på länets fögderier sålunda:

	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.
Tveta, Vista och Mo härads fögderi	20,630	20,895	41,525
Norra och Södra Vedbo	15,371	16,266	31,637
Östra	11,295	11,900	23,195
Vestra	14,490	14,942	29,432
Östbo	10,622	10,867	21,489
Vestbo	13,383	14,044	27,427
Summa	85,791	88,914	174,705

Under perioden har *folkökning* egt rum uti länets samtliga städer, i det att den kyrkoskrifna folkmängden tillväxt i Jönköping med 2,128, i Eksjö med 372 och i Grenna med 95 personer. Den betydliga folkökningen i Jönköping har till ej ringa del haft sin grund däruti, att Kungl. Andra Göta artilleriregemente under perioden inflyttat till staden. På landsbygden utgör under ifrågasvarande tid folkökningen i sin helhet 4,585 personer. I Vista, Mo och Vestra härad har dock folkmängden minskats. Folkmängdens ökning eller minskning under perioden inom de olika häraderna framgår af följande tablå:

	Ökning (+) eller minskning (—).	Ökning (+) eller minskning (—).
Tveta härad	+ 2,720	Östra härad . . . . . + 199
Vista	— 52	Vestra . . . . . — 187
Mo	— 219	Östbo . . . . . + 693
Norra Vedbo	+ 393	Vestbo . . . . . + 1,035
Södra Vedbo	+ 3	

Anledningen till att folkmängden i Tveta härad så betydligt ökat har hufvudsakligast varit utvecklingen af dels Nässjö

stationssamhälle samt dels de stora industriella etablissemangen i Husqvarna, Norrahammar och Forserum. Folkökningen i Norra Vedbo härad har till största delen sin anledning i tillväxten af Tranås köping och det därinvid belägna Tranåsqvarns samhälle äfvensom Sömmens stationssamhälle, uti hvilka sistnämnda båda samhällen den mantalsskrifna folkmängden vid 1900 års slut tillhoppa utgjorde 1,235 personer. Tillväxten af folkmängden inom Östra härad har haft sin grund i utvecklingen af Hvetlanda bysamhälle och de industriella anläggningarna i dess närhet, medan folkmängden i återstoden af häradet i allmänhet minskats. Uti Hvetlanda bysamhälle utgjorde under ifrågasvarande tid ökningen af den mantalsskrifna befolkningen 530 personer. I Östbo härad har anledningen till folkökningen väsentligast varit utvecklingen af Vernamo köping samt de inom häradet belägna Vaggeryds och Skillingaryds stationssamhällen med de där befintliga industriella anläggningar. Ensamt inom sistnämnda båda samhällen utgjorde vid 1900 års slut den mantalsskrifna folkmängden tillhoppa 1,095 personer. Hvad slutligen angår Vestbo härad, har den betydliga folkökningen därstädes till stor del berott på den utveckling, industrien, i synnerhet inom häradets nordligaste delar, under perioden erhållit. Särskildt har Gislaveds bysamhälle, hvilket utgör häradets industricentrum och betydligaste ort, tillväxt, och belöpte sig därstädes vid 1900 års slut den mantalsskrifna folkmängden till 794 personer. Sedan järnvägen Refteled—Gislaved under år 1901 öppnats för trafik, torde med all säkerhet Gislaved komma att än ytterligare utvecklas samt industrien i de trakter, genom hvilka nämnda järnväg går, tillväxa.

I allmänhet torde kunna sägas, att befolkningen under perioden ökat i de delar af länet, där industri bedrifves, hvaremot utöfvarne af landets modernäring, eller den rent jordbruksidkande befolkningen, minskats. Anledningen till denna minskning torde vara att tillskrifva dels den omständigheten, att till följd af de jämförelsevis ogynnsamma förhållanden, hvarunder jordbruksnäringen arbetar, en stor del af jordbruksarbetarne öfvergått till den mera lönande fabriksverksamheten, samt dels emigrationen.

Under perioden hafva från länet *utvandrat* 4,093 personer. Det ojämförligt största antalet utflyttade till Nordamerika. Från främmande land inflyttade 1,483 personer, däraf de flesta från Norra Amerika. Under föregående femårsperioden utgjorde antalet emigranter 8,137 samt de invandrade 1,270 personer, hvadan en betydande minskning af emigrationen egt rum. Någon politisk anledning till emigrationen synes ej hafva förefunnits, utan torde bevekelsegrunden till utvandringen i allmänhet varit förhoppningen att vinna en förbättrad ställning. Utvandringen har för ett betydligt antal underlättats genom resekostnadsbidrag, som hemsändts från till Amerika förut utflyttade anhöriga. De utvandrade hafva i allmänhet varit personer i sin bästa ålder, hvadan utvandringen borttagit mycken arbetskraft, i synnerhet för jordbruket.

Jordbruket lider äfven af att från detta län ett stort antal personer begifver sig till andra trakter inom riket för att där söka arbetsförtjenst äfvensom däraf, att landtbefolkningens bästa arbetare dragas till det mindre styfva arbetet i städerna och vid de stora fabrikerna.

Tattare förekomma numera i länet endast inom Vestra härad.

Hälsotillståndet under perioden har i allmänhet varit tillfredsställande, och har därunder icke någon allmän farsot förekommit. Af smittosamma sjukdomar har talrikast förekommit difteri, scharlakansfeber, mässling, kikhosta och influensa. Förstnämnda båda sjukdomar hafva i synnerhet förekommit i Jönköping samt föranlett, att folkskolorna i sagda stad ett par gånger under ifrågavarande tid mäst inställas. Största sjukligheten i staden rådde under år 1900, då å stadens epidemiska sjukhus vårdades icke mindre än 365 patienter med tillhopa 7,872 sjukdagar, och hos stadens hälsovårdsnämnd anmäldes under samma år 320 fall af smittosamma sjukdomar, däraf 8 fall af nervfeber, 165 fall af scharlakansfeber och 147 fall af difteri. Hälsovårdsnämndens i Jönköping för år 1900 till Kungl. Medicinalstyrelsen afgifna berättelse om allmänna hälsotillståndet i staden angifver förhållandet mellan antalet döda och den kyrkoskrifna befolkningen till 18⁷⁶ per mille. Den sjukdom, hvilken i Jönköping skördat de flesta offren, är dock lungnoten. Uti nämnda stad afledo under år 1900 af lungnot 67 personer, af scharlakansfeber 14 och af difteri 24 personer.

Under perioden hafva skördarna i regel varit fullt medelgoda. I Vestbo härad inträffade dock under år 1899 missväxt. Prisen å landbruksprodukter hafva under ifrågavarande tid jämväl något stigit. På grund häraf och till följd af de goda konjunkturer, som under perioden varit rådande, särskildt å trävaror och järn, har den ekonomiska ställningen å landsbygden i allmänhet blifvit något förbättrad, men den är dock fortfarande ganska tryckt. En af de mest bidragande orsakerna härtill hafva varit de stegrade arbetsprisen. Bland öfriga orsaker till jordbrukets betryckta läge förtjena särskildt omnämnas dels utskyldernas stigande, dels de dryga räntorna å de hemmansdelarna mycket graverande lånen samt dels det fortfarande jämförelsevis låga priset å landbruksprodukter. Ett svårt hinder för landbrukets framåtskridande ligger också i den allt mera tilltagande svårigheten att för jordbruket anskaffa dugliga arbetskrafter. Den arbetsföra befolkningen öfvergifver nämligen allt mer det tunga jordbruksarbetet för att egna sig åt det lättare och bättre aflönade arbetet vid fabriker och industriella anläggningar.

Det må dock framhållas, att fastigheterna i länet i allmänhet icke äro så hårdt *intecknade* som fastigheterna inom riket i öfrigt. Medan nämligen vid 1899 års slut i hela riket inteckningarna beräknades uppgå till 46.7 procent af fastigheternas taxeringsvärde, belöpte sig i Jönköpings län inteckningsbeloppet endast till 42 procent af de inom länet belägna fastigheternas taxeringsvärde.

Antalet *lagsökningar*, utmätningar och konkurser inom länet har äfven under perioden minskats i förhållande till deras antal under förra perioden. De till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande inkomna *lagsökningar*, hvilkas antal år 1895 utgjorde 940, belöpte sig under år 1896 till 909, år 1897 till 668, år 1898 till 588, år 1899 till 717 och år 1900 till 708.

De exekutiva fastighetsförsäljningarna hafva under perioden betydligt minskats i antal, hvilket dock delvis synes bero därpå, att egendomar, då deras egare komma på obestånd, numera kunna med fördel styckas. Då exekutiv försäljning skett, hafva däremot egendomarna betingat låga pris. Här meddelas en förteckning å de under perioden å *landskansliet* exekutivt försälda egendomar jämte uppgift å egendomarnas taxeringsvärden samt för dem erhållna köpeskillingar:

År.	Egendomens namn.	Socken.	Taxerings-	Köpe-
			värde. Kronor.	skilling. Kronor.
1896	$\frac{1}{2}$ mtl fr. Nöbbeled Norregård . . .	Vernamo.	70,600	51,000
	$\frac{1}{2}$ > fr. Nöbbeled Södergård . . .			
	$\frac{1}{4}$ > krsk. Nöbbeled Byagård och			
	$\frac{1}{16}$ > krsk. Vernamo klockaregård			
	Audelar af tomterna nr 4 o. 5 Gröndal vid Säfsjö järnvägsstation . . .	Valljö.	1,866 ⁶⁶	5,150
	$\frac{1}{4}$ mtl krsk. rusthåll Notholma . .	Stockaryd.	4,500	3,800
	$\frac{5}{24}$ > Lönhult Stora Broddsgård nr 6	Askeryd.	5,000	4,000
	$\frac{1}{48}$ mtl krsk. Nyarp Skattegården nr 1	Långaryd.	2,500	6,560
	$\frac{1}{4}$ > fr. Kersebo nr 1, $\frac{1}{16}$ mtl krsk. Myresjö Nüstegård nr 2, äfven kalladt Myresjö Karlsgården, samt 56 kv.-refvar jord, afsöndrade från $\frac{1}{4}$ mtl fr. Torstorp, samt krsk-hemmanet 1 mtl Drakulla nr 1 eller Storegård, $\frac{1}{4}$ mtl Drakulla Broddsgård nr 2, $\frac{1}{4}$ mtl Drakulla Danielsgård nr 3 samt $\frac{1}{4}$ mtl Gerde nr 1	Myresjö.	81,000	53,000
	Egendomen Helmershus ¹⁾	Vernamo.	102,000	72,000
$\frac{1}{16}$ mtl krsk. Vissö Södra nr 1 . . .	Bredaryd.	1,100	1,600	
1897	2 > fr.-säteri Gölberga och $\frac{1}{2}$ mtl fr. Lillarps Fräsegård	Skirö.	54,000	40,500
	2 mtl fr.-säteri Viredaholm, fr.-hemmanen $\frac{1}{8}$ mtl Mosseryd Hagen, $\frac{1}{4}$ mtl Mosseryd Södergård, $\frac{1}{16}$ mtl Kullen Mosseryd och $\frac{1}{8}$ mtl Djunpadal	Vireda.	108,300	105,000
	Krsk.-rusthållshemmanen 1 mtl Grims-torp och $\frac{3}{4}$ mtl Boda	Lommaryd.		
	$\frac{1}{2}$ mtl frälse Bolstra	Edshult.	16,000	12,000
	Fr.-säterierna 1 mtl Näs Ålagård nr 2, 1 mtl Näs Skattegård nr 3 och $\frac{1}{3}$ mtl Näs Uragård nr 4, gemensamt kallade Näsbyholm, samt $\frac{1}{8}$ mtl krsk. Sjöakra nr 1 och $\frac{1}{16}$ af Gunnaryds utjord	Fryele.	76,000	48,100
	$\frac{1}{16}$ mtl krsk. rusthåll Sjöakra	Fryele.	8,000	5,975
	$\frac{1}{4}$ > krsk. Mossle Bräckegård . . .	Vernamo.	10,000	7,000
	$\frac{1}{2}$ > krsk. Skjunnaryd	N:a Solberga.	27,000	22,000
	$2\frac{1}{2}$ > fr.-säteri Östraby	Hult.	46,400	35,200
	$\frac{1}{4}$ > af utjorden Herrhagen eller Garfvarp	Edshult.		
Från Bjärsby säteri nr 2, om 1 mtl. Bjärsby fr.-utjord nr 3 och skattehemmanet Bjärsby Norregård nr 1, om $\frac{1}{4}$ mtl, exproprieradt jordområde, om 980 1 ar, kalladt »Bjärsby udde»	Hult.			
$\frac{1}{8}$ mtl krsk. Norra Krufvebo nr 1	Villstad.	7,200	2,610	
1898	$\frac{1}{4}$ > krsk. Koppeberg nr 1	Skede.	6,600	6,395
	$\frac{1}{8}$ > krsk. Stockebo nr 1	Gnosjö.	1,800	4,400
	$\frac{11}{32}$ > fr. Bringetofta Brogård . . .	Bringetofta.	9,200	9,000
	$\frac{1}{8}$ > krsk. Linnäs nr 1, kalladt Läneberg	Rydaholm.	1,400	1,855
	$\frac{1}{4}$ mtl fr. Rud Södergård nr 3 . . .	Bottnaryd.	3,500	3,600
1899	$\frac{11}{64}$ > fr. Märtensträtt nr 1	Jersnäs.	5,500	4,600

¹⁾ Bestående af skattesäterierna $\frac{7}{8}$ mtl Mossle Lunnagård nr 5, $\frac{3}{4}$ mtl Mossle Södergård nr 6 och $\frac{5}{8}$ mtl Mossle Haggård nr 7 med undantag af den s. k. Bränneriskiften och den jord, som upplåtits till Halmstad Näsby järnvägsaktiebolag.

År.	Egendomens namn.	Socken.	Taxeringsvärde. Kronor.	Köpeskilling. Kronor.
1899	1 mtl krsk.-säteri Torseryd eller Torsjö, $\frac{3}{4}$ mtl krsk. Tänggårde, $\frac{1}{4}$ mtl krsk. Hafravik samt $\frac{5}{19}$ mtl Nissarp	Höreda.	110,000	65,000
1900	$\frac{1}{2}$ mtl fr. Ingaryd n:r 1 jämte en därifrån afsöndrad lägenhet	Rogberga.	30,600	18,550
	$\frac{2}{4}$ mtl fr.-säteri Dannäs Stora n:r 1	Dannäs.	66,400	49,000
	$\frac{35}{128}$ » krsk. Törestorp n:r 1	Dannäs.	Ej tax.	5,200
	Å en från $\frac{1}{4}$ mtl krsk. Borsebo afsöndrad lägenhet om 11 kv.-refvar 87 kv.-stänger	Ingatorp.	c:a 500	1,000

Antalet personer i länet, som äro befriade från mantalsspenningars utgörande, utgjorde, på sätt tabell 1 utvisar, vid 1900 års utgång 96,887 personer af 202,978 mantalsskrifna eller 47:73 procent. Motsvarande antal vid förra periodens slut utgjorde 95,436 personer af 195,551 mantalsskrifna eller 48:80 procent. Antalet af de från mantalsspenningar befriade i förhållande till hela den mantalsskrifna befolkningen i länet har således under perioden minskats med 1:07, medan däremot absoluta antalet af de från sagda utskyld befriade ökats med 1,451 personer. Nämda ökning faller hufvudsakligen på Jönköpings stad, hvarest de från mantalsspenningars erläggande befriade under perioden ökats med icke mindre än 1,227 personer. Härvid är dock att märka, att bland dessa sistnämnda personer ingår gemenskapen vid det under perioden till staden inflyttade Kungl. Andra Göta artilleriregemente med 355 personer.

Arbetsklassens villkor hafva under perioden ej oväsentligt förbättrats genom de alltjämt stigande lönerna för såväl dagsarbetare som lagstadda tjenare, hvilka löner nått en höjd som aldrig tillförne. Detta oakadt torde arbetarnas besparingar ej särdeles hafva ökats, beroende dels på arbetsklassens ökade anspråk på bättre föda, kläder, bostad m. m., samt dels på att lifsförnödenheterna under senaste åren betydligt fördyrats. Enligt här uppgjorda beräkningar hafva under åren 1880—1900 hyror i medeltal stigit med omkring 50 procent och tjenstehjonslöner med omkring 80 procent. Läggas härtill utgifterna för bränsle af hvarjehanda slag, som under samma tid stigit med fullt 70 procent, kommer man för dessa trenne utgiftsposter till en förhöjning af i medeltal 60 procent. Lifsmedel, kläder och skodon hafva däremot i allmänhet icke stigit i samma grad, hvadan samtliga lefnadsomkostnader enligt uppgjord medeltalsberäkning för länet under nyssnämnda tid stigit med omkring 30 procent.

Någon arbetarestrejk af betydighet har icke under perioden förekommit. Visserligen inträffade under åren 1896 och 1899 strejker vid träförädlingsfabrikerna i Tranås köping, men dessa strejker bilades tämligen hastigt.

Däremot har den socialdemokratiska rörelsen under ifrågasvarande tid på allvar gjort sitt inträde i Jönköpings stad. Denna rörelse har hufvudsakligen uppstått från och med år 1898. I februari sistnämnda år bildades en hufvudorganisation under namn af Jönköpings samverkande fackföreningars utskott, och i denna samorganisation ingingo då 88 medlemmar, fördelade på 4 fackföreningar. Under år 1900 beslöts på ett gemensamt möte med samtliga organiserade arbetare i staden att upplösa fack-

utskottet och bildades i stället en s. k. arbetarekommun med anslutning till det socialdemokratiska partiet. Till denna arbetarekommun anslöto sig 9 fackföreningar, nämligen järn- och metallarbetarefackföreningen med 117 medlemmar, byggnadsnickarefackföreningen med 53 medlemmar, svenska murareförbundets fackförening med 49 medlemmar, möbelsnickarefackföreningen med 6 medlemmar, målareförbundets afdelning med 57 medlemmar, bagareföreningen med 18 medlemmar, tändsticksarbetarefackföreningen med 60 medlemmar, skoarbetarefackföreningen med 43 medlemmar och filhuggarefackföreningen med 21 medlemmar. Samtliga dessa fackföreningar tillhöra således det socialdemokratiska partiet.

Dessutom finnas i Jönköping 4 andra fackföreningar, nämligen bland typograferna, litograferna, skraddarne och bokbindarne, men dessa föreningar, hvilka tillhoppa räkna 80 medlemmar, tillhöra icke arbetarekommunen eller det socialdemokratiska partiet.

På tal om de s. k. organiserade arbetarne må äfven nämnas, att bland dem under mars månad 1900 bildades Handelsföreningen Göta, i hvilken då ingingo 112 medlemmar. Denna förening, som började sin affärsrörelse den 1 juli sagda år, hade under tiden till den 1 påföljande december en omsättningssumma af 22,000 kronor och gaf en utdelning af 4:6 procent.

Vidare har inom staden bildats en förening Folkets hus, hvilken har till ändamål att anskaffa lämpliga samlingslokaler och att inköpa fastigheter samt anordna sunda och tidsenliga bostäder åt sina medlemmar. De, som ingå i denna förening, teckna sig för s. k. andelar à 10 kronor för hvarje.

Den under år 1894 i Jönköping bildade fredsföreningen, hvilken år 1895 räknade 82 ledamöter, har numera upphört att existera, och detsamma gäller beträffande Jönköpings rösträttsförening, hvilken år 1890 hade 400 medlemmar, men redan år 1895 hade fått dessa minskade till 80 personer.

Uti föregående femårsberättelsen omnämnda Jönköpings tekniska förening och Jönköpings fastighetsegareförening hade vid 1900 års utgång, den förra 96 och den senare föreningen 87 medlemmar.

Det under år 1895 bildade Jönköpings arbetareinstitut, som anordnar föreläsningar för stadens arbetare, har under perioden fortsatt med sin verksamhet och fortfarande åtnjutit statsanslag. Dylika med statsanslag understödda föreläsninganstalter hafva under perioden upprättats jämväl i Tranås samt vid Annebergs, Husqvarna och Norrahammars fabriker. Äfven i Nässjö bildades vid periodens slut en föreläsningförening, men den har icke ännu kommit i åtnjutande af statsbidrag. Jönköpings föreläsningförening har likaledes under denna period låtit anordna föreläsningar, hvilka i regel hållits af framstående personer och varit talrikt besökta, dock mest af de bildade klasserna.

Vidare finnas inom länet en stor mängd sjuk- och begravningskassor, hvilkas antal under perioden betydligt ökats. Vid 1900 års utgång belöpte sig de å länets landsbygd inrättade dylika kassor, hvilka blifvit registrerade och åtnjuta statsbidrag, till 48, medan motsvarande antal vid slutet af förra perioden utgjorde endast 19.

En i Eksjö år 1865 bildad arbetareförening, med uppgift att bereda delegarne sjukvård och begravningshjälp, räknade vid 1900 års utgång 263 medlemmar, och behållningen i dess kassa uppgick vid samma tid till 10,449 kronor 56 öre.

Inom länets befolkning har föreningslivet alltmer tagit utbredning. Det finnes numera få personer, tillhörande arbetarnes eller handverkarnes klass, som icke räkna sig såsom medlemmar i någon förening.

Lefnadssättet har genom de högst väsentligt ökade arbetslönerna under perioden betydligt förbättrats, såväl beträffande bostäder och bohag som föda, kläder m. m. Om ock en förbättring, synnerligast med afseende å föda, var välbehöflig för de arbetande klasserna och deras barn, har dock onekligen bland alla lager af befolkningen lefnadsbehofven stigit för högt. Oftast hafva ock anspråken på lifvets s. k. nödortf ökat hastigare än tillgångarna. Så t. ex. användes numera i stigande proportion hvete till bröd i stället för råg. Arbetare ser man nu ofta försedda med dyrbara velocipeder, hvilka de i flere fall förskaffat sig för sitt nöje. Därest i framtiden de nu rådande höga arbetslönerna komma att nedgå och hårda tider inträda, torde det emellertid blifva svårt för arbetarne att i motsvarande grad sänka lefnadsvanorna.

Beträffande *klädedräkt* har skillnaden allt mer utjämnats mellan de olika klasserna och visar sig hufvudsakligen i tygnas kvalitet.

Med det förbättrade lefnadssättet har ock inträdt en viss förfining i sederna, ehuru ännu finnes kvar mer än tillräckligt af råhet, särskildt bland s. k. ligapojkar och annan tygellöst uppfostrad ungdom i städerna.

På det *religiösa området* har under perioden rörelsen fortfarande varit liflig, dock hufvudsakligen gående i frireligiös riktning. Ehuru erkänns måste, att de frikyrkliga församlingarna utträttat mycket godt, särskildt för nykterheten, hafva de dock medfört många olägenheter, bland annat, att statskyrkans gudstjänster i allmänhet icke varit så talrikt besökta, som vederbort. Nämda rörelse yttrar sig ock ofta uti motvilja mot ungdomens naturliga nöjen och förströelser, hvilket icke kan anses klokt. Jönköpings missionsförening, som under år 1900 hade 17 kringresande predikanter eller kolportörer, mot 15 år 1895, har fortfarande sett sina kvartalsmöten talrikt besökta af folk från såväl staden som landsbygden. Jönköpings stads missionsförening, hvilken år 1895 räknade 800 medlemmar, hade under år 1900 fått sitt medlemsantal ökad till 975 personer. Under perioden hafva jämväl flere nya missionshus uppförts. Vid periodens slut utgjorde missionshusens antal i Norra Vedbo härad 20, i Södra Vedbo härad 8 och i Vestbo härad 11. Från öfriga härad saknas uppgifter i detta hänseende. Föredragen i missionshusen hållas såväl af lekmanpredikanter som af statskyrkans präster, mest dock af de förre. Dessutom finnes inom länet en hel del s. k. nattvardsföreningar.

Från Vestra härad meddelas, att därstädes finnes en religiös sekt, uppgående dock till endast ett tjugotal personer, hvars medlemmar anse sig skyldiga att själfva utan biträde af präst och utan klockringning i tysthet begrava sina döda.

Frälsningsarmén har under perioden uti Jönköping inköpt en rymlig lokal för sina möten samt räknade vid utgången af år 1900 i nämnda stad 230 medlemmar, mot 187 vid slutet af förra perioden. Oaktadt denna ökning af medlemmarnes antal, synes dock intresset för frälsningsarmén snarare af- än tilltagit i Jönköping. Den från frälsningsarmén utgångna s. k. slumverksamheten, bestående uti att en del af de kvinnliga medlemmarna egnar sin tid åt att uppsöka och med hjälp bispringa fattiga

och sjuka, har emellertid tillvunnit sig stora sympatier och visat sig vara till nytta. Äfven å öfriga platser i länet, där frälsningsarmén uppträder, synes intresset för densamma hafva af tagit. Förutom i Jönköping förekommer frälsningsarmén i länets båda öfriga städer äfvensom i Vernamo och Tranås köpingar samt i de större fabriks- och stationssambällena.

De *främmande trosbekännarnes* antal inom länet är icke stort. Hufvudsakligast förekomma metodister och baptister. Metodistförsamlingen i Jönköping, som har eget kapell och hvars medlemsantal vid förra periodens slut utgjorde omkring 215 personer, hade vid 1900 års utgång 190 medlemmar, af hvilka dock blott 20 utträdt ur statskyrkan. Den i förra femårsberättelsen omförmälda, inom sagda metodistförsamling bildade, s. k. epworth- eller ungdomsföreningen hade under år 1900 45 medlemmar, och under innevarande period har äfven inom föreningen bildats en s. k. jungfruförening, som år 1900 hade 25 medlemmar. Baptisterna, som nu hafva eget kapell i Jönköping, räknade vid slutet af år 1900 därstädes 83 medlemmar, af hvilka dock icke någon utträdt ur statskyrkan. Egna gudstjenstlokaler omtalas, utom i Jönköping, för metodisterna i Hvetlanda och för baptisterna i Norra och Södra Vedbo härad, där de hafva 3 kapell.

Slutligen må nämnas, att de inom Jönköpings stad befintliga Jönköpings kristliga ynglingaförening och Jönköpings kristliga jungfruförening, hvilka verka för sina medlemmars höjande i religiöst och sedligt hänseende, vid slutet af år 1900 hade, den förra 176 och den senare 128 medlemmar. Kristliga föreningen af unga kvinnor (K. F. U. K.) hade i Jönköping under år 1900 50 medlemmar. Däremot har Kristliga föreningen af unge män (K. F. U. M.) icke förlagt sin verksamhet till länet.

Till *nykterhetens* befrämjande har äfven under nu ifrågasvarande period en liflig verksamhet bedrifvits inom länet af de olika nykterhetsföreningarna. Dessa utgöras af dels loger inom goodtemplarorden med dess båda afdelningar, nationalgoodtemplarorden och världsgoodtemplarorden, samt dels Jönköpings läns nykterhetsförbund, Jönköpings absoluta nykterhetsförening, templarorden och åtskilliga blåbandsföreningar. I Jönköpings stad funnos vid slutet af år 1900 6 nationalgoodtemplarloger med tillhoppa 323 -medlemmar, 4 världsgoodtemplarloger med tillsammans 400 medlemmar, Jönköpings absoluta nykterhetsförening med 387 medlemmar och 5 tempel af templarorden med tillhoppa 527 medlemmar. I Eksjö finnas 3 nykterhetsföreningar, nämligen en blåbandsförening med 190 medlemmar, en afdelning af goodtemplarorden med 175 medlemmar och en af templarorden med 121 medlemmar, hvilken sistnämnda förening under år 1900 åt sig uppfört ett större ordenshus. På landsbygden finnas hufvudsakligen goodtemplarloger och blåbandsföreningar. I Vestbo härad uppgingo år 1900 nykterhetsföreningarna, som år 1896 voro 9 och räknade 479 medlemmar, till ett antal af 11 med 676 medlemmar. Fyra af dessa sistnämnda föreningar hafva för sina sammanträden uppfört egna byggnader. Goodtemplarne hafva äfven under denna period egnat en särskild uppmärksamhet åt det uppväxande släktet. För detta ändamål hafva nationalgoodtemplarne i Jönköping haft 2 barntempel eller nykterhetsskolor, hvilka år 1900 räknade 174 medlemmar.

Den i förra femårsberättelsen omförmälda, inom templarorden bildade lifförsäkringsfonden uppgick år 1900 till 107,400 kronor, och utgjorde sagda år antalet af de i Jönköping bosatta delegarne i fonden 76 personer. I Eksjö har, på sätt i före-

gående femårsberättelsen omnämns, bland stadens nykterhetsvänner bildats en sjuk- och begravningskassa, i hvilken hvar och en nykterhetsvän eger ingå utan att behöfva tillhöra någon af de särskilda nykterhetsföreningarna i staden. Denna kassa hade vid 1900 års utgång 45 medlemmar och en behållning af 891 kronor 32 öre.

De olika nykterhetsföreningarna i länet hafva, oaktadt sina många intoleranta öfvergrepp, ovedersägligen utträtt mycket godt, i det att genom deras verksamhet insikten om vikten af nykterhet och skadligheten af rusdryckerna allt mer inträngt i det allmänna folkmedvetandet. Anslag till nykterhetens befrämjande hafva jämväl under innevarande period lemnats af Jönköpings läns landsting, hvarjämte stadsfullmäktige i Jönköping fortfarande lemnat stadens goodtemplarloger årliga anslag till bestridande af hyra för lokaler. De lagstiftningsåtgärder, som under perioden vidtagits i nykterhetens intresse, hafva ock bidragit till att minska superiet.

Det torde emellertid med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke förbudslagstiftningen nu närmar sig gränsen för hvad som under nuvarande förhållanden är tillrådligt, enär i händelse af ytterligare skärpning lagbestämmelserna troligen skulle komma att på ett eller annat sätt kringgås. Detta gäller särskildt beträffande ölet, som, medan det af åtskilliga personer användes såsom berusningsmedel, af många andra åter förtäres tillsammans med mat såsom en närande och oskadlig dryck, för hvars anskaffande lagstiftningen förty icke torde böra lägga oöfverstigliga hinder i vägen.

Den bryggerierna lagligen tillkommande rätt att försälja maltdrycker från tillverkningsstället i huru liten kvantitet som helst har dock vållat mycken skada, särskildt vid de mindre bryggerierna. Stora svårigheter hafva nämligen genom sagda försäljning ofta uppstått att å landsbygden vid marknader, torgdagar och andra dylika tillfällen upprätthålla ordningen. Ty hvad tjenar det till att därvid låta stänga öfriga försäljningsställen, så länge allmänheten kan vid bryggeriet på platsen köpa öl buteljvis. Detta utdrickes då dessutom på vägar och gårdar, hvilket ofta åstadkommer förargelse samt leder till folkskottningar och störande af allmän ordning och säkerhet. Inträffa större bevisliga oordningar eller bedrifves bevisligen olofflig utskänkning, kan ju den i 15 § af kungl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. angifna utväg att för viss tid eller för alltid förbjuda tillverkare att å tillverkningsstället sälja maltdrycker vid marknader, torgdagar och dylika tillfällen tillgripas, men i allmänhet, och särskildt då icke oordningarna öfvergå till svårare brottsliga handlingar, är det mycket svårt att anskaffa den för vidtagande af dylik förbudsåtgärd erforderliga bevisning. Ofta är det då bättre att vid sådana tillfällen lemna utskänkningsställena öppna, så att de, som vilja dricka öl, kunna göra det inomhus.

Den bryggerierna tillkommande rätten att utan myndighets tillstånd kringföra öl för försäljning till mindre belopp än 10 liter missbrukas äfven ej så sällan. Såsom exempel härpå må nämnas, att, sedan vid ett mindre bryggeri i en gränssocken mot Kalmar län ölförsäljning förbjudits vid socknens kreatursmöten och torgdagar på grund af upprepade oordningar vid bryggeriet, ett bryggeri inom Kalmar län sände ölvagnar först in i nämnda socken, där öl vid sagda tillfällen försåldes i otillåtligt små partier, och, sedan åtal därför skett, blott till länsgränsen, där öl-

utköraren stannade inom Kalmar län, hvars gräns är belägen endast få minuters väg från torgplatsen inom berörda socken, och till torgplatsen sände bud, som högt förkunnade, hvar öl fanns att köpa, med den påföljd att folk snart samlade sig kring ölvagnen, där ölet därpå såldes i huru små partier som helst. Att en tillverkare inom en laglig näring bör utan egentliga hinder få sälja sin vara är tydligt, men det är ej därför sagdt, att han bör få sälja den under hvilka omständigheter som helst. När staten för att skydda sig kringgårdat ölförsäljningen med en mängd inskränkningar, som ofta ställa minutpriset för butelj dubbelt högre än partipriset, bör det ej vara någon rättighet för tillverkaren särskildt att draga vinst af denna prisförhöjning. Inlåter sig tillverkaren på detaljhandel, synes han böra vara underkastad samma föreskrifter som öfriga, hvilka idka detaljhandel med maltdrycker.

Såsom allmänt omdöme rörande nykterheten inom länet kan sägas, att brännvinsförbrukningen väsentligen aftagit, men att öldricket i betydlig mån ökats. Lönkrögeri torde sällan förekomma. Utom i städerna och å de större passagerareångbåtar, som trafikera Vettern och Göta kanal, förekommer utskänkning af brännvin numera endast å gästgivarvärdarna i Broarp, Hvetlanda, Vernamo, Ölme stad och Böлары samt tidvis å gästgivarvärdarna i Gislaved och Skillingaryd. Å landsbygden förekommer utskänkning af maltdrycker hufvudsakligen å gästgivarvärdar och skjutsstationer samt järnvägarnas stationsområden. I allmänhet hafva inom länet åtalen för fylleriförseelser minskats. Så har dock icke varit förhållandet i Jönköpings stad. Medan nämligen antalet af dem, hvilka i nämnda stad blifvit fällda till böter för fylleriförseelser år 1895 uppgick till 153, hafva de under ifrågavarande period utgjort: år 1896 142, år 1897 148, år 1898 261, år 1899 308 och år 1900 likaledes 308. Denna starka ökning torde dock delvis kunna tillskrivas inrättandet af en kombinerad brand- och poliskår i staden, hvilken fungerat från och med 1898, då fyllerimalens antal började stiga. De unga brandsoldaterna synas nämligen vara mera nitiska i att anhålla druckna personer än de gamla poliskonstaplarna. Å landet är det egentligen vid marknader, torgdagar, inskrifningsförrättningar och andra större folksamlingar, som man kan få se en eller annan person berusad. Oftast är det då yngre personer.

Det religiösa lifvet och den tilltagande nykterheten hafva naturligtvis icke kunnat undgå att utöfva ett gynnsamt inflytande på *befolkningens sedlighet*. Hos ungdomen förmärkas dock en tilltagande råhet och förvildning samt ett själfsvåd, som väcker bekymmer för framtiden. Gröfre brott förekomma endast mera sällan, och i allmänhet gör sig länets befolkning fortfarande förtjent af det vitsord, som i föregående berättelser lemnats densamma, att vara fredlig, redbar, laglydig och idog. Fångantalet vid länsfängelset har under perioden minskats med afseende å sådana fångar, som dit införpassats från länet; men på senare åren hafva oupphörligen fångar transporterats dit från andra länsfängelser, där högt fångantal funnits.

Under ifrågavarande period har uti Jönköping den gamla poliskåren blifvit upplöst samt ersatts af en *kombinerad polis- och brandkår*, för hvilken en större brandstation blifvit uppförd. En särskild polisstyrka, bestående af 1 kommissarie, 3 öfverkonstaplar och 8 inspektionskonstaplar, finnes dock fortfarande. De förhoppningar, som fästats vid denna kombinerade polis- och

brandkår, genom hvilken anordnande den förutvarande skyldigheten för stadens befolkning att biträda vid släckningen af eldsvådor i hufvudsak bortfallit, synas dock icke hafva blifvit fullt förverkligade i afseende å kårens tjänstgöring såsom stadens polisstyrka.

Hågen bland befolkningen för *läsning* har under perioden alltjämt ökats. Hufvudsakligen tillfredsställes denna läslust genom tidningar och tidskrifter. Till följd af den starka religiositeten inom länet hafva de religiösa tidningarna och tidskrifterna synnerligen stor spridning.

Enligt närmast föregående femårsberättelser utdelades genom postverket år 1890 öfver 21,000 exemplar *inländska tidningar eller tidskrifter* och år 1895 öfver 30,000 exemplar däraf. Under år 1900 uppgick antalet till öfver 54,000 exemplar. Fördelad på de särskilda städerna och fögderierna, ställde sig utdelningen år 1900 sålunda:

Jönköping	14,428 exemplar.	Vestra	4,856 exemplar
Eksjö	1,406 »	Östra	6,313 »
Gretna	691 »	Östbo	5,249 »
Tveta, Vista och Mo	7,914 »	Vestbo	6,423 »
Norra o. Södra Vedbo	7,265 »	Summa	54,545 exemplar

De i Jönköping utkommande tidningar hafva under år 1900 genom posten expedierats till prenumeranter å andra orter i följande antal exemplar:

Svenska posten	11,186	Svensk bitidning	922
Vernamo allehanda	2,519	Småland	714
Jönköpingsposten	2,488	Tranås tidning	360
Trosvitnet	2,108	Julfrid	95
Hvetlanda tidning	1,154	Svenska mosskulturföreningens	
Smålands allehanda	1,100	tidskrift	78

Enligt uppgift från vederbörande tidningsredaktioner utgjorde antalet prenumeranter under år 1900 å Smålands allehanda 3,350 och å Småland 1,935; och utgick under sagda år Jönköpingsposten i 6,000 exemplar.

I Eksjö utgafs vid periodens slut blott en tidning, Eksjö-tidningen, hvilken då hade en totalupplaga af 3,700 exemplar och en postprenumerationscifra af 2,184 exemplar. År 1897 bildades i Eksjö Smålandsbladets tryckeriaktiebolag, med hufvudsaklig uppgift att utgifva den af religiöst och nykterhetsvänligt innehåll varande tidningen Smålandsbladet. I september 1899 gjorde emellertid bolaget konkurs, sedan tidningen redan en tid därförut upphört att utgifvas.

Oberäknadt de i länet utkommande tidningar synas vid periodens slut följande tidningar, i den ordning de här nedan upptagas, hafva haft den största spridningen i länet, nämligen: Sanningsvitnet, Stockholmstidningen, Idun, Aftonbladets veckoupplaga, Svenska dagbladet, Nya dagligt allehanda, Göteborgs handels- och sjöfartstidning, Svenska morgonbladet och Stockholms dagblad.

Medan tidningsläsandet sålunda ökats, har däremot intresset för *sockenbiblioteken* aftagit. Enligt hit inkomna uppgifter finnas väl inom länet öfver ett femtiotal sockenbibliotek, men deras användning för sitt ändamål har minskats.

I staden Jönköping har däremot under perioden bildats ett *arbetarebibliotek*, som år 1900 hade omkring 600 band och omfattas med lifligt intresse.

Såsom ofvan nämnts, hafva *offentliga föreläsningar* varit anordnade dels i Jönköping af Jönköpings föreläsningssällskap och af Jönköpings med statsanslag understödda arbetareinstitut och dels i Tranås, Anneberg, Husqvarna, Norrahamnar och Nässjö af resp. Tranås-Säby föreläsningssällskap, Annebergs föreläsningssällskap, Husqvarna arbetareinstitut samt Norrahammars och Nässjö föreläsningssällskap, hvilka samtliga utom den sistnämnda åtnjuta statsunderstöd.

Intresset för *det frivilliga skytteväsendet* har under ifrågasatt femårsperiod i hög grad ökats, hvilket visat sig genom stark anslutning till de olika skyttegillena samt lifligt deltagande i deras skjutöfningar och täfningar. Skyttegillenas antal inom länet har under perioden fördubblats. Länets skytteförbund omfattade nämligen vid slutet af år 1900 38 skyttegillena, mot 19 vid utgången af år 1895. Medlemmarne i skytteförbundet, hvilka vid periodens början utgjorde 758, hade vid dess slut ökat till 1,761, däraf 1,644 aktiva och 117 passiva. Af de aktiva medlemmarne voro 1,346, eller 81.9 procent, under eller i värnpliktsåldern. Å skyttegillenas skjutbanor hafva under år 1900 aflösts 149,506 protokollförda skott, mot 69,585 år 1895.

Till den stora utveckling, den frivilliga skytterörelsen sålunda erhållit, hafva i hög grad bidragit de ansevärdiga understöd, skytteförbundet erhållit dels af staten, hvars bidrag år 1900 utgjorde 6,172 kronor, samt dels af länets landsting. Sedan Landstinget för hvar och ett af åren 1895—1900 beviljat styrelsen för skytteförbundet ett anslag af 500 kronor, att af densamma fördelas på de särskilda skyttegillena inom länet för inköp af ammunition till gillenas mindre bemedlade medlemmar, har Landstinget för hvar af åren 1901 och 1902 höjt detta anslag till 1,000 kronor.

Intresset för *idrotten* har under perioden varit ganska lifligt inom länet, särskildt i Jönköpings stad. Idrottsföreningar hafva under perioden bildats uti Jönköping och Nässjö stations-samhälle. I Jönköping finnas dessutom ett roddsällskap, ett segelsällskap, en atletklubb och en gymnastikförening, hvilka ärligen anordna täfningar.

Under ifrågasatt period har uti Jönköping med bidrag af staden och enskilde anlagts en stadspark, omfattande ett område af 74 tunnland 15 kappland. Uti denna park, hvilken står under inseende af en parkstyrelse, äro för allmänhetens begagnande anordnade lawntennisbanor, kätgelbanor m. m.; och hafva jämväl andra idrotter idkats uti sagda, därtill väl egnade park.

Den form af idrott, som under perioden framför andra vunnit stark tillslutning, är velocipedåkningen. På grund af de ned-satta prisen å velocipeder samt de förmånliga afbetalningsvillkor, på hvilka de kunna inköpas, har äfven inom arbetsklassen bruket af velociped blifvit allmänt. Velocipederna användas såväl till sport och för nöje som såsom lämpligt fortskaffningsmedel.

I samband med idrotten torde böra omnämnas, att länets afdelning af *Svenska turistföreningen* under ifrågasatt period arbetat på att draga turistströmmen öfver Jönköping, hvartill tillkomsten af Skåne-Smålands järnväg, hvilken under perioden öppnats för allmän trafik, säkerligen kommer att väsentligen bidraga.

3. Näringar.

A) **Jordbruk och boskapsskötsel.** a) **Jordbruket**, som fortfarande intager främsta rummet bland länets näringar, har äfven under denna period gått framåt.

Vid periodens slut utgjorde, enligt de af länets hushållningssällskap lemnade jordbruksstatistiska uppgifter, länets hela egovidd, vattendragen frånräknade, 1,061,376 hektar, mot 1,061,495 hektar vid periodens början. Minskningen i egovidden är en följd af de korrigeringar, hvartill de under perioden företagna, af Hushållningssällskapet föranstaltade särskildt noggranna undersökningar af Norra och Södra Vedbo samt Östra, Vestra och Vestbo härad gifvit anledning.

Beträffande *jordens användning* innehåller nedanstående tabell A en jämförelse mellan förhållandena åren 1895 och 1900. Här af framgår, att den odlade jorden under perioden betydligt ökats. Denna ökning har hufvudsakligen berott på odling af mossar.

Hafre är, såsom af nämnda tabell synes, länets *hufvudsäde*. Produktionen där af räcker till länets eget behof och lemnar dessutom öfverskott till afsalu utom länet. De öfriga sädesslagen däremot lemna icke tillräcklig afkastning för länets behof, utan måste årligen till länet införas.

Från *Sveriges utsädesförening*, som under flere år af länets hushållningssällskap erhållit ett anslag af 500 kronor, lemnas under hvarje år 1,500 kilogram utsädeshafre att, under villkor om återlemnande af motsvarande myckenhet af skörden, fördelas mellan jordbrukare inom länet. Intresset för att på detta sätt erhålla utsädesmål synes vara synnerligen stort, om man får döma efter mängden af ansökningar därtill.

Skördebeloppen under åren 1896—1900 utvisas af följande, i enlighet med länets hushållningssällskaps uppgifter upprättade, tablä:

Skörd af:	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Hösthvete . . . . . hl.	7,216	6,858	6,844	6,732	7,000
Höstråg . . . . . »	377,826	344,140	328,645	355,421	366,335
Vårhvete . . . . . »	4,886	4,709	4,909	3,403	3,925
Våråg . . . . . »	9,310	9,101	13,106	20,571	26,147
Korn . . . . . »	74,434	73,811	62,541	58,056	61,055
Hafre . . . . . »	1,241,222	1,379,676	1,422,265	1,190,669	1,480,084
Blandsäd . . . . . »	16,188	18,136	14,112	12,112	16,579
Baljväxter . . . . . »	6,893	7,007	7,813	8,156	9,345
Potatis . . . . . »	1,101,926	872,199	758,583	588,420	1,070,978
Andra rotfrukter . . . . . »	139,249	160,549	251,949	285,520	305,962
Lin och hampa, frö . . . . . »	4,662	4,437	6,252	6,826	6,093
Do, spånadsämne dt. . . . . »	4,533	4,326	4,326	4,432	3,366
Gräs och foderväxter, frö . . . . . »	1,170	982	1,843	1,777	1,710
Do, hö från odlad jord . . . . . »	708,916	720,804	934,977	905,334	1,012,422

De om *spannmålens vikt*, i kilogram för en hektoliter, meddelade upplysningar äro sammanförda i efterföljande tablä:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Hvete . . . . . kg.	76—80	76—80	76	76	—
Råg . . . . . »	75—78	75—80	73	72	72
Korn . . . . . »	60—65	60—70	65	65	65
Hafre . . . . . »	45—48	45—50	47	45	50

Enligt de af Länsstyrelsen afgifna årsväxtberättelserna hafva *skördarna* under perioden utfallit sålunda:

År 1896: *fullt medelmåttig*. Hafren lemnade endast medelmåttig och å några trakter af länet något under medelmåttig skörd; halmafkastningen kunde heller icke sättas högre än till medelmåttig; höstsäden och rotfrukter lemnade öfver medelmåttig skörd; höskörden utföll likaledes öfver medelmåttig.

Tab. A. *Jordens användning och utsädesbeloppet i Jönköpings län åren 1895 och 1900.*

	År 1895.	År 1900.	Ökning eller minskning.
<i>Af egovidden utgjorde:</i>			
Träd-, humle- och kälgård . . . . . hektar	2,090	2,393	+ 303
Åker och annan odlad jord . . . . . »	116,409	127,610	+ 11,201
Naturlig äng . . . . . »	155,737	163,326	+ 7,589
Skogbärande mark . . . . . »	238,318	403,717	+ 165,399
Summa hektar	512,554	697,046	+ 184,492
<i>Af den odlade egovidden användes till:</i>			
Höstsäd . . . . . hektar	19,432	18,927	— 505
Vårsäd: stråsåd . . . . . »	50,434	49,956	— 478
baljväxter . . . . . »	821	586	— 235
Rotfrukter: potatis . . . . . »	7,630	7,448	— 182
andra rotfrukter . . . . . »	457	811	+ 354
Spånadsväxter . . . . . »	733	626	— 107
Gräs och foderväxter: höskörd . . . . . »	18,789	32,141	+ 13,352
hete och grönfoder . . . . . »	1,358	1,002	— 356
Andra växtslag . . . . . »	13	10	— 3
Träde . . . . . »	16,742	16,103	— 639
Summa hektar	116,409	127,610	+ 11,201
<i>Utsädesbeloppet utgjorde:</i>			
Hösthvete . . . . . hl.	1,164	875	— 289
Höstråg . . . . . »	53,853	53,669	— 184
Vårhvete . . . . . »	844	656	— 188
Våråg . . . . . »	1,636	4,753	+ 3,117
Korn . . . . . »	14,886	9,768	— 5,118
Hafre . . . . . »	245,428	215,924	— 29,504
Blandsäd . . . . . »	3,376	2,366	— 1,010
Baljväxter (ärter och vicker) . . . . . »	3,602	2,736	— 866
Potatis . . . . . »	136,195	151,685	+ 15,490
Lin och hampa . . . . . »	1,879	2,110	+ 231
Summa hektoliter	462,863	444,542	— 18,321

År 1897: fullt medelmåttig. Efter en för växtligheten gynnsam väderlek inträdde från medlet af juni en torr och varm period, som räckte till medlet af juli och hämmade utvecklingen af vårsåden och gräsväxten. Den nederbörd, som därefter följde, verkade dock synnerligen fördelaktigt på den efterblifna grödan, så att utfallet af länets skörd af ej mindre hafre än råg kunde beräknas i korntal till 6.5, hvarjämte höskörden synnerligen från odlad jord blef tillfredsställande; halmfoderskörden var nöjaktig; åringens beskaffenhet var god med undantag dock för potatisen, som till icke obetydlig del var angripen af röta.

År 1898: öfver medelmåttig. Höstsåden lemnade medelmåttig skörd; vårsåden gaf öfver medelmåttig skörd; potatisen, som flerstädes var angripen af röta, äfvensom andra rotfrukter lemnade betydligt under medelmåttig skörd; höskörden var god; halmfodstningen var likaledes god. Bärningsvädret var i allmänhet gynnsamt.

År 1899: nära medelmåttig. Höstsåden lemnade fullt medelmåttig skörd; vårsåden gaf nära medelmåttig skörd; potatisen, hvilken flerstädes var angripen af torka och frost, äfvensom andra rotfrukter lemnade knapp eller ringa afkastning; höskörden var medelmåttig; halmfodstningen var nära medelmåttig. Bärningsvädret var synnerligen gynnsamt för gräs- och rågskörden, till följd af den långa torkan under sommaren, då emellertid frost jämväl ett par gånger förekom, men däremot dåligt beträffande sådan hafre, som växt å mossar och andra sankt belägna marker, hvilka först på hösten, efter det en ihållande regnperiod inträdt, kunde afbärgas;

År 1900: öfver medelmåttig. Höstsåden lemnade öfver medelmåttig skörd; vårsåden gaf nära god skörd; potatisen äfvensom andra rotfrukter lemnade nära god afkastning; höskörden var medelmåttig; halmfodstningen var god. Bärningsvädret var synnerligen gynnsamt.

Skördarna hafva således under perioden i genomsnitt varit fullt medelmåttiga.

De vid markegångssättningarna bestämda spannmålspriserna hafva varit följande per hektoliter:

Årspris.	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Råg . . . . . kr.	7.73	7.82	8.33	9.01	9.61
Korn . . . . . »	6.94	7.37	7.92	8.00	8.35
Hafre . . . . . »	3.38	4.30	4.75	4.55	5.33
<i>Medelmarkegångspris.</i>					
Råg . . . . . kr.	8.49	8.50	8.69	8.80	8.84
Korn . . . . . »	7.67	7.65	7.81	7.90	7.92
Hafre . . . . . »	4.00	4.03	4.20	4.33	4.41

Dagsverksprisen och tjenstehjonslönerna hafva under perioden fortfarande varit höga. Enligt Hushållningssällskapets uppgifter hafva de i medeltal uppgått till följande belopp:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Dagsverkspris för jordbruksarbetare med egen kost:</i>					
Sommardagsverke, mans- kr.	1.63	2.00	1.75	1.38	2.00
Do kvinns- »	0.88	1.00	0.88	0.85	1.00
Vinterdagsverke, mans- »	1.00	1.50	1.13	1.00	1.75
Do kvinns- »	0.63	0.75	0.63	0.50	0.80

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Arslön i husbondes kost:</i>					
För dräng . . . . . kr.	180	200	200	200	225
För piga . . . . . »	120	130	100	100	100
<i>Värdet af stat och lön:</i>					
För statdräng . . . . . kr.	350	400	400	450	600
För statpiga . . . . . »	250	300	250	275	350

Enligt Hushållningssällskapets uppgifter funnos vid 1900 års slut inom länet tillhopa 15,979 brukningsdelar, mot 15,772 vid utgången af år 1895. På hvarje brukningsdel skulle alltså i medeltal belöpa nära 8 hektar åkerjord. Enligt sagda uppgifter äro brukningsdelarna på följande sätt kvalificerade:

Brukningsdels storlek.	Brukade	
	af egarne.	af arrendatorer.
Högst 2 hektoliter odlad jord	1,563	234
2—20	11,655	1,800
20—100	192	170
Öfver 100	56	9

Af ofvannämnda uppgifter framgår, att i likhet med under föregående perioden de större jordbruken inom länet äro tämligen få, men att antalet mindre jordegande landtbrukare är stort.

I afseende å antalet hemman, lägenheter, stadsjordar, stadstomter m. m. hänvisas till tabell 3.

Med afseende å donationsjorden i Grenna, om hvars återförvärfvande åt staden fråga under en följd af år varit å bane, har Kungl. Maj:t genom nädigt bref den 13 december 1901 fastställt stadsfullmäktiges vid sammanträde den 13 november 1900 fattade beslut, att staden må med de särskilde innehafvarne af den till staden donerade jord träffa öfverenskommelse på följande villkor:

1:o) att samtliga innehafvare af donationsjord, för att få eganderätten till densamma bekräftad och för undvikande af process, borde förbinda sig att dels till staden en gång för alla erlägga lösen efter nednämnda grunder, nämligen, för hvarje åtting 125 kronor, för hvarje kvarnmarksstycke 10 kronor, för Påsatorpet 50 kronor, för Båttshagen 50 kronor, för hvarje heltomt vid Brahegatan 25 kronor, för hvarje annan heltomt 20 kronor och i proportion därefter för mindre del af hvarje slags jord, dock att för de så kallade plantagestyckena särskild lösen ej skulle erläggas, då de utgjorde en afsöndring från åttingarna, dels afstå från det så kallade Stadsberget med därtill hörande bergskassa, som skulle blifva stadens uteslutande egendom för all framtid, dels ock att den af ålder å åttingsjorden hvilande grundskatten (åttingskatten), hvilken blifvit donerad till magistratens och dess underlydande tjenstemäns aflöning, skulle fortfarande som dittills utgå af jorden till sitt ursprungliga ändamål;

2:o) att af de genom förlikningen inflytande kontanta lösemellan skulle bildas en fond, som skulle benämnas Grenna stads donationsjordsfond, af hvars årliga räntor endast den ena hälften skulle ingå till stadskassan, men den andra hälften läggas till fonden, hvilken endast finge användas till inköp af donationsjord, ända tills all sådan åter vore i stadens ego;

3:o) att åttingstomts-, kvarnmarks- och lägenhetsinnehafvare skulle förläggas att senast den 1 april 1901 till drätselkammaren gifva tillkänna, huruvida deingo in på förslaget, och att de skulle på lämpligt sätt delgifvas stadsfullmäktiges beslut;

4:o) att stadens drätselkammare, sedan erhållits vederbörlig fastställelse af förlikningsförslaget, om sådan erfordrades, finge bekräfta eganderätten till åttingsjord, tomter, kvarnmarksstycken och lägenheter för de innehafvare, hvilka senast den 1 april 1901 anmält eller förklarat sig villiga ingå på förlikningsförslaget och för löseskillingen presterat antaglig säkerhet;

5:o) att det skulle stå hvarje slag af jordinnehafvare fritt att, om han så önskade, få betala löseskillingen med revers mot af drätselkammaren godkänd borgens eller annan godkänd säkerhet att inlösas efter sex månaders uppsägning; och

6:o) att i god tid före utgången af år 1901 åtgärder skulle vidtagas för bevarande af stadens rätt mot de jordinnehafvare, hvilka icke inom förelagd tid gått in på förlikningsförslaget.

Intresset för den odlade jordens utvidgande och förbättrande är fortfarande lifligt. I likhet med under föregående period hafva länets landsting och hushållningssällskap jämväl under nu ifrågasvarande femårsperiod anvisat hvarterera 750 kronor årligen till gäldande af kostnaden för upprättande af *arbetsplaner för vattenafledningar inom länet*. Medlen, som ställts till Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition, hafva användts till godtgörande af kostnaderna för de arbetsplaner af ofvannämnda beskaffenhet, som af de inom länet tjenstgörande landbruksingenjörer blifvit uppgjorda.

Sedan under hvart af åren 1890—1894 Landstinget och Hushållningssällskapet anvisat hvarterera 250 kronor för uppgörande af en *systematisk afvägningsplan* för länet, men anslagen för sagda ändamål därefter indragits, emedan behållningen å dessa anslag för tillfället var så stor, att densamma ansågs kunna bestrida ett par års kostnader för arbetets fortsatta bedrivande, hafva Landstinget och Hushållningssällskapet för hvart af åren 1897—1899 ånyo beviljat samma anslag, som sålunda förut utgått. På grund af befintligt öfverskott har emellertid något anslag för ifrågasvarande ändamål under år 1900 icke utgått. Nämnda anslag hafva, i likhet med hvad förut egt rum, stått under förvaltning af särskilda utaf Hushållningssällskapet utsedda kommitterade. Å den i förra femårsberättelsen omnämnda öfversiktskarta öfver de större vattensamlingsområdena inom länet voro vid 1900 års slut inlagda 212 afdikningsplaner med en sammanlagd areal af 49,330.38 hektar.

På uppdrag af nämnda kommitté har äfven en del arbeten verkställt för upprättande af förslag till utdikning af länets största mosskomplexer. De mosskomplex, för hvilka afdikningsförslag m. m. för närvarande håller på att utarbetas, äro: Storemossen, Flymossen, mossarna norr om sjön Bolmen, Ås och Kållerstads mossar, mossarna kring sjön Draffen, Ysnömossen, Risamossen och Dalamossen inom Vestbo, Östbo och Vestra härad. Dessa mossar, hvilka alla ligga så nära intill hvarandra, att de nästan kunna sägas utgöra ett komplex, upptaga en areal af öfver 30,000 hektar eller öfver 60,000 tunnland. Förslaget för ifrågasvarande mosskomplex kommer att omfatta profilritningar i längdskala 1:4,000, och höjdskala 1:100 öfver de större vattendragen och afloppen, kostnadsförslag för afdikningen, plankarta i skalan 1:20,000 med angifvande af de olika torfarternas samt arealuträkning. Upprättandet af nämnda förslag är ett synnerligen drygt och tidsödande arbete, hvarför arbetet med detsamma, för att ej öfriga arbeten skola blifva tillbakasatta, har fördelats på flere år. År 1902 eller år 1903 anses nämnda förslag komma att i sin helhet blifva färdigt.

Då det ej gärna är tänkbart, att egarne i de stora mosskomplexen själfva med endast bidrag, som ur statens frostförminskningsfond kunna erhållas, skola mäktiga utdika desamma, har på föranstaltande af nämnda kommitté sammanträden hållits med egarne af förut uppräknade mossar för dessas hembjudande till staten.

Under perioden hafva *bidrag af allmänna medel* tilldelats följande *vattenafledningsföretag*:

a) utdikning af frostförande mossar inom Mölneberg, Utterkull, Röshult, Stora Burseryd, Burseryds stom, Burseryds prästgård, Öfre Lida samt Åsberg i Burseryds socken af Vestbo härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad af 6,340 kronor, afser torrläggning af en areal om 68 hektar 59 ar; anslag 2,100 kronor;

b) utdikning af frostförande mossar inom Gunnilstorp, Hestra och Trollsebo i Åsenhöga socken och Mo härad, hvilket företag, som beräknats kosta 2,000 kronor, afser torrläggning af en areal om 34 hektar 94 ar; anslag 660 kronor;

c) utdikning af frostförande mossar inom byarna Säby och Gunnarstorp i Bäckaby socken och Vestra härad, hvilket förslag afser torrläggning af en areal om 23 hektar 66 ar för en kostnad af 1,200 kronor; anslag 400 kronor;

d) afdikning af vattenskadade marker, tillhörande byarna Linstad, Hjortsjö och Säfvarp i Rydaholms socken och Östbo härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad för afdikning af 2,640 kronor och för odling 700 kronor, afser torrläggning af en areal om 22 hektar 9 ar; lån 2,300 kronor;

e) utdikning af mossar inom Rössby, Bjennesby, Nyaby och Röd i Norra Sandsjö socken och Vestra härad, hvilket företag afser torrläggning af en areal om 139 hektar 59 ar och beräknats kosta 10,600 kronor; anslag 4,000 kronor;

f) afdikning af frostförande mossar, tillhörande Björnholmen, Önnarp, Långaholmen och Slättefall i Norra Sandsjö socken af Vestra härad, hvilket företag afser torrläggning af en areal om 93 hektar 67 ar, för en kostnad af 9,250 kronor; anslag 3,400 kronor;

g) afdikning af frostförande mossar, tillhörande Åkersända, Gransbo, Holsteryd, Aplaryd, Buggeryd och Stora Yboholm i Norra Sandsjö socken, Vestra härad, samt Lilla Brantås i Näfvelsjö socken, Östra härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad af 5,950 kronor 4 öre, afser torrläggning af en areal om 82 hektar 90 ar; anslag 2,900 kronor;

h) afdikning af frostförande mossar, tillhörande Stora och Lilla Kütabo samt Yttre Lida i Burseryds socken och Vestbo härad, hvilket företag afser torrläggning af en areal om 25 hektar 77 ar för en kostnad af 3,384 kronor; anslag 1,600 kronor;

i) reglering af Vesterån och utdikning af frostförande mossar, tillhörande Bröttjaryd, Bro, Södra Hestra kyrkoherdeboställe, klockaregård och fattiggård, Vestra Hyggås, Prippebo, Stora och Lilla Märkebäckshult, Basön och Södra Oxås i Södra Hestra socken, Södra och Norra Stafås, Stenbrohult, Betarp, Burseryds kyrkoherdeboställe och komministerbostället Pilgården, Södra Frostnäs, Helgarem, Ytter-, Mellan- och Öfre Lida i Burseryds socken samt Samseryd, Vestra Kalset och Stenbastegården i Villstads socken och Vestbo härad, hvilket företag, beräknadt för en kostnad af 61,238 kronor 28 öre, afser torrläggning af en areal om 459 hektar 45 ar; anslag 22,400 kronor;

k) utdikning af frostförande mossar, tillhörande hemmanen Jonsbo, Styckebo, Tostarp, Torp, Nederled, Åsen, Holmboda och Brotorpet i Rydaholms socken och Östbo härad jämte Hagen, Hylteboda, Roen och Hyalt i Ryssby socken i Sunnerbo härad af Kronobergs län, hvilket företag, som beräknats kosta 29,450 kronor, afser torrläggning af en areal om 541 hektar 42 ar; anslag 13,700 kronor;

l) utdikning af frostförande mossar, tillhörande byarna Horda, Skaftarp och Långstorp i Rydaholms socken af Östbo härad, hvilket företag, som afser torrläggning af en areal om 350 hektar 46 ar, beräknats kosta 26,864 kronor 30 öre anslag 12,200 kronor;

m) utdikning af frostförande mossar, tillhörande Gemmarp, Bössjarp och Gölsebo uti Gällaryds socken och Östbo härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad af 11,240 kronor, afser torrläggning af en areal om 104 hektar 34 ar; anslag 4,900 kronor;

n) utdikning af frostförande mossar, tillhörande Stora och Lilla Yboholm, Lönhult, Holsteryd, Granskatteshult och Salerås i Norra Sandsjö socken och Vestra härad, hvilket företag afser torrläggning af en areal om 150 hektar 98 ar för en kostnad af 11,700 kronor; anslag 4,600 kronor;

o) torrläggning och delvis odling af mark, tillhörande byarna Hjortsjö, Tryggarp och Lufveryd samt Rydaholms kyrkoherdeboställe af Nederleds by inom Rydaholms socken af Östbo härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad af 19,589 kronor 35 öre för afdikning och 3,603 kronor 80 öre för odling, afser torrläggning af en areal om 139 hektar 92 ar; lån 17,700 kronor;

p) utdikning af frostförande marker till säteriet Turbyholm i Norra Sandsjö socken och Vestra härad, hvilket företag, som beräknats kosta 4,580 kronor, afser torrläggning af en areal om 53 hektar 66 ar; anslag 2,200 kronor;

q) utdikning af frostförande mossar, tillhörande Djurseryds, Djufvaväs och Slätthult i Norra Sandsjö, Björkö och Näfvelsjö socknar af Vestra och Östra härad,

hvilket företag afser torrläggning af en areal om 38 hektar 10 ar för en kostnad af 3,535 kronor; anslag 1,700 kronor;

r) utdikning af frostförande mossar, tillhörande Ahnestorp, Helgarp, Hulu, Lunden, Johansberg, Eskilsbo och Flata inom Källerstads socken samt Karaby och Billarp inom Ås socken af Vestbo härad, hvilket företag, beräknadt till en kostnad af 9,140 kronor, afser torrläggning af en areal om 66 hektar 56 ar; anslag 4,500 kronor;

s) utdikning af frostförande mossar, tillhörande Hästeryd, Ön och Jonsbo i Malmbücks socken och Vestra härad, hvilket företag afser torrläggning af en areal om 95 hektar 19 ar för en kostnad af 8,830 kronor; anslag 4,100 kronor.

Af de här ofvan uppräknade företag hafva de under a) och c) omförmälda under perioden blifvit godkända och sålunda fullbordade.

Af de i föregående femårsberättelse omförmälda, med allmänna medel understödda vattenafledningsföretag hafva under perioden följande blifvit fullbordade och godkända, nämligen:

under år 1896: afdikning af frostförande marker, tillhörande hemmanet $\frac{9}{16}$ mantal Skinnarebo i Sanderyds socken och Tveta härad samt afdikning af frostilländiga marker, tillhörande 1 mantal säteri Sjömilås i Norra Sandsjö socken och Vestra härad;

under år 1898: utdikning af frostilländiga mossar, tillhörande Hinsekind, Vernamo gästgifvaregård, Pilagården, Rörstorp, Bygget och Vernanäs i Vernamo socken och Östbo härad, samt utdikning af frostilländiga mossar, tillhörande byarna Gislaved, Snigelsö och Bäckshult uti Båraryds socken samt Södra Mo uti Våts-hults socken och Vestbo härad;

under år 1899: upprensning af Krokabäcken samt afdikning och odling af mark, tillhörande byarna Rås, Triabo och Stora Änhult i Virserums socken och Aspelands härad af Kalmar län samt Hulu i Näshults socken och Östra härad af Jönköpings län.

Under hela perioden har *landbruksingenjören* W. Krok tjänstgjort inom länet; hvarjämte under år 1896 extra landbruksingenjören A. Palm, under år 1897 denne och extra landbruksingenjören A. Rogberg samt under periodens återstående tre år den sistnämnde utfört åtskilliga förrättningar i länet. Landbruksingenjörernas verksamhet under perioden utvisas af nedanstående *tabell B*. Förutom de däri upptagna arealerna, för hvilka fallständiga afdikningsplaner upprättats, har en del förberedande förslag uppgjorts för afdikning af några större mosskomplexer.

Säkerligen finnes intet län, där för närvarande behovet af utdikning af frostförande mossar är så stort som i Jönköpings, ty dels äro dessa inom detta län större till arealen och talrikare än i något annat (Norrbottens och Vesterbottens län möjligen undantagna) och dels förekomma de här i fullt kultiverade trakter, hvarför den skadliga inverkan af desamma här blir större än annorstädes.

Svenska mosskulturföreningen räknade år 1900 sitt femtonde arbetsår och har under perioden vunnit en vidsträckt utveckling. Föreningens försöksverksamhet vid dess experimentalfält i Flahult och försöksgården i Jönköping har alltjämt fortgått och tillvunnit sig stort intresse, så att nämnda experimentalfält numera flitigt besökes af jordbrukare och fackmän från när och fjärran. Föreningen har under år 1900 inköpt den invid sagda experimentalfält belägna frostförande s. k. Granarps mosse och till densammas utdikning erhållit statsanslag. På föreningens initiativ har en torfingenjör för riket blifvit anställd. Genom föreningens kulturingenjör och botaniska assistent verkställas fortfarande omfattande undersökningar, till en del efter rekvisition af enskilda personer. Vid periodens slut voro genom föreningens försorg inom olika provinser anordnade 44 försöksfält hos enskilde jordegare. Det till föreningen årligen utgående statsanslaget har under perioden ökat från 10,000 kronor till 15,000 kronor. Länet's hushållningssällskap ökade från och med år 1897 sitt anslag till föreningen från 600 kronor till 1,000 kronor. Öfriga hushållningssällskaps anslag till föreningen uppgingo under år 1900 till sammanlagt 10,900 kronor. Från landsting lemnades samma år anslag till sammanräknadt belopp af 4,600 kronor, däraf 500 kronor från Jönköpings läns landsting. I årsafgifter af föreningens 3,147 medlemmar upbar föreningen sagda år 6,294 kronor. Angående föreningens verksamhet i öfrigt hänvisas till den af föreningen utgifna tidskrift. För att visa användningen af de till föreningens förfogande stående medel, intages dock här förteckning å föreningens utgifter år 1900:

Tidskriften:

tryckning och häftning	3,794.59
korsband	172.85
illustrationer och kartor	748.16

Tab. B.

Landbruksingenjörernas verksamhet inom Jönköpings län åren 1896—1900.

År.	Antal förrättningar.				Antal förrättningsdagar.				Uppgjorda planer för:			Däraf af:			Bidrag från odlingslänefonden.			Anslag från frostförminskningsfonden.						
	Krok.	Palm.	Rogberg.	Summa.	Krok.	Palm.	Rogberg.	Summa.	Min-skande af frostilländigheten.	Afdikning af odlad jord.	Vattenafledning för odling.	Torrlagd areal.	Summa handlagd areal.	Krok.	Palm.	Rogberg.	Antal företag.	Torrlagd areal.	Beviljad läneutstöd.	Antal företag.	Torrlagd areal.	Beräknad kostnad.	Beviljad anslag.	
																								Har.
1896	40	22	—	62	129	74	—	203	932	86	2,552	1,202	4,772	3,958	814	—	—	—	—	—	3	127	9,540	3,160
1897	41	7	15	63	133	33	30	196	1,499	39	1,802	2,711	6,051	4,714	622	715	1	18	2,100	—	—	—	—	
1898	50	—	17	67	143	—	55	198	766	28	1,541	2,147	4,482	3,444	—	1,038	—	—	—	9	1,949	142,981	69,700	
1899	47	—	14	61	157	—	32	189	1,509	34	343	2,613	4,499	4,079	—	420	1	133	17,700	2	92	7,939	3,900	
1900	46	—	13	59	142	—	62	204	1,830	9	1,199	459	3,497	907	—	2,590	—	—	—	2	162	17,442	8,600	
Summa	224	29	59	312	704	107	179	900	6,536	196	7,437	9,132	23,301	17,102	1,436	4,763	2	151	19,800	16	2,330	177,852	85,860	

korrekturläsning	250 00		
postporton	1,542 31	6,507 91	
Diverse postporton		467 56	
Kulturförsöken i olika provinser:			
föreningens ombud i Gefleborgs län	250 00		
» » Jemtlands »	250 00		
» » » Gotlands »	100 00		
hyra för mikroskop	20 00		
arfvode för skötsel af försöksfältet på Gotland	75 00		
gödslingsämnen	10 19		
spannumål och frö	164 25		
skriftmaterialier, diverse frakter m. m.	262 99		
dagsverken	42 00	1,174 43	
Vegetationsförsöken:			
utvidgning af försöksfältet	996 90		
Diverse omkostnader:			
dagsverken	285 69		
för renhållning af gatan intill tomten	36 00		
1 års arrende för Jönköpings stad tillhöriga tomtdelar	5 00		
målning af burkar, stakar och nummerplåtar	323 44		
mossjord, sand, lera, hästspilling och pudrett	322 75		
diverse utgifter	81 62	1,054 50	2,051 40
Experimentalfältet vid Flahult:			
Omkostnader för försöksfältet:			
dagsverken	3,034 42		
spannumål och frö	704 71		
rotfrukter	120 51		
jordförbättringsmedel	138 97		
dikesrensning och täckdikning	361 77		
torfströ och diverse fodermedel till kreaturen	614 17		
diverse arbeten och frakter m. m.	610 41	5,584 96	
Nybyggnader:			
dagsverken	104 05		
uthuslänga med svinhus och vedbodas till arbetare	420 00		
torfströlada och redskapsbod	856 75		
diverse arbeten	22 01	1,402 81	
Inhägnad af försöksfältet:			
dagsverken	61 06		
grindar m. m.	24 61	85 67	7,073 44
Resor:			
kulturingeniör C. Reuterskiölds resor	1,104 95		
» Sv. Müllers resor	1,377 41		
botaniske assistentens resor	819 62		
inspektionsresor till försöksfälten	231 35		
resor till mossfältet	121 40		
diverse resor	617 22	4,271 95	
Aflöningar:			
föreståndaren	2,000 00		
kulturingeniör Sv. Müller till den 1/4 1900	875 00		
» C. Reuterskiöld från den 1/4 till årets slut	2,250 00		
förste assistenten	2,000 00		
assistenten för botaniska undersökningar	2,500 00		
» » försöksverksamheten	1,500 00		
» » kemiska undersökningar	1,200 00		
sekreteraren	1,000 00		
kassaförvaltaren	400 00		
kamrar och distributör af tidskriften	600 00	1,000 00	
förmannen för vegetationsförsöken	800 00		
» » Flahults experimentalfält	600 00	15,725 00	
Analys			930 56
Mosskolonaten:			
dagsverken	120 76		
sandkörning, täckdikning och hackning	380 72	501 48	

K. Maj:s Befallningshafvandes femårsberättelser 1896--1900. Jönköpings län.

Diverse inventarier:			
diverse inventarier	1,187 36		
litteratur	78 70	1,266 06	
Ordinarie årsmöten		992 83	
Hyror och arrenden:			
1 rum till föreningens samlingar	250 00		
1 » » frökontroll	100 00		
1 » » förberedning af profver för analys	50 00		
1 » » gödselbod	20 00		
afgift till Jönköpings läns hushållningssällskap, för att föreningens kemist får använda apparater, gas och vatten på kemiska stationen	600 00		
sekreterarens ämbetsrum	100 00		
årlig afgift för 3 telefoner	150 00	1,270 00	
Utskylder och brandförsäkringar		150 10	
Granarps mosse		2 45	
Åskådningsmateriel till landbruksinstitut och skolor:			
resa för insamling af växter	57 16		
papper, pärmar m. m.	81 06	138 22	
Änkefru S. Lindman:			
skuld å Lindmanska tomten		6,000 00	
Jönköpings stads och läns sparbank:			
amortering å skuld		2,000 00	
Diverse omkostnader:			
utgifter i och för personer, som besöka mossfältet eller Jönköpings vegetationsförsök		500 00	
Oförutsedda utgifter:			
skriftmaterialier, kontorsböcker m. m.		1,007 97	
			Summa kronor 52,031 36

Mossarna i länet äro mest högmossar och lämpa sig väl för tillverkning af torfströ. Fabrikationen däraf har dock ej hittills visat sig lönande. Under perioden hafva anlagts 2 nya *torfströfabriker*, nämligen en inom Långaryds socken i Vestbo härad af Halmstads torfströaktiebolag och en i närheten af Tenhults järnvägsstation af Aktiebolaget Turba. Sistnämnda fabrik tillverkar äfven torfkolspulver och brännorf. Af enskilda personer upptages flerstädes torf till husbehof.

Missväxt, som föranledt understöd af allmänna medel, har under perioden icke förekommit. Ej heller hafva några hagelskador af större omfattning under perioden inträffat.

Då under perioden arbetskrafterna dragits från jordbruket till skogsafverknings- och industriella företag samt arbetslösheten ställt sig höga, hafva jordbrukarne sett sig nödsakade skaffa sig *förbättrade redskap och maskiner*, af hvilka i synnerhet fjäderharvarna blifvit allmänt spridda. Äfven hästräfsor och slättermaskiner användas nu mera allmänt. Sädesrensare, som hushållningssällskapet låtit cirkulera mellan sina medlemmar, hafva varit mycket upptagna.

I fråga om behandlingen och tillgodogörandet af ladugårdspillingen och artificiella *gödningsämnen* kan vitsordas, att kändedomen om rätta sättet att tillvarata och använda desamma mer och mer vinner spridning bland länets jordbrukare, äfven innehafvare af mindre jordegendomar.

Angående jordens *brukningssätt* hänvisas till föregående femårsberättelse.

Länets *hushållningssällskap* och dess förvaltningsutskott hafva fortfarande nitiskt och framgångsrikt verkat för jordbrukets och boskapsskötselns utveckling och förkofran. Angående detta sällskaps verksamhet hänvisar Kungl. Maj:s Befallningshafvande till sällskapets tidskrift, hvilken utgifves med ett häfte i månaden. Uti här intagna *tabell C* (sid. 18) redogöres för

tillgångar och inkomster samt användningen af de till sällskapets förfogande ställda medel under åren 1896—1900.

Rörande länets indelning i *hushållsgillen* samt dessas betydelse för jordbrukets främjande inom respektive gillesområden hänvisas till den senaste femårsberättelsen.

Af Hushållningssällskapet var under år 1899 ett *landtbruks- och industrimöte* för länet anordnad i Jönköping, hvilket möte, som afhölls den 21—25 juni nämnda år, rönte liflig tillslutning och visade bland annat, att länet intager en hög ståndpunkt i fråga om uppvisande af kreatursuppsättningar af ayrshireras.

Den i föregående femårsberättelser omnämnda under år 1882 i Jönköping inrättade *frökotrollanstalt* har fortfarande upprätthållits. Antalet verkställda fröundersökningar vid denna anstalt utgjorde 580 år 1896, 727 år 1897, 776 år 1898, 873 år 1899 och 783 år 1900.

För utställningar af frö m. m. tillerkändes anstalten dels vid 18:e allmänna svenska landtbruksmötet i Malmö under år 1896 hedersdiplom samt dels vid nyssnämnda, under år 1899 i Jönköping hållna landtbruks- och industrimöte guldmedalj, hvarjämte anstaltens föreståndare vid båda sagda möten erhöi särskildt hederspris. Anstalten har under nu ifrågavarande femårsperiod åtnjutit samma årliga anslag och understöd som under förra perioden, med den skillnad allenast att Hushållningssällskapet för hvardera af åren 1899 och 1900 höjt sitt kontanta årsanslag till anstalten från 550 kronor till 700 kronor.

Den sedan år 1882 i Jönköping befintliga *kemiska stationen* har under perioden fortfarit med sin verksamhet. Vid denna hafva under ifrågavarande tid blifvit utförda analyser å jordarter, jordförbättringsmedel, gödselämnen, fodermedel, vatten, mejeriprodukter, närings- och njutningsmedel, tyger, tapeter m. m. (arsenikundersökningar), tekniska produkter m. m. till följande antal:

Tab. C.

Jönköpings läns hushållningssällskaps inkomster och utgifter åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.		År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
<i>Tillgångar öfv. skulder fr. föreg. år</i>	98,670	98,416	96,171	98,640	106,109	Hästpremiering	1,643	2,187	2,630	2,772	2,812
<i>Inkomster:</i>						Förlust a hingstförsäljning	—	—	—	632	39
Ledamotsavgifter	1,051	1,131	1,230	1,348	1,415	Undervisning i hotbeslag	340	340	340	340	340
Räntor och hyror	4,706	3,811	3,907	4,266	4,699	Inköp af tjurkalvar	—	2,000	1,206	—	—
Brännvinsförsäljningsavgifter	35,000	34,200	36,000	38,700	46,000	Premiering af nötboskap	7,449	9,886	10,469	9,453	10,000
Bidrag af staten och Landstinget till:						Tuberkulinundersökningar	300	300	—	—	—
landtbruksskolan	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	Gödboskapsutställning	318	375	319	474	411
kemiska stationen	4,750	4,750	4,750	4,750	4,750	Afvelsförening	100	—	—	100	12
frökotrollanstalten	700	700	700	700	700	Länsmejeristen	1,962	2,044	2,128	1,997	1,992
nötboskapspremieringen	1,900	2,000	4,000	4,000	4,000	Mejeritidningen	50	—	—	—	—
skogsodlingen	2,230	3,975	3,727	3,561	3,402	Svenska smörprovingarna	600	700	700	—	700
fiskerinäringen	500	500	400	400	500	Mjölktäflingar och mejeriställningar	—	—	—	1,000	—
husslöjden	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	Undervisning i förbättrade slaktmetoder	300	—	—	—	—
Af fonder m. m.	959	900	2,219	3,288	900	Färafvels befrämjande	11	—	—	—	—
Uppdebiteradt värde å inventarier m. m.	673	503	1,206	729	625	Svinafvels	500	—	500	512	1,018
Summa inkomster	57,869	57,870	63,539	67,142	72,391	Fjäderfäskötsel	200	200	200	200	300
<i>Utgifter:</i>						Biskötsel	200	200	200	200	200
Landtbruksskolan	4,100	4,100	4,100	4,100	4,100	Länsträdgårdsmästarna	1,492	1,505	1,733	1,829	1,787
Mosskulturföreningen	600	1,000	1,000	1,000	1,000	Skogsodlingen	2,980	4,975	4,727	4,613	6,044
Afvägningsplaner	—	250	250	250	250	Fiskeritillsyningsman och fiskodling	1,045	1,000	1,000	900	1,000
Vattensafedningar	750	750	750	750	750	Slöjdundervisning åt folkskollärare .	—	3,150	—	3,150	3,150
Märgelundersökningar	—	—	—	286	300	Do i folkskolor	3,150	—	3,150	—	—
Meteorologiska observationer	312	62	62	62	62	Särskild slöjdskola	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Kemiska stationen	7,800	7,800	7,886	7,914	7,650	Slöjduställningar	400	—	—	—	—
Frökotrollanstalten	1,526	1,500	1,670	1,700	1,703	Belöningar för långvarig och trogen tjänst	370	280	450	185	300
Allmänna svenska utsädesföreningen i Svalöf	500	500	500	500	500	Sällskapets enskilda landtbruksmöte	—	—	—	2,000	—
Jordbruksstatistiken	700	700	700	700	700	Gillenas årsanslag	2,700	2,700	2,700	2,700	2,700
Hydrografiska undersökningar	—	—	—	—	250	Utställningen i Stockholm	—	1,518	—	—	—
Rostundersökningar	125	125	125	—	—	Förvaltningskostnader och diverse utgifter	13,073	7,500	9,075	7,854	8,143
Inköp af stoföl	1,528	1,468	1,500	500	2,532	Summa utgifter	58,123	60,115	61,070	59,673	62,120
Undervisning i hästskötsel	—	—	—	—	375	<i>Tillgångar öfv. skulder v. årets slut</i>	98,416	96,171	98,640	106,109	116,380

samt där utöfva hofslagareyrket. Därjämte hafva under år 1900 tre elever vid körskolan i Örebro såsom bidrag af Hushållningssällskapet bekommit 75 kronor hvar.

Hästegarne i länet hafva i allmänhet sina hästar försäkrade i Skaraborgs och Jönköpings läns hästförsäkringsbolag, i hästförsäkringsbolaget i Tranås eller i Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget. Försäkringarna i det förstnämnda bolaget hafva emellertid år efter år aftagit. Under det att antalet försäkrade hästar från Jönköpings län under försäkringsåret 1886—1887, da det var som störst, utgjorde 2,158, har det därefter så nedgått, att den 1 juli 1898 endast 414 hästar från detta län voro i bolaget försäkrade. Med anledning häraf har beslut fattats om indragning af den af bolaget tillsatta kommitté för upptagande af hästförsäkringar inom länet samt om öfverlemnande af nya försäkringars anskaffande till veterinärerna.

Ladugårdsskötseln har under perioden gjort ganska stora framsteg. Kreatursbesättningarna förbättras alltjämt genom inköp af goda afvelsdjur. Genom Hushållningssällskapets försorg hafva inköpts såväl ayrshire- som korthornstjurur, hvilka därefter å auktion försäls till enskilde landtbrukare. Bland de särskilda kreatursraserna är ayrshirerasen den mest omtyckta i länet. För att bereda länets jordbrukare lättare tillfälle att anskaffa afvelstjurur af sagda ras beslöt Hushållningssällskapet vid sammanträde den 1 december 1900 att afsätta 20,000 kronor till en fond för nötboskapsafvelns befrämjande, ur hvilken fond jordbrukare eller föreningar inom länet på vissa villkor kunna erhålla räntefria lån till inköp af afvelsdjur af ren ayrshireras. Härförutom har Hushållningssällskapets förvaltningsutskott dels anslagit 2,500 kronor till inköp af unga ayrshiretjurur att såsom skänk öfverlemnas till mindre jordbrukare, som däraf gjort sig förtjenta, dels ock lemnat premieringsnämnden rättighet att utaf de af Hushållningssällskapet anslagna premieringsmedlen använda högst 1,000 kronor årligen till inköp af tjurkalfvar af ren ayrshireras för att vid premieringarna utdelas såsom extra pris. Öfver samtliga inom länet befintliga djur af ren ayrshireras håller länets premieringsnämnd på att upprätta en stambok, af hvilken åtskilliga delar redan utkommit. Till Afvelsföreningen för rödbrokig svensk boskapsras har Hushållningssällskapet i likhet med år 1895 äfven för år 1896 anvisat ett mindre anslag. Dessutom har Hushållningssällskapet under hvartera af åren 1896 och 1897 anvisat 300 kronor i och för undersökningar af nötkreatur med tuberkulin. Under förstnämnda år undersöktes på sådant sätt 500 nötkreatur, af hvilka icke mindre än 50's procent visade sig vara behäftade med tuberkulos, medan däremot af under år 1897 undersökta 348 nötkreatur endast omkring 10's procent visade mer eller mindre tydlig reaktion.

Vid de nötboskapspremieringar, som i öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts härför utfärdade nådiga reglemente den 13 november 1891 årligen egt rum inom länet, utställdes och prisbelönades följande antal kreatur:

År.	Utställda kreatur.	Prisbelönade kreatur.
1896	2,510	1,831
1897	3,164	2,116
1898	2,868	1,115
1899	2,914	1,324
1900	1,808	977

Att jämförelsevis så få djur uppvisades vid premieringarna under år 1900, får tillskrifvas den under våren nämnda år rådande svåra foderbristen, hvilken åstadkom, att många djur, som egarne ämnat uppvisa, voro i så dålig kondition, att de ej kunnat utställas. Prisen äfvensom de med premieringarna i öfrigt förenade kostnader hafva, i den mån de icke guldits af statsmedel, betalats af länets hushållningssällskap.

Äfven med afseende å djurens vård och skötsel hafva stora framsteg gjorts under perioden. Detta gäller särskildt beträffande de större egendomarna inom länet, hvilka dock äro jämförelsevis få. För erhållande af ökad mjölktilgång har kraftfoder alltmer kommit till användning.

Mejerihandteringen torde icke under perioden hafva undergått någon väsentlig förändring inom länet. Antalet mejerier utgjorde vid 1900 års utgång 65, mot 64 vid slutet af år 1895. Af mejerierna äro 24 herregårds-, 6 andels-, 33 uppköps- och 2 såväl herregårds- som uppköpsmejerier. Anledningen till att så få andelsmejerier finnas inom länet torde säkerligen vara den, att, enär länet till större delen är glest befolkadt, transporten till andelsmejeriet af de för detsamma erforderliga mjölmängderna från de aflägsset belägna hemmanen ofta skulle kräfva allt för stora kostnader.

Under periodens två sista år var mjölktilförseln till mejerierna jämförelsevis ringa, beroende dels på den mindre goda fodertillgången under vintern 1899 och det mindre tillfredsställande utebetet under sommaren 1900 samt dels på de höga pris för hemkärnadt smör, som under senaste åren varit rådande. Från flere håll af länet omtalas, att mejerier blifvit nedlagda och att i stället handseparatorer kommit till användning. Vid länets mejerier invägdes under år 1900 11,435,496 kilogram oskummad mjölk, mot 12,528,673 kilogram år 1895. Af sagda mjölk försålades 689,658 kilogram och användes återstoden för tillverkning af smör och ost. Antalet mjölkleverantörer till mejerierna var under år 1900 886. Under sistnämnda år tillverkades 360,879 kilogram smör, 110,985 kilogram helfet ost, 2,624 kilogram halfhet ost samt 19,235 kilogram skummjölksost.

För att tillhandagå med råd och upplysningar rörande ladugårdsskötsel och mejerihandling finnes fortfarande en af Hushållningssällskapet anställd *mejerikonstulent* för länet, hvilken jämväl biträder vid nötboskapspremieringen. Dennes biträde tages flitigt i anspråk af enskilda jordbrukare och mejerier.

Å egendomen Rödjenäs i Björkö socken och Östra härad är fortfarande förlagd en under Kungl. Landtbruksstyrelsens öfverinseende stående *mejeristation*, där 2 kvinnliga elever årligen erhålla såväl praktisk som teoretisk undervisning.

Af Hushållningssällskapet anordnas fortfarande årligen två *gödboskapsutställningar* i Nässjö, därvid pris utdelas och en ganska betydlig handel med kreaturen eger rum.

Uppfödning af ungboskap, hufvudsakligast af *stutar*, till afsahu idkas fortfarande mycket inom länet, där de vidsträckt betena uppamma denna näring.

Till *dragare* vid jordbruket användas nästan uteslutande oxar utom vid de större egendomarna, som allt mera utbyta dessa mot hästar.

Kreatursprisen hafva varit ungefär desamma som under den föregående perioden, möjligen något högre.

Svinafveln idkas fortfarande såsom en betydande binäring och bereder i synnerhet mindre jordbrukare en afsevärd inkomst.

Antalet svinkreatur har ock, såsom ofvan angifvits, ökats från 38,098 år 1895 till 47,589 år 1900. Särskildt i närheten af mejerier tillgodogöras dessas affallsprodukter genom uppfödning af svin. Hushållningssällskapet har anvisat under år 1896 250 kronor samt under hvartera af åren 1898, 1899 och 1900 500 kronor till inköp af afvelsgrisar, hvilka sedan på auktion försålt för billigt pris på skilda orter inom länet. Särskildt under periodens sista år tog svinafveln uppsving till följd af då rådande höga pris.

Färafveln har äfven gått framåt under perioden. Hushållningssällskapet och hushållsgillen anslå emellanåt medel för inköp af rasbaggar. Får släppas mycket på afrodja skogsmarker, men göra där stor skada genom att afbeta de uppväxande plantorna.

Getter förekomma ej mycket inom länet.

Smittosamma sjukdomar bland husdjuren hafva ofta förekommit alltsedan år 1898, då den stora mjältbrandsfarsoten härjade inom Skaraborgs län. Sjukdomsfallen, af hvilka under perioden 11 varit mjältbrand och 26 mjältbrandsemfysem, hafva dock inom detta län alltid varit sporadiska.

c) **Landbrukets binärningar.** Äfven under denna period har intresset för *trädgårdsskötseln* varit i stigande inom länet. De af Hushållningssällskapet anställde 3 länsträdgårdsmästare anlitas mer och mer och erhålla en god hjälp af folkskollärarne, hvilka biträdt vid anläggning af skolträdgårdar inom en stor del kommuner inom länet och äfven bibringat sina elever och andra intresse och kännedom om trädgårdsskötsel. Från åtskilliga håll omtalas numera väl skötta och inkomstgivande fruktträdgårdar. Ett hushållgille i länet har årligen låtit utdela unga fruktträd och bärbuskplantor till mindre bemedlade jordbrukare inom gillesområdet på det sätt, att gillet och jordbrukaren betalat hälften hvar för träden. Då ett nytt boningshus bygges, torde nästan alltid åtminstone en mindre trädgårdsanläggning göras.

Fjäderfäskötseln har under denna period börjat att bli föremål för ett större intresse inom länet. Hushållningssällskapet har ock därför höjt sitt anslag för denna näringsgren först från 200 till 300 kronor och sedan till 500 kronor. Anslagen hafva användts till inköp af afvelsägg, hvilka utdelats gratis till intresserade fjäderfäodlare, med företrädare för mindre bemedlade. Tre egendomar inom länet hafva under perioden hemburit pris från fjäderfäutställningar. Priset å ägg har hållit sig ganska högt och utgjort viertertiden omkring 1 krona 10 öre och under vårmånaderna omkring 60 öre för kull, d. v. s. 12 ägg.

Gäss och kalkoner uppfodas inom länet endast undantagsvis.

Äfven *biskötseln* har inom länet gjort framsteg under perioden. Hushållningssällskapet har fortfarande lemnat ett årligt anslag af 200 kronor därtill. Dessa medel hafva af utsedda kommitterade användts till anskaffande af goda bisamhällein och ändamålsenliga bikupor samt till undervisning i biskötseln genom föredrags hållande. Under periodens tre sista år bildades inom länet sex biodlareföreningar.

Lingonexporten har äfven under denna period utgjort en god näringskälla för den obemedlade befolkningen i vissa delar af länet, särskildt i Vestra och Vestbo härad.

B) **Skogshushållning** är fortfarande den af länets näringar, som intager rummet näst efter jordbruket och boskapsskötseln. Förut i denna berättelse är redan uppgifvet, att den skogbärande marken vid 1900 års slut af Hushållningssällskapet beräknats

till 403,717 hektar, eller omkring 40 procent af länets hela beräknade egovidd utom vatten. I Sveriges officiella statistik rörande rikets domäner angifvas länets samtliga utmarker nämnda år uppgå till 787,338 hektar. Skillnaden mellan dessa båda tal skulle således utgöra den areal, som mossar, kalmarker och impediment i länet innehålla. Då emellertid länets mossar, om ock vidsträckta, icke lära uppgå till mera än omkring 150,000 hektar, samt kalmarker och impediment icke förekomma till den betydighet, som de nu nämnda uppgifterna kunna gifva anledning att förmoda, synes förhållandet vara, att den af Hushållningssällskapet uppgifna arealen för den skogbärande marken i länet endast afser den skogsmark, som lemnar afkomst, men icke all mark, som är försedd med ungsog, såsom beteshagar m. m.

Af den ofvan angifna sammanlagda utmarksarealen falla på de allmänna skogarna å landsbygden 58,993 hektar, eller 7.7 procent, samt på städernas och enskildes skogar 728,345 hektar, eller 92.3 procent.

De olika slagen af länets *allmänna skogar* samt dessas antal och areal under hvartera af åren 1895 och 1900 utvisas af följande tabell:

	År 1895.		År 1900.	
	Antal.	Hektar.	Antal.	Hektar.
Kronoparker	22	14,017.89	23	16,262.85
Skogar till utarrenderade kronohemman och militiebställen	228	25,426.44	167	20,181.98
Civila boställsskogar	10	547.95	13	917.33
Ecklesiastika d:o	173	19,486.76	175	19,467.52
Allmänna inrättningars skogar	21	1,171.52	53	922.03
Häradsallmänning	1	1,241.64	1	1,241.64
Summa	455	61,892.20	432	58,993.35

Uppgift om de områden, som under perioden hafva blifvit af kronan inköpta till kronoparker, lemnas längre fram i denna berättelse under afdelningen 5.

Angående de särskilda kronoparkernas areal och afkastning samt kostnaderna för dessas förvaltning lemnas noggranna upplysningar i Domänstyrelsens i Sveriges officiella statistik intagna berättelser.

Länets enda häradsallmänning, Holaveden i Norra Vedbo härad, består af 1,091.51 hektar skogsmark och 150.13 hektar impediment samt står under allmänningsdelegarnes bevakning och skötsel. Å allmänningen har under perioden afverkats skog till följande värden, nämligen år 1896 för 10,766.09 kr., år 1897 för 14,789.31 kr., år 1898 för 17,485.56 kr., år 1899 för 16,790.06 kr. och år 1900 för 16,000 kr. Försäljningen har skett i hela skogsparker, hvadan kubikinhållet af det försålda virket icke kan uppgifvas. Den behållna afkastningen har författningensligt fördelats på hemmansinnehafvarne i Norra Vedbo härad efter oförmedladt mantal.

Sockenallmänningar finnas icke inom länet.

Med afseende på *städernas skogar* har ingen väsentlig förändring inträffat under perioden, utan hänvisas angående dem till den senaste femårsberättelsen.

Å de *enskilda skogarna* är ordnad skogshushållning införd endast å några få egendomar inom länet, bland hvilka må nämnas Strömsberg och Klämestorp i Tveta härad, under Sagerska egendomen Ryfors lydande hemman i Mo härad, de Bondeska och Lillienbergska fideikommissen i Norra Vedbo härad, Ryningsholm och Torsjö i Södra Vedbo härad samt Gärhof och Hinse-

kind i Östbo härad. I öfrigt bedrifves skogsafverkning i allmänhet fortfarande planlöst och utan beräkning på skogens bestånd eller på skogskapitalets tillgodogörande utan att minska detsamma.

I och med järnvägsnätets utsträckning hafva skogarna, som förut på grund af svårigheten att föra skogsprodukterna i marknaden mängenstädes haft ringa värde, hastigt stigit i pris och blifvit föremål för liflig spekulation. *Skogsafverknigen* har nu under en följd af år bedrifvits i sådant omfång och på sådant sätt, att den med fog kan betecknas såsom regelmässig öfverafverkning och i en mängd fall såsom skogssköfving. Sägverksbolag eller trävaruhandlande inköpa skogshemman, nedhugga skogen, sälja därefter hemmanet samt öfverlemna åt naturen att sörja för återväxten. På senare åren hafva äfven jordegarna i ganska stor omfattning för egen räkning afverkat sin skog.

Med hänsyn till den långa tidrymd, som erfordras, för att, enligt reglerna för en rationell skogshushållning, en skog skall blifva färdig att afverkas, samt enär förty vinsten af sparsamhet med skogen kanske utfaller först efter en eller annan mansålder, har den enskilde skogegaren ofta svårt att så länge låta det skogskapital ligga bundet, som han måhända behöfver tillgripa för likvid af köpeskillingen för sin gård, jordbrukets förbättrande, byggnaders uppförande eller dylikt. Behofvet af betesmark för kreaturen gör ock, att dessa utsläppas på fällorna och skada återväxten genom arbetande af de späda skogsplantorna. Väl ombesörjer, oaktadt allt detta, naturen själf, att marken å de för skogsväxt i allmänhet lämpliga stora ytvidderna inom länet gifver näring åt nya själsådda skogsstånd, men skogsåterväxten sker dock ej för närvarande i samma proportion som afverknigen, och det kan därför med skäl befaras, att, såframt icke ändamålsenlig lagstiftning mellankommer, den tid icke är särdeles långt aflägsen, då största delen af länets vidsträckta enskilda skogsmarker komma att befinna sig i ett synnerligen betänkligt skick. I många orter finnas numera få hemman, som hafva skog mera än till husbehof, och flerstädes räcker skogen ej längre ens till husbehofvet.

Den ohejdade afverknigen afser äfven andra trädslag än barrträd. Björk säljes sålunda i myckenhet, utom till ved, till bobinfabrikerna för tillverknig af trädrullar och till möbelfabrikerna. Al levereras i stora kvantiteter till trätoffelfabrikerna.

Angående den öfverdrifna skogsafverknigen inom länet hänvisar Länsstyrelsen för öfrigt till den utförliga utredning därom, som lemnades i den senaste femårsberättelsen. Under nu ifrågasvarande period har afverknigen haft ungefär enahanda dimensioner som under den närmast föregående perioden.

Antalet *sågar* har under perioden ökats. Så omnämnes från Östra härad 14, från Östbo härad 11 och från Vestra härad 2 nya sågar under perioden.

Prisen å skogsprodukter hafva under perioden varit i stigande och kunna, enligt kronofogdarnes i länet uppgifter, sägas vid periodens slut i medeltal varit: för 1 tolt timmer 30—40 kr., för 1 tolt plank 10—15 kr., för 1 tolt bräder 6—8 kr., för 1 famn björkved 8—12 kr., för 1 famn barrved 5—7 kr., för 1 tolt ribb 1.50—2 kr. samt för 1 läst kol 7—14 kr.

Kolning förekommer ej så litet inom länet. Särskildt utgör detta en lönande sysselsättning i trakten af Hook i Vestra härad och i Östra härad, hvarifrån rätt betydligt med träkol sändes upp till Bergslagen.

Statens skogsingenjörer anlitas ringa af enskilda personer. Enligt Domänstyrelsens berättelse för år 1900 hafva dock sådana ingenjörer under samma år haft tillsammans 78 förrättningsdagar på 36 förrättningsställen inom länet.

Skogsodlingar verkställas fortfarande och i ökad mån mot föregående period af Hushållningssällskapet, som med enskilda personer upprättat för dem förmånliga kontrakt om verkställande af sådana odlingar å deras mark. På sådant sätt afslötos år 1896 9, år 1897 13, år 1898 12, år 1899 15 och år 1900 45 nya skogsodlingskontrakt. På grund af dylika kontrakt voro vid periodens slut skogsodlingar utförda på en sammanlagd ytvidd af 215.83 hektar. Skogsodlingarna hafva, under öfverinseende afen af Hushållningssällskapet därtill antagen jägmästare, ledts af plantörer, hvilkas antal under år 1900 utgjorde 8. Medel till bestridande af kostnaderna för skogsodlingarna hafva lemnats af staten, Landstinget och Hushållningssällskapet till följande belopp:

	Af staten.	Af Lands- tinget.	Af Hushåll- ningssäll- skapet.
År 1896	kr. 1,230	1,000	750 00
» 1897	» 2,475	1,500	1,000 00
» 1898	» 2,227	1,500	1,000 00
» 1899	» 824	2,737	1,052 43
» 1900	» 1,902	1,500	2,641 65

Inom länet finnes ingen undervisningsanstalt för skogsskötsel.

Någon *skogseld* af större betydighet har icke under perioden förekommit, men under år 1901 inträffade ej mindre än 8 skogseldar, af hvilka en härjade omkring 200 tunnland och en omkring 45 tunnland skogs- och mossmark. De öfriga skogseldarna voro af mindre betydighet. Den omnämnda största skogselden uppkom genom vårdslöshet vid svedning, men samtliga de öfriga skogseldarna härledde sig antagligen af gnistor från järnvägslokomotiv.

Svedjanden förekomma numera icke inom länet i afsevärd mån.

Stängselsättet har i allmänhet icke undergått någon förändring under perioden.

C) **Jakt och fiske.** a) **Jakten** förlorar allt mera sin betydelse som näringsfång och bedrifves numera nästan uteslutande för det nöje, densamma bereder. Det hufvudsakliga villebrådet består af hare, orre, tjäder, raphöns och änder. Rådjuren ökas alltjämt i länets södra delar på grund af den fridlysning, som desamma åtnjuta. Älgen, som, efter framställning af länets landsting, varit helt och hållet fridlyst inom länet under åren 1896—1900, har förökats sig raskt och synes trifvas väl. Från Vestbo härad omtalas, att vid periodens slut därstädes funnos 18 älgstånd. Jordbrukarne se emellertid förökningen af älgarnas antal med mindre blida ögon, enär älgarne anställa stor förödelse å växande säd och ungskog. Bönder och torpare emotsågo därför med en viss tillfredsställelse den totala fridlysningstidens slut och anställde på hösten år 1901 under de 15 dagar, som älgjakten var tillåten, ett fullständigt utrotningskrig mot dem. På grund häraf anhöll 1901 års landsting, att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande måtte för åstadkommande af en fast älgstam i länet göra underdånig framställning hos Kungl. Maj:it, att jakt å älg ej må tillåtas annan tid än de första 7 dagarna i september månad samt att fällande af årskalfvar efter älg måtte helt och hållet förbjudas.

Järpen är inom länet sällsynt, och öfver hufvud taget synes tillgången på all skogsfågel vara i aftagande, hvilket säkerligen i främsta rummet beror på den stora skogsafverkningen. Bidragande orsaker äro äfven hänsynslöst bedrivande af jakten, hvars värde befolkningen i allmänhet ej inser, samt tillgången på billiga goda jaktbössor. Från vissa delar af länet omnämnes, att fågeljakten förstöres med lock under de första dagarna af jakttiden. Först skjutes därvid hönan, hvarefter ungarna äro lätta att framlocka, och på så sätt utskjutas hela fågelkullarna. Om jordegarne sammanslöte sig och utarrenderade större jaktmarker till intresserade jaktvänner, så skulle säkerligen jakten blifva väl värdad och stora ytvidder af länets magra jord leunna en ganska afsevärd inkomst.

År 1897 bildades inom Östra härad en *jaktklubb*, som arrenderade stora jaktmarker i flere af häradets socknar, men efter ett par års gagnande verksamhet upphörde klubben af ekonomiska skäl.

Fasaneriet å Visingsö har under perioden upphört.

För *dödande af rofådjur* utbetalar Landstinget fortfarande skottpenningar. Dessa utgå för närvarande med 2 kronor för räf, 1 krona för örn, berguf och slag-, duf- eller hönshök samt 50 öre för sparfhök. För kråkor lemnas äfven skottpenningar med 10 öre stycket. I skottpenningar utbetalades af Landstinget 2,893⁴⁵ kr. år 1896, 2,171⁴⁰ kr. år 1897, 2,492²¹ kr. år 1898, 2,277 kr. år 1899 och 4,024⁹⁰ kr. år 1900. Af statsmedel betalades år 1896 25 kronor i skottpenningar för ett skjutet lodjur. Sådana visa sig sällan i länet. Björn och varg förekomma numera aldrig.

Till räfvares dödande användas fortfarande ofta medelst stryknin *förgiftade lockbeten*. Tillstånd att för sådant ändamål innehafva stryknin meddelades af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande år 1896 åt 28, år 1897 åt 18, år 1898 åt 11, år 1899 åt 22 och år 1900 åt 25 personer.

b) **Fisket.** Fisketillgången i länets sjöar synes snarare hafva minskats än ökats under perioden. Inom några större sjöar inom länet säges emellertid fisket vara ganska gifvande. Anledningen till fiskets nedgång har antagligen varit de ödeläggande sätt, hvarpå fisket bedrivnes, samt underlåtenhet att genom utläggande af vasar eller på annat sätt skydda fiskynglet. Särskildt fördärfbringande för fisket har varit användandet af finbundna agn- eller betesnotar, hvarigenom massor af fiskyngel af alla slag uppfångats samt därjämte för fiskens trefnad eller näring erforderliga vattenväxter och gräs uppslitits. I den *nya fiskeristadgan* för länets sjöar med undantag af Vettern, som af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utfärdades den 20 februari 1897 och af Kungl. Maj:t, hos hvilken besvär öfver samma stadgar anfördes, fastställdes den 29 april 1898, hafva emellertid de finmaskade betesnotarna förbjudits och åtskilliga andra bestämmelser intagits för fiskets skyddande.

Angående *fisket i Vettern* utfärdade Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i Östergötlands, Jönköpings, Skaraborgs och Örebro län gemensamma nya stadgar den 15 november 1899, men sedan besvär öfver dessa blifvit hos Kungl. Maj:t anförda, har Kungl. Maj:t den 8 februari 1901, med upphäfvande af nämnda stadgar, visat ärendet åter till Kungl. Maj:ts bemälda fyra befallningshafvande för ny behandling. För fisket i Vettern inom Jönköpings länsdel gäller därför fortfarande den af Kungl. Maj:ts

Befallningshafvande den 22 juni 1875 fastställda särskilda stadga för fisket i länets sjöar med följande ändringar:

a) Genom Kungl. Kammarkollegii utslag den 14 oktober 1878 är medgifvet, att de uti 5 § af stadgan den 22 juni 1875 omförmälda betesnotar må för fångst af siklöja i den till Jönköpings län hörande del af sjön Vettern hålla 13 famnar i längd på hvardera armen från kilens midt räknadt, dock att den sålunda medgifna utsträckningen af notens längd, eller 5 famnar närmast hvardera armens ända, skall vara försedd med maskor, som hålla den i stadgans 2 § föreskrifna storlek eller minst 1 decimaltums afstånd från knut till knut i vått tillstånd.

b) Genom särskilda resolutioner den 11 december 1886, den 14 januari 1887, den 13 juli 1887, den 15 maj 1889 och den 6 maj 1890 har medgifvits vissa fiskande att äfven under tiden från den 20 april till den 15 juni idka fiske med not, som har föreskrifven maskstorlek, i de till Jönköpings och Grenna städer samt Vista härad med Visingsö hörande delar af sjön Vettern äfvensom i den del af samma sjö, som tillhör 1 mtl Rosendala, $\frac{1}{4}$ mtl Hagstengärdet och $\frac{1}{4}$ mtl Brunstorp i Hakarps socken af Tveta härad, dock under förbehåll att lekfisk därvid ej fångas.

Länets hushållningssällskap har sedan längre tid tillbaka anslagit 500 kronor årligen åt en af sällskapet antagen tillsyningsman öfver efterlefnaden af de för fiskets bedrivande i länet utfärdade stadgar, och från och med 1894 har Kungl. Maj:t, på framställning af Hushållningssällskapet, af det utaf Riksdagen till fiskerinäringens befrämjande beviljade anslag årligen anvisat bidrag till arfvode och reseersättning åt en fiskeriuppsyningsman inom länet samt för befrämjande af fiskodling därstädes. Statsbidraget utgick åren 1898 och 1899 med allenast 400 kronor om året, men de öfriga åren med 500 kronor. Dessa medel hafva af Hushållningssällskapet användts dels till arfvode åt fiskeriuppsyningsmannen och dels till inköp af fiskyngel och befruktad rom, som därefter af fiskeritillsyningsmannen utplanterats i en mängd olika sjöar. Fiskeritillsyningsmannen har dessutom lemnat råd och upplysningar rörande fiskets rätta vård samt öfvervakat fiskets lagliga bedrivande.

Kräftfångsten är fortfarande ganska betydande inom flere delar af länet och exporten däraf till utlandet är rätt betydlig. Särskildt kräftrika äro sjöarna i Vestra härad samt den på gränsen mellan Vestra och Östra härad belägna sjön Nömmen. Endast från sistnämnda sjö försäljas årligen kräftor för omkring 3,000 kronor. Från Säfsjö järnvägsstation afsändas årligen omkring 60,000 tjog kräftor, hvilka fångas i orten. Det uppgifves emellertid, att kräftorna aftaga i både mängd och storlek. Till skydd för kräftfisket har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i ofvannämnda nya fiskeristadga för länet meddelat åtskilliga bestämmelser.

D) **Bergs- och brukshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk.** Beträffande dessa näringar anser sig Länsstyrelsen kunna i hufvudsakliga delar hänvisa till Kommerskollegii utförliga årliga berättelser därom.

Bergshandteringen är numera af underordnad betydelse för länet.

Någon brytning af *järnmalm* har icke egt rum inom länet sedan år 1895, då vid Taberg brötos 354 ton. Försvarsarbeten hafva dock under perioden fullgjorts i många grufvor inom Tabergs odalfält, hvarest äfven flere utmål under perioden beviljats.

Angående rättigheten till åtskilliga grufvor vid Taberg pågår för närvarande rättegång.

Upptagningen af *sjö- och myrmalm* har äfven i det hela minskats under perioden. Sådan malm upptages i Vidöstern och Mosjön samt blåses sedan vid Äminne och Marieholms bruk. Vid Äminne bruk har under perioden uppförts en större ny masugn.

I Fröderyds socken uti Vestra härad och kringliggande socknar förekommer *kopparmalm*, och hafva under perioden många undersökningar verkstälts därstädes, hvartill äfven utländska kapitalister bidragit. Å många dylika fyndigheter hafva mutsedlar utfärdats och utmål beviljats, men någon brytning har ännu icke egt rum.

Guldmalmsbrytningen har numera upphört inom länet, sedan grufdriften vid Ädelfors guldverk under år 1899 afstannat.

Vid Klefva *nickelverk* är arbetet fortfarande nedlagdt.

Manganmalm brytes fortfarande vid Hohults och Spexeryds grufvor i Ödestuga socken.

Å Dunkehällar invid Jönköping finnes ett pulveriseringsverk, hvarest under år 1900 *brunsten* pulveriserades för ett värde af 20,250 kronor.

År 1900 voro blott 1 *masugn* och 6 *järnverk* i verksamhet.

Den för bevillning uppskattade inkomst för bergverksdrift inom länet utgjorde 15,400 kronor, däraf 6,200 kronor för inkomst af grufdrift, 8,200 kronor för inkomst af järnverk och 1,000 kronor för inkomst af andra bergverk.

Fabriksrörelsen inom länet har äfven under denna period gått framåt i det hänseende, att flere nya fabriker blifvit anlagda och åtskilliga af de äldre fabrikerne anseeligt utvidgats samt att vid de flesta fabrikerne tillverkningarna icke obetydligt ökats. Sälunda visar enligt uppgifter till Kommerskollegium en jämförelse mellan åren 1895 och 1900 följande förhållanden:

	År 1895.		År 1900.	
	Antal fabriker.	Tillverkningsvärde. Kr.	Antal fabriker.	Tillverkningsvärde. Kr.
Städerna	56	6,855,435	91	12,275,050
Köpingarna	15	262,845	23	569,604
Landsbygden	215	6,692,114	409	15,205,860
Summa	286	13,810,394	523	28,050,514

I Kommerskollegii uppgifter för år 1895 ingå emellertid icke sågverk, kvarnar, boktryckerier och bagerier, hvilka år 1900 af fabrikerne utgjorde 11 i städerna, 2 i köpingarna och 167 å landsbygden, med tillverkningsvärden af resp. 920,623 kr., 46,804 kr. och 2,243,403 kr. Jönköpings län var år 1900 i fråga om fabrikerne tillverkningsvärden det elfte och i fråga om antalet af deras arbetare det åttonde i ordningen af rikets län. Jönköpings stad var samma år i fråga om tillverkningsvärdet den tionde och i fråga om arbetareantalet den femte af rikets städer.

Oaktadt tillverkningsvärdet vid länets fabriker ökats, har emellertid det ekonomiska läget för industriidkarne icke i någon afsevärd mån förbättrats, hvilket torde bero dels därpå, att arbetslönerna stigit i större proportion än förtjensten å tillverkningen, dels på stegring af priset å stenkol och dels på den stora konkurrens, som varit rådande inom åtskilliga industrigrenar.

Bland *nyttillkomna* industriella anläggningar må här nämnas: Jönköpings träförädlingsaktiebolags fabrik å lägenheten Framnäs vid Jönköping, som år 1900 hade ett tillverkningsvärde af 381,934 kronor och sysselsatte 153 arbetare;

en ny mekanisk verkstad i Jönköping (Nydals mekaniska verkstad);

Compo-boardfabriken i Forserum, hvilken framställer ett här i landet förut okänt fabrikat af konstgjorda bräder (kompositionsbräder), som hafva fått en mångsidig användning;

J. H. Hoffstedts väfveri i Tranås;

Tranås strumpfabrik;

Tranås södra träförädlingsfabrik;

Tranås bobin- och schoddyfabriker;

Snickerifabriksaktiebolaget Ydria vid Sommens järnvägsstation;

Hvetlanda snickerifabrik;

Hvetlanda stolfabrik;

Bröderna Malmqvists stolfabrik i Malmbäcks socken af Vestra härad;

Ljusseveka kvarn vid Lagan i Östbo härad;

Rydö bruk vid gränsen mot Halland;

en remfabrik i Gislaved;

en trikåfabrik på samma ställe;

Skandinaviska gummifabriken i Gislaved, hvilken under perioden två gånger blifvit lagd i aska, men åter uppförts;

ett glasbruk, jämväl i Gislaved; samt

flere nya sågar.

Länets förnämsta industriort är fortfarande staden *Jönköping* och trakten närmast däromkring, där Husqvarna och Barnarps fabriker samt Norrahammars och Ebbes bruk äro belägna.

De största fabrikerne i Jönköpings stad hafva äfven under innevarande period varit de båda tändsticksfabrikerne och Munksjö pappersbruk. Den äldsta af nämnda två tändsticksfabriker, nämligen Jönköpings tändsticksfabriksaktiebolag, har arbetat under tryckta konjunkturen och har under ett par år icke erlagt bevillning för inkomst, hvaremot Jönköpings västra tändsticksfabrik lemnat god nettobehållning å rörelsen. Munksjö aktiebolag har under åren 1900 och 1901 sett sin beskattningsbara inkomst minskas till följd af stegrade pris på stenkol. Tillverkningsvärdet utgjorde vid Jönköpings tändsticksfabriksaktiebolag år 1900 1,670,945³⁵ kr., mot 2,090,583 kr. år 1895; vid Jönköpings västra tändsticksfabrik år 1900 1,449,682 kr., mot 1,112,721 kr. år 1895; och vid Munksjö aktiebolag år 1900 2,277,503⁵⁶ kr., mot 1,485,651⁶¹ kr. under år 1895.

Bland stadens öfriga fabriker må nämnas: Sahlströmska fabriken, hvars tillverkningsvärde utgjorde 500,483⁵³ kr. år 1900, mot 356,000 kr. år 1895; Jönköpings mekaniska verkstad, som äfven bygger ångbåtar, med ett tillverkningsvärde af 491,504¹² kr., mot 200,000 kr. år 1895; fyra snickerifabriker (med inberäkning af Klosters träförädlingsfabrik) med ett sammanlagdt tillverkningsvärde år 1900 af 894,042 kr.; Jönköpings litografiska aktiebolag med 168,920 kronors tillverkningsvärde år 1900, mot 161,877 kronors år 1895; en snusfabrik, hvars tillverkningsvärde år 1900 uppgick till 132,000 kr.

Antalet fabriker i Jönköpings stad var under år 1900 56, mot 50 år 1895, och vid stadens samtliga fabriker sysselsattes år 1900 3,920 personer, mot 3,005 under år 1895. Af dessa arbetare voro år 1900 617 minderåriga.

Den *viktigaste industrigrenen* i länet är fortfarande den, som afser förädling af trävaror. Möbelfabriker finnas i Jönköping, Bodafors, Vernamo, Tranås, Hvetlanda, Farstorp samt Strömsdal, Malmbäck, Hagafors och Lammafors i Vestra härad med flere ställen. Bland sulfittfabriker må nämnas de vid Brusafors, Nynäs och Pauliström. Tändsticksfabriker finnas utom i Jönköping vid Anneberg i närheten af Solberga järnvägsstation och i Hvetlanda. Bobinfabriker vid Forserum och Trollebo äro fortfarande i gång, hvarjämte en bobinfabrik under perioden tillkommit i Tranås. Snickerifabriker äro inrättade i Jönköping, Barnarp, Tranås, Hvetlanda, Holsby och Götafors i Östra härad, Karlsfors och Vaggeryd i Östbo härad med flere ställen. År 1900 funnos i länet 82 sågverk och hyflerier med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 1,850,993 kr.

Näst efter träförädlingsfabrikerna komma i betydelse gjuterier, mekaniska verkstäder samt öfriga järn- och stålvarufabriker. Störst af dessa är Husqvarna vapenfabrik, hvars tillverkningsvärde år 1900 uppgick till 3,219,980 kr. Vidare märkas bland mera betydande etablissemang inom denna industrigren Norrahammars bruk, vid hvilket under perioden anlagts ett nytt gjuteri, som näst efter det i Husqvarna lär vara det största i Skandinavien, Ebbes bruk, Marieholms bruk och Jönköpings mekaniska verkstad.

Färgerier äro anlagda i Jönköping, Vrigstad, Hvetlanda och Gislaved med flere ställen.

Garfverier förekomma rätt talrikt.

Inom länet finnes fortfarande allenast ett brännvinsbränneri, hvars tillverkningsvärde utgjort under år 1896 578,767 kr., år 1897 450,453 kr., år 1898 392,906 kr., år 1899 297,270 kr. och år 1900 205,755 kr.

Af maltdrycksbryggerier funnos vid periodens slut 2 i Jönköping med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 268,271 kr., 1 i Eksjö med 47,900 kr. i tillverkningsvärde, 3 i länets båda köpingar med sammanlagdt 40,745 kr. i tillverkningsvärde samt å landsbygden 6 med tillsammans 133,173 kr. i tillverkningsvärde. Maltdryckstillverkningen har vid de större bryggerierna i Jönköping, Nässjö och Eksjö nått en ganska stor fulländning.

4. Kommunikationer och varubyten.

A) **Landtkommunikationer.** Äfven under nu ifrågavarande femårsperiod har inom länet rådt ett lifligt intresse för utvecklingen af dess samfärdsmedel.

Af *järnvägar* har den i förra femårsberättelsen omnämnda, då under byggnad varande *Skåne—Smålands järnväg* numera blifvit färdigbyggd och den 15 juni 1899 i sin helhet öppnats för allmän trafik. Genom denna järnväg har länet erhållit en rak förbindelseled från Jönköping till Helsingborg och därifrån öfver ångfärjan till Danmark och kontinenten. Banan sträcker sig 17⁶ kilometer inom Jönköpings län och har inom länet stationerna Vernamo, Åminne och Hånger.

Den smalspåriga *Jönköping—Gripenbergs järnväg*, med allenast 0⁶⁰⁰ meters spårvidd, hvilken till följd af ekonomiska svårigheter från 1894 till 1899 haft sin ändpunkt vid Lyckås gård, har under perioden blifvit utsträckt och öppnades för allmän trafik den 19 oktober 1899 å bandelen Lyckås gård—Förnäs

Kvarnindustrien idkas mest i Östra härad, där tillverkning af hafregryn bedrifves i ganska stor skala.

Den för bevilning *uppskattade inkomsten af all fabriksrörelse* i länet uppgick år 1900 till 1,940,053 kr.

Angående antalet *handverkare* och deras arbetare samt dem påfördd bevilning lemnas följande, på Kommerskollegii berättelser grundade redogörelse:

År.	Handverkare.		Handverksarbetare.		För bevilning uppskattad inkomst af handverksdriften. Kronor.
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.	
1896	1,383	34	1,404	92	472,921
1897	1,785	38	1,622	109	550,209
1898	1,855	45	1,519	110	539,974
1899	2,151	40	1,806	112	586,151
1900	2,292	65	1,944	106	675,101

Slöjden inom Jönköpings län är numera, så vidt den afser att genom husflit fylla de egna lefnadsbehofven af kläder och husgeråd m. m., af ringa ekonomisk betydelse, ty befolkningen köper allt mera sina förnödenhetsartiklar från fabrikerna. Emellertid är intresset för slöjdundervisningen i skolorna ganska stort, på sätt härnedan angifves under afdelning 6, Politi. De vanligast förekommande slöjdstren äro spånkorgar, rotmattor m. m. Från Vestra härad omtalas äfven, att vadmal där hemväfves och sedan beredes vid färgerifabriken i Vrigstad samt att linneväfnad jämväl är ganska vanlig inom häradet.

På gränsen till slöjd stå emellertid åtskilliga tillverkningar, som lemna ganska god vinst, nämligen dels i trakten af Skillingaryd förfärdigande af vagnar, dels i Vestbo härad tillverkning af hackelse- och tröskverk, siktar och siktduk, järntråd, hyskor och hakar, mässingsvaror och simpla penningbörsar, dels i Östra härad förfärdigande af s. k. pianoharpor, laggkärl och andra snickeriarbeten, dels i Vestra härad tillverkning af laggkärl samt i Mo härad tillverkning af liar, hästskosöm m. m.

och den 17 december 1900 å delen Förnäs—Vireda, vid hvilken sistnämnda punkt järnvägen tillsvidare kommer att stanna, sedan Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 20 oktober 1899 medgifvit, att bandelen Vireda—Gripenberg finge utgå ur den för järnvägen fastställda planen. Mellan Lyckås gård och Vireda finnas stationerna Siringe, Bröttjemark, Bunn, Förnäs och Hultrum. Järnvägen har ock under perioden utverkat sig tillstånd att draga ett spår genom Jönköpings stad för godstrafik och såmedelst för denna kommit i förbindelse med statsbanan och Jönköping—Vaggeryds järnväg. En godsstation har för sådant ändamål blifvit anlagd vid Jönköpings Norra strandgata invid statens järnvägslinie.

Vid periodens slut voro två nya bredspåriga järnvägar inom länet *under byggnad*, nämligen Refteled—Anderstorp—Gislaveds och Borås—Vernamo—Alfvesta järnvägar.

Å den förstnämnda af dessa båda järnvägar beviljades koncession den 4 november 1898, och densamma öppnades för allmän

trafik i slutet af december månad 1901. Banan, hvars största lutning är 1:100 och minsta krökningsradie 300 meter, är i sin helhet belägen inom Jönköpings län, i det att densamma sträcker sig från Refteleads station å Halmstad—Nässjö järnväg genom Reftele, Anderstorps och Båraryds socknar i Vestbo härad till Gislaveds betydande fabrikssamhälle invid Nissaån. Järnvägen är 18½ kilometer lång och har stationerna Reftele, Anderstorp och Gislaved, af hvilka den förstnämnda är gemensam med Halmstad—Nässjö järnväg. Banan har byggts och eges af Halmstad—Nässjö järnvägsaktiebolag.

Å Borås—Vernamo—Alfvesta järnväg, som bygges af ett särskildt järnvägsaktiebolag, beviljades koncession den 31 december 1897, och densamma väntas komma att öppnas för trafik i slutet af år 1902. 1900 års riksdag beviljade Borås—Alfvesta järnvägsaktiebolag ett låneunderstöd af 479,500 kronor. Banan, hvars sammanlagda längd är 149½ kilometer, går genom Elfsborgs, Jönköpings och Kronobergs län. Inom Jönköpings län sträcker den sig genom Mo, Vestbo och Östbo härad. I Gnosjö socken af Vestbo härad har en större tunnel blifvit anlagd genom det så kallade Hultaberget. Järnvägens största lutning är 1:100 och dess minsta krökningsradie är 300 meter. Genom denna järnväg erhålles en transitobana från Kalmar och Karlskrona öfver Vexjö, Vernamo och Borås till Göteborg, och densamma väntas äfven få stor såväl person- som godstrafik från de orter, genom hvilka den löper.

De i förra femårsberättelsen omförmälda *koncessioner*, som beviljats dels år 1892 åt en bredspårig järnväg från Varberg till Måsarps station på Jönköping—Vaggeryds järnväg och dels år 1894 å Grenna—Tranås järnväg med 0·891 meters spårvidd hafva under perioden förfallit. Den likaledes i sista femårsberättelsen omnämnda ansökningen om koncession å en järnväg från Reftele till Räflanda blef af Kungl. Maj:ts afslagen i sammanhang med beviljandet af koncession å den här ofvan omförmälda järnvägen mellan Borås och Alfvesta.

Koncession har den 17 juni 1898 beviljats å en 30½ kilometer lång järnväg från Hooks station å Halmstad—Nässjö järnväg till Säfsjö station å Östra stambanan, men jämvel denna koncession har under perioden förfallit.

Bland *järnvägsförslag*, som under perioden varit å bane, må nämnas tilltänkta järnvägar dels från Borås öfver Ulricehamn till Jönköping, dels från Ödesbög i Östergötlands län till Grenna stad och Röttle i Jönköpings län, dels från Landeryds station å Halmstad—Nässjö järnväg till Falköping—Rantens station å Vestra stambanan och dels å en utsträckning af Hvetlanda—Säfsjö järnväg från Hvetlanda station till någon punkt å Nässjö—Oskarshamns eller Kalmar—Berga järnvägar. Å de tre förstnämnda järnvägsföretagen har under perioden koncession blifvit sökt, men var ännu vid periodens slut beroende på Kungl. Maj:ts pröfning.

Genom nådigt bref af den 11 oktober 1901 har emellertid koncession beviljats å Landeryd—Falköpings järnväg, med villkor att arbetet å banan skulle vara påbörjad redan den 1 november 1902. Enligt den vid koncessionen fastställda planen utgör banans längd 129½ kilometer, och banan sträcker sig genom socknarna Långaryd, Södra Hestra och Burseryd i Vestbo härad af Jönköpings län och vidare genom Elfsborgs och Skaraborgs län. Den beräknade kostnaden för banan utgör 5,326,000 kronor, däraf för rullande materiel 870,000 kronor.

Angående sträckningen af den påtänkta järnvägen från Hvetlanda österut hafva åsikterna varit mycket delade, och flere undersökningar hafva verkställts af olika linier. Frågan har numera fortskridit så långt, att ansökning om koncession under år 1901 blifvit inlemnad på en järnväg från Hvetlanda rakt öster ut längs Emån till Mälilla station å Nässjö—Oskarshamns järnväg. Då denna bana är den af de föreslagna linierna, som genast leder till hamn samt kan uppamma en blomstrande industri vid Emåns talrika och ansenliga vattenfall, synes denna järnväg, om den kommer till stånd, blifva till stor fördel för orten.

Statsbanorna samt de förut befintliga enskilda järnvägarna, nämligen Nässjö—Oskarshamns och Halmstad—Nässjö med den sistnämndas bibana Jönköping—Vaggeryds järnväg, hvilka alla hafva 1·436 meters spårvidd eller samma spårvidd som statens järnvägar, samt Hvetlanda—Säfsjö järnväg med 0·891 meters spårvidd, hafva icke under perioden undergått någon väsentlig förändring i afseende å längd eller stationer. Lannaskede station å Hvetlanda—Säfsjö järnväg har dock under perioden fått sitt namn ändradt till Landsbro.

Den nuvarande *längden å länets* för trafik öppnade *järnvägar* utgör:

Statsbanorna	175·0	kilometer
Nässjö—Oskarshamns järnväg (del inom länet)	69·08	»
Halmstad—Nässjö » (d:o d:o)	147·0	»
Jönköping—Vaggeryds »	35·0	»
Reftele—Gislaveds »	18·2	»
Skåne—Smålands » (del inom länet)	17·6	»
Hvetlanda—Säfsjö »	29·8	»
Jönköping—Vireda »	43·9	»

Summa 535·58 kilometer

Af dessa 535·58 kilometer järnvägar äro 461·88 kilometer bredspåriga och 73·7 kilometer smalspåriga järnvägar.

Halmstad—Bolmens järnväg, hvilken är belägen söder om länet, har sydligaste delen af Vestbo härad inom sitt trafikområde. Från Åkers station å denna järnväg finnes anlagd ett stickspår till sjön Unnens södra ända och i denna sjö, som till omkring halfva sin längd är belägen inom Jönköpings län, hafva under perioden två smärre ångbåtar varit i gång, fraktande både passagerare och gods.

De enskilda järnvägarnas *inkomster* och *utgifter* per bankilometer utgjorde under åren 1896—1899:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.
<i>Nässjö—Oskarshamns järnväg:</i> Bruttoinkomst kr.	4,287	4,832	5,330	5,521
Driftkostnad »	2,703	3,225	2,482	3,044
Behållning »	1,584	1,607	2,848	2,477
<i>Halmstad—Nässjö o. Jönköping—Vaggeryds järnvägar:</i> Bruttoinkomst kr.	4,248	4,654	5,230	5,172
Driftkostnad »	2,088	2,248	2,189	2,532
Behållning »	2,160	2,406	3,041	2,640
<i>Skåne—Smålands järnväg:</i> Bruttoinkomst kr.	—	—	—	2,815
Driftkostnad »	—	—	—	2,166
Behållning »	—	—	—	649

		År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.
Hvetlanda—Säfsjö järnväg:	Bruttoinkomst kr.	3,618	3,974	4,126	4,358
	Driftkostnad >	2,045	2,154	2,247	2,472
	Behållning >	1,573	1,820	1,87	1,886
Jönköping—Vireda järnväg:	Bruttoinkomst kr.	3,300	3,836	4,114	4,277
	Driftkostnad >	2,540	2,658	3,078	3,727
	Behållning >	760	1,174	1,036	550

Nettobehållningens förhållande till byggnadskostnaden (för Halmstad—Nässjö järnväg inköpskostnaden) utgjorde för följande järnvägar:

		År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.
Nässjö—Oskarshamns järnväg . . . . . %		2.09	2.12	3.75	3.26
Halmstad—Nässjö och Jönköping—Vaggeryds järnvägar . . . . . >		10.32	11.18	13.98	11.67
Skåne—Smålands järnväg . . . . . >		—	—	—	1.87
Hvetlanda—Säfsjö järnväg . . . . . >		8.89	10.53	11.04	11.21
Jönköping—Vireda järnväg . . . . . >		2.34	3.63	3.19	2.60

Under år 1900 utgjorde sammanlagda trafikinkomsten i medeltal per dag och bankilometer för:

Nässjö—Oskarshamns järnväg	16.49 kr.
Halmstad—Nässjö och Jönköping—Vaggeryds järnvägar	14.57 >
Skåne—Smålands järnväg	7.84 >
Hvetlanda—Säfsjö järnväg	12.85 >
Jönköping—Vireda järnväg	10.12 >

Såsom af dessa uppgifter framgår, är Halmstad—Nässjö järnväg, däri äfven inbegripes den af samma järnväg byggda järnvägen Jönköping—Vaggeryd, den af länets enskilda järnvägar, som gifver den största behållningen. Såväl denna järnväg som Hvetlanda—Säfsjö järnväg lemna god utdelning åt aktieegarne. Nässjö—Oskarshamnsbanan har under perioden blifvit exekutivt försäld samt öfvergått till ett nytt bolag, i hvars hand den synes komma att bära sig bättre. Taxor för transporter å länets enskilda järnvägar hafva af Kungl. Maj:t fastställts: den 25 oktober 1894 för Nässjö—Oskarshamns järnväg, att gälla under åren 1895—1904; den 10 november 1899 för Halmstad—Nässjö, Jönköping—Vaggeryds och Refteled—Gislaveds järnvägar, att gälla under åren 1900—1909; den 20 augusti 1897 för Skåne—Smålands järnväg, att gälla intill utgången af år 1903; den 20 december 1894 för Hvetlanda—Säfsjö järnväg, att gälla under åren 1895—1904; och den 23 februari 1894 för Jönköping—Gripenbergs järnväg, att gälla intill utgången af år 1904. Genom ofvannämnda nya taxa för Halmstad—Nässjö järnväg med bibanor hafva denna järnvägs befordringsafgifter blifvit desamma som statens järnvägars, hvilket förhållande väckt mycken tillfredsställelse hos den trafikerande allmänheten.

Under åren 1897—1898 anlade aktiebolaget Turba för en kostnad af omkring 25,000 kronor en *linledning* af omkring 1/4 nymils längd för transport af torf från bolagets torftag till Ten-

hults järnvägsstation. Bolagets verksamhet har emellertid icke drifvits i någon större skala.

I afseende å de *allmänna vägarna* är länet, på sätt här ofvan omförmäls och af **tabell 2** framgår, indeladt i följande tio väghållningsdistrikt: Tvetå härads, Vista härads landt-, Visingsö sockens, Mo härads, Norra Vedbo härads, Södra Vedbo härads, Vestra härads, Östra härads, Östbo härads och Vestbo härads väghållningsdistrikt.

Enligt denna tabell utgjorde *längden* af de allmänna vägarna å länets landsbygd vid slutet af år 1900 3,697.664 kilometer, under det att, enligt förra femårsberättelsen, dessa vägar år 1895 hade en längd af tillsammans 377.4303 nymil eller 3,774.303 kilometer. Af de allmänna vägarna å landet voro enligt samma tabell vid ifrågavarande periods slut 685.030 kilometer landsvägar och 3,012.634 kilometer bygdevägar, då däremot, enligt den närmast föregående femårsberättelsen, år 1895 funnos 825.543 kilometer landsvägar och 2,948.760 kilometer bygdevägar. Då enligt berörda tabell under perioden 1896—1900 anlagts 95.660 kilometer nya allmänna vägar, hvilka alla varit bygdevägar, framgår, att den nästföregående femårsberättelsen angifvit längden af länets allmänna vägar å landsbygden vid slutet af år 1895 vara 172.209 kilometer större, än den i verkligheten varit. Denna felaktighet synes bero dels därpå, att vägarna under förra perioden ej varit så noggrannt uppmätta, som de blifvit vid de vägdellingar, som sedermera förrättats, och dels därpå, att i senaste femårsberättelsen såsom bygdevägar oriktigt upptagits en del sockenvägar, hvilka numera rätteligen äro att hänföra till enskilda by- och sockenvägar och därför ock i tabell 2 till denna femårsberättelse uteslutits. Vid de vägdellingar, som under perioden egt rum, hafva 141.51 kilometer landsvägar öfvergått till bygdevägar, hvarjämte, på sätt här nedan närmare förmäles, omkring 1 kilometer landsväg, som sedan lång tid tillbaka underhållits af Jönköpings stad, öfverflyttats till underhåll af vederbörande väghållningsdistrikt på landet. Härigenom förklaras skillnaden mellan uppgifterna i denna och nästföregående femårsberättelse om landsvägarnas längd.

Längden af de allmänna vägarna i länets städer har i tabell 2 upptagits till 48.6 kilometer, under det att längden af samma vägar vid förra periodens slut uppgifvits vara 49.6 kilometer. Denna skillnad beror därpå, att Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium genom utslag den 29 september 1899, som tagit åt sig laga kraft, ålagt Tvetå härads väghållningsdistrikt att öfvertaga underhållet af en utaf Jönköpings stad sedan lång tid tillbaka underhållen, inom Rogberga socken strax ofvanför den s. k. Fiskareleden invid Jönköping belägen sträcka om 3,250 fot eller omkring en kilometer af landsvägen mellan Jönköping och Ingaryd.

Under perioden 1891—1895 blef, på sätt i femårsberättelsen för samma år omförmäles, en i enlighet med bestämmelserna i nya väglagen af den 23 oktober 1891 verkställd *vägdelling* inom länet afslutad, nämligen inom Södra Vedbo härads väghållningsdistrikt. Af de under samma period påbörjade vägdellingarna inom Tvetå, Norra Vedbo, Östra, Östbo, Vestbo och Mo härads väghållningsdistrikt hafva vägdellingarna inom Tvetå, Norra Vedbo och Mo härad afslutats under nu ifrågavarande period och vägdellingarna i Vestbo härads väghållningsdistrikt har blifvit afslutad under år 1901. Af dessa hafva dock endast vägdellingarna i Norra Vedbo, Mo och Vestbo härads väghållnings-

distrikt vunnit laga kraft, hvaremot vägdölingen i Tvetå häråd blifvit genom Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 5 oktober 1901 i dess helhet återförvisad till förrättningsmännen. Vägdölingarna i Östra och Östbo häråds väghållningsdistrikt hafva så långt framskridit, att de kunna väntas blifva afslutade under år 1903.

I nästföregående femårsberättelse omförmålas de nya vägar, hvilka blifvit *intagna i vägdölingarna* inom Tvetå, Norra Vedbo, Södra Vedbo, Östra och Östbo häråds väghållningsdistrikt på grund af Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes intill år 1896 meddelade särskilda utslag i sådant hänseende.

Med afseende å vägdölingen inom *Östra häråds* väghållningsdistrikt har Kungl. Maj:ten numera bestämt, att vägen från Bäckaby sockens gräns vid Hjelmshester öfver Bjådesjö till Myresjö järnvägsstation skall anläggas på bekostnad af distriktets vägkassa samt intagas i vägdölingen.

Beträffande de vägar, som skola ingå i vägdölingen inom *Östbo häråds* väghållningsdistrikt, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under nu ifrågavarande femårsperiod gjort följande ändringar, nämligen dels genom utslag den 30 januari 1899, att, som genom anläggandet af Hångers järnvägsstation å Skåne—Smålands järnväg en väg från Hångers nya kyrka till sagda järnvägsstation blifvit behöfzig, den redan befintliga vägen från vägkorset vid nämnda kyrka till Hångers järnvägsstation vid platsen för den gamla sockenkyrkan skulle såsom bygdeväg ingå i vägdölingen, dels genom utslag den 20 juli 1899, att, som efter anläggandet af Borås-Alfvesta järnväg den förut beslutade bygdevägen från Bohr till Vret blefve af mindre betydelse för den allmänna samfärdseln samt beviljadt statsbidrag för sagda väganläggning blifvit indraget, samma väg skulle ur vägdölingen utgå, men att däremot nya vägar dels från Skafvarps by öfver Skafvarps kvarn till Långstorp samt dels från Torp öfver Torstorp, Styckebo och Jonsbo till Kronobergs läns gräns skulle såsom bygdevägar i vägdölingen intagas, dels genom utslag den 29 oktober 1900, att den med statsanslag anlagda vägen från Stråkeved öfver Nässja till Klefshults järnvägsstation skulle i vägdölingen ingå, dels genom utslag den 15 november 1900, att en nyanlagd vägsträcka väster om Rydaholms sockens kyrka skulle såsom bygdeväg i vägdölingen ingå i stället för den motsvarande delen af den förutvarande bygdevägen öster om kyrkan, dels ock enligt utslag den 4 maj 1901, att, sedan Borås—Alfvesta järnvägsaktiebolag med vederbörligt tillstånd verkställt omläggning af allmänna vägarna vid Rydaholms och Horda järnvägsstationer, de sålunda nyanlagda vägstyckena skulle i vägdölingen ingå såsom allmänna vägar i stället för motsvarande delar af de förutvarande allmänna vägarna vid nämnda järnvägsstationer. Samtliga dessa utslag hafva tagit åt sig laga kraft.

I vägdölingen i *Vestbo häråds* väghållningsdistrikt, som började under år 1895, skola jämlikt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 29 december 1896 ingå följande 11 nya vägar:

- 1) vägen från Nissastigen något norr om Villstads kyrka öfver Sännås till Arnåsholm;
- 2) vägen från Sunnerskog vid vägen mellan Unnaryd och länsgränsen mot Halland öfver Unnabäckås och Tykogård till Kronobergs länsgräns vid de s. k. Stenkaren;
- 3) vägen från Jäluntofta kyrka till Kullabo vid vägen från Käringnäs till Kållerstads kyrka;

- 4) vägen från Jäluntofta kyrka öfver Årnarp, Ålmhult, Tottebo och Arvidabo till sjön Bolmen;
- 5) vägen från Nissastigen vid Nyby öfver Skärkehylte och Amfresbo till Hallands länsgräns;
- 6) vägen emellan Våthults och Båraryds kyrkor;
- 7) vägen från Tannåkers kyrka öfver Flathult till Kronobergs länsgräns vid Qvarkhult;
- 8) vägen från Tannåker till Kronobergs länsgräns;
- 9) vägen från Käringnäs öfver Bolaryd förbi Hestra kyrka till länsgränsen mot Halland vid Hökabäck;
- 10) vägen från Torskinge sockens komministersboställe till vägen mellan Liljenäs och Forsheda; och
- 11) vägen emellan Bolmstad och Bakarebo å Bolmsö.

Vidare beslöts i samma utslag, att samtliga vägar, som inginge i den nya vägdölingen, skulle blifva bygdevägar, hvadan någon landsväg icke vidare finnes i Vestbo häråd.

Efter meddelandet af sistnämnda utslag har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i utslag den 14 november 1899 förordnat, att den med statsbidrag under anläggning varande vägen från Fosterhult i Södra Hestra socken öfver Hörebo till Sandvik skulle såsom bygdeväg i vägdölingen ingå.

Enligt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes laga kraftvunna utslag den 17 augusti 1897 hafva i den nya vägdölingen inom *Mo häråds* väghållningsdistrikt intagits dels samtliga förut af härådet underhållna vägar, dels ock följande femton förutvarande sockenvägar:

- 1) vägen från Göteborgsvägen vid Sobo förbi hemmanen Olsbo, Beth och Rud till härådsvägen åt Berg i närheten af Bottnaryds kyrka;
  - 2) vägen från länsgränsen vid Korphults säg till Bottnaryds kyrka vid vägen från Göteborgsvägen förbi nämnda kyrka till Skaraborgs länsgräns bortom Stora Tolabo åt Bergs gästgivaregård;
  - 3) vägen från Bottnaryds prästgård till Göteborgsvägen vid Klerebo;
  - 4) vägen från Mulseryds kyrka förbi Mulseryds sjö till härådsvägen emellan Ryd och Ledshestra med förgreningen från torpet Rydsbro till Nissastigen vid Ryd;
  - 5) vägen från Angerdshestra kyrka öfver Nissastigen till Mulseryds kyrka;
  - 6) vägen från Angerdshestra kyrka till hemmanet Ekåsen vid Bergsvägen åt Tvetå häråds gräns;—
  - 7) vägen från Bonstorps kyrka till Östbo härådsgräns vid Horsarp;
  - 8) vägen från Unnaryds gästgivaregård till härådsvägen, Bergsvägen, vid Gunnarsbo i Stengårdshults socken;
  - 9) vägen från Gunnarsbo förbi Valdshults kyrka till härådsvägen vid Alabo mot Öreryd;
  - 10) vägen från länsgränsen vid Kärrebo förbi Espås till härådsvägen vid Kroksjön inom Norra Hestra socken;
  - 11) vägen från sistnämnda ställe vid Kroksjön förbi Bjersved till Nissastigen i närheten af Hammaråsen;
  - 12) vägen från Bjersved till Nissastigen vid Vesterån;
  - 13) vägen från Kroksjön förbi Hestra kyrka och hemmanen Flahult samt Brånshult till Vestbo häråds gräns mot Norlida;
  - 14) vägen från Nissastigen i närheten af Vik förbi detta hemman till Kållerid vid Nissafors-Gynnåsvägen; och
  - 15) vägen från Gynnås till Åsenhöga kyrka;
- dels ock följande fem nya vägar:
- 1) vägen från Alabo Stock i Öreryds socken förbi Ulfvestorp, Vallsjön, Velebo och Kramphultssjön samt vidare till sockenvägen från Gynnås till Åsenhöga kyrka;
  - 2) vägen från Valdshults kyrka förbi hemmanen Lilla och Stora Öjhult samt Lindhult ut till Modala-Styrshultsvägen;
  - 3) Kinnavägen inom Norra Unnaryds socken, från Gölningstorpavägen förbi hemmanen Kärr och Bråten till Elfsborgs länsgräns i riktning mot Ölsremma kyrka;
  - 4) vägen från Göteborgsvägen vid Klerebo förbi hemmanen Presteryd, Stora och Lilla Lyckna, säterierna Axiö och Svansö, Bårthults, Högeleycke med flere hemman till Målskog vid gränsen mot Vartofta häråd inom Skaraborgs län; och
  - 5) vägen från Ryds by förbi hemmanen Viken, Rödjorna och Nackebo till Kyrkerid vid länsgränsen mot Habo socken.

Sedermera har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande jämväl genom laga kraftvunnet utslag den 18 maj 1901 förordnat, att den med bidrag af statsanslag anlagda vägen från Röksberg till Säfdabo i Angerdshestra socken skulle i vägdelningen ingå.

I denna vägdelning hafva två vägar, nämligen den så kallade Göteborgsvägen från Tvetå härads gräns å Dumme mosse till länsgränsen mot Elfsborgs län och Redvägs härad och den del af den s. k. Nissastigen, som är belägen mellan Göteborgsvägen och Gölingstorpsvägen, ingått såsom landsvägar, hvaremot alla öfriga i vägdelningen intagna vägar utgöra bygdevägar.

I afseende å antalet *vägfyrkar* fördelade på olika beskattningsföremål, den uppskattade kostnaden för vägunderhåll in natura den tid marken är bar, vägs-katten per vägfyrk äfvensom vägkassornas inkomster och utgifter samt behållning inom de olika väghållningsdistrikten hänvisas till tabell 2 a).

Ansökningar om understöd af allmänna medel till *vägundersökningar* för anläggning eller omläggning af vägar hafva varit så talrika, att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande måst afvisa ett stort antal af dem äfvensom i många fall endast medgifvit halva undersökningskostnadens utgående af statsmedel. Beträffande flere vägar hafva äfven kommuner eller enskilde antingen själfva guldit undersökningskostnaden eller ock förskjutit densamma i afvaktan på, att statsanslaget till vägundersökningar inom länet skulle lemna tillgång till kostnadens gäldande. Af allmänna medel till vägundersökningar hafva under perioden tilldelats länet följande belopp, nämligen:

År 1896	2,800 kr.
» 1897	1,800 »
» 1898	2,000 »
» 1899	1,500 »
» 1900	1,000 »

Af statsanslaget för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar har länet under perioden erhållit del med följande belopp:

År 1896	47,000 kr.
» 1897	29,800 »
» 1898	64,500 »
» 1899	80,700 »
» 1900	38,000 »
Summa	260,000 kr.

Under femårsperioden 1891—1895 utgjorde sammanlagda beloppet af sistnämnda anslag 164,350 kronor.

Under nu ifrågakvarande period hafva följande *vägbyggnadsföretag* blifvit utförda med bidrag af allmänna medel:

	Väg-	Beräknad	Stats-
	längd.	kostnad.	bidrag.
	Km.	Kr.	Kr.
A. Anläggning af nya vägar:			
1) Den mellan Åsafors och Skillingaryd belägna delen af väganläggningen från Valdshults kyrka till Skillingaryds järnvägsstation i Tofteryds socken	14.49	36,890	24,500
2) Mellan Hensjöbro i Södra Hestra socken och Landeryds järnvägsstation i Långaryds socken	5.97	14,220	9,400
3) Från Jäluntofta kyrka till häradsvägen åt Kållerstad i närheten af Råsa inom Vestbo härad	5.93	8,240	5,400
4) Från Jäluntofta kyrka till Lilleryd vid sjön Bolmen	11.80	18,950	9,300

	Väg-	Beräknad	Stats-
	längd.	kostnad.	bidrag.
	Km.	Kr.	Kr.
5) Af häradsvägen mellan Bredaryds järnvägsstation och Kultorps sockengräns samt från nämnda sockengräns till gamla häradsvägen invid torpet Stugan inom Bredaryds och Kultorps socknar	4.370	7,328	4,800
6) Mellan Stråkeved och Klefshults järnvägsstation inom Käfsjö och Akers socknar	7.950	22,790	15,100
7) Den inom länet fallande delen af ny väg mellan Sunnerskog i Unnaryds socken af Jönköpings län och Lidhults järnvägsstation inom Kronobergs län	8.325	17,415	11,600
8) Från Forserums station till Lunnestorp i Barkeyruds socken äfvensom omläggningar och förbättringar dels mellan Stenslaba och Runseryd å landsvägen mellan Jönköping och Eksjö samt dels mellan Forserum och Fintorp å bygdevägen i Forserums socken	14.515	31,200	20,800
9) Från Tenhults järnvägsstation till Kråkebo inom Rogberga och Barnarps socknar	12.775	28,420	18,900
10) Mellan Röksberg och Säfdabo inom Angerdshestra socken	10.800	30,480	20,300
11) Från Fosterhult till Sandvik inom Södra Hestra och Sandviks socknar	4.675	10,500	7,000
12) Från hemmanet Boda i närheten af Sandsjö järnvägsstation till Fjärdingsäng uti Sandsjö socken	4.990	8,008	5,300
13) Mellan landsvägarne vid Björneberg och Stattut i Jerstorps socken	2.662	7,600	5,000
Summa	109.252	237,041	157,400

B. Omläggning af gamla vägar:

1) Sockenvägen från Åsenhöga kyrka till häradsvägen vid Gynnås skattegård inom Åsenhöga socken	6.680	11,550	7,700
2) Häradsvägen inom Åsenhöga socken mellan Maricholms bruk och Stengårdshults sockengräns	10.247	23,600	15,700
3) Mellan hemmanet Svalhult och Gripenbergs järnvägsstation inom Adelöfs socken	8.640	26,870	17,900
4) Mellan Eskeryd förbi Skörkehylte till Nyby inom Långaryds socken	14.365	29,850	19,900
5) Af backar vid Hetseryd, Vesterqvarn, Brohult, Bo och Slättö i Hjelmseruds socken	3.550	12,625	8,400
6) Vissa backar af vägen mellan Eksjö stad och Kålhester i Eksjö socken	4.850	12,390	8,200
7) Mellan Aggarp i Kultorps socken och gamla vägen vid Kroksjölund inom Anderstorps sockengräns	5.625	10,310	6,800
8) Förbi Stenbrohult mellan Lida och Hälghult i Burseryds och Södra Hestra socknar	12.668	27,000	18,000
Summa	66.625	154,195	102,600

Af de ofvannämnda med statsanslag understödda vägföretagen hafva de nya vägarne under mom. 1, 2, 3 och 4 samt vägomläggningarna under mom. 1 och 4 blifvit under perioden fullbordade, hvaremot de öfriga ännu äro under arbete.

Af de vägarbeten, till hvilka statsbidrag beviljades under åren 1891—1895, hafva under nu ifrågakvarande period följande blifvit fullbordade och af Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen godkända, nämligen:

A. Anläggning af nya vägar:

- 1) från Alabo Stock i Örceryds socken till Åsenhöga kyrka;
- 2) den mellan Valdshults kyrka och Ossafors bruk fallande delen af väg från Valdshults kyrka till Skillingaryds järnvägsstation.

B. Omläggning af gamla vägar:

- 1) af vägen Nissastigen mellan Flankabäcken och Unnaryds gästgivaregård i Norra Unnaryds socken;
- 2) mellan Markås och Båraryd i Båraryds socken;
- 3) Ekebergsbackarna i Ökna socken;
- 4) Nygårdsbackarna i Flisby socken;
- 5) från Sporda till sockengränsen mot Södra Unnaryd vid Ugglebo jämte grenvägen till Sunnaryd och avvägen från sjön Bolmen till Bolmsö kyrka inom Bolmsö och Ås socknar;
- 6) Elgehobacken ä häradsvägen mellan Åkers kyrka och Skillingaryds järnvägsstation; samt
- 7) Jordbroliden invid Jönköpings stad å vägen mellan Jönköping och Barnarp.

Utän bidrag af allmänna medel har under perioden anlagts endast en väg på väggkassas bekostnad, nämligen en mindre vägsträcka från Bröttjemarks station å järnvägen mellan Jönköping och Vireda till landsvägen mellan Jönköping och Grenna, hvaremot på vederbörande kommuners eller enskildas bekostnad utförts följande vägarbeten:

- 1) *Inom Mo härad:* a) anläggning af ny väg från Unnaryds kyrka till länsgränsen mot Ölsremma socken i Elfsborgs län; b) anläggning af ny väg från Bottnaryd till Näs vid gränsen mot Skaraborgs län; c) anläggning af ny väg från Rud öfver Nackebo till Kyrkeryd vid gränsen mot Skaraborgs län.
- 2) *Inom Norra Vedbo härad:* omläggning af Örleds backe och sänkning af Bergabackarna å bygdevägen Askeryd-Aneby.
- 3) *Inom Östra härad:* a) anläggning af den 1,790 meter långa vägen från Månstorp under Flisby i Näshults socken öfver Hjeltaryd och Lomsjö till Näfvelsjö; b) anläggning och förbättring af vägen från Skede kyrkoby till Mellby sockens gräns vid Kättarp och c) anläggning af ny väg från Lid i Stenbergas socken till Kalmar länsgräns vid Ånhult, hvilken sistnämnda väg är 3.6 kilometer lång och beräknats kosta omkring 4,000 kronor.
- 4) *Inom Vestbo härad:* a) anläggning af ny väg från Tannåkers kyrka förbi Flahult och Qvarnhult mot Hvittaryds järnvägsstation samt b) anläggning af ny väg mellan Bolmstad och Bakarebo.

Samtliga nu nämnda af kommuner eller enskilde anlagda nya vägar hafva ingått i de nya vägdelningarna inom vederbörande vaghållningsdistrikt.

Genom utslag den 28 februari 1899 har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordnat, att en ny väg från Fogelhult å bygdevägen mellan Kållerstad och Käringanäs förbi Segerstad till Refteleds järnvägsstation skall, så snart den blifvit anlagd såsom bygdeväg, underhållas af väggkassan inom Vestbo härads vaghållningsdistrikt, intill dess vägen kan varda i vägdelning inom distriktet intagen. Till denna vägbyggnad, som enskilda personer åtagit sig ombestyras, har statsbidrag under år 1901 erhållits.

Vidare har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag den 3 mars 1898 medgifvit Rydö bruksegare att vid Rydö bruk på egen bekostnad omlägga den från Nissastigen till Femsjö och Bolmen ledande allmänna vägen med villkor, bland andra, att bruksegarne ersätta väggkassan inom Vestbo härads vaghållningsdistrikt en gång för alla kostnaden för framtida underhållet ej mindre af en viss del utaf den omlagda vägen än äfven af en för väganläggningen behöflig bro, hvilket ersättningsbelopp, därest öfverenskommelse därom ej kunde träffas mellan bruksegarne och vägstyrelsen, skulle bestämmas af tre gode män, utsedda på sätt 18 § i lagen angående vaghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 stadgade. Detta utslag har efter anförda besvär blifvit fastställt.

Under år 1899 har *ersättning för vintervaghållningen* till ploglagen inom de särskilda vaghållningsdistrikten blifvit bestämd för en tid af fem år från och med år 1900, hvarjämte Kungl.

Maj:ts Befallningshafvande i utslag af den 28 februari 1900 meddelat bestämmelse om vintervaghållningen af den nya vägen från Bröttjemarks järnvägsstation till landsvägen mellan Grenna och Jönköping. Angående beloppet af ersättningen till snöploglagen hänvisas till tabell 2 a), kol. 15.

Ploglagsindelning för vintervaghållningen inom de särskilda vaghållningsdistrikten blef af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande under åren 1893 och 1894 med stöd af föreskrifterna i 6 kap. af nya väglagen fastställd att gälla tills vidare, men då nya ersättningsbelopp åt ploglagen, på sätt nyss nämnts, under år 1899 bestämdes, blefvo på de vaghållningsskyldiges begäran åskilliga ändringar i sammansättningen af ploglagen vidtagna.

Tiden för *vägsynförrättningarna* är enligt Länsstyrelsens i nästföregående femårsberättelsen omförmälda särskilda beslut bestämd till antingen i början eller ock i midten af oktober månad.

Vägarna inom länet torde kunna sägas i *allmänhet* vara i *tämligen godt skick*. Med tillämpning af den nya väglagen har i större utsträckning än förut föreskrift kunnat lemnas om vägnarnas bättring med krossad sten. På flere håll har det dock visat sig svårt att förmå vaghållarne att använda krossad sten å tillräcklig bredd af vägen, i det att sten utbredes endast i en smal sträng midt i vägen och vägen åt sidorna bättras med sämre väglagningsämne. Den större användningen af krossad sten samt den minskning i landsvägstrafiken, som uppstått genom de nya järnvägarna, hafva betydligt förbättrat de förut dåliga vägarna inom Tveta härad i närheten af Jönköpings stad. Numera torde hufvudsakligen Vestbo härads vaghållningsdistrikt kunna sägas hafva sina vägar i otillfredsställande skick. Där klagas ofta öfver, att vägarna till följd af de ständiga virkestransporterna, bristen på fullgoda väglagningsämnen och bruket att begagna vagnar af nästan uteslutande samma spårvidd äro djupa och gropiga. Största anledningen till vägnarnas dåliga skick inom detta vaghållningsdistrikt torde dock vara, att vaghållarne icke kunna förmås att nedlägga större kostnader på förbättring af sina gamla vägstycken, hvilka de nu, sedan ny vägdelning blifvit afslutad och vunnit laga kraft, komma att utbyta mot nya väglotter. Det är därför att antaga, att vägunderhållet i Vestbo härad under de närmaste åren kommer att blifva mera tillfredsställande. Inom Norra Vedbo härads första länsmansdistrikt och Södra Vedbo härads norra distrikt torde äfven några vägar, på hvilka trafiken är liflig, vara i mindre godt skick.

Angående *underhållet af städernas vägar* återopas, hvad i senaste femårsberättelsen därom anförts. Å de vaghållningsskyldige i Jönköping har under perioden uttaxerats 25 öre under hvartera af åren 1896—1899 och under år 1900 20 öre per 1,000 kronor af fastigheternas taxeringsvärde. I Eksjö har staden från den 1 oktober 1900 själf öfvertagit vägunderhållet, som förut varit upplåtet åt entreprenör.

I fråga om skyldigheten att underhålla och renhålla gator och torg inom *köpingar* och *municipalsamhällein* saknas nu hvarje föreskrift i lag, till följd hvaraf olika förfaringsätt därutinnan göra sig gällande.

I länets båda köpingar, Vernamo och Tranås, underhållas de gator, som icke utgöras af till allmänt underhåll indelade vägar, genom kommunens försorg och på dess bekostnad, och därest, såsom i Vernamo, allmän väg blifvit af köpingen stensatt, underhålles den stensatta sträckan jämväl af köpingen.

Gatornas renhållning i de båda köpingarna bestrides däremot i allmänhet af vederbörande husegare.

I länets fyra municipalsamhällen, Nässjö, Hvetlanda, Säfsjö och Forserum, underhållas de gator, som icke äro indelade till allmänna vägar, antingen af samhället, såsom i Hvetlanda, eller delvis af samhället och till en del af enskilde, såsom i det inom två socknar belägna Säfsjö, där vissa gator underhållas af samhället medelst den inom den ena sockendelen utgående hundskatten, under det däremot de andra gatorna underhållas antingen i sin helhet af egarne till industriella inrättningar invid gatorna eller af husegarne, eller ock, såsom i Nässjö och Forserum, endast af husegarne eller dem, som betjena sig af gatorna, utan att någon öfverenskommelse om underhållet blifvit träffad, hvadan ock underhållet där lemnar åtskilligt öfrigt att önska. Renhållningen af gatorna i municipalsamhällena inom länet verkställes helt och hållet af husegarne, utom i Hvetlanda, där körbanorna sopas genom samhällets försorg.

Torgen inom såväl köpingarna som municipalsamhällena i länet underhållas och rengöras af samhällena, dock att husegarne i allmänhet få verkställa sopning af rännen och gångbanor utmed gatorna.

De *enskilda by- och utfartsvägarna* i länet äro ofta i dåligt skick och försedda med en mängd grindar tätt in på hvarandra. Den väntade nya lagstiftningen rörande dessa vägar är därför af stort behof påkallad.

Några andra betydande *brobyggnader* å allmänna vägar hafva icke under perioden förekommit, än att en ny bro blifvit anlagd vid Rydö bruk i Vestbo härad på bruksegarnes bekostnad, att träbron öfver ån vid Böларыdstorp å bygdevägen Knokult-Aneby i Norra Vedbo härad blifvit utbytt mot en bro af sten samt att bron vid Hallsnäs i Vestra härad undergått en ganska vidtomfattande reparation på väggkassans bekostnad. Till nybyggnad af sistnämnda bro hade utverkats statsbidrag, men detta indrogs, enär vägstyrelsen icke lyckades få arbetet i enlighet med den fastställda planen upplåtet på entreprenad till så lågt pris, som de väghållningsskyldige ansågo skäligt, och fördenskull underlät att fullgöra villkoren för statsbidraget.

Färjpenningar upptagas fortfarande vid färjeplatsen mellan Bolmsö kyrka på ön Bolmsö och Sunnaryds by väster om sjön Bolmen. Taxan härför är fastställd af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och utgör:

för prämning af ett boskapskreatur jämte vårdare	0 75 kr.
men då flere kreatur på en gång öfverföras, för hvarje	0 50 »
för häst med åkdon	1 00 »
för hvarje person, som begagnar roddbåt	0 25 »

dock att från berörda afgifters erläggande skola vara befriade kungliga och furstliga personer med deras sviter, ämbets- och tjänstemän, då de i tjänsteärenden färdas, poster, kurirer, brefbärare i kronans och allmänna ärenden, tågande trupper, krono- och fångskjuts samt andra kronotransporter.

Bropenningar få sedan längre tid tillbaka upptagas vid bron öfver Nissan vid hemmanet Vik i Norra Hestra socken, men denna rättighet lär ej på många år hafva begagnats.

Vägpenningar få jämlikt Kungl. Maj:ts resolution den 29 september 1882 uppbäras af den, som å vägen mellan sjön Lången i Fryle socken och vägen från Tagel i Våxtorps socken öfver Ohs bruk till Lamhults järnvägsstation forslar skogseffekter

på hjuldon, mot en afgift af 50 öre för hvarje enbetslass och 75 öre för hvarje parlass, dock med undantag i vissa fall för de hemmansegare, som till vägen upplåtit mark.

Grindar förekomma ännu i vissa delar af länet ganska talrikt å de allmänna vägarna. Endast i Vestbo härad utgör antalet sådana grindar 1,358. Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har emellertid äfven under denna period förordnat om borttagande af ganska många grindar, hvilka ansetts kunna undvaras.

Beträffande *skjutsanstalterna* i länet har någon förändring under perioden icke egt rum, utan äro dessa, på sätt tabellbilagan 2 utvisar, fortfarande 60, af hvilka dock rätteligen 25 äro gästgifverier och 31 vanliga skjutsstationer. I förra femårsberättelsen, där gästgifverierna uppgåvos vara 26 och de vanliga skjutsstationerna 30, upptogs nämligen en skjutsstation inom Vestbo härad oriktigt såsom gästgifveri. Inom länet finnas dessutom fortfarande 4 sådana skjutsanstalter, som, utan rätt att uppbära entreprenadbidrag, inrättats vid järnvägsstationer i enlighet med 26 § 1 mom. i kungl. skjutsstadgan den 31 maj 1878, nämligen vid Stockaryd, Marianelund, Landeryd och Smålandsstenar. Då dessa skjutsstationer icke varit bundna af den eljest för länet bestämda maximilegan af 1 krona 50 öre för nymil för hvarje häst, har skjutslegan vid dessa stationer med inberäkning af åkdonslega utgått, med 1 krona 80 öre nymilen för hvarje häst vid Stockaryds samt vid Marianelunds, Landeryds och Smålandsstenars stationer med 2 kronor nymilen för hvarje häst. Vid sistnämnda skjutsanstalt har emellertid det egendomliga förhållandet inträdt, att skjutsningen vid densamma blifvit utan någon skjutslega af entreprenör öfvertagen för tiden från och med den 6 september 1901 till och med den 31 december 1902, under hvilken tid sålunda skjuts därstädes erhålles utan någon betalning. Anledningen till detta säregna förhållande lär vara, att nykterhetsvänner i orten, för att undvika den med skjutsstationen förenade ölutskänknigen vid Smålandsstenar, bekosta det ej så synnerligen stora antal skjutsar, som därifrån utgå.

Till gäldande af *skjutsentreprenadbidragen* utgingo af statsmedel 4,429 kronor år 1896, samma belopp år 1897, 4,101 kronor 75 öre år 1898 samt 3,774 kronor 50 öre under hvarterdera af åren 1899 och 1900, eller tillsammans 20,508 kronor 75 öre. Med enahanda belopp hafva länets skattskyldiga invånare bidragit till skjutsentreprenaderna, och hafva för sådant ändamål å dem utdebiterats på hvarje bevillningskrona 3 öre under hvarterdera af åren 1896, 1897 och 1900 samt 2 öre under hvarterdera af åren 1898 och 1899.

De vid periodens slut gällande skjutsentreprenader äro upprättade för femårsperioden 1898—1902.

Båtskjuts är fortfarande anordnad mellan Kumlaby gästgifvaregård å Visingsö samt Grenna hamn. Båtleger är bestämmd sålunda: från Visingsö till Grenna för en större båt 5 kronor och för en mindre båt 3 kronor 25 öre, samt från Grenna till Visingsö i båt, rymmande utom 3 roddare 5 fullvuxna personer jämte resgods, beräknadt till högst 85 kilograms vikt för hvarje resande, för 1 passagerare 5 kronor och för 2 eller flere, men högst 5, passagerare 6 kronor.

Kronoskjuts har icke under perioden blifvit anlita, utan hafva alla transporter för kronans räkning, hvilka ej ombesörjts af järnväg, befordrats efter aftal med enskilda personer mot gällande skjutslega.

Antalet vid skjutsanstalterna utgångna *skjutshästar*, som under förra femårsperioden utgjorde 30,794, har under den nu ifrågavarande perioden uppgått till 42,837, hvarförutom vid de ofvannämnda fyra särskilda skjutsanstalterna utan entreprenadbidrag under perioden utgått 4,643 hästar. Antalet utgångna skjutshästar skulle sålunda under perioden hafva högst betydligt ökats. Denna ökning torde dock till stor del härleda sig därifrån, att gästgifvare och skjutsstationsföreståndare till följd af den under nästföregående femårsperioden skedda indragning af åtskilliga skjutsanstalter eller förändring af gästgifverier till skjutsstationer fruktat för, att en dylik indragning eller förändring skulle drabba dem och därmed inverka på deras rättigheter till öltskänkning, hvadan de tillsett, att de utgångna hästarna mera noggrant än förut antecknats i skjutsdagböckerna.

Postanstalterna inom länet voro år 1900 128, däraf 8 postkontor och 120 poststationer. Vid förra periodens slut fanns samma antal postkontor, men endast 108 poststationer. De 8 postkontoren äro fortfarande belägna i Jönköping, Eksjö, Grenna, Vernamo, Nässjö, Säfsjö, Hvetlanda och Gislaved. Poststationerna äro följande:

a) lydande under postkontoret i Jönköping: Bankeryd, Bondstorp, Bottnaryd, Bratteborg, Bröttjemark, Bunn, Byarum, Ekeryd, Forserum, Förnäs, Gisebo, Gnosjö, Hofslätt, Husqvarna, Kulltorp, Lekeryd, Lyckås gård, Mohärad, Mulseryd, Månarp, Norrahammar, Rosendala, Siringe, Smålands Taberg, Stengårdshult, Stora Bosarp, Stora Hultrum, Tenhult, Vireda, Åsenhöga och Ödestugu;

b) lydande under postkontoret i Eksjö: Bellö, Bruzaholm, Edshult, Emarp, Hjeltevad, Hult, Höreda, Ingatorp, Karlstorp, Kråkhult, Marianelund, Medalby och Vallnäs;

c) lydande under postkontoret i Grenna: Visingsö;

d) lydande under postkontoret i Vernamo: Bredaryd, Burseryd, Dannäs, Forsheda, Färgaryd, Gryteryd, Gällaryd, Hånger, Jälluntofta, Källerstad, Kürda, Landeryd, Långaryd, Nederled, Refteled, Smålandsstenar, Södra Hestra, Torskinge, Tännö, Vestbo Ås, Åminne och Östbo Bohr;

e) lydande under postkontoret i Nässjö: Adelöf, Aneby, Barkeryd, Flisby, Fredriksdal, Frinnaryd, Fryeled, Grimstorp, Gripenberg, Haurida, Hook, Hörle, Klefshult, Käfsjö, Linderås, Lommaryd, Malmbäck, Nätern, Ormaryd, Skillingaryd, Solberga, Sommen, Svartorp, Tranås, Vaggeryd och Åker;

f) lydande under postkontoret i Säfsjö: Bjärkaryd, Bäckaby, Hellinge, Hultagård, Landsbro, Lannaskede brunn, Myresjö, Ramqvilla, Sandsjö, Stockaryd, Vrigstad och Årset;

g) lydande under postkontoret i Hvetlanda: Alsheda, Bexheda, Kyrkotorp, Lemnhult, Nye, Näshult, Skede, Skiro, Österkorsberga och Österökna;

h) lydande under postkontoret i Gislaved: Anderstorp, Bosebo, Nissafors, Våthult och Öreryd.

Vid 1900 års slut verkställdes postbefordring å följande *landsvägspostlinier*:

a) karrpost å linierna Bröttjemark—Grenna, Aneby—Vireda—Tenhult, Mulseryd—Bottnaryd, Svartorp—Nässjö, Tenhult—Ödestugu, Smålands Taberg—Bredaryd, Jönköping—Refteled, Landeryd—Gryteryd, Landeryd—Färgaryd, Bredaryd—Jälluntofta, Moheda—Vernamo, Skillingaryd—Käfsjö, Säfsjö—Vrigstad, Landsbro—Ramqvilla, Hjeltevad—Karlstorp;

b) gångpost å linierna Mulseryd—Brandstorp, Gislaved—Bosebo, Vernamo—Hånger, Vernamo—Tännö, Hvittaryd—Dörarp, Hörle—Fryeled, Eksjö—Medalby, Marianelund—Rumskulla;

c) sjöpost å linien Grenna—Visingsö samt

d) landtbrefbäring å linierna Smålandsstenar—Burseryd, Forsheda—Dannäs—Forsheda, Östbo Bohr—Gällaryd, Gällaryd—Nederled, Vrigstad—Bjärkaryd, Hvetlanda—Medalby, Hult—Edshult, Visingsö—Säby, Visingsö—Stigby, Jönköping—Eskilstorp, Jönköping—Barnarp, Bröttjemark—Ölmestad—Bröttjemark, Byarum—Ofdaskog, Mulseryd—Angerdshestra, Stengårdshult—Valdshult, Gnosjö—Käringagårde, Gislaved—Båraryd, Nissafors—Hestra, Nissafors—Gynnäs—Nissafors, Refteled—Hakarp, Refteled—Hylte—Refteled, Smålandsstenar—Kappeled, Burseryd—Sandvik, Långaryd—Bästås—Långaryd, Långaryd—Kraxås—Långaryd, Säfsjö—Bringetofta,

Säfsjö—Skepperstad, Vrigstad—Nydala, Stockaryd—Allgunnaryd, Stockaryd—Svensbygd, Stockaryd—Hjelmeryd, Lannaskede brunn—Björkö, Skede—Brostugan, Näshult—Massamåla, Aneby—Bälaryd, Aneby—Askeryd—Aneby, Grimstorp—Almesåkra, Hook—Svannarum, Skillingaryd—Tofteryd, Åker—Gislaköp, Klefshult—Mörkhult, Ingatorp—Svinhult, Emarp—Pelarne.

Enligt Generalpoststyrelsens berättelse uppgingo de inom länet till postbefordran aflemnade *försändelsernas* antal och medeltalet försändelser på hvarje invånare till:

År.	Försändelser.	Medeltal per invånare.
1896	4,514,230	23
1897	4,736,612	24
1898	5,337,903	27
1899	5,792,324	29
1900	6,421,542	32

Inom Jönköpings län funnos vid 1901 års utgång *statstelegrafstationer* i Jönköping, Eksjö, Hvetlanda och Nässjö. Telefonstationer för befordring af telegram på svenska språket till och från orter i Sverige, Norge och Danmark voro inrättade i Aneby, Bottnaryd, Forserum, Frinnaryd, Grenna, Husqvarna, Jära, Mohärad, Ormaryd, Sandsjö, Skillingaryd, Säfsjö, Tranås, Vernamo, Visingsö och Vrigstad.

Centraltelefonstationer funnos i Jönköping med 660, Eksjö med 122, Hvetlanda med 63 samt Nässjö med 56 abonnenter.

Växtelefonstationer voro Aneby med 7 abonnenter, Bankeryd med 6, Barnarp med 5, Bottnaryd med 7, Forserum med 10, Frinnaryd med 9, Grenna med 15, Husqvarna med 27, Jära med 5, Kürda med 4, Malmbäck med 9, Mohärad med 7, Norrahammar med 8, Ormaryd med 6, Sandsjö med 4, Skillingaryd med 11, Smålands Taberg med 5, Solberga med 8, Säfsjö med 25, Tenhult med 7, Tranås med 52, Vernamo med 40, Visingsö med 3 samt Vrigstad med 8.

Antalet af de i statstelegrafstationerna i Jönköping, Eksjö och Nässjö behandlade taxerade *telegram* var åren 1895 och 1900:

	Jönköping.	Eksjö.	Nässjö.
År 1895 afsända	10,548	2,518	5,375
ankomna	11,209	2,710	8,513
År 1900 afsända	17,129	2,439	7,221
ankomna	18,720	2,565	8,733

Telefonens användning har, såsom af förestående uppgifter framgår, under ifrågavarande tidrymd ytterligare utvecklats, så att numera knappast någon socken inom länet finnes, där icke någon telefonapparat finnes tillgänglig. De i senaste berättelsen omförmälda enskilda telefonnät hafva numera samtliga öfvertagits af staten.

Fångtransporter verkställas å järnväg i alla de fall, då kostnaden för landsvägstransport skulle blifva lika dyr eller dyrare, och har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande därom utfärdat föreskrift i kungörelse den 13 april 1896.

Inom länets landsbygd idkas numera *varuforsling* såsom särskild näringsgren endast på något enstaka håll.

B) *Sjökommunikationer*. Utom den *sjöfart*, som eger rum å Vettern, förekommer sådan å sjön Sommen på gränsen mellan Norra Vedbo härad och Östergötland, å sjön Örken i Västra

härad på gränsen mot Kronobergs län, på sjön Vidöstern i Östbo härad samt å sjöarna Bolmen, Unnen, Fegen, Storsjön och Säfsjön i Vestbo härad. Vid periodens slut gingo på de ofvannämnda sjöarna i Vestbo härad mindre ångbåtar till följande antal, nämligen: 3 i Bolmen, 2 i Unnen samt 1 i hvardera af Fegen, Storsjön och Säfsjön. Dessa båtar hafva hufvudsakligen varit sysselsatta med virkestransporter, men i Unnen äfven haft regulära turer för passagerare.

Beträffande länets tre *hamnar* vid Vettern, nämligen i städerna Jönköping och Grenna samt Visingsborgs hamn å Visingsö, åberopar Kungl. Maj:ts Befallningshafvande de i föregående femårsberättelserna meddelade upplysningar samt Kungl. Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens årsberättelser i Sveriges officiella statistik.

Sjöfarten i Jönköpings hamn har under perioden *börjat* och *slutat* följande dagar:

År 1896	börjat den 2 januari och slutat den 31 december
» 1897	» 7 » » » » 27 »
» 1898	» 2 » » » » 30 »
» 1899	» 2 » » » » 28 »
» 1900	» 2 » » » » 27 »

Någon *allmän farled* i länets åar finnes ännu icke, men Kungl. Maj:ts Befallningshafvande har genom utslag den 10 augusti 1898 uppå därom gjord framställning förordnat om inrättande af allmän farled i Svartån mellan Tranås köping och Sommen. För utförandet af detta företag jämte anläggning af hamn i Tranås har statsanslag sökts.

Statsbidrag har äfven sökts till anläggning af en *kanal* från Marieholms järnverk i Åsenhöga socken af Mo härad genom sjöarna Mosjön och Flaten samt Svartån till Hillerstorps station å den under anläggning varande järnvägen från Alfvesta till Borås, och i slutet af år 1901 har äfven framställning blifvit gjord om Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förordnande, att nämnda kanalled skulle utgöra allmän farled.

Rörande länets två ordnade allmänna *flottleder* i en del af Nissaån och sjön Vidöstern åberopar Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sin sista femårsberättelse. Förutom i dessa båda flottleder flottas emellertid ganska mycket i länets vattendrag, och tvister förekomma rätt ofta såväl angående skada, som flottningen förorsakar strandegarne, som mellan de flottande rörande rätten att framkomma med flotte utan hinder af andras flottar. De stora kostnader, som ett ordnande af allmän flottled medför, har emellertid utgjort hinder för inrättandet af flere dylika allmänna flottleder.

C) **Sjöfart och handel.** *Sjöfarten från och till Jönköpings stad* underhålles hufvudsakligen af ångfartyg, som göra regelbundna turer, nämligen: Per Brahe, Primus, Tyra och Jönköping, som gå på Stockholm, de båda sistnämnda hufvudsakligen med fraktgods, Småland, Munksjö och Ran, som föra fraktgods mellan Jönköping och Göteborg, Motala Express, som uppehåller trafiken mellan Jönköping och Motala och på vägen anlöper hufvudsakligen Vetterns östkusthamnar, eller Vadstena, Hästholmen, Grenna och Visingsö, samt Södra Vettern och Svedudden, hvilka besörja trafiken mellan Jönköping å ena sidan samt hamnar och lastbryggor i södra delen af Vettern å andra sidan. I början af perioden uppehölls passageraretrafiken mellan Jönköping och Stockholm af ångaren Visingsö, men denna har

under de senare åren utbytt mot de två mera lastrymmande fartygen Tyra och Jönköping.

På utländska orter har under ifrågavarande period icke något i Jönköping hemmahörande fartyg fört fraktgods.

Antalet fartyg, tillhörande sjömanshuset i Jönköping, utgjorde år 1900 endast 31 mot 43 år 1895. Af förstnämnda antal fartyg voro 10 ångfartyg och 21 segelfartyg. Följande af dessa fartyg voro hemmahörande i Jönköping:

ångfartyget	Per Brahe	om 126·20 ton och 50 hästkrafter
»	Primus	» 164·21 » » 50 »
»	Småland	» 113·55 » » 25 »
»	Södra Vettern	» 84·91 » » 35 »
»	Tyra	» 99·22 » » 25 »
»	Jönköping	» 104·74 » » 30 »
»	Motala Express	» 186·63 » » 90 »
»	Munksjö	» 113·67 »
slupen	Riektor	» 48·31 »
»	Jenny	» 41·56 »
»	Ruth	» 28·08 »
galeasen	Hoppet	» 52·60 »
»	Augusta	» 70·75 »
skeppet	Blenda	» 120·00 »

Sjöfarten på Jönköpings hamn under perioden utvisas af nedanstående tabell.

	Inrikes fart.				Utrikes fart.			
	Segelfartyg.		Ångfartyg.		Segelfartyg.		Ångfartyg.	
	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.	Antal.	Ton.
<i>Ankomna fartyg:</i>								
År 1896	535	24,440	1,074	62,279	1	138	10	1,443
» 1897	596	23,743	1,017	68,585	—	—	5	673
» 1898	583	21,750	986	70,550	—	—	9	975
» 1899	611	22,828	842	63,135	—	—	5	665
» 1900	635	26,500	678	58,096	1	109	10	1,169
<i>Afgångna fartyg:</i>								
År 1896	531	24,159	1,069	67,916	1	138	6	1,077
» 1897	593	23,544	1,018	68,770	—	—	2	272
» 1898	580	21,527	992	71,339	—	—	2	154
» 1899	609	22,644	843	63,137	—	—	1	131
» 1900	632	26,198	686	58,891	—	—	—	—

Hamnafgifterna i Jönköping hafva uppgått till följande belopp:

År.	Af fartyg. Kronor.	Af varor. Kronor.	Summa. Kronor.
1896	5,064·09	15,862·31	20,926·40
1897	4,868·92	15,421·79	20,290·71
1898	4,874·85	16,555·46	21,430·31
1899	4,672·96	17,621·02	22,293·98
1900	4,719·52	18,944·25	23,663·77
1896—1900	24,200·34	84,404·83	108,605·17
1891—1895	22,960·22	68,768·95	91,729·17
1886—1890	18,553·86	74,712·22	93,266·08

Hamnafgifterna visa således en ökning under ifragavarande period mot föregående perioden af 16,876 kronor.

Tullinkomsterna i Jönköping under perioden hafva utgjort:

År.	Tulluppbörd. Kronor.	Transitavgift. Kronor.	Nederlagsavgift. Kronor.	Tolags- ersättning. Kronor.
1896	213,841.12	90.78	976.49	10,691.45
1897	236,701.80	144.94	1,036.63	11,833.30
1898	233,523.22	112.47	839.46	11,680.80
1899	244,445.92	112.15	715.74	12,214.53
1900	230,145.98	148.51	1,076.71	11,411.46
1896—1900	1,158,658.04	608.85	4,645.03	57,831.54
1891—1895	991,519.11	452.25	4,311.65	49,557.94
1886—1890	1,048,501.16	343.88	4,217.65	52,343.64

Vid slutet af år 1900 utgjorde behållningen i Jönköpings hamnkassa 190,251 kronor 77 öre, mot 129,281 kronor 14 öre vid slutet af år 1895.

Det visar sig således, att tullinkomsterna, som under de båda nästföregående femårsperioderna nedgätt, nu åter ökats.

In- och utførseln i Jönköpings hamn af några viktigare varor framgår af nedanstående tabell D.

Af aspvirket, som användes vid tändsticksfabrikerna i Jönköping, ankommer större delen från utrikes ort.

Sjöfarten i Grenna hamn är mindre betydande. Under år 1900 anlöpdes hamnen endast af 10 ångare på turer mellan Jönköping—Stockholm, Jönköping—Göteborg eller Jönköping—Motala, hvarförutom ångaren Södra Vettern underhållit regulära och större delen af året dagliga turer mellan Grenna, Visingsö och Jönköping.

För trafiken vid hamnarna i Jönköping och Grenna har Kungl. Maj:t genom nädigt bref den 10 december 1897 fastställt nya taxor, hvilka gälla till och med år 1902.

Angående antalet af handlande jämte deras betjening meddelas upplysningar i följande tabell:

	År 1895.			År 1900.		
	Hand- lande.	Betje- ning.	Bevilling. Kronor.	Hand- lande.	Betje- ning.	Uppskattad inkomst. Kronor.
Jönköping	171	236	4,503.40	220	253	555,216
Eksjö	44	62	1,248.26	42	47	98,218
Grenna	17	25	227.50	21	19	20,800
Tranås	28	22	316.69	34	34	42,571
Vernamo	18	13	283.50	27	25	43,200
Landsbygden i öfrigt	416	185	1,595.09	610	301	433,084
Summa	694	543	8,174.44	954	679	1,193,089

Landthandlandena hafva, såsom synes af förestående tabell, ansevärt ökat i antal inom länet. Landthandeln bereder väl befolkningen å landet stor lättnad vid anskaffandet af deras nödenheter, men den har å andra sidan en ofördelaktig inverkan på folkets ekonomiska ställning, i det att den förleder till öfverflödiga inköp och skuldsättning. Ofta sakna äfven landthandlandena såväl nödig insikt i köpmannayrket som tillräckligt rörelsekapital. Följden blir, att de stödjå sig på krediten och, då de ofta göra konkurs, tillskynda sina förlagsgifvare, hufvudsakligen grosshandlarna i städerna, betydliga förluster. De solida handlandenas affärer lida äfven däraf, att de konkursnässiga handlandena för att kunna anskaffa penningar sälja varor till underpris. Önskligt vore därför, att villkoren för erhållande af handelsrättigheter skärptes åtminstone så mycket, att den, som ville öppna handel, vore skyldig att styrka sig innehafva erforderliga kunskaper för förande af de handelsböcker, som enligt lag skola föras.

Under femårsperioden hafva hos Länsstyrelsen inregistrerats följande antal föreningar för ekonomisk verksamhet enligt lagen

Tab. D.

In- och utførseln i Jönköpings hamn af några viktigare varor åren 1896—1900.

År.	Aspvirke.			Bräder och plank.		Stångjärn och gjutet järn.		Tackjärn.		Spannmål.	
	Införsel. Kubikmeter.	Införsel. Kubikmeter.	Utförsel. Kubikmeter.	Införsel. Kilogram.	Utförsel. Kilogram.	Införsel. Kilogram.	Utförsel. Kilogram.	Införsel. Kilogram.	Utförsel. Kilogram.	Införsel. Kilogram.	Utförsel. Kilogram.
1896	10,956	1,407	440	834,770	872,100	1,386,900	30,000	1,404,100	47,800		
1897	10,262	1,290	402	597,785	389,040	1,283,100	32,000	1,386,160	43,110		
1898	6,886	2,282	—	512,260	507,590	296,600	40,000	2,343,265	23,299		
1899	7,343	1,446	—	474,390	893,151	1,520,100	43,900	2,935,467	10,667		
1900	14,483	1,152	—	603,457	695,160	511,600	153,500	3,310,064	19,833		
1896—1900	49,930	7,577	842	3,022,662	3,357,041	4,998,300	290,400	11,379,056	144,700		
1891—1895	41,158	2,357	1,384	2,696,328	3,662,900	12,566,400	395,500	3,638,039	367,803	Hektoliter.	Hektoliter.
1886—1890	31,722	4,658	915	1,764,836	3,844,832	10,937,175	585,985	166,619	6,483		

i ämnet den 28 juni 1895, hvilken trädde i kraft fran och med 1897 års ingång:

	Däraf:		
	Hela antalet.	Konsumtionsföreningar.	Byggnadsföreningar.
År 1897	3	1	—
» 1898	5	1	—
» 1899	6	3	2
» 1900	8	4	—
Summa	22	9	2

Af samtliga dessa föreningar hade 8 begränsad personlig ansvarighet, och de öfriga voro utan personlig ansvarighet. Af konsumtionsföreningarna finnas de flesta i städerna.

Till upplysning om *gårdfarihandeln* inom länet meddelas, att Länsstyrelsen utfärdat följande antal tillståndsbref för idkande af sådan handel:

Handel med:	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Manufaktur och korta varor	32	33	37	30	29
Lädervaror	—	—	—	1	—
Järn- och smidesvaror samt bleckkärl	3	2	1	1	1
Glasvaror	—	—	—	—	1
Lerkärl	1	1	—	—	—
Summa	36	36	38	32	31

Tillstånd till *gårdfarihandel* har Länsstyrelsen under perioden nästan uteslutande lemnat åt sådana personer inom länet, hvilka sedan lång tid haft sin egentliga utkomst genom sådan handel och uppfylla de i lagen föreskrifna villkor för utövande af dylik handel samt i öfrigt gjort sig väl kända.

Marknadernas antal i länet är detsamma som vid nästföregående periodens slut, och hafva i afseende ä desamma icke några andra förändringar egt rum, än att Almesåkra marknad blifvit flyttad till Malmbäck samt att Tjursbackens marknadsplats flyttats till den närbelägna nyanlagda järnvägsstationen Smålands-Rydaholm ä Borås—Alfvesta järnväg.

Å länets landsbygd förekomma fortfarande med Länsstyrelsens tillstånd s. k. *kreatursmöten*, och hafva dessa till antal och tider ej undergått annan förändring under perioden, än att Länsstyrelsen medgifvit, dels att tiden för det kreatursmöte vid Skirö kyrka, som förut hållits fjärde helgfria fredagen i november månad, framflyttats till tredje fredagen i oktober samt dels att numera i Tranås köping hållas kreatursmöten den sista fredagen i hvarje månad utom april och september, då marknader därstädes ega rum. Vid meddelandet af tillstånd till kreatursmötenas hållande har Länsstyrelsen under de senare åren gjort det förbehåll, att vederbörande kommun skulle dels med skäligt belopp afföna de af kronolänsmannen i orten utsedde eller godkände vaktkarlar, som för ordningens upprätthållande vid dessa möten erfordrades, dels ock kostnadsfritt tillhandahålla ändamålsenlig arrestlokal i mötesplatsens närhet.

De *allmänna torgdagarna* å länets landsbygd äro desamma som under förra femårsperioden, förutom att sådana torgdagar enligt Länsstyrelsens under år 1900 meddelade tillstånd tillkommit vid Sandsjö järnvägsstation, där de hållas hvarje lördag, men om helgdag då infaller, närmast påföljande söckendag.

Beträffande *handel med spirituösa drycker* äfvensom afgifterna därför samt dessas fördelning hänvisas till *tabell E*.

Tab. E. *Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker i Jönköpings län åren 1896—1900.*

	År 1896—1897.				År 1897—1898.				År 1898—1899.				År 1899—1900.				År 1900—1901.			
	Minuthandelsställen.	Utskänkingsställen.	Antal sålda liter.	Afgift. Kronor.	Minuthandelsställen.	Utskänkingsställen.	Antal sålda liter.	Afgift. Kronor.	Minuthandelsställen.	Utskänkingsställen.	Antal sålda liter.	Afgift. Kronor.	Minuthandelsställen.	Utskänkingsställen.	Antal sålda liter.	Afgift. Kronor.	Minuthandelsställen.	Utskänkingsställen.	Antal sålda liter.	Afgift. Kronor.
Jönköping	5	8	241,223	118,738	5	8	262,336	131,096	5	8	300,536	147,331	5	8	318,280	156,911	5	8	318,643	166,355
Eksjö	1	4	164,766	35,892	1	4	188,382	39,814	1	4	192,079	46,425	1	4	203,284	45,396	1	4	208,810	45,020
Grenna	1	1	17,875	5,291	1	1	19,094	4,346	1	1	19,980	5,931	1	1	20,905	5,879	1	1	21,186	5,860
Landsbygden	—	6	93,000	13,950	—	6	86,000	12,900	—	6	86,000	12,900	—	7	103,792	15,569	—	6	128,000	19,200
Summa	7	19	516,864	173,871	7	19	555,812	188,156	7	19	598,595	212,587	7	20	646,261	223,755	7	19	676,639	236,435
<i>Fördelning:</i>																				
Provision	—	—	—	348	—	—	—	376	—	—	—	425	—	—	—	447	—	—	—	473
Hushållningssällskapet	—	—	—	17,352	—	—	—	18,778	—	—	—	21,216	—	—	—	22,331	—	—	—	23,596
Landstinget	—	—	—	34,705	—	—	—	37,556	—	—	—	42,432	—	—	—	44,662	—	—	—	47,193
Länets socknar	—	—	—	9,745	—	—	—	9,012	—	—	—	9,012	—	—	—	10,876	—	—	—	13,413
Länets städer	—	—	—	79,801	—	—	—	87,453	—	—	—	99,644	—	—	—	103,885	—	—	—	108,400
Statskontoret	—	—	—	31,920	—	—	—	34,981	—	—	—	39,858	—	—	—	41,554	—	—	—	43,360
Summa	—	—	—	173,871	—	—	—	188,156	—	—	—	212,587	—	—	—	223,755	—	—	—	236,435
<i>Utanordnad:</i>																				
Från Statskontoret	—	—	—	69,935	—	—	—	82,704	—	—	—	93,291	—	—	—	97,212	—	—	—	109,467

¹⁾ Det upptagna antalet sålda liter är här det uppskattade literalet.

Uti det i denna tabell upptagna antal utskänkningsrättigheter äro icke upptagna rättigheterna till utskänkning af spritdrycker å fartyg. Sådan utskänkningsrättighet meddelades under perioden allenast åt tre passagerareångare å traden Jönköping—Stockholm samt åt passagerareångarfartyget Motala Express. Rättigheterna till utskänkning af brännvin i länets tre städer hafva varit upplättna åt samma bolag som under förra perioden. Bolagens nettovinst på rörelsen uppgick under försäljningsåret 1 oktober 1899—1 oktober 1900 i Jönköping till 156,274³⁰ kr., i Eksjö till 45,395⁸⁰ kr. och i Grenna till 5,878⁹⁵ kr. I dessa belopp ingå dock de af bolagen erlagda försäljningsavgifterna, i Jönköping 5,850 kr., i Eksjö 2,250 kr. och i Grenna 1,200 kr.

De nuvarande sju utskänkningsställena å länets landsbygd äro, såsom förut omnämmts, gästgifvaregårdarna i Broarp i Södra

Vedbo härad, Hvetlanda i Östra härad, Skillingaryd och Vernamo i Östbo härad samt Ölmestad, Böларыd och Gislaved i Vestbo härad. Som gästgifverihemmanen i Skillingaryd och Gislaved äro uppdelade på flere händer, utfövas numera dels till följd af dödsfall och dels till följd af afsägelse brännvinsutskänknings i Skillingaryd allenast hvar åttonde år och i Gislaved endast under två månader om året.

Med afseende ä användningen inom landskommunerna af deras andel i brännvinsförsäljningsavgifterna kan förtjena omnämnas, att ett par kommuner inom länet anslagit denna inkomst till nykterhetens befrämjande och öfverlemnat densamma åt någon nykterhetsförening. I ett fall, där sådant beslut öfverklagats, har detsamma dock blifvit af Länsstyrelsen upphäfdt såsom öfverskridande kommunalstämmans befogenhet.

5. Kameralförhållanden.

I tabellbilagan 3 här efteråt lemnas redogörelse för de under år 1900 befintliga hemman och lägenheter på landet samt tomter, jordlar och boningshus i städerna jämte uppgift å fastigheternas taxeringsvärde. Vid jämförelse med motsvarande uppgifter för förra perioden inhämtas hufvudsakligen, att å landet mantalet är detsamma som under nästföretgående period, att antalet brukningsdelar, hvari hemmanen äro fördelade, ökats från 15,700 till 16,125, att antalet jordtorp, som ej äro upptagna i jordeboken, nedgått från 4,511 till 3,671, samt att antalet ryttare-, soldat- och båtsmanstorp nedgått från 1,494 till 1,277. I städerna har taxeringsvärdet stigit å jordar från 2,032,800 till 2,164,000 kronor samt å hus och tomter från 24,136,000 kronor till 25,835,100 kronor. I denna tabell meddelas, i olikhet med hvad i föregående femårsberättelse varit förhållandet, jämväl uppgift å taxeringsvärdet å offentliga byggnader i städerna och å samtliga fastigheter i köpingar och municipalsamhällen. De olikheter i öfrigt, som förefinnas mellan denna tabell och motsvarande tabell till förra femårsberättelsen, härleda sig dels däraf, att kronojord blifvit köpt till skatte, dels däraf att ett ganska stort antal mindre kronoegendomar blifvit försålda till enskilde och därefter omförts till frälse samt dels däraf att en skattefrälseränta blifvit af kronan inlöst, hvarefter hemmanet omförts från frälse till skatte.

Under perioden hafva följande egendomar skatteköpts:

1. Jämlikt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes resolution den 14 augusti 1896, kronoutjorden Åkershult nr 3 i Långaryds socken, Vestbo härad, för . . . . . 11 87 kr.
2. Jämlikt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes 13 särskilda resolutioner den 21 december 1899, tillhoppa $\frac{7}{16}$ mantal af kronorusthållshemmanet Uplid nr 2 Hagegården i Rydaholms socken, Östbo härad, för . . . . . 38 79 »
3. Jämlikt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes resolution den 6 november 1900, kronorusthållshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Brunseryd nr 1, kalladt Öfra, i Marbäcks socken, Norra Vedbo härad, för . . . . . 65 72 »
4. Jämlikt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes resolution den 6 november 1900 kronorusthållshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Ryd nr 2 i Linderås socken, Norra Vedbo härad, för . . . . . 52 41 »
5. Jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga bref den 6 april 1887 och Kungl. Kammarkollegii skattebref den 27 oktober 1898, Visingsö skolegodshemmanet $\frac{2}{3}$ mantal Julsbolet nr 1 i Bälaryds socken, Norra Vedbo härad, för . . . . . 10,882 80 »

6. Jämlikt Kungl. Maj:ts nådiga bref den 11 augusti 1899, Visingsö skolegodshemmanet $\frac{2}{3}$ mantal Svärdestorp nr 1 i Bälaryds socken, Norra Vedbo härad, för . . . . . 11,422 40 »

Sammanlagda skatteköpeskillingarna under perioden utgöra alltså . . . . . 22,478 99 kr.

I tabell F (sid. 37) lemnas redogörelse för de utarrenderade mindre kronoegendomar, som på grund af nådiga beslut blifvit under femårsperioden till frälse försålda. Såsom af denna förteckning synes, har köpeskillingarnas sammanlagda belopp utgjort mer än dubbla taxeringsvärdet å de försålda hemmanen, hvilket till stor del berott därpå, att hemmanen haft besparad skogstillgång, öfver hvilken de nya egarne fått fritt förfoga.

Efter dessa försäljningar återstodo vid periodens slut 179 för kronans räkning utarrenderade kronoegendomar, hvilka tillsammans i årligt arrende lemnade 122,795 kronor.

Under perioden hafva nedannämnda områden inköpts till kronoparker för följande pris:

Enligt kungl. bref.	N a m n.	Areal i hektar.	Köpeskilling. Kronor.	Kronoparksområde.
1897 ¹⁵ / ₁₀	$\frac{1}{4}$ mantal Haraldsbo i Norra Unnarvads socken samt andelar af $\frac{1}{8}$ mantal Långhult i Angerdestra socken och 1 mantal Röksberg i Mulseryds socken, allt i Mo härad	1,060 03	53,814	Lunnarsbo.
1898 ⁴ / ₁₁	1 mantal Stora Skärshult jämte andel af 1 mantal Skärkerud eller Jansberg i Långaryds socken och Vestbo härad.	291 46	7,665	Måras.
1899 ¹⁰ / ₁₁	$\frac{1}{16}$ mantal Repperda Karlsgård samt andelar af $\frac{2}{16}$ mantal Repperda Östergård, $\frac{1}{2}$ mantal Repperda Gästgifvaregård, $\frac{5}{16}$ mantal Repperda Källgård och $\frac{1}{8}$ mantal Repperda Källgård's husartorp i Alseda socken och Östra härad	290 15	50,320	Repperda.
	Summa	1,641 64	111,799	

Kronan har under perioden inlöst allenast en frälseränta, nämligen frälseräntan af $\frac{5}{16}$ mantal utaf frälshemmanet Basseberg nr 1 Vestra om $\frac{1}{2}$ mantal i Åkers socken och Östbo

härad, hvarför inlösningsbeloppet utgjorde 1,227 kronor.

Under ifrågavarande fem år har fastställelse i författningsenlig ordning meddelats å 628 jordafsöndringar nämligen:

Tab. F. Utarrrenderade mindre kronoegendomar i Jönköpings län, som försålts åren 1896—1900.

År.	Mantal.	Egendomens namn.	Arrende	Köpe-	Tax-
			året näst före försäljn.	skilling.	värde vid försäljn.
			Kr.	Kr.	Kr.
1896	1/2	Stenseryd nr 3 Södergård, Forserums sn	311.94	17,900	11,200
	47/256	Elgamo nr 1, Tofteryds sn	434.07	11,100	2,600
	7/64	Hörebo nr 1, Sandviks sn	300.35	4,005	1,600
	1/4	Sjögleryd nr 1, Ökna sn	293.00	8,510	4,500
	1/4	Fagraryd nr 3 Lilla, Bäckседа sn	263.26	9,525	7,100
		Lägenheten Aspelund under Fagraryd nr 3 Lilla, Bäckседа sn		1,500	
	2/8	Målen nr 1, Ramqvilla sn	431.05	43,200	11,300
1897	3/8	Torrarp nr 1, Adelöfs sn	452.00	8,500	8,100
	1/2	Brunshult nr 3 Norregården, Skede sn	171.77	5,000	5,000
	1/2	Nöbbeled nr 2 Kammakare- eller Södergård, Näfvelsjö sn	500.00	19,025	14,000
	1/2	Hofgården nr 1, Hultsjö sn	175.00	20,010	9,500
	13/16	Apelås nr 1, Tofteryds sn	306.51	10,025	2,200
	1/2	Föreberg nr 1 Norrgården, Åkers sn	250.00	60,250	7,500
	1/4	Ålaryd nr 4, Hulugård, Åkers sn	205.00	7,500	4,000
	1	Hyndarp nr 1, Hvetlanda sn	462.00	14,900	15,000
		Lägenheten Hägeren under Hyndarp, Hvetlanda sn		400	
	13/16	Hvetlanda nr 4 och 6 Tomas- och Kullagården, Hvetlanda sn	700.00	25,000	16,000
1898	1/8	Siklemålen nr 1, Grenna sn	315.00	10,001	5,400
	1/2	Norra Isaryd nr 2 Norrgården, Friamaryds sn	276.51	9,550	5,600
	1/4	Räffa nr 1, Höreda sn	280.00	8,000	5,000
	1/4	Påtarp nr 1, Skede sn	200.00	15,610	5,300
	1/2	Myresjö nr 4 Vestergården eller Sörgården, Myresjö sn	360.00	49,000	10,000
		Lägenheten Svenstorp nr 1 under Myresjö Vestergården eller Sörgården, Myresjö sn		675	
		D:o Sjöholmen under d:o, Myresjö sn		230	
		D:o Karlslund under d:o, Myresjö sn		575	
	1/2	Sunnerö nr 2 Norrgården, Tannåkers sn	150.00	6,300	5,800
1899	1/4	Bengtstorp nr 1, Gällaryds sn	201.00	10,050	2,800
	1	Käringahult nr 1, Södra Hestra sn	100.00	15,000	8,700
	1/2	Apelås nr 1, Ölmestads sn	340.00	10,550	5,000
	3/4	Bubbarp nr 1, Stengårdshults sn	175.00	9,060	4,000
	3/8	Fällinge nr 8 Brunsgården, Villstads sn	350.00	19,150	5,400
	1/2	Södra Holma nr 1, Askeryds sn	450.00	14,205	11,900
	1	Haghult nr 1 Stora, Villstads sn	430.00	25,065	8,500
		Lägenheten Åtteråsungen under Haghult nr 1 Stora, Villstads sn		1,106	
	3/4	Ekeberg nr 1 jämte utjorden Ekeberg nr 2, Vireda sn	300.00	28,500	9,500
1900	1/4	Tapplarp nr 1, Barkeryds sn	150.00	6,800	8,100
	1/8	Ekön nr 1, Forserums sn	150.00	4,600	4,500
		Lägenheten under 1 mantal Rågsjö nr 2 o. 3 Bengts- och Larsagård, Näfvelsjö sn		1,050	
Summa			9,783.46	511,427	225,100

År 1896	19	År 1899	179
1897	65	1900	193
1898	172	Summa	628

Dessa afsöndringar, hvilka samtliga skett för alltid under full eganderätt äro belägna:

1 Tveta härad	195	1 Östra härad	131
» Vista »	27	» Vestra »	71
» Mo »	11	» Östbo »	109
» Norra Vedbo »	29	» Vestbo »	27
» Södra Vedbo »	28	Summa	628

Till jämförelse meddelas, att antalet fastställda afsöndringar var under perioden 1891—1895 180 och under perioden 1886—1890 169. Denna stora ökning af fastställda jordafsöndringar beror nästan uteslutande på de genom lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring tillkomna nya bestämmelser, hvilka i hög grad underlättat jordens uppdelande i mindre egolotter. Af ofvannämnda jordafsöndringar under år 1900 voro 57 jordbrukslägenheter med en sammanlagd areal af 798,15647 hektar samt 110 byggnadstomter om tillsammans 25,772617 hektars areal, afsedda att bereda hem åt mindre jordbrukare eller arbetare. Samma år utgjorde sammanlagda arealen af alla fastställda afsöndringar 967,533787 hektar, och summan af de därför betalda köpeskillingarna uppgick till 239,616 kronor 26 öre.

Från boställen och kronojord hafva under perioden afsöndrats följande 8 områden, hvilka samtliga afsett all framtid:

1) från stomhemmanet Stockaryd nr 3 Stom om 1 mantal i Stockaryds socken, Vestra härad, ett jordområde af 1 hektar 20 ar till kyrkoplan, plats för sockenstuga m. m., enligt kungl. brefvet den 5 juni 1896:

2) från kyrkoherdebostället Hakarp nr 2 Prestgård om 3/4 mantal i Hakarps socken och Tveta härad ett jordområde af 99 ar 40 kvadratmeter till utvidgning af kyrkogård, plats för klockstapel, skolträdgård samt plan till skola, sockenstuga och fattighus, enligt kungl. brefvet den 5 juni 1896;

3) från kyrkoherdebostället Björnaryd nr 2 Prestgård om 1 mantal och Björnaryd nr 3 om 1/2 mantal i Svarttorps socken och Tveta härad ett jordområde af 9 ar 73 kvadratmeter till plan för nytt småskolehus, enligt kungl. brefvet den 6 mars 1896;

4) från kommunisterbostället Hjelmseryd nr 4 Klockaregård om 1 mantal i Hjelmseryds socken och Vestra härad ett jordområde af 7 ar 58 kvadratmeter för tillökning af skolhusplan, enligt kungl. brefvet den 6 mars 1896;

5) från kyrkoherdebostället Store- eller Prestegården nr 1 om 1/2 mantal i Eksjö socken och Södra Vedbo härad ett jordområde af 2 hektar 81 ar 85 kvadratmeter till plats för maskinhus m. m. i och för vattenledning och elektrisk belysning i Eksjö, enligt kungl. brefvet den 4 september 1896;

6) från kyrkoherdebostället Malmbäck nr 1 Prestgården om 1/2 mantal i Malmbäcks socken och Vestra härad ett jordområde af 23 ar 60 kvadratmeter till byggnadsplan för fattighus, enligt kungl. brefvet den 1 oktober 1897;

7) från kyrkoherdebostället Jersnäs nr 2 Prestgård om 1 mantal i Jersnäs socken och Tveta härad ett jordområde af 5 ar 34.8 kvadratmeter till utvidgning af fattighustomt, enligt kungl. brefvet den 10 juni 1898;

8) från kommunisterbostället Granarp nr 1 i Barnarps socken och Tveta härad ett jordområde af 42 hektar 95 ar för att användas af Svenska mosskultur-föreningen, enligt kungl. brefvet den 25 november 1898.

Sammanräknade fastighetstaxeringsvärdet för länet utgjorde enligt sammandragen öfver bevillningen:

År 1896	135,301,300 kr.,	hvaraf bevillningsfria	11,885,500 kr.
» 1897	136,588,300 »	»	12,101,800 »
» 1898	143,953,000 »	»	13,361,200 »
» 1899	146,451,200 »	»	13,577,700 »
» 1900	149,535,000 »	»	13,968,800 »

Af taxeringsvärdena är 1900 kommo på jordbruksfastighet 94,484,700 kr. och på annan fastighet 55,050,300 kr., mot resp.

92,811,100 kr. och 40,827,200 kr. år 1895. Jordbruksfastigheternas värde har således under femårsperioden ökat med 1,673,600 kr., hvarjämte värdet ä annan fastighet stigit med 14,223,100 kr.

Beträffande egendomar af *fideikommissnatur* samt egendomar tillhörande *inhemska aktieföretag* och *främmande makters undersåtar* lemnas upplysningar i **tabellerna 4, 5 och 6.**

Fideikommisseegendomarne anses med något enstaka undantag skötas väl. I fråga om främmande makters undersåtars sätt att sköta sina egendomar hafva icke några anmärkningar förspotts.

Byggnadsverksamheten i staden Jönköping har under denna period varit något ökad, i det att antalet nya boningshus därstädes belöper sig till 58, mot 16 under förra perioden. Icke desto mindre har i staden rådt bostadsbrist, så att åtskilliga lägenheter, hvilka varit ganska olämpliga till bostäder, måst därtill upplåtas. Ny byggnadsordning för staden fastställdes af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 5 maj 1896, och i denna hafva sedermera skett ändringar genom Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes resolution den 30 juni 1899. Enligt den nya byggnadsordningen får trähus icke uppföras till högre höjd än en våning med frontespis, men då under perioden motioner hos stadsfullmäktige väckts, hvilka gått i den riktning, att rättigheten till uppförande af trähus skulle utsträckas, hafva åtskilliga personer, som haft för afsikt att bygga, velat afvakta resultatet af de omförmälda motionerna och därför tills vidare afstått från tanken på att bygga. Bland större byggnadsföretag i staden under denna period må nämnas: en brandstation för stadens nyinrättade brand- och poliskår. Kungl. Andra Göta artilleriregementes kasernbyggnader, en större byggnad som järnvägarnas pensionsinrättning låtit uppföra för sina tjänstemän och betjente, en folkskolebyggnad i östra stadsdelen, Smålands enskilda banks och Jönköpings stads och läns sparbanks särskilda fyra vånings stenhus samt de under perioden påbörjade arbetena för utvidgning af Jönköpings läns lasarett. På sätt här ofvan omnämmts, har under perioden en bostadsförening »Folkets hus» bildats i Jönköping med ändamål att anskaffa lämpliga samlingslokaler och att inköpa fastigheter samt anordna sunda och tidsenliga bostäder åt sina medlemmar. Inom Jönköpings tre å stadens mark, men utom dess planlagda område belägna förstäder, Dunkehallar, Bymarken och Mariebo, hafva under perioden ett rätt betydligt antal nya byggnader blifvit uppförda, mestadels i två våningar.

I Eksjö har byggnadsverksamheten under perioden varit normal, så att trots folkökningen behovet utaf bostäder motsvarats af tillgången därpå. Å stadens planlagda område hafva visserligen blott uppförts tre boningshus, men utom detsamma har rådt en så mycket lifvigare byggnadsverksamhet, beroende på större tillgång till och billigare pris å byggnadstomter. De där uppförda husen egas hufvudsakligen af handverkare och äro afsedda att i första hand fylla dessas personliga bostadsbehof, men därefter jämte finnes ofta en lägenhet till uthyrning. Sistnämnda byggnadsverksamhet kan sägas hafva i Eksjö på ett lyckligt sätt löst den s. k. egnahemsfrågan, hvadan de i samband med denna stående klagomålen ej där förspotts. I staden hafva under år 1898 för allmänt bruk öppnats nyanlagda vattenlednings- och elektricitetsverk, hvarjämte i samband därmed nytt kloaksystem anlagts öfver hela staden.

Å landsbygden uppföras byggnaderna numera solidare, rymligare och snyggare än förr, och äfven ladugårdsbyggnaderna göras ljusare och luftigare.

Nya *kyrkor* hafva under perioden uppbyggts i Norra Solberga och Sandviks församlingar, i den sistnämnda för en kostnad af 39,000 kronor.

Rörande laga skiften och hemmansklyfningar samt *landtmäteriväsendet* i öfrigt inom länet torde Kungl. Maj:ts Befallningshafvande få hänvisa till Landtmäteristyrelsens årliga berättelser.

Kronouppbörd utgör numera icke föremål för Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. I afseende härå torde därför här endast böra omförmälas, att utskylder och arrenden ingått ordentligt med jämförelsevis få rester.

För *Landstingets* och *kommunernas* tillgångar, skulder, inkomster och utgifter lemnas fullständig redogörelse uti de af Statistiska Centralbyrån utarbetade, under litt. U i Bidrag till Sveriges officiella statistik offentliggjorda årliga berättelser äfvensom uti »Tidskrift för Sveriges landsting och större kommuner». I fråga härom torde således endast böra antecknas följande:

Landstingsskatten, som under en lång följd af år utgått med 20 öre på hvarje bevillningskrona, har till följd af af de stora kostnaderna för nybyggnader och tillbyggnader vid länets sjukvårdsanstalter samt för länets bidrag till uppförande af en döfstumskola i Vexjö måst höjas, först af 1897 års landsting till 30 öre, därpå, sedan skatten af 1898 års landsting bestämts till 25 öre, åren 1899 och 1900 till 40 öre samt slutligen år 1901 till 60 öre. Dessutom har Landstinget, som vid periodens början var skuldfritt, nödgats besluta att upptaga lån till betydliga belopp. I 1900 års räkenskaper voro Landstingets fastigheter upptagna i värde till 839,455 kronor 34 öre, däraf andel i andra döfstumskoldistriktets skola i Vexjö utgjorde 5,509 kronor 35 öre; och utgjorde summan af Landstingets upptagna lån samma år 532,926 kronor 48 öre. Landstingskassan förvaltas fortfarande af en utaf tre personer bestående, af Landstinget utsedd kommitté, hvilken enligt den för densamma af 1892 års landsting fastställda instruktion äfven har att vårda alla öfriga mellan Landstingets sammanträden förekommande, Landstinget angående angelägenheter, hvilkas ombesörjande icke enligt allmän lag eller nämnda instruktion tillkommer Landstingets ordförande, viss medlem af kommittén eller Landstingets tjänstemän.

Under åren 1896 -- 1900 hafva nedannämnda kommuner erhållit nädigt *tillstånd att upptaga lån*, ställda på längre återbetalningstid än två år, till den omfattning, som *tabell G* (sid. 39) utvisar.

Vidare hafva följande kommuner under perioden erhållit nädigt *tillstånd att disponera kyrkkassas medel*, nämligen:

År och dag.	Kommunens namn.	Belopp.	Ändamål.
1896 jan. 31.	Jersnäs.	2,000 kronor att återbetalas inom 10 år.	Betäckande af brist, som uppstått i församlingens skolkassa i anledning af verkställda stora reparationer å sockenstugan o. skolhusbyggnaden vid kyrkan.
1899 maj 19.	Mulseryd.	Årl. i 5 år fr. o. m. 1899 100 kr. af räntemedel.	Aflöning åt organist.
» juni 22.	Ödestuga.	D:o i 5 år 200 kr. af d:o.	Aflöning åt klockare och organist.
» aug. 3.	Mellby.	D:o högst 150 kr. af d:o.	Aflöning åt organist.

År och dag.	Kommunens namn.	Belopp.	Ändamål.
1900 febr. 23.	Bäckседа.	Räntan för åren 1900, 1901 och 1902, sedan vanliga och nödiga utgifter bestridts.	Bidrag till skolhusbyggnad.
» juni 8.	Hagrida.	150 kr. årligen under åren 1900—1909.	Aflöning åt organist.
» okt. 5.	Frinnaryd.	1,000 kr. (räntefria) att gäldas under 10 år.	Tillbyggande o. iordningställande af två skolhus.

Häradenas och städernas inkomst i sakören utgjorde år 1900:

Tveta, Vista och Mo härad	17.50	Vestbo härad	40.00
Norra och Södra Vedbo »	25.00	Jönköpings stad	840.00
Östra härad	875.50	Eksjö »	108.50
Vestra »	325.00	Grenna »	45.00
Östbo »	245.50	Summa	2,522.00

Tillgångar till häradenas utgifter för tingshus med arkiv, aflöning åt häradstjenare och inbindning af häradsrättens proto-

koll och öfriga i domsagornas arkiv förvarade handlingar beredas dessutom genom uttaxering på häradets invånare enligt stadgade grunder. Inom Norra Vedbo härad betalas dock häradets utgifter fortfarande af häradssällningen Holavedens kassa. Under år 1900 utbetalades med dylika häradsmedel följande belopp i de olika tingslagen inom länet:

	Afgift till tingshus med arkiv, inbindning af domböcker m. m.	Aflöning åt häradstjenare.	Summa. Kronor.
Tveta, Vista och Mo härad	2,490.61	250.00	2,740.61
Norra Vedbo härad	104.87	75.00	179.87
Södra Vedbo »	1,267.58	150.00	1,417.58
Östra »	178.59	150.00	328.59
Vestra »	455.70	232.50	688.20
Östbo »	600.27	150.00	750.27
Vestbo »	542.30	125.00	667.30
Summa	5,639.92	1,132.50	6,772.42

Dessa afgifter debiteras och indrivnas i Tveta, Vista och Mo härad samt Södra Vedbo härad fortfarande i sammanhang

Tab. G.

Lån som kommuner i Jönköpings län åren 1896—1900 erhållit nådigt tillstånd att upptaga.

År och dag.	Kommunens namn.	Lånets belopp. Kronor.	Lånets ändamål.	År och dag.	Kommunens namn.	Lånets belopp. Kronor.	Lånets ändamål.
1895 dec. 20.	Norra Sandsjö.	5,000	Uppförande af skolhus.	1898 juli 15.	Barnarp.	12,500	Uppförande och inredning af två skolhus.
1896 jan. 31.	Hvetlanda.	25,000	D:o d:o.	» dec. 30.	Källeryd.	10,000	Aktieteckning i Borås—Åhvesta järnvägsaktiebolag.
» april 1.	Vallsjö.	4,000	Betäckande af återstående skuld för nybyggd kyrka.	» » 30.	Rydaholm.	50,000	D:o d:o.
» » 17.	Eksjö stad.	180,000	Anläggning af vattenledning och dränering samt elektrisk belysning.	1899 mars 10.	Växtorp.	10,000	D:o d:o.
» maj 1.	Nässjö stations-samhälle.	60,000	Inköp af S. G. Espings hemman $\frac{1}{4}$ mantal Runneryd och betäckande af expropriationskostnad jämte annan ifrågasatt kostnad.	» aug. 3.	Anderstorp.	15,000	D:o i Halmstad—Nässjö järnvägsaktiebolag för järnväg från Refteled.
» nov. 6.	Hånger.	15,000	Aktieteckning i Skåne—Smålands järnvägsaktiebolag.	1900 febr. 16.	Jönköpings stad.	160,000	Uppförande af skolhus och inbetalning af ett lån, som upptagits till bestridande af utgifter för Sofiakyrkans uppförande.
» » 13.	Jönköpings stad.	385,000	Gäldande af bidrag till uppförande af kasernetablissemant för Andra Göta artilleriregemente, anläggning af väg och framdragande af gas- och vattenledningar förbi kasernetablissemantet, uppförande af polis- och brandstation samt ny kött- och fläskbesiktningabyrå äfvensom gäldande af stadskassans skuld till särskilda kassor.	» » 23.	Bäckседа.	5,000	Skolhusbyggnad.
1897 mars 19.	Mäusarp.	4,500	Uppförande af skolhus jämte lärarebostad.	» mars 23.	Edshult.	1,500	Auskaffande af plåttak ä sockenkyrkan.
» april 2.	Dannäs.	1,500	Betalning af skuld för inköp af orgel till församlingens kyrka.	» » 29.	Skede.	10,000	Uppförande af skolhus med sockenstuga äfvensom jordlösen.
» aug. 13.	Hälsby.	14,000	Betalning af det till fattiggård inköpta hemmanet Gäddegöl samt nybyggnader och inventarier därstädes.	» april 20.	Sandseryd.	8,000	Uppförande af skolhus.
1898 mars 24.	Svarthorp.	2,000	Uppförande af ladugårdsbyggnad ä prästgården.	» juli 12.	Ljungarum.	7,500	Inköp och uppsättande af ny orgel i sockenkyrkan.
» april 15.	Södra Hestra.	3,000	Omtäckning af sockenkyrkans tak och inbetalande af ett tillfälligt lån.	» sept. 28.	Norra Solberga.	35,000	Fullbordande af kyrkobyggnad och uppförande af skolhus.
» maj 6.	Flisby.	8,000	Ombyggnad af ett skolhus.	» okt. 26.	Tranås köping.	60,000	Uppförande af skolhus och konvertering af tillfälliga för inköp af tomt åt skolan tillkomna lån.
» juni 17.	Nässjö stations-samhälle.	40,000	Inköp af Anders Nilssons sterbhusdelegare tillhöriga $\frac{1}{4}$ mantal Runneryd.	» dec. 14.	Jönköpings stad.	310,000	Fullbordande af brand- och polisstationen, anordnande af brädaftopp från Junebäck, nedläggning af nytt vattenledningsrör från Kyrkogatan till Smedjegatan, nytt gasrör i Östra Storgatan, inköp af jord för västra folkskolan, inköp till gatureglering af vissa s. k. brandgator, ny gasklocka med kolhod och generatorsnigar, uppmätning af stadsplanen samt inköp eller lösen efter expropriation af för stadsregleringen erforderliga vissa tomter och tomtdelar.
» juli 8.	Vernamo köping.	90,000	Inköp af $\frac{1}{2}$ mantal Västhörja Lillegård nr 4, aktieteckning i Skåne—Smålands järnvägsaktiebolag, stensättning af gator, brobyggnad samt bestridande af kostnader för inkorporering med köpingen af ett större jordområde.	» » 31.	Södra Unnaröd.	15,000	Bestridande af kostnad för skolhusbyggnad samt gäldande af ett för samma ändamål ur kyrkokassan upptaget lån.
					Öggestorp.	3,000	Bestridande af kostnad för skolhusbyggnad.

med kommunalutskylderna på rekvisition af tingshusföreståndarne, hvilka vid sammanträden inför häradsrätten af ombud från tingslagets socknar tillsatts tillika med revisorer från granskning af tingshusföreståndarnes räkenskaper, samt uppbäras i Norra Vedbo härad ur häradsallmänningen Holavedens kassa af en tingshusföreståndare, hvilken tillsatts på enahanda sätt som de nyssnämnda tingshusföreståndarne, men i de öfriga häraderna debiteras dessa medel af häradskrifvarne och indrivnas af kronofogden.

Tveta, Vista och Mo härads tingslag har fortfarande förhyrd *tingslokal* i Jönköping, men i öfrigt har hvarje härad sitt

eget tingshus. Den i förra femårsberättelsen omnämnda tingshusbyggnadskassan i Vestbo härad, hvilken bildats af de årliga öfverskotten å häradsmedlen och år 1895 uppgick till 3,100 kronor, hade år 1900 stigit till 5,726 kronor.

Äfven i Mo härad finnes en gammal tingshuskassa, hvilken vid periodens början uppgick till 187 kronor. Enligt de tingshusbyggnadsskyldiges i häradet beslut skall denna kassa användas till fängfängsel, men vid periodens slut hade för ändamålet ej användts större belopp, än att i kassan kvarstodo 161 kronor 67 öre.

Angående *vägskatten* hänvisas till tabell 2.

6. Politi.

A) **Undervisningsväsende.** Den främsta undervisningsanstalten i länet är *Jönköpings högre allmänna läroverk*, som är fullständigt å såväl latin- som reallinien. Lärarepersonalen därstädes utgjordes höstterminen 1900 af rektor, sju lektorer, elfva adjunkter, tre extra lärare och tre öfningslärare, däraf en i teckning, en i musik samt en i gymnastik och militäröfningar. Lärjungarnes antal vid sagda läroverk var:

År.	Gemensamma linien.	Real-linien.	Latin-linien.	Summa.
1896	184	84	121	389
1897	176	90	115	381
1898	168	98	95	361
1899	142	117	93	352
1900	160	157	88	405

Höstterminen 1900 öfvades 388 lärjungar i teckning, 154 i sång, 47 i instrumentalmusik samt 366 i gymnastik och vapenöfning. Under ifrågavarande period hafva 63 lärjungar å latinlinien och 21 å reallinien aflagt godkänd mogenhetsexamen.

Den af grefve Per Brahe d. y. och Katarina Stenbock genom gåfvobref den 12 mars 1647, den 4 januari 1654 och den 4 oktober 1673 stiftade s. k. *Visingsöfonden*, hvilken på grund af kungl. brefvet den 4 september 1811 flyttades till Jönköpings läroverk och som vid slutet af år 1895 uppgick till 235,882 kronor 99 öre, hade vid slutet af år 1900 stigit till 287,481 kronor 1 öre.

Vid sistnämnda tid hade läroverkets byggnadsfond ett kapitalbelopp af 629 kronor 3 öre och en skuld å 973 kronor 66 öre samt läroverkets biblioteks- och materialkassa 4 kronor 50 öre i tillgångar och en skuld å 317 kronor 80 öre. Samtidigt uppgick behållningen i ljus- och vedkassan vid läroverket till 17 kronor och i dess premie- och fattigkassa till 741 kronor 10 öre. Under 1900 års hösttermin voro 68 lärjungar befriade från afgift till byggnadsfonden samt 95 lärjungar fria från afgift till både byggnads- och materialkassan. Afgiften till ljus- och vedkassan utgjorde 9 kronor 50 öre och erlades af 405 lärjungar.

Sedan det treklassiga läroverket i Vernamo och den tvåklassiga pedagogien i Grenna under förra femårsperioden indragits, finnes numera inom länet endast ett lägre allmänt läroverk, nämligen *Eksjö femklassiga läroverk*. Undervisningen därstädes bestrides fortfarande af rektor, fem kolleger och tre öfningslärare, de sistnämnda i teckning, musik samt gymnastik och militäröfningar. Lärjungeantalet har under perioden varit följande:

	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.
Vårterminen	61	56	72	85	83
Höstterminen	56	72	87	82	85

Såväl i Grenna som i Vernamo köping hafva under perioden uppstått *privata läroanstalter*, nämligen i Grenna en sådan anstalt för gossar och en för flickor samt i Vernamo en samskola. Sistnämnda skola, som af Vernamo köping åtnjuter ett årligt anslag af 300 kronor, har tre klasser, motsvarande de tre lägsta klasserna vid statens läroverk. Lärjungeantalet var under periodens sista år 25.

Af *skolor för kvinnlig ungdom* finnas fortfarande tre mera betydande i Jönköping, nämligen Jönköpings elementarskola för flickor, som under höstterminen 1900 hade 182 lärjungar, fröken Santessons skola Västra elementarläroverket för flickor, hvilken sistnämnda termin hade 122 lärjungar, samt f. d. Storckenfeldtska skolan med 91 lärjungar under höstterminen år 1900. De båda förstnämnda af dessa skolor hafva under de senare åren åtnjutit statsanslag, Jönköpings elementarskola för flickor med 3,000 kronor och Västra elementarläroverket för flickor med 1,000 kronor årligen. Med enahanda belopp har äfven Jönköpings stad lemnat anslag till dessa två skolor. För åtnjutande af statsanslaget åligger det Jönköpings elementarskola för flickor att lemna undervisning åt 10 elever kostnadsfritt och åt 15 elever mot en årsavgift af endast 50 kronor. Storckenfeldtska skolan har af Jönköpings stads och läns sparbank under perioden åtnjutit förmånen af ett räntefritt lån å 8,000 kronor under villkor att hålla 9 frielever.

I Eksjö finnes ett åttaklassigt läroverk för flickor, som åtnjuter i anslag af staten 800 kronor och lika mycket af staden, mot skyldighet att emottaga 3 frielever och 5 elever mot en afgift af endast 50 kronor om året. Höstterminen 1900 hade detta läroverk 85 lärjungar.

I afseende å *folkskoleväsendet* var enligt tillgängliga uppgifter länet vid periodens slut indeladt i 130 skoldistrikt med 449 folkskolor, hvilket gör i medeltal 4 på hvarje 100 kvadratkilometer eller på hvarje kvadratmil samt 22 på hvarje 10,000-tal af länets folkmängd. Af folkskolorna voro 10 förlagda i städerna och 439 på landsbygden. Till sin olika beskaffenhet voro *skolorna*:

	Fasta.	Flyttande.	Summa.
Folkskolor	97	94	191
Mindre folkskolor	11	5	16
Småskolor	65	177	242
Summa	173	276	449

Af dessa skolor voro 5 fasta vanliga folkskolor och 5 fasta småskolor belägna i städerna.

Skolhusens antal inom länet var vid periodens slut 496, däraf 10 i städerna och de öfriga på landsbygden. Af skolhusen voro 355 på landsbygden och 8 i städerna tillhöriga skoldistriktet, under det att 131 på landsbygden och 2 i städerna voro förhyrda eller hyresfritt upplätta. I Jönköping förefanns vid slutet af förra perioden stort behof af nya skollokaler, men detta behof har under nu ifrågavarande period blifvit afhjälpt genom uppförandet af ett nytt tidsenligt folkskolehus i östra stadsdelen. Vid 86 skolhus på landet och 1 i stad voro *skolträdgårdar* anordnade för barnens undervisning.

Undervisningen i folkskolorna upprätthölls år 1898 af följande antal lärare och lärarinnor.

	Lärare.	Lärarinnor.	Summa.
Folkskolor	207	39	246
Mindre folkskolor	3	13	16
Småskolor	15	271	286
Summa	225	323	548

Härförutom voro i endast öfningsämnen eller handaslöjder anställda 23 lärare och 44 lärarinnor. Af samtliga lärare och lärarinnorna voro 25 lärare och 59 lärarinnor i städerna.

I Jönköping utgjorde lärarepersonalen för år 1900, förutom 1 folkskoleinspektör, i folkskolorna 20 lärare och 16 lärarinnor samt i småskolorna 32 lärarinnor. I slöjd undervisade 11 lärare, af hvilka 10 voro folkskolelärare, samt 5 lärarinnor. Antalet folkskolebarn i Jönköping under höstterminen 1900 utgjorde: i folkskolorna 1,688, däraf 840 gossar och 848 flickor, samt i småskolorna 980, däraf 489 gossar och 491 flickor. I Eksjö och Grenna var antalet folkskolebarn under år 1900 omkring 440 i Eksjö och 127, däraf 91 gossar och 36 flickor, i Grenna.

Antalet *skolbarn* å länets landsbygd var under år 1898 följande:

	Fasta.	Flyttande.	Summa.
Folkskolor	6,875	6,871	13,746
Mindre folkskolor	398	205	603
Småskolor	2,383	6,351	8,734
Summa barn	9,656	13,427	23,083

Härjämte åtnjoto af länets skolbarn 395 undervisning i skolor utom deras egna distrikt.

Af folkskoleinspektörerna vitsordas, att folkskoleväsendet äfven under denna period tagit ett stort steg framåt och att befolkningen med beredvillighet underkastar sig de dryga kostnader, som anskaffandet af nya tidsenliga skollokaler, bättre undervisningsmateriel m. m. måste medföra.

Kostnaderna för folkskoleväsendet i länet uppgingo år 1898 till följande belopp:

Lärares och lärarinnors aflöning: kontant	266,381 kr.
Do do värdet af naturaprestationer	34,125 "
Skolhus och inventarier	59,205 "
Undervisningsmateriel	6,858 "
Öfriga utgifter	43,531 "
Summa	410,100 kr.

Inom länet finnes en *högre folkskola*, nämligen i Husqvarna uti Hakarps socken och Tveta härad. Under läsåret 1898—1899

K. Maj:s Befallningshafvandes femårsberättelser 1896—1900. Jönköpings län.

funnos där anställda 6 lärare, däraf 4 dock endast i öfningsämnen, och meddelades under samma läsår därstädes undervisning åt 31 lärjungar, af hvilka 20 gossar och 7 flickor voro under 15 år samt 2 gossar och 2 flickor voro 15 år eller därutöfver. Omkostnaderna för denna skola, som från och med år 1897 åtnjutit ett statsanslag af 1,200 kronor, utgjorde under år 1898 3,312 kronor 45 öre.

Enligt länets landstings under år 1898 fattade beslut har det af länets landsting inrättade *seminariet* i Hvetlanda för utbildande af småskolelärarinnor från och med år 1900 upphört, hvaremot på grund af detta läns och Kalmar läns norra landstings gemensamma beslut från och med sistnämnda år upprättats ett för de båda landstingsområdena gemensamt seminarium i Eksjö med ettårig kurs för utbildande af småskolelärarinnor och lärarinnor vid mindre folkskolor. I sistnämnda seminarium var under år 1900 elevantalet 31, däraf 21 från Jönköpings län och 10 från Kalmar läns norra del. Lärarepersonalen utgjordes under samma år af en föreståndare och en folkskolelärarinna; skolans inkomster och utgifter voro:

Inkomster:		Utgifter:	
Statsbidrag . . . . . kr.	933 33	För styrelsen . . . . . kr.	22 40
Jönköpings läns landstings bidrag	2,453 81	Aflöningar	3,197 00
Kalmar läns Norra landstings bidrag	1,522 86	Materiel	410 59
Eksjö stads bidrag	133 33	Dennas brandförsäkring	3 38
Diverse inkomster	97 69	Hyra m. m.	425 00
Summa kr.	5,141 02	Understöd åt elever	600 00
		Pensionsavgifter	90 00
		Diverse utgifter	201 83
		Behållning	190 82
		Summa kr.	5,141 02

Statens utgifter för Husqvarna högre folkskola och för småskolelärarinneseminarier samt länets folkskolor hafva under perioden varit följande:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Bidrag till aflöande af lärare och lärarinnor vid seminarier för småskolelärares och lärarinnors utbildande	—	—	—	533 33	933 33
Lönstillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor	158,727 11	162,213 20	168,806 04	183,199 49	187,804 98
Understöd för aflöande af lärare vid fortsättningskolana	2,925 00	2,875 00	3,225 00	3,425 00	3,800 00
Bidrag till aflöande af lärare i slöjd vid folkskolorna	6,600 00	7,350 00	7,575 00	8,175 00	8,400 00
För anordnande af kvinnlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola	—	—	2,970 00	3,000 00	3,120 00
Bidrag till aflöande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola	2,235 00	1,158 33	2,105 00	885 00	1,076 55
Understöd åt Husqvarna högre folkskola	—	1,200 00	1,200 00	1,200 00	1,200 00
Summa kr.	170,487 11	174,796 53	185,881 04	200,417 82	206,334 86

Till slöjdundervisningen hafva, utom statens i föregående tabell omförmälda mellan 6,600 kronor och 11,520 kronor växlande bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna, jämväl Landstinget och Hushållningssällskapet i länet lemnat anslag äfven under denna period, Landstinget med 3,750 och Hushållningssällskapet 1,750 kronor om året, hvarjämte ett särskildt statsanslag »till husslöjdens befrämjande» utgått med 1,400 kronor årligen samt ställts till Hushållningssällskapets förfogande. Samtliga de tre sistnämnda anslagen handhafvas fortfarande af därtill utaf Hushållningssällskapet och Landstinget utsedde kommitterade, hvilka, i likhet med hvad under de nästföregående perioderna egt rum, användt dessa anslag hufvudsakligen sålunda, att däraf lemnats bidrag dels till upprätthållande af undervisningen i slöjd af folkskolans barn i de kommuner, som förklarar sig villiga att anordna sådan undervisning, och dels till stipendier åt elever från länet vid de slöjdkurser, som varit anordnade å slöjdseminariet å Nääs. Under år 1900 utbetalades dylikt bidrag till slöjdundervisningen i kommunerna med tillhopa 6,365 kronor och i stipendier till elever vid Nääs 1,150 kronor. Med dessa medel hafva slöjddkommitterade äfven under år 1900 för första gången anvisat bidrag till slöjdundervisningen vid länets folkhögskola i Nässjö, där undervisningen bedrifves enligt nääsmetoden, dels till den manliga skolan med 100 kronor och dels till den kvinnliga skolan med 296 kronor 35 öre.

I Jönköping erhöles under år 1900 slöjdskolorna för gossar ett anslag af tillsammans 2,682 kronor 31 öre, däraf 1,200 kronor af staten, 560 kronor från Landstinget och Hushållningssällskapet genom nyssnämnda kommitterade och 922 kronor 31 öre af staden. Stadens slöjdskolor för flickor erhöles samma år ett sammanlagt anslag af 3,556 kronor 1 öre, däraf 600 kronor af staten, 400 kronor från Landstinget och Hushållningssällskapet samt 2,556 kronor 1 öre från staden.

På tal om undervisningsväsendet må äfven nämnas de vid slutet af förra perioden i Jönköping inrättade två *arbetsstugor*, en för stadens östra församling och en för dess västra, i ändamål att låta barn från den fattigare befolkningen under aftnarna öfva sig i diverse arbeten och på samma gång afhålla dem från det dåliga inflytande, som atföljer ett sysslolöst lif i dåliga kamraters sällskap. Dessa arbetsstugor, hvilka stå under ledning af åtskilliga damer, hafva omfattats med mycket intresse och varit talrikt besökta. De hafva erhållit årliga bidrag af Jönköpings stads och läns sparbank med hvardera 500 kronor och af staden med hvardera 300 kronor (vid periodens slut höjdt till 500 kronor) äfvensom med betydande gifvor af enskilda personer. Den östra arbetsstugan har åt sig uppfört ett nytt hus vid Kålgårdsgatan i Jönköping, som invigdes den 1 november 1899. Under arbetsåret 1899—1900 undervisades i östra arbetsstugan 90 barn, hälften gossar och hälften flickor, samt i den västra 80 barn, hvaraf 46 gossar och 34 flickor. Den aflönade lärarepersonalen utgjordes samma år, i östra arbetsstugan af en föreståndarinna, två biträdande lärarinnor och tre lärare i slöjd och handverk, samt i den västra arbetsstugan af en föreståndarinna, en underlärarinna och tre lärare i handverk. Frivillig undervisning har i arbetsstugorna lemnats af ett större antal damer i staden. Totalomkostnaden var under sagda arbetsår 2,049 kronor 63 öre för den östra arbetsstugan och 2,242 kronor 13 öre för den västra arbetsstugan. Vid länets landtbruksmöte i Jönköping år 1899 tilldelades pris åt utställda arbeten från arbetsstugorna, och för de

sålunda erhållna prisen utdelades 30 postsparbanksböcker med en krona insatt å hvarje bok till de flitigaste barnen.

Den *lägre tekniska yrkesskolan* i Jönköping har fortfarande varit i verksamhet och rätt betydligt utvecklats. Anslaget till densamma har ock höjts af staten från 3,500 till 4,000 kronor. Bidrag hafva dessutom fortfarande lemnats skolan af Landstinget med 1,500 kronor, af Hushållningssällskapet med 1,000 kronor och af staden med 3,000 kronor, eller tillsammans 9,500 kronor, hvarjämte staden till skolan lemnar fri lokal, värderad till 1,000 kronor. Antalet lärjungar vid skolan har nedannämnda år varit:

År.	Manliga.		Kvinnliga.		Summa.	
	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.
1896	154	168	97	112	251	280
1897	160	154	102	94	262	248
1898	171	168	98	100	269	268
1899	187	194	96	136	283	330
1900	202	164	108	90	310	254

Vid skolan voro anställda under arbetsåret 1900—1901 sju lärare och en lärarinna samt under periodens föregående år åtta lärare och en lärarinna. Terminsafgifterna hafva under perioden utgjort 1 krona 50 öre. Under de senare åren hafva äfven varit anordnade s. k. tillämpningskurser, af hvilka hufvudsakligen kvinnliga elever begagnat sig. För dessa kurser har terminsafgiften utgjort 6 kronor. Vid årsafslutningarna hafva anordnats utställningar af elevernas arbeten uti teckning, linear- och fackritning, ornamentsritning, målning, skrifning, bokföring, modellering och tillämpningsöfningar, och har skolan såväl därigenom som i öfrigt gifvit bevis på sin gagnande verksamhet, hvilken ock är af allmänheten högt uppskattad.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda *tekniska aftonskolan* i Tranås har under perioden fortfarande varit i verksamhet, men statsanslaget till densamma har upphört att utgå.

Jönköpings läns folkhögskola, som egt bestånd från och med år 1876, firade den 30 juni 1901 sitt 25-årsjubileum. Skolan flyttades den 1 november 1897 från Tranås köping till det mera centralt inom länet belägna Nässjö stationssamhälle. Lärarne vid skolan hafva fortfarande utgjorts af en föreståndare och en andre lärare samt särskilda lärare i samaritkurser, slöjd, sång och gymnastik. Lärjungarnes antal har under den tillryggalagda tjugufemårsperioden utgjort 548, af hvilka 58 genomgått två kurser. I medeltal hafva lärjungarne sålunda varit 24 hvarje år. Skolan, som ursprungligen var förlagd i Vernamo, har i medeltal årligen haft 19 lärjungar i Vernamo, 29 i Tranås och 26 i Nässjö. Beträffande hemorten fördela sig lärjungarne under tjugufemårsperioden på följande sätt:

	I Vernamo.	I Tranås.	I Nässjö.	Summa.
Jönköpings län: Norra Vedbo härad	16	145	15	176
Södra Vedbo »	—	12	14	26
Tveta »	6	16	29	51
Vista »	1	11	1	13
Mo »	6	1	—	7
Östra »	15	15	8	38
Vestra »	11	8	15	34
Östbo »	83	1	2	86
Vestbo »	46	—	1	47

	I Vernamo.	I Tranås.	I Nässjö.	Summa.
Kronobergs län	3	—	—	3
Östergötlands »	—	51	4	55
Västergötlands »	—	1	2	3
Blekinge »	1	—	—	1
Kalmar »	—	1	7	8
Summa	188	202	98	548

Af länets socknar har Säby lemnat största elevantalet eller 75. Därnäst kommer Linderås med 35, Vernamo med 21 och Nässjö med 18. Af lärjungarne har flertalet efter slutad kurs egnat sig åt jordbruket. Folkhögskolans styrelse utses fortfarande dels af folkhögskoleföreningen, dels af Landstinget och dels af kyrkorådet och skolrådet i Vireda pastorat. Från och med läsåret 1897—1898 har folkhögskolan utom den manliga afdelningen jämväl haft en kvinnlig kurs under somrarna. Statsanslaget till den manliga skolan har under perioden ökat till 2,150 kronor, hvaremot Landstingets anslag fortfarande utgår med 2,100 kronor, däraf 100 kronor till en samaritkurs. Den manliga skolans inkomster i öfrigt utgjorde: räntemedel af Jacobiska fonden 515 kronor, terminsafgifter 300 kronor och statsanslag till mindre bemedlade lärjungar 542 kronor, hvarjämte Nässjö kommun tillhandahåller fria undervisningslokaler. Den kvinnliga skolan uppbar år 1900 i statsanslag 800 kronor, bidrag af Landstinget 500 kronor och terminsafgifter 210 kronor. Folkhögskolans båda afdelningar hafva omfattats med mycket intresse och examina därstädes hafva utvisat tillfredsställande resultat af undervisningen.

Äfven under denna period har folkhögskolan i Vernamo upprätthållits genom enskilda personers nitiska bemödanden samt genom de bidrag, som årligen lemnats af staten och kommuner till växlande belopp. Allt sedan år 1893 har däremot Landstinget icke lemnat bidrag till skolan. Statsanslaget utgick sålunda:

År.	Anslag till skolan.		Till mindre bemedlade elever.	
	Manliga.	Kvinnliga.	Manliga.	Kvinnliga.
1896	kr. 1,395	400	300	
1897	1,915	500	330	160
1898	1,200	750	280	210
1899	1,500	900	355	150
1900	2,000	1,000	498	180

Lärjungarnes antal i folkhögskolan utgjorde år 1900 23 män och 17 kvinnor. Årsafgiften har utgjort 15 kronor för manlig och 25 kronor för kvinnlig elev. Undervisning meddelades år 1900 af 4 lärare och 3 lärarinnor.

Å lägenheten Nannylund vid Eksjö upprätthålles fortfarande den för de tre småländska länen gemensamma vårdanstalten för sinnesslöa barn, *Smålands idiothem*. År 1899 antogo samtliga de småländska landstingen för idiothemmet ett nytt reglemente, hvars bestämmelser bragts i enlighet med kungl. kungörelsen den 28 maj 1897 angående anslag af allmänna medel åt uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn och åt arbetshem för sinnesslöa. Elevantalet uppgick under år 1900 till 50, däraf 29 gossar och 21 flickor. Af dessa elever voro 17 från Jönköpings län. Vid 1900 års landsting anslagos 35,000 kronor till utvidgning af idiothemmet för ytterligare 20 elever. Byggnaden, som skall vara färdig till afsyning den 15 augusti 1902, är under uppförande. Under år 1900 utdebiterades på landstingen 4,000 kronor, däraf

skulle tillskjutas af Jönköpings läns landsting 1,266 kronor 67 öre, eller $\frac{1}{10}$ af landstingens sammanlagda anslag. Det af Jönköpings läns landsting under de nästföregående femårsperioderna lemnade särskilda anslag till betäckande af halfva årsafgiften för några medellösa idiotbarn från länet har numera upphört att utgå, sedan statens anslag till idiothemmet på grund af nyssnämnda kungl. kungörelse den 28 maj 1897 ansenligt ökats. Detta statsanslag, som år 1895 utgick med allenast 4,800 kronor, uppgick år 1900 till 11,900 kronor, däraf 5,950 kronor för hvardera halfåret. Inalles uppgingo idiothemmets inkomster år 1900 till 20,055 kronor 3 öre och utgifterna till 20,372 kronor 95 öre.

Inom länet finnes äfven en annan med statsanslag understödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, nämligen det af föreningen i Göteborg för vård af epileptiska barn omhänderhafda *sjuk-, skol- och arbetshemmet Hoppet* vid Vilhelmsro i närheten af Jönköping, där bildbara epileptiska idiotbarn erhålla vård och undervisning i vanliga folkskoleämnen och slöjd. Detta hem, i hvilket under år 1900 funnos intagna 49 barn och som sedan år 1898 åtnjutit statsanslag, uppbar under år 1900 i sådant anslag 4,750 kronor, däraf 2,125 kronor för förra hälften och 2,625 kronor för senare hälften af året. Till detta hem finnes ett icke med statsanslag understödt annex, benämndt »*Skuggsidan*» och beläget invid »Hoppet», för öfveråriga gossar, som förut varit intagna i »Hoppet».

Vid Vilhelmsro finnes äfven ett tredje asylhem för sinnesslöa epileptiska barn, med namnet »*Tillflykten*», hvilket innehafves af fru Ebba Ramsay. Detta hem, hvilket icke uppfyller bestämmelserna i ofvannämnda kungl. kungörelsen den 28 maj 1897, åtnjuter icke heller statsanslag. År 1900 voro i detta hem intagna 18 barn.

Den i förra femårsberättelsen omnämnda *idiotanstalten »Ebeneser»* innehafves numera endast af fröken Anna Vilkens och är för närvarande förlagd vid Tråleborg invid Jönköping. Denna anstalt åtnjöt under förra perioden statsanslag, men då icke heller denna anstalt uppfyller bestämmelserna i sagda kungl. kungörelse, har statsanslaget indragits.

Den likaledes i förra femårsberättelsen omnämnda *idiotanstalten vid Trånghalla* invid Jönköping har under ifrågavarande period fortsatt med sin verksamhet, men flyttades på våren 1901 af dess senaste innehafvarinna till närheten af Uppsala.

Under år 1898 bildades inom länet föreningen *R. S. E. B.* (Rädda Sveriges eländigaste barn), hvars ändamål är att anskaffa vård åt abnorma barn, hvilka såsom varande obildbara och oemottagliga för undervisning ej intagas i de af staten understödda vårdanstalterna. Till följd af influtna gåfvor äfvensom afgifter från de medlemmar, hvilka ingatt i föreningen, kunde densamma under hösten 1900 af den af föreningen förhrydda lägenheten *Vilhelmsdal* i närheten af Vernamo öppna en asyl, uti hvilken vid periodens slut vårdades 7 barn, däraf 3 tillhörande Jönköpings län. För hvart och ett af dessa barn erlades en årsafgift af 300 kronor jämte 50 kronor i inskrifningsafgift, hvilken sistnämnda summa beräknades utgöra ersättning för barnets utrustning med kläder m. m. Till föreningen *R. S. E. B.* anvisade länets landsting år 1901 för en tid af fem år från och med samma år ett årligt anslag af 100 kronor för hvarje uti nämnda förenings vårdanstalt intaget, länet tillhörande medellöst barn.

I afseende å *döfstumundervisningen* tillhör länet fortfarande andra döfstumskoledistriktet, och har länets landsting till upprätthållande af distriktets skola i Vexjö bidragit med $\frac{1}{100}$ af såväl

byggnadskostnaden som den årliga underhållskostnaden för skolan. I sistnämnda hänseende betalade länets landsting för år 1900 8,139 kronor 58 öre. Lärarepersonalen vid skolan utgjordes vid slutet af år 1900 af 1 föreståndare, 4 lärare, 7 lärarinnor, 1 handarbetslärarinna och 3 lärare i slöjd och handverk. Elevantalet har uppgått till högst 105 och lägst 68. Kostnaderna för denna undervisningsanstalt bestridas dels af staten med 250 kronor för hvarje i skolan intagen elev, dels ock för öfrigt af samtliga de småländska landstingen.

Länets landsting har under innevarande period, i likhet med under den föregående, anvisat ett årligt anslag af 600 kronor till understöd åt obemedlade öfveråriga döfstumma från länet, som begagnade undervisningen vid döfstumläroanstalten i Vadstena, med 100 kronor till hvarje sådan döfstum. Detta anslag kommer emellertid att indragas, då nämnda anstalt i juni månad 1902 skall upphöra med sin verksamhet.

Vidare har Landstinget under perioden beviljat anslag till »Skolhemmet för blinda döfstumma i Venersborg», hvilket anslag årligen utgått med 200 kronor för hvarje från länet i skolhemmet intaget blindt döfstumt eller blindt sinnesslött barn.

I anledning af lagen angående *blindundervisningen* den 29 maj 1896, hvilken trädte i tillämpning från och med år 1899, har länets landsting under åren 1899 och 1900 erlagt en årlig afgift af 300 kronor för hvarje blindt barn från länet, som varit intaget i statens förskola för blinda i Vexjö eller i Kungl. Blindinstitutet på Tomtebodas, hvarjämte Landstinget under år 1898 bestämt, att den årliga afgift, med hvilken föräldrar eller malsmän eller, därest dessa saknade tillgångar, vederbörande fattigvårdssamhällen skulle bidra till betäckande af Landstingets kostnader för elever vid förskola för blinda eller blindinstitut, skulle utgå med 100 kronor för hvarje barn. För hvarterdera af åren 1896, 1897 och 1898 har Landstinget anvisat anslag till blindskolan i Vexjö och blindinstitutet på Tomtebodas, med för år 1896 200 kronor och för de båda öfriga åren 300 kronor för hvarje obemedladt barn från länet, som erhöle undervisning och vård å någon af dessa båda anstalter.

I öfverensstämmelse med föreskrifterna i nädiga breven den 22 februari 1878 och den 6 maj 1881 har det belopp, 670 kronor, som af *Malmö barnhusfond* årligen tillfaller länet, blifvit använt såsom bidrag till gäldande af kostnaden för vård och underhåll af 34 sinnesslöa eller döfstumma personer vid Smålands idiothem, Vilhelmsros barnhem, läroanstalten för öfveråriga döfstumma i Vadstena, döfstumskolan i Vexjö och vårdanstalten Mariehäll vid Sundbyberg, på sätt i nedanstående tabell närmare angifves:

År.	Smålands idiothem.	Hemmet å Anstalten Vilhelmsros. Vadstena.	Döfstum- skolan i Vexjö.	Anstalten Mariehäll.	Summa elever.
1896 . . .	5	1	2	—	8
1897 . . .	5	1	—	—	6
1898 . . .	4	1	—	1	6
1899 . . .	4	1	—	1	7
1900 . . .	3	1	1	1	7
Så elever	21	5	3	2	34

Det i Skede by af Skede församling i Östra härad belägna *Skede barnhem* eller *Alseda pastorats barnhem* har från och

med år 1871 till och med år 1899 atnjutit räntan ur den fond, som genom Landstingets beslut åren 1864 och 1869 bildats för att användas sasom understöd åt det eller de räddningshem för vanartiga och vanvårdade barn, som genom enskildes samverkan kunde komma att i länet inrättas. Denna fond uppgick vid 1900 ars slut till 5,673 kronor 23 öre. Nämnda barnhem, som grundades på 1850-talet och för hvilket reglemente fastställdes af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 5 oktober 1859, utgör icke någon egentlig försörjningsanstalt utan en uppfostringsanstalt, hvori enligt reglementet barn under 10 år eller öfver 15 år icke få intagas, såvida icke särskilda omständigheter skulle sådant föranlåta, samt hvori fattiga barn inom sistnämnda ålder, som sakna uppfostran, emottagas kostnadsfritt och barn, som kunna betala, erlägga en årlig afgift, om hvilkens belopp öfverenskomelse träffas med bestyrelsen för barnhemmet. Å detta, som är förlagdt å detsamma tillhöriga hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Skede klockaregård, voro vid periodens slut intagna allenast 8 barn. I afseende å hemmets organisation i öfrigt hänvisas till den utförliga skildring därom, som lemnades i förra femårsberättelsen. Jämlikt Landstingets år 1899 fattade beslut upphörde barnhemmet med samma års utgång att uppbära räntan af ofvannämnda fond, hvaremot Landstinget för år 1900 anvisade ett anslag till barnhemmet af 200 kronor. Begärddt anslag för kommande år till hemmet har af Landstinget afslagits.

Att Skede barnhem ej längre får åtnjuta räntan å den ofvannämnda fonden till understöd åt räddningshem för vanartade barn var en gifven följd af Landstingets år 1899 fattade beslut att öfverlåta nämnda fond till det belopp, hvartill fondens behållning vid samma års slut uppgick, till Jönköpings läns fångvårdsförening såsom bidrag till upprättandet af *Höreda skyddshem*. För anläggning af sistnämnda skyddshem har Kungl. Maj:ten genom nådig resolution den 14 juli 1899 med Riksdagens bifall till föreringen arrendefritt från den 14 mars 1900 upplåtit f. d. sergeantbostället Långanäs i Höreda socken af Södra Vedbo härad, och Landstinget anslag år 1899 för ändamålet, förutom ofvan ofvannämnda fond, jämväl högst 1,000 kronor för år 1900 och högst 2,000 kronor för hvarterdera af åren 1901 och 1902 att, efter pröfning af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, utgå med 200 kronor, efter år räknadt, såsom bidrag till uppfostran å skyddshemmet för hvarje därå intaget, länet tillhörande vanartigt gossebarn, för hvilket vederbörande kommun eller enskilda personer för samma ändamål erlade en årsavgift af 100 kronor, med skyldighet för fångvårdsföreningen att öfver hemmets förvaltning och dess räkenskaper årligen till Landstinget afgifva redogörelse och med rätt för Landstinget att genom utsedt ombud i den årliga revisionen af hemmets räkenskaper och förvaltning deltaga.

Af detta anslag har skyddshemmet uppburet år 1900 för 5 gossar 346³⁰ kr. och år 1901 för 8 gossar 1,398²² kr. Utgifterna för gossarnas vård, underhåll, beklädning och undervisning uppgingo år 1900 till 1,246¹¹ kr. och 1901 till 3,183⁵⁵ kr. Hemmets förvaltning handhafves af ett förvaltningsutskott, bestående af tre personer. Vid hemmet har skyddslingarnes ålder växlat mellan tio och femton år, men enär skolgången för flere af desse före inträdet å hemmet varit mycket ojämn och deras utveckling i allmänhet varit försenad, hafva kunskapsfordringarna å dem måst ställas under den fullständiga lärokursen för folkskolan. Förutom erforderlig kristendoms-kunskap för att kunna deltaga i nattvardsläsningen i församlingen, har hittills hufvud-

sakligen af gossarne fordrats ren, flytande innanläsning, läslig och någorlunda felfri skrifning samt färdighet i de fyra räknesätten. Gossarne öfvas dessutom i slöjd, frihandstekning och linearritning, sång och fristående gymnastik, hvarjämte de få sysselsätta sig med arbete i jordbruk. Vid sidan af skolarbetet hafva sålunda gossarne efter tur och indelning stadigt upptagits af sysslor i köket, ladugården, stallet och svinhuset, på vedbacken samt med åtskilligt utarbete. Under månaderna maj—september har skolan helt och hållet hvilat och gossarne hafva då fått taga del i ett styft jordbruks-, trädgårds- och odlingsarbete.

Vid hemmet äro anställda en föreståndare, en husmoder och en tjenarinna, hvilka tre personer tillsammans aflönas med 1,150 kronor; samt dessutom en rättare och en dräng. Antalet kostdagar har under år 1901 utgjort för skyddslingarne 2,578, för föreståndaren, husmodern och tjenarinnan 1,095 samt för rättaren och drängen 658, eller tillsammans 4,331 kostdagar. Underhållskostnaden för dag och person har under samma år utgjort i medeltal 42.97 öre, och kostnaden för helt år för underhåll, vård och undervisning för hvarje skyddsling har under samma år i medeltal uppgått till 402 kronor 50 öre. Från f. d. bankokommissarien Adolf Bagge och hans fru har hemmet erhållit en donation af 5,000 kronor, hvarigenom möjlighet blifvit beredd för ett sjösänkingsföretag, af hvilket stor nytta för hemmets jordbruk och trädgårdsskötsel är att förvänta.

Äfven från Hushållningssällskapet i länet har till fångvårdsföreningen för skyddshemmets räkning vid utgången af år 1900 öfverlemnats en af Hushållningssällskapet från 1840-talet förvaltad fond för vanartiga barns uppfostran, hvilken fond vid öfverlemnandet utgjorde 2,437 kronor 80 öre. Härjämte hafva från flere kommuner och inrättningar bidrag till hemmet influtit.

I afseende å Jönköpings läns fångvårdsförenings organisation hänvisas till föregående femårsberättelse. Här torde endast behöfva omnämnas, att antalet ledamöter i föreningen vid 1900 års slut utgjorde 106 personer, att tillfälligt understöd under samma år lemnats åt två män och en kvinna, att föreningen dessutom bidragit till sex minderåriga gossars underhåll å kolonien Hall, att föreningens behållning utgjorde vid 1900 års början 8,552 kronor 64 öre och vid dess slut 7,812 kronor 86 öre, att föreningen i allmänhet understödt frigifna fångar dels genom att gifva dem respenningar till Amerika eller annan plats, där anställning blifvit utlofvad, dels genom att anskaffa dem tjänst eller arbete eller nödiga kläder, dels genom att förse dem med redskap för fortsättning af yrke och dels i bidrag för erläggande af förfallen hyra eller annan hjälp till deras familjer samt att föreningen, på sätt här ofvan omtalats, år 1900 upprättat uppfostringsanstalten Höreda skyddshem.

Jönköpings stad har vid Löfvingstorp i stadens omedelbara närhet ett barnhem, där omkring 20 fattiga flickor uppfostras till tjenarinnor.

Angående inrättningar för vård och undervisning åt barn utan understöd af allmänna medel lemnas för öfrigt upplysningar i tabellbilagan 7.

För verksamheten vid länets landbruksskola å Hinsekind och landtmannaskolan i Nässjö har här ofvan i afdelningen för näringarna lemnats särskild redogörelse.

B) Rättsväsende och fångvård. Angående domstolarnas inom länet verksamhet under perioden tillåter sig Länsstyrelsen åberopa

de officiella berättelser, som årligen af chefen för Kungl. Justitiedepartementet lemnas.

Såvidt inkomna uppgifter gifva vid handen, har endast en förlökningsnämnd inom länet utöfvat verksamhet under perioden, nämligen den inom Södra Unnaryds socken af Vestbo härad, vid hvilken årligen hafva förlikts 3 till 5 mål.

Af det å sjetta hufvudtiteln uppförda extra anslaget till särskild polisstyrka å landet samt till belöningar för förbrytares efterspanande och gripande hafva ställts till Länsstyrelsens förfogande för år 1896 3,200 kronor och, sedan besparingar uppstått å föregående årens anslag, för år 1897 2,000 kronor, för år 1898 1,500 kronor och för år 1899 1,400 kronor samt därefter för år 1900 åter 3,200 kronor. Dessa medel hafva hufvudsakligen blifvit använda dels till aflöning åt extra polistjenstemän och betjente å landsbygden och dels till ersättning åt särskild vakt vid större marknader å landsbygden. I sistnämnda afseende hafva hufvudsakligen användts soldater, hvilka till denna vaktgöring visat sig synnerligen lämpliga och därför aflönats med i allmänhet 3 kronor och stundom 4 kronor om dagen. I gäldandet af denna ersättning hafva nästan undantagslöst vederbörande kommuner bidragit med hälften.

Till upplysning om de ställen, där extra polistjenstemän år 1900 varit förordnade att biträda med upprätthållandet af ordning och säkerhet, samt om de till dessa polistjenstemän utgående aflöningar meddelas följande uppgifter:

Tjenstgöringsområde.	Polistjenstemän.	Aflöning.			Summa. Kronor.
		Af statsmedel. Kronor.	Af kommuner. Kronor.	Af bolag eller enskilda. Kronor.	
Vernamo köping	1	200.00	600	—	800.00
Tranås	1	—	700	—	700.00
Nässjö stationssamhälle	3	733.67	2,250	—	2,983.67
Säfsjö	1	300.00	300	—	600.00
Hvetlanda bysamhälle	2	650.00	650	—	1,300.00
Forserus stationssamhälle	1	200.00	—	200	400.00
Sommeus	1	150.00	150	—	300.00
Marianelunds	1	100.00	—	225	325.00
Solberga järnvägsstation och Annerbergs tändsticksfabrik	1	250.00	—	350	600.00
Gislaveds by	1	300.00	—	300	600.00
Summa	13	2,883.67	4,650	1,075	8,608.67

Med afseende å dessa uppgifter är att märka, att, då ordinarie länsman numera fått sin station i Nässjö, den extra länsmansbefattningen därstädes indragits och att de tre i ofvan nämnda tabell upptagne polismännen därstädes utgöras af polis-konstaplar, äfvensom att en af de i tabellen upptagne polismännen i Hvetlanda likaledes utgöres af en poliskonstapel. Polistjenstemännen i Vernamo, Tranås, Hvetlanda och Gislaved hafva tilldelats rätt att vid domstol åtala brott och förseelser inom de respektive samhällena, men de öfriga ofvannämnde polistjenstemännen äro endast försedde med fjärdingsmans befogenhet. Förutom åt dessa polismän har under perioden af ofvannämnda statsanslag bidrag lemnats med 50 å 65 kronor årligen till aflöande under sommarmånaderna af en polisupplysningsman vid Götarp hälsobrunn.

I belöningar för förbrytares efterspanande och gripande hafva under de senare åren utbetalats omkring 100 kronor årligen. Vid Smålandsstenars järnvägsstation har Länsstyrelsen under perioden förordnat en af enskilda personer helt och hållet aflönad polisman att med fjärdingsmans befogenhet biträda kronobetjeningen vid ordningens upprätthållande.

Vid de pågående arbetena å Borås—Alfvesta och Refteled—Gislaveds järnvägar hafva *extra länsmän* varit förordnade att på järnvägsbolagens bekostnad utöfva polisuppsikt bland järnvägsarbetarne och åtala af dem begångna förbrytelser.

Till bekämpande af *lösdrifveriet* inom länet, hvilket med de under den gångna perioden rådande rika arbetstillfällen varit mer än någonsin orsakligt, har Länsstyrelsen under perioden vidtagit åtskilliga åtgärder. I en under år 1899 utfärdad kungörelse har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande tillhållit kommunerna att tillsätta tillsyningsmän öfver bettlare i enlighet med stadgandena i gällande fattigvårdsförordning, och redan under slutet af sommaren sagda år inberättades till Länsstyrelsen, att tillsyningsmän funnes utsedda inom samtliga länets 127 socknar samt att 46 af dessa beviljat tillsyningsmännen godtgörelse antingen med visst belopp från 1 krona till 5 kronor eller resekostnadsersättning eller ock med såväl sådan ersättning som ett visst belopp från 50 öre till 10 kronor för hvarje bettlare, som inför kronofogde eller länsman inställdes.

Då emellertid beloppen af den af kommunerna sålunda beviljade godtgörelsen till de utsedda tillsyningsmännen för kostnad, möda och obehag af lösdrifvares anhållande och forslande till kronobetjeningen syntes vara i allmänhet för ringa samt de kommuner, som beviljat sådan godtgörelse, voro för få, för att endast genom deras atgörande kampen mot lösdrifveriet skulle kunna framgångsrikt utföras, anvisade länets landsting på Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes framställning för åren 1900 och 1901 ett årligt anslag till belopp, som erhöles genom utdebitering å länets landsbygd af ett öre för hvarje bevillningskrona, och ställde detta anslag till Länsstyrelsens förfogande för lösdrifveriets bekämpande å länets landsbygd.

Till följd af detta Landstingets beslut hafva i länets ränteri till Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förfogande influtit under år 1900 1,076 kronor 36 öre och under år 1901 1,110 kronor 72 öre. De åtgärder, som Länsstyrelsen med nämnda medel vidtagit, hafva hufvudsakligen bestått däruti, att Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordnat, att hvarje tillsyningsman, som för uppsikt å bettlare och lösdrifvare af fattigvårdsstyrelse antagits mot bestämd aflöning eller annan ersättning för sitt besvär, egde att från och med ingången af år 1900 och tillvidare af ofvannämnda anslag uppbära ett belopp af 10 kronor för hvarje af honom anhållen lösdrifvare, som efter förhör inför kronofogde eller länsman af denne funnes kunna lagligen för lösdrifveri varnas eller häktas. Dessa åtgärder hafva påtagligen verkat därhän, att lösdrifveriet å länets landsbygd minskats och lösdrifvarne afvant sig från att taga vägen genom Jönköpings län. Af ofvannämnda landstingsanslag har under åren 1900 och 1901 tillsammans endast behöft användas något öfver 200 kronor. Till en del torde dock lösdrifveriets aftagande under de senaste åren hafva varit en följd af de goda arbetsförtjenster, som erbjudits.

Under perioden hafva följande antal lösdrifvare varit föremål för behandling af myndigheter inom länet:

År.	Varnade af läns- män, stads- fiskaler och polis- uppsyningsmän		Af Kungl. Maj:ts Befallningshaf- vande fastställda varningar.		H ä k t a d e.			
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.	Dömde till tvångsarbete.		Förstatte på fri fot eller sände till annat län.	
					Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
1896	10	—	9	—	6	1	10	1
1897	10	1	8	1	11	—	6	—
1898	12	6	11	2	13	2	4	1
1899	27	3	24	3	6	—	10	—
1900	28	1	22	1	10	1	8	—
Summa	87	11	74	7	46	4	38	2

Antalet afgjorda *lagsökningsmål* under perioden, däri betalningsskyldighet af öfverexekutor alagts, äfvensom de däri utdömda skuldbeloppen hafva utgjort:

År.	Hos Kungl. Maj:ts Befall- ningshafvande.		Hos öfver- exekutor i Jönköping.		Hos öfver- exekutor i Eksjö.		S u m m a.	
	Antal	Belopp. Kronor.	Antal	Belopp. Kronor.	Antal	Belopp. Kronor.	Antal	Belopp. Kronor.
1896	407	112,954	32	17,147	3	310	442	130,411
1897	243	131,718	33	52,079	4	3,847	290	187,644
1898	211	92,757	34	29,571	3	2,338	248	124,666
1899	236	153,963	30	3,672	4	22,360	270	170,995
1900	296	128,261	18	9,424	7	29,750	321	167,435

Under perioden hafva för länets städer, köpingar eller municipalsamhällen af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställt följande *byggnads-* och *brandordningar* samt meddelats nedannämnda särskilda *ordnings-* eller *hälsövårdsföreskrifter*.

- Byggnadsordningar*: ändring den 18 februari 1896 uti den för Tranås köping den 18 mars 1892 fastställda byggnadsordning; förnyad sådan för Jönköpings stad den 5 maj 1896; ändring däri den 30 juni 1899 jämte upphäfvande af den 6 november 1888 fastställd taxa för vissa förrättningar enligt byggnadsordningen samt fastställande af arvodestaxa för stadsingenjören och stadsarkitekten i Jönköping;
- Brandordningar*: för Jönköpings stad den 12 maj 1897; ändring den 16 december 1897 i den för Vernamo köping den 2 december 1880 fastställda brandordning; ändring den 20 januari 1898 uti den för Jönköpings stad den 12 maj 1897 fastställda brandordning jämte öfvergångsstadganden däri; den 27 november 1900 upphäfvande af öfvergångsstadgandena den 20 januari 1898 till den för Jönköpings stad den 12 maj 1897 fastställda brandordning och fastställande af nya öfvergångsstadganden;
- Ordningsstadgar*: tillägg den 30 maj 1896 till de särskilda ordningsstadganden, som fastställts för Eksjö stad den 23 augusti 1872, den 3 april 1880 och den 16 september 1892 angående straffpåföljd för falsk alarmering å stadens brandskåp; ordningsföreskrifter för färdande med velociped eller s. k. sparkstötting inom Tranås köping den 5 juni 1896; ordningsföreskrifter för färdande med velociped inom Jönköpings stad den 27 juni 1896; ordningsföreskrifter för hotellegare och andra i Jönköping boende personer, som upplåta rum åt resande, i fråga om afseende af vissa uppgifter; ordningsföreskrifter för färdande med velociped inom Vernamo köping den 25 september 1897; tillägg den 1 november 1900 till de för Jönköpings stad förut gällande ordningsföreskrifter (angående skyltar); ordningsföreskrifter för färdande med velociped inom Nässjö municipalsamhälle den 7 december 1900;
- Matvaruförordningar*: reglemente för Jönköpings kött- och fläskbesiktningabyrå den 6 februari 1896; matvaruförordning för Säfsjö municipalsamhälle den 20 januari 1897; förnyad matvaruförordning för Jönköping den 14 juli 1900;
- Instruktion*: för stadsveterinären i Jönköping den 6 februari 1896.

Samtliga municipalsamhällen inom länet hafva under föregående perioder fatt planer till reglering af sina områden fastställda.

Jämlikt nådiga brefvet den 29 januari 1892 tillämpas 13 § i ordningsstadgan för rikets städer, sådan samma § lyder enligt nådiga kungörelsen den 10 december 1886, inom Ljungarums socken samt å egendomen Björneberg och Klämostorp i Jerstorps socken samt Åsen i Sandersyds socken. Dessa tre socknar gränsa intill Jönköpings stad.

Angående antalet under perioden vid länsfängelset i Jönköping inkomna fångar meddelas följande uppgifter:

År.	För undergående af						Baro, som åtföljt föräldrar.	Frigifna eller till annat fängelse afsända rannskningsfångar.	Summa fångar.
	straffarbete.		fängelse, omedelbart ådömdt.		fängelse, hvar till böter förvandlats.				
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.			
1896	55	1	14	—	149	7	2	24	252
1897	15	6	18	1	126	2	1	12	181
1898	29	4	20	1	151	1	—	34	240
1899	40	1	20	—	118	3	2	33	217
1900	23	—	30	1	155	—	—	43	252

Af dessa fångar hafva 36 straffångar öfverflyttats hit från andra fängelser, där fångantalet varit så högt, att förflyttning näst ega rum.

De från länet till fängelset inkomna fångarnes uppförande har i allmänhet varit godt. Däremot hafva de från andra orter hit förflyttade fångarne i flere fall visat trotsighet och olydnad eller gjort sig skyldiga till skadegörelse i cellerna eller till otidigheter och hot emot bevakningen, hvadan extra judiciella bestraffningar måst dem åläggas.

Angående Jönköpings läns fångvårdsförening har redogörelse lemnats här ofvan vid behandling af undervisningsväsendet inom länet under perioden.

C) **Kreditväsendet.** Under femårsperioden har bankrörelse inom länet bedrivits dels af Riksbankens afdelningskontor i Jönköping, dels af Smålands enskilda bank, som har sedelutgifningsrätt och hufvudkontor i Jönköping, samt 5 afdelningskontor inom länet, nämligen i Eksjö, Grenna, Vernamo, Hvetlanda och Nässjö, äfvensom af 4 bankaktiebolag, nämligen Aktiebolaget Jönköpings handelsbank, Tranås bankaktiebolag, Hvetlanda bankaktiebolag och Aktiebolaget Eksjö folkbank, hvarjämte en folkbank ännu finnes inom länet, nämligen Grenna folkbank.

Området för Riksbankens härvarande afdelningskontors verksamhet har under perioden minskats till följd däraf, att nya bankkontor inrättats i Mariestad och Halmstad, hvilket medfört öfverflyttning dels till kontoret i Mariestad af en del af Skaraborgs län, som förut hört under kontoret i Jönköping, samt dels till kontoret i Halmstad af 3 länsmansdistrikt i Vestbo härad. Riksbankskontoret i Jönköping har därför numera sitt verksamhetsområde begränsadt till Jönköpings län med undantag af första, andra och tredje länsmansdistrikt i Vestbo härad samt till Redvägs härad af Elfsborgs län äfvensom till Leaby och Slättängs tingslag af Vartofta och Frökinds härad i Skaraborgs län.

Östra härads folkbank och Eksjö folkbank hafva under perioden ombildats till de ofvannämnda båda aktiebolagen Hvetlanda bankaktiebolag och Aktiebolaget Eksjö folkbank. Hvetlanda bankaktiebolag, för hvilket Kungl. Maj:t fastställt bolagsordning den 31 oktober 1896, började sin verksamhet såsom aktiebank den 15 januari 1897 och Aktiebolaget Eksjö folkbank, hvars bolagsordning den 9 december 1898 blef af Kungl. Maj:t fastställd, öppnades i början af påföljande år.

Angående rörelsen vid de enskilda bankerna och aktiebankerna inom länet lemnas uppgifter i tabell H (sid. 48).

Omfattningen af Grenna folkbanks verksamhet framgår af efterföljande uppgift rörande dess ställning den 31 mars 1901:

Tillgångar:	
Kontant i kassan	505 75
Diskontkonto: Utlemnade lån	131,685 90
Diskonterade växlar	147,337 50
Kreditivkonto	36,309 00
Intresse- och provisionskonto	3,272 61
Inventariers konto	314 99
Summa kr.	319,425 75
Afgår omkostnader intill den 31 mars 1901	1,116 73
Tillgångar kronor	318,309 02

Skulder:	
Grundfondens konto	11,645 13
Riksbankens afdelningskontor, Jönköping	10,000 00
Smålands enskilda banks afdelningskontor, Grenna	11,000 00
Aktiebolaget Stockholms Handelsbank	6,833 90
Postväxlaras konto	4,972 28
Sparinsatsers konto	224,844 29
Ränta å 3 månader	2,668 83
Reservfondens konto	8,896 72
Upp- och afskrifningskonto	2,260 00
Depositionskonto	33,535 00
Skulder kronor	316,656 15
Tillgångar öfver skulder	1,652 87
Summa kr.	318,309 02

Sparbankerna inom länet, som under föregående perioden voro 25 till antalet, hafva numera ökats till 26, i det att under år 1897 inrättats en ny sparbank i Forserum, för hvilken reglemente af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande samma år faststälts. Ingen af länets sparbanker har något afdelningskontor. Angående tiden för sparbankernas uppkomst, antalet insättare, dessas inestående behållningar, sparbankernas fonder och de af sparbankerna förvaldade medlens placering år 1899 lemnas upplysningar i tabell I (sid. 48).

Af de i denna tabell lemnade uppgifter framgår, att vid åtskilliga af sparbankerna utlåningen mot blott namnsäkerhet fortfarande uppgår till väl högt belopp. Den risk, som är förenad med en långt drifven borgenslåneform, minskas väl i någon mån genom den ingående personalkännedom, som vederbörande sparbanksstyrelser ega rörande låntagarna inom de små distrikt, där sparbankerna i allmänhet utöfva sin rörelse; men tydligt är dock, att en lokal ekonomisk kris lätt nog kan föranleda, att en mindre sparbank, som på dylikt sätt placerat allt för mycket af sina

Tab. H. Omsättningen vid de enskilda bankerna och aktiebankerna i Jönköpings län åren 1896—1900.

	Smålands enskilda bank.	Aktiebolaget Jönköpings handelsbank.	Tranås bankaktiebolag.	Hvetlanda bankaktiebolag.	Aktiebolaget Eksjö folkbank.
Växlräkningen: Diskonterade växlar	43,964,765 23	5,670,897 13	2,861,754 10	1,931,540 25	1,500,328 15
Infriade	42,992,884 29	5,958,860 90	2,761,751 24	1,853,145 00	1,429,943 79
Låneräkningen: Utlemnade lån	13,735,886 00	4,219,690 00	789,785 00	1,741,291 00	1,059,520 00
Infriade	12,837,138 77	4,137,578 00	604,515 00	1,684,518 00	1,001,763 33
Kreditivräkningen: Uttaget	12,724,773 63	1,610,192 86	1,261,960 11	544,029 25	382,468 79
Insatt	12,458,991 38	1,639,027 29	1,257,106 89	540,483 84	379,025 03
Upp- och afskrifningsräkningen: Insatt	23,687,603 12	2,617,043 07	413,390 22	1,461,834 01	746,544 61
Uttaget	23,489,261 23	2,608,750 62	406,627 27	1,456,188 96	721,452 86
Depositionsräkningen: Insatt	8,544,766 62	2,075,203 92	521,382 00	513,245 00	279,382 00
Uttaget	5,626,294 83	1,334,432 96	312,164 00	265,070 00	114,923 04
Postremiäsväxlräkningen: Utställda växlar	54,463,459 39	12,073,545 16	3,270,443 02	1,860,376 59	1,416,016 73
Infriade	54,477,129 15	12,199,166 19	3,210,896 66	1,857,731 04	1,413,778 78
Sparkasseriäkningen: Insatt	2,105,205 03	1,894,612 06	125,979 19	102,431 58	177,844 68
Uttaget	1,831,039 14	1,913,053 18	143,017 91	98,692 71	212,480 62
Sammanlagda kassaomsättningen	391,556,323 79	118,401,112 54	21,419,988 09	21,825,633 14	13,921,936 02

Tab. I.

Sparbankerna i Jönköpings län år 1899.

S p a r b a n k .	År, då sparbanken började.	Antal insättare.	Insättarnes behållning.	Sparbankens fonder.	Placeringen af de utaf sparbankerna vid årets slut förvaltade medel. Kronor.				
					Obligationer och dylika värdehandlingar.	Fordringar hos kommuner och samfund heter mot skuldebref.	Fordringar hos enskilda mot säkerhet af interkning i fast egendom.	annat hypotek.	borgen eller annan namsäkerhet.
			Kronor.	Kronor.					
Jönköpings stads och läns sparbank	1831	13,264	3,481,536 85	452,977 03	482,498 00	167,257 86	2,652,484 75	120,083 19	94,946 50
Sparbanken i Eksjö	1836	4,269	830,581 70	73,537 24	—	22,347 20	520,412 00	77,100 00	203,402 00
Vernamo sparbank	1836	3,220	733,599 09	54,173 61	—	132,333 25	267,450 00	27,250 00	261,974 38
Grenna stads sparbank	1852	1,487	237,088 82	33,542 48	5,262 50	—	204,867 00	3,150 00	40,746 00
Östra härads	1857	4,182	729,261 26	76,420 89	48,000 00	20,450 00	369,799 74	9,800 00	302,509 34
Vestbo härads	1860	2,185	606,796 08	68,819 94	—	—	162,294 63	—	430,783 04
Vrigstads	1867	2,334	357,171 40	28,732 82	—	1,500 00	173,240 00	—	158,964 62
Rydaholms	1871	2,013	594,519 55	53,345 15	—	52,350 00	301,169 92	—	253,853 10
Anderstorps sockens sparbank	1871	435	96,604 94	8,193 59	—	9,200 00	27,300 00	—	50,130 50
Nässjö sparbank	1872	3,356	968,265 97	63,216 19	—	1,800 00	646,061 51	5,800 00	312,714 40
Unnaröds sparbank	1873	1,507	618,601 42	37,455 76	52,038 67	—	59,986 00	—	368,316 50
Bredaryds	1873	1,086	139,510 78	8,727 52	7,000 00	5,114 60	65,482 56	2,850 00	62,515 21
Säfsjö	1874	1,084	193,658 59	7,553 80	5,240 00	—	105,325 00	5,550 00	73,754 00
Södra Hestra pastorats sparbank	1874	1,076	495,150 55	23,485 79	—	—	7,500 00	—	270,803 22
Tranås sparbank	1875	1,814	302,731 27	18,330 76	—	—	120,870 03	3,750 00	196,242 00
Malmbäcks sparbank	1875	1,053	196,612 99	8,791 36	—	—	54,557 00	—	95,045 00
Båraryds sockens sparbank	1876	1,785	435,155 96	28,088 49	15,501 44	—	165,761 67	7,950 00	218,521 05
Byarums sparbank	1877	520	118,903 41	10,691 68	—	—	44,000 00	—	55,983 00
Visingsö	1877	760	95,364 74	3,929 58	—	240 00	72,330 00	—	24,273 00
Tofteryds sockens sparbank	1877	804	199,991 73	14,262 02	—	—	90,085 00	200 00	128,596 00
Adelöfs sparbank	1879	698	129,771 95	10,109 94	—	—	64,160 00	—	70,915 33
Korsberga pastorats sparbank	1881	541	75,500 79	3,882 86	600 00	—	8,060 00	—	66,124 74
Sparbanken i Hallaryd	1881	1,105	121,797 08	7,125 65	—	—	34,700 00	1,190 00	73,948 00
Marianelunds sparbank	1883	779	83,085 88	6,964 16	—	1,500 00	25,000 00	5,500 00	42,222 00
Forsheda	1886	240	32,260 36	967 33	—	—	10,184 00	—	22,092 05
Forserums	1897	309	46,034 76	5,468 56	—	1,800 00	8,500 00	—	33,403 50

tillgångar, invecklas i svårigheter. Den årliga undersökning af sparbankernas förvaltning, som Länsstyrelsen i enlighet med föreskrift i sparbankslagen låter verkställa, har emellertid haft ett synnerligen välgörande inflytande såväl i afseende på förbättrandet af sparbankernas lånesäkerheter som i flere andra afseenden, särskildt beträffande reda i bokföringen. För närvarande synas samtliga sparbankerna i länet vara förvaltade på ett sätt, som kan anses lemna trygghet för insättarne.

Angående *postsparbanks* verksamhet inom länet hänvisas till den årligen utkommande officiella statistiken därom.

Smålands med flere provinsers hypoteksförening har till jordägare inom länet under perioden utlemnat lån till följande belopp:

År.	Utlemnade lån, i kronor, mot			Summa. Kronor.
	5 % ränta.	4 $\frac{3}{4}$ % ränta.	4 % ränta.	
1896	2,200	187,600	64,900	254,700
1897	—	—	282,300	282,300
1898	—	—	408,100	408,100
1899	—	—	430,800	430,800
1900	—	—	475,100	475,100
1896—1900	2,200	187,600	1,661,200	1,851,000
1891—1895	163,000	1,867,700	754,300	2,785,200
1886—1890	—	—	—	4,121,700
1881—1885	—	—	—	4,415,900

Under perioden hafva å andra sidan följande lånebelopp inbetalts:

År.	Inbetalda lån, i kronor, mot			Summa. Kronor.
	5 % ränta.	4 $\frac{3}{4}$ % ränta.	4 % ränta.	
1896	281,500	119,000	500	401,000
1897	510,500	60,700	9,200	580,400
1898	568,600	—	—	568,600
1899	263,000	—	3,000	266,000
1900	291,100	8,300	17,500	316,900
Summa	1,914,700	188,000	30,200	2,132,900

Dessa inbetalda lånebelopp angifva de ursprungliga lånebeloppen och icke de sist inbetalda amorteringsbeloppen.

Småländska stadshypoteksföreningen, hvars styrelse har sitt säte i Eksjö, hade vid 1900 års slut följande antal delegare inom nämnda städer med nedannämnda delaktighetsbelopp:

	Antal delegare.	Delaktighetsbelopp, kr.
Jönköpings stad	3	11,100
Eksjö	13	53,700
Grenna	7	25,600

I Jönköpings stad finnes en *pantlåneinrättning*, som står under inseeende af stadens myndigheter.

D) Försäkringsväsendet. I afseende å de brandförsäkringsinrättningar, som hafva sitt säte i länet, åberopar Länsstyrelsen i hufvudsakliga delar Kungl. Civildepartementets årliga publikation angående försäkringsväsendet i riket. Insikten om försäkringsväsendets betydelse och nytta synes vinna allt större utbredning bland länets befolkning. Särskildt mot eldskador anlitas numera försäkring mycket allmänt. De brandförsäkringsbolag, hvilkas verksamhet omfattar endast länet eller del däraf, utgjordes vid slutet af år 1900 af Jönköpings läns brandstodsbolag, med hela länet såsom verksamhetsområde, och 41 mindre ömsesidiga brandstodsbolag, hvilka sistnämnda i allmänhet omfatta blott en socken hvardera. Länets brandstodsbolags försäkringssumma, som vid 1895 års slut utgjorde 72,119,210 kr., hade vid 1900 års utgång stigit till 78,378,690 kr., däraf 48,798,810 kr. för fastigheter och 29,579,880 kr. för lösegendom. För detta bolag har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställt förnyade stadgar den 30 april 1896, och i dessa stadgar hafva sedermera några ändringar vidtagits, hvilka af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställts genom resolution den 6 oktober 1900.

Städernas lösöreförsäkringsbolag, hvars verksamhet omfattar hela riket och hvars styrelse har sitt säte i Jönköping, har under perioden utvecklats, på sätt framgår af följande siffror:

	År 1895.	År 1900.
Ausvarighetssumma	kr. 66,347,540-00	98,951,020-00
Utbetalda brandskadeersättningar	67,514-30	46,444-10
Inträdes- och årsafgifter	323,133-85	375,609-45
Behållning	941,895-42	1,648,984-47

Tab. K.

Jönköpings m. fl. läns pensionsförenings ställning vid slutet af åren 1896—1900.

År.	Delegarnes antal.		Delegarnes behållning, i kronor.			Medlens placering, i kronor.							
	Besparingsklassen.	Lifränteklassen.	Besparingsfonden.	Lifräntefonden.	Reservfonden.	Utlånade mot säkerhet af			Innestående i bank.	Räntebärande obligationer.	Förfallna och upplupna räntor.	Kassa.	
						inteckningar.	aktier.	borgen.					
1896	3,876	194	635,544-96	186,051-13	20,148-15	534,200	21,000	11,400-00	224,858-78	16,665	30,000	1,880-19	1,740-27
1897	3,928	200	628,254-83	199,172-93	19,122-49	555,700	21,000	14,280-00	222,000-00	7,053	20,000	5,408-46	1,108-49
1898	3,960	211	631,870-15	203,061-91	19,257-40	573,150	6,000	14,425-00	221,000-00	16,150	20,000	3,335-97	128-49
1899	4,014	222	627,456-48	216,896-57	20,231-49	589,550	6,000	10,014-00	220,000-00	11,600	20,000	1,914-63	5,505-91
1900	4,066	246	624,389-17	231,189-73	20,623-43	596,975	41,000	9,870-42	218,000-00	5,880	—	4,224-59	252-32

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1896—1900. Jönköpings län.

Jönköpings läns pensionsförening, om hvars uppkomst och reglemente upplysningar meddelats i den nästföregående femårsberättelsen, har under perioden fortsatt sin verksamhet, och intages till upplysning om denna *tabell K* (sid. 49).

Pensionsföreningen eger fortfarande egendomen Ryningsholm.

Inom länet finnas 6 på ömsesidighet grundade hästförsäkringsbolag, nämligen Skaraborgs och Jönköpings läns hästförsäkringsbolag, hvars styrelse dock har sitt säte inom Skaraborgs län, samt Tranås nya, Vireda sockens, Ölmestads sockens och Bottnaryds sockens samt det under ifrågavarande period tillkomna Åsenhögas med flere socknars hästförsäkringsbolag. Sistnämnda bolag började sin verksamhet under år 1899. Antalet i Skaraborgs och Jönköpings läns hästförsäkringsbolag försäkrade hästar i Jönköpings län har under perioden alltjämt minskats, så att detta antal vid periodens slut utgjorde allenast 300, mot 632 vid dess början. Detta bolag har fatt nytt reglemente fastställt af Kungl. Maj:t den 11 oktober 1901. De hästförsäkringsbolag, som inom länet mest anlitas, äro: Tranås nya hästförsäkringsbolag, hvars verksamhetsområde hufvudsakligen omfattar Jönköpings och Östergötlands län äfvensom norra delen af Kalmar län och hvars försäkringssumma år 1900 uppgick till 1,394,910 kronor, samt Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget.

Af mindre försäkringsbolag för försäkring af nötkreatur finnes inom länet endast Rogberga sockens kreatursförsäkringsbolag, hvars försäkringssumma år 1900 uppgick till 9,125 kronor, mot 9,060 kronor under år 1895.

Inom länet har under ifrågavarande period ifrågasatts bildande af flere nya såväl brand- som kreatursförsäkringsbolag, och förslag till reglementen för dessa hafva ingifvits till Länsstyrelsen; men då dessa bolag endast afsett försäkring inom en eller ett par socknar samt dessa bolag följaktligen lemnade ringa säkerhet, om större utdebiteringar behöfde förekomma, emot hvad de förut befintliga solida större bolagen göra, har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande nekat fastställelse å sagda reglementen.

Lifförsäkring torde inom länet förekomma i större omfattning än under föregående perioder, och verka för sådan försäkring inom länet agenter för aktiebolagen Skandia, Nordstjernen, Thule, Victoria, Svea, Skåne och Allmänna lifförsäkringsbolaget, olycksfallsförsäkringsaktiebolagen Fylgia och Skandinavien med flere inhemska sådana bolag äfvensom atskilliga utländska lifförsäkrings- och olycksfallsförsäkringsanstalter.

Något bolag för försäkring af sjöskada finnes ej inom länet. De anstalter, som för sådant ändamål mest anlitas från detta län, äro sjöförsäkringsaktiebolagen Ocean och Gauthiod.

Inom länet finnes sedan år 1897 ett återförsäkringsaktiebolag, hvars styrelse har sitt säte i Jönköping, nämligen aktiebolaget Göta, hvilket dock enligt beslut under år 1901 försatts i likvidation. Reglemente för bolaget är af Kungl. Maj:t fastställt den 19 mars 1897. Bolagets inbetalda aktiekapital utgör 400,000 kronor.

Vid 1900 års slut funnos inom länet, enligt inkomna uppgifter, följande *sockenmagasin* med nedannämnda tillgångar:

	Penningar.	Råg.	Korn.	Hafre.
Visingsö	13,309 29 kr.	—	—	—
Hakarps	11,441 76 »	—	—	—
Ingatorps	4,548 26 »	—	—	—
Björkö	1,300 00 »	60 kb.fot	—	—

	Penningar.	Råg.	Korn.	Hafre.
Alseda	3,448 34 kr.	—	—	—
Karlstorps	5,734 21 »	—	—	—
Kräkshults	2,038 10 »	—	—	—
Stenbergas	1,575 57 »	—	—	—
Ökna	2,398 99 »	—	—	—
Hultsjö	1,385 38 »	—	—	—
Ramqvilla	1,542 92 »	—	—	—
Fryele	902 50 »	—	—	—
Dannäs	52 35 »	—	30 9 hl.	197 56 hl.
Burseryds	1,364 23 »	—	—	—
Villstads	2,758 44 »	—	—	—
Kulltorps	—	—	34 hl.	431 9 hl.

Ökna sockenmagasin, som, enligt hvad i förra femårsberättelsen omnämndes, jämligt beslut vid socknens kommunalstämma den 12 mars 1894 öfverlemnats till Ökna kyrkas reparationsfond, har, sedan Kungl. Maj:ts Befallningshafvande erinrat kommunen om det i kungl. kungörelsen angående sockenmagasins förvaltning den 4 december 1863 intagna stadgandet, att det genom i sockenmagasin befintlig spannmåls föryttrande erhållna penningekapital skall under behörig kontroll bibehållas, blifvit skildt ifrån kyrkans reparationsfond och bokföres nu särskildt i kommunens räkenskaper.

Inom Långaryds socken i Vestbo härad fanns vid periodens slut ett så kalladt *bolagsmagasin*, benämndt Nyby bolagsmagasin, hvilket vid 1900 års slut hade en behållning af 75 hektoliter korn och 595 hektoliter hafre, men detta bolagsmagasin har under år 1901 blifvit upplöst.

E) Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor m. m. Beträffande dem åberopas *tabellbilagan 7*.

Af sjukkassorna inom länet voro år 1900 ett antal af 68 inregistrerade, däraf 18 i städerna och 50 på landsbygden. Till dessa utbetalades af staten i förvaltningsbidrag tillsammans 8,069 kronor 50 öre.

F) Hälso- och sjukvård. Länet har, såsom under afdelningen 1 härofvan blifvit omnämndt, 6 *provinsialläkare*, däraf den i Jönköping tillika är förste provinsialläkare, samt 1 biträdande provinsialläkare och 6 extra provinsialläkare. Provinsialläkarne äro fortfarande stationerade i Jönköping, där jämväl den biträdande provinsialläkaren är stationerad, Eksjö, Hvetlanda, Vrigstad, Vernamo och Gislaved, och de extra provinsialläkarne hafva sina stationer i Tranås, Nässjö, Vernamo, Södra Unnaryd, Hvetlanda och Röksberg i Mulseryds socken. Då provinsialläkaretjensten i Vrigstad under periodens sista år blef ledig, uppstod fråga om denna provinsialläkarestations förflyttning till Säfsjö och underdånig ansökning i sådant afseende ingafs till Kungl. Maj:t, men denna blef under år 1901 afslagen.

Af de extra provinsialläkaredistriktet åtnjuta endast de i Södra Unnaryd och Mulseryd statsanslag. Samtliga extra provinsialläkarne hafva berättigats att räkna tienstear lika med civile läkare i statens tjenst.

Stadsläkarne äro fortfarande, såsom under afdelning 1 blifvit nämndt, 2 i Jönköping, 1 i Eksjö och 1 i Grenna.

Utom förutnämnde läkare funnos vid periodens slut 2 *lasarettsläkare*, nämligen 1 i Jönköping och 1 i Eksjö, samt åtskilliga *enskilde praktiserande läkare*, däraf 5 i Jönköping, 2 i Eksjö,

2 i Tranås, 2 i Nässjö, 1 i Säfsjö och 1 i Lommaryds socken, så att hela antalet läkare inom länet vid 1900 års slut uppgick till 32. Af de nu nämnde enskilde praktiserande läkarne voro åtskilliga militärläkare eller järnvägläkare. Under år 1901 har länets tjänsteläkarekår ökat med 3 personer, nämligen öfverläkaren och underläkaren vid Hessleby lungots-sanatorium samt en underläkare vid Jönköpings länslasarett.

De allmänna sjukvårdsanstalterna i länet utgjordes vid periodens slut af 2 länslasarett samt 6 sjukstugor. Länslasarettens äro dels länslasarettet och kurhuset i Jönköping och dels Ulfsparré-Hägerflychtska länslasarettet i Eksjö. Båda dessa lasarett hafva under perioden undergått genomgripande förändringar.

År 1898 beslöt länets landsting att vid länslasarettet i Jönköping uppföra en sjukhuspaviljong för 48 patienter, en operationsafdelning, en isoleringspaviljong, en obduktionsstuga med likrum och en sammanbindningsgång till den förutvarande lasarettbyggnaden äfvensom att vidtaga åtskilliga förändringar inom sistnämnda lasarettbyggnad samt förändringar och tillbyggnader af lasarettets ekonomibyggnader, allt för en beräknad kostnad af 241,721 kronor. För utvidgning af lasarettområdet hade Landstinget redan år 1896 beslutit inköpa två nya tomter för 75,000 kronor och dessutom tillbyta sig en tomt af Jönköpings stad. Å det sålunda erhållna förstörade lasarettområdet påbörjades byggnadsarbetena för lasarettets utvidgning under år 1899, och blefvo nybyggnaderna vid lasarettet färdiga vid 1901 års utgång. Byggnadsanslaget hade emellertid öfverskridits med 132,000 kronor, som dock 1901 års landsting beslöt att utbetala. Sammanlagda kostnaden för lasarettutvidgningen i Jönköping har således uppgått till 448,721 kronor, hvarjämte 1901 års landsting anvisat 21,000 kronor till utrustning af de genom lasarettutvidgningen erhållna 60 nya sjukplatserna vid lasarettet.

Redan i föregående femårsberättelse omtalades Landstingets år 1896 fattade beslut att vid Ulfsparré-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö dels uppföra en ny sjukhusbyggnad för 50 patienter samt ny ekonomibyggnad och verkställa förändringar i den gamla sjukhusbyggnaden för en kostnad af tillsammans 163,307 kronor 50 öre, dels ock anlägga en upptagningsanstalt för 20 sinnessjuka för en beräknad kostnad af 42,400 kronor. Genom särskilda beslut under åren 1898 och 1899 anslog Landstinget till dessa byggnader i Eksjö ytterligare 49,500 kronor, hvadan lasarettet i Eksjö, då det i dess nya skick under år 1899 afsynades, för sitt iståndsättande dragit en kostnad af 255,207 kronor 50 öre. Enligt Landstingets år 1899 fattade beslut skulle lasarettet därefter benämnas Ulfsparré-Hägerflychtska länslasarettet i Eksjö.

Af länets sjukstugor äro icke mindre än 3, nämligen de i Tranås, Södra Unnaryd och Säfsjö, uppförda med bidrag af länets landsting under innevarande period, hvarjämte de 3 äldre sjukstugorna i Vernamo, Hvetlanda och Gislaved blifvit utvidgade jämväl med Landstingets bistånd. För Landstingets beslut om dessa nya sjukstugor och utvidgningen af de äldre, redogjordes redan i den föregående femårsberättelsen.

Antalet sjukplatser vid länets sjukvårdsanstalter utgjorde vid periodens slut (utom de 20 därplatserna i Eksjö) 262, däraf 130 vid länslasarettet i Jönköping, 50 vid Ulfsparré-Hägerflychtska länslasarettet i Eksjö, 20 vid hvardera af sjukstugorna i Vernamo och Hvetlanda, 12 vid sjukstugan i Gislaved samt 10 vid en hvar af sjukstugorna i Tranås, Södra Unnaryd och Säfsjö. Vid föregående femårsperiodens slut utgjorde sammanlagda antalet

sjukplatser, inberäknadt 5 därplatser, endast 163, däraf 123, förutom nämnda därplatser, vid lasarettens.

Såsom synes af förestående redogörelse, har länets sjukvårdsväsende under perioden undergått en storartad utveckling, för hvilken länets landsting gjort erkännansvärda och högst betydande uppoffringar.

De senast fastställda legosängsavgifterna utgå med följande belopp:

a) vid båda lasarettens:

för sjuka af första klassen, eller hemmansegare och dem, som erläggas bevilling för fast egendom eller inkomst, jämte deras hustrur och barn under 15 år, med 1 krona om dagen;

för sjuka af andra klassen, eller andra till länet hörande personer, med 50 öre om dagen;

för sjuka af tredje klassen, eller personer tillhörande ort utom länet, med 1 krona 75 öre om dagen; och

för sjuka af fjärde klassen, omfattande personer, som begagna eget rum, med 3 kronor 50 öre om dagen eller, i händelse två personer vårdades i samma rum, med 2 kronor 25 öre för hvarje patient; samt

b) vid Ulfsparré-Hägerflychtska länslasarettet dessutom:

för sjuka af femte klassen, eller sinnessjuka, med 50 procents förhöjning utöfver den lasarettavgift, som eljest skulle för dem erläggas, allt efter som de i anseende till ekonomisk ställning eller hemort tillhörde den ena eller andra af de föregående klasserna; dock så att, för undvikande af brutna öretal, för sinnessjuka personer, tillhörande ort utom länet, avgiften skulle utgå med 2 kronor 60 öre om dagen;

och gäller vidare beträffande

båda lasarettens, att vederbörande direktions skulle ega att i synnerligen ömmande fall nedsätta den för sjuka af första klassen utgående avgift, under villkor dels att nedsättningen icke i något fall finge understiga det för andra klassens patienter bestämda avgiftsbelopp, dels att direktions för hvarje fall, då nedsättning skedde, skulle låta till protokollet anteckna skälet för nedsättningen, dels ock att vederbörande kommun, då den betalningsskyldige antingen saknade tillgångar eller icke, utan att alldeles utarmas, kunde erlægga avgiften, skulle densamma utgifva; att person, som af lasarettsläkaren tillåtes att i egenskap af vårdare åtfölja å lasarettet intaget barn, skulle erläggas det belopp, som motsvarade hälften af den avgift, hvilken enligt fastställda grunder borde erläggas för det sjuka barnet, dock att vårdare af dylik patient, som tillhörde andra betalningsklassen, finge från avgiften befrias, liksom äfve vårdare af patient, hvilken till följd af wedgifven afskrifning endast erlade betalning efter 50 öre, därest direktions skulle finna omständigheterna därtill föranleda; och att, när å lasarettet vårdad person vore i anseende till fattigdom oförmögen att gälda legosängsavgift, det skulle åligga den kommun inom länet, till hvilken personen i fattigvårdshänseende hörde, att avgiften erläggas; samt beträffande

Ulfsparré-Hägerflychtska länslasarettet: att den legosängsavgift, som af direktions för donationsmedlen tillförne alltid anslagits till frisägarna, skulle utgå med 1 krona 50 öre om dagen;

c) vid sjukstugorna i länet:

för sjuka af första klassen, eller hemmansegare och dem, som erläggas bevilling för fast egendom eller inkomst, jämte deras hustrur och barn under 15 år med 1 krona om dagen;

för sjuka af andra klassen, eller andra till länet hörande personer, med 50 öre om dagen;

för sjuka af tredje klassen, eller personer tillhörande ort utom länet, med 1 krona 75 öre om dagen;

samt för sjuka af fjärde klassen, omfattande personer, som begagna eget rum, med 2 kronor om dagen eller, i händelse två personer vårdades i samma rum, med 1 krona 50 öre om dagen för hvarje patient;

och skulle dessutom gälla, att vederbörande styrelse skulle ega i synnerligen ömmande fall nedsätta den för sjuka af första klassen utgående avgift, under villkor dels att nedsättningen icke i något fall finge understiga det för andra klassens patienter bestämda avgiftsbelopp, dels att styrelsen, för hvarje fall då nedsättning skedde, skulle låta till protokollet anteckna skälet för nedsättningen, dels ock att vederbörande kommun, då den betalningsskyldige antingen saknade tillgångar eller icke, utan att alldeles utarmas, kunde avgiften erläggas, skulle densamma utgifva; att person, som af sjukhusläkaren tillåtes att i egenskap af vårdare åtfölja på sjukhuset intaget barn, skulle erläggas det belopp, som motsvarade hälften af den avgift, hvilken enligt fastställda grunder borde erläggas för det sjuka barnet, dock att vårdare af dylik patient, som tillhörde andra betalningsklassen, finge från avgiften be-

fräs, liksom äfven värdare af patient, hvilken till följd af medgifven afskrifning endast erlade betalning efter 50 öre, därest styrelsen funne omständigheterna därtill föranleda; och att, när å sjukstugan värdad person vore i anseende till fattigdom oförmögen att gälda legosängsavgift, det skulle åligga den kommun inom länet, till hvilken personen i fattigvårdshäuseende hörde, att avgiften erlägga.

De årligen influtna *legosängsavgifternas sammanlagda belopp* har utgjort:

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
Länslasarettet i Jönköping . . .	12,653 30	12,487 30	12,560 50	10,695 30	11,236 50
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet	5,334 80	4,582 80	4,390 70	12,600 00	14,921 05
Sjukhuset i Vernamo	2,364 20	2,230 40	2,865 50	3,249 10	3,220 75
Do i Hvetlanda	2,005 20	1,839 05	2,324 25	2,459 95	3,208 55
Do i Gislaved	1,768 25	1,825 55	1,461 05	1,829 55	2,398 00
Do i Tranås	—	1,299 90	1,458 90	1,415 60	1,466 00
Do i Södra Unnaryd	—	1,055 95	1,211 90	1,168 85	1,179 60
Do i Säfsjö	—	—	746 85	1,252 75	1,288 30

Utom de här ofvan upptagna patientavgifter hafva vid Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet med frisängsmedel godtgjorts pa-

tientavgifter till följande belopp: 2,340 kr. år 1896, 2,190 kr. år 1897, 2,196 kr. år 1898, 2,268 kr. år 1899 och 2,700 kr. år 1900.

Den *allmänna sjukvårdsavgiften*, som fortfarande utgått med 50 öre för man och 25 öre för kvinna, har under perioden utgått till följande belopp:

År 1896	34,770 19 kr.
» 1897	35,579 40 »
» 1898	36,133 75 »
» 1899	36,803 25 »
» 1900	37,485 25 »

Omfattningen af *sjukvårdsanstalternas verksamhet* under perioden framgår af *tabell L*.

Epidemiska sjukhus finnas i länets 3 städer samt i Tranås köping och Hvetlanda municipalsamhälle. Dessa rymma: Jönköpings 62 patienter, Eksjö 20 patienter, Grenna 7 patienter, Tranås 6 patienter samt Hvetlanda, som nybyggt under år 1899, ungefär samma antal i två sjuksalar. Tillfälliga lokaler för sjukas afskiljande från friska finnas dessutom på åtskilliga ställen, såsom i Nässjö, Forserum och Höreda.

Fast anställda *sjuksköterskor* finnas i Hvetlanda, Husqvarna och Norrahammar.

Tab. L.

Sjukvårdsanstalternas i Jönköpings län verksamhet åren 1896—1900.

	År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.		År 1896.	År 1897.	År 1898.	År 1899.	År 1900.
<i>Patientantal.</i>						<i>Hela sjukvårdskostnaden.</i>					
Länslasarettet och kurhuset	965	957	887	913	884	Länslasarettet . . . . . kr.	40,539 61	41,213 34	44,614 68	44,086 66	51,204 82
Eksjö lasarett	327	302	320	602	610	Eksjö lasarett . . . . . »	16,434 59	16,085 86	15,294 96	39,100 46	55,136 37
Vernamo sjukhus	184	177	262	292	305	Vernamo sjukhus . . . . . »	5,480 89	6,841 12	8,694 20	11,707 44	10,874 73
Hvetlanda »	194	193	263	292	293	Hvetlanda » . . . . . »	5,641 28	6,146 20	7,558 73	8,615 58	9,180 03
Gislaveds »	158	171	148	177	190	Gislaveds » . . . . . »	4,959 72	5,045 68	4,366 47	5,242 82	6,495 26
Tranås »	—	87	77	122	101	Tranås » . . . . . »	—	4,328 57	6,598 75	4,641 27	5,298 54
Södra Unnaryds »	—	85	99	109	94	Södra Unnaryds » . . . . . »	—	3,911 67	7,337 27	7,842 42	8,314 10
Säfsjö »	—	—	78	105	90	Säfsjö » . . . . . »	—	—	4,111 52	6,070 01	6,096 48
Summa	1,828	1,972	2,134	2,612	2,567	Summa kr.	73,056 09	83,572 44	98,576 58	127,306 66	152,600 13
<i>Antalet underhållsdagar.</i>						<i>Daykostnad per patient.</i>					
Länslasarettet och kurhuset	25,294	24,043	22,579	21,284	20,901	Länslasarettet . . . . . kr.	1 60	1 79	1 86	1 90	2 20
Eksjö lasarett	8,704	8,273	8,238	19,849	22,194	Eksjö lasarett . . . . . »	1 80	1 93	1 79	1 97	2 21
Vernamo sjukhus	3,782	3,943	5,233	5,545	5,843	Vernamo sjukhus . . . . . »	1 47	1 74	1 66	2 11	1 86
Hvetlanda »	3,913	3,714	4,516	4,606	5,495	Hvetlanda » . . . . . »	1 44	1 65	1 65	1 87	1 67
Gislaveds »	3,721	3,367	2,743	3,509	4,200	Gislaveds » . . . . . »	1 33	1 50	1 59	1 49	1 54
Tranås »	—	2,647	2,825	2,848	3,051	Tranås » . . . . . »	—	1 64	1 62	1 95	1 73
Södra Unnaryds »	—	2,094	2,220	2,302	2,293	Södra Unnaryds » . . . . . »	—	1 86	1 76	1 96	1 96
Säfsjö »	—	—	1,807	2,816	2,408	Säfsjö » . . . . . »	—	—	1 99	2 15	2 53
Summa	45,964	48,081	50,161	62,759	66,385	<i>Utpisningskostnad per dag.</i>					
<i>Medeltal patienter per dag.</i>						Länslasarettet . . . . . kr.	0 44	0 49	0 56	0 59	0 65
Länslasarettet och kurhuset	69 29	65 87	61 86	58 30	57 26	Eksjö lasarett . . . . . »	0 38	0 37	0 36	0 49	0 50
Eksjö lasarett	23 70	22 67	22 50	54 88	60 80	Vernamo sjukhus . . . . . »	0 49	0 49	0 54	0 59	0 58
Vernamo sjukhus	10 20	10 80	14 30	15 10	16 00	Hvetlanda » . . . . . »	0 49	0 42	0 54	0 65	0 64
Hvetlanda »	10 69	10 18	12 37	12 61	15 05	Gislaveds » . . . . . »	0 61	0 60	0 60	0 62	0 66
Gislaveds »	10 17	9 22	7 51	9 61	11 50	Tranås » . . . . . »	—	0 44	0 42	0 48	0 56
Tranås »	—	7 25	7 73	7 80	8 35	Södra Unnaryds » . . . . . »	—	0 38	0 50	0 55	0 55
Södra Unnaryds »	—	5 74	6 08	6 30	6 28	Säfsjö » . . . . . »	—	—	0 39	0 65	0 81
Säfsjö »	—	—	4 90	7 71	6 59						

Inom samtliga läkaredistrikten finnas numera *desinfektörer*. Efter hvarje sjukdomsfall har desinfektion, vid behof bekostad af kommunen, verkställt af dessa eller andra pålitliga personer, någon gång af läkaren. Äfven efter i tuberkulos aflidna personer sker numera stundom desinfektion på landsbygden, och från en kommun omtalas, att spottkoppar för af lungdot lidande anskaffats.

Under år 1900 företogo länets provinsial- och extra provinsialläkare tillsammans 113 tjänsteresor för hämmande af farsoter och smittosamma sjukdomar, däraf 8 för tarmsot, 42 för difteri, 2 för epidemisk hjärnfeber, 52 för scharlakansfeber och 1 för venerisk sjukdom samt 8 för diverse andra sjukdomar.

Beträffande den *veneriska* sjukdomen må nämnas, att å sjukhuset i Jönköping vårdats följande antal patienter: 40 år 1896, 24 år 1897, 29 år 1898, 42 år 1899 och 23 år 1900.

Hälsövärdsstudgans bestämmelser angående stad äro i tillämpliga delar gällande i länets 2 köpingar och 4 municipal-samhällen.

För utbildande af *sjuksköterskor* beslöt Landstinget år 1896, att vid länslasarettet i Jönköping skulle anordnas tvååriga undervisningskurser och att för elevernas undervisning och handledning vid länslasarettet skulle utbetalas ett årligt arvode af 400 kronor samt att, för den händelse aftal kunde komma till stånd angående elevernas praktiska undervisning vid epidemisjukhuset i Jönköping, för denna undervisning anslå ett årligt belopp af 150 kronor. Sedan dylikt aftal med styrelsen för epidemiska sjukhuset i Jönköping blifvit afslutadt, har vid de sålunda anordnade undervisningskurserna ännu endast utbildats ett fåtal sjuksköterskor, hvilka erhållit anställning med goda afföringsvillkor i länets municipal- och fabriksamhällen; men då utvidningen af länslasarettet i Jönköping blifvit fullbordad, torde dubbelt så många sjuksköterskeelever som förut kunna därstädes antagas till utbildning, och de där skolade sjuksköterskornas antal torde där-efter ganska hastigt tillväxa, så att sjuksköterskor snart kunna fylla äfven landsbygdens mest trängande behof i detta hänseende. Antagligen torde bidrag af Landstinget blifva behöfligt, för att kommunerna i allmänhet skola anställa sjuksköterskor.

Apoteken inom länet äro fortfarande 11, nämligen 2 i Jönköping samt de öfriga i Eksjö, Grenna, Vernamo, Hvetlanda, Gislaved, Vrigstad, Nässjö, Södra Unnaryd och Tranås. Dessutom finnes från och med år 1898 ett medikamentsförråd i Säfsjö, lydande under apoteket i Vrigstad.

Tandläkarne inom länet voro år 1900 8, hvilka voro bosatte, 4 i Jönköping, 1 i Eksjö, 1 i Tranås, 1 i Vernamo och 1 i Nässjö.

Antalet legitimerade *sjukgymnaster* var år 1900 7, däraf 4 i Jönköping, 1 i Eksjö och 2 i Vernamo. Samma år fanns endast 1 *fältskär* inom länet, nämligen i Jönköping.

Barnmorskornas antal, som under år 1895 utgjorde 78, har under perioden ökat till 85, däraf i städerna 18 och å landsbygden 67. År 1900 anslog länets landsting 300 kronor om året under 3 år från och med år 1901 för att af Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, efter förslag af förste provinsialläkaren, fördelas med 50 kronor åt en hvar af de 6 barnmorskor, hvilka för året ansåges vara mest i behof att genomgå någon af de sedan några år tillbaka vid rikets barnmorskeanstalter årligen anordnade repetitionskurser för äldre barnmorskor.

Beträffande *skyddskoppssympningen* funnos under året 127 vaccinatorer, däraf 5 i städerna och 122 å landsbygden. Hela

antalet vaccinerade barn uppgick under år 1900 till 4,662, däraf 662 i städerna och 4,000 å landsbygden, hvilket motsvarar 91,66 procent i städerna och 95,49 procent på landsbygden af antalet födda barn. Vaccinationsprocenten har sålunda varit betydligt högre än år 1895, då samma procent utgjorde 81,1 i städerna och 88,6 på landsbygden. Från flere håll omtalas dock försummelser i vaccinationsskyldigheten, och flere kommunalnämnder hafva anmodats att förelägga föräldrar och målsmän till öfveråriga ovaccinerade att vid lämpligt vite inställa dessa till vaccination. Revaccination förekommer nästan aldrig. Vaccinationsdepotföreståndare finnes i Jönköping. Belöningar för visadt nit om vaccinationens befrämjande, bestående dels i medaljer, dels i penningar och dels i vaccinationsbestick, hafva årligen tilldelats flere vaccinatorer inom länet.

Enligt inkomna uppgifter från kyrkoherdar, hälsövärd- och kommunalnämnder funnos år 1901 inom länet 521 *sinnessjuka* personer och 371 *idioter*. Angående dessa lemns närmare uppgifter i följande tabell:

	Däraf från		Kön.	Civilstånd.	Ålder.	Vårdas inom									
	landsbygden.	städerna.				enskildt hem.	enskild anstalt.	fatlighus.	lasarett.	hospital eller asyl.					
Sinnessjuka	521	454	67	262	259	363	158	3	148	370	301	3	58	14	145
Idioter	371	340	31	203	168	370	1	70	184	117	323	7	35	—	6

I Korsberga socken uti Östra härad har sedan längre tid tillbaka funnits anordnad *privat vård för sinnessjuka*. De för sådant ändamål befintliga anstalterna därstädes voro vid periodens slut 2, nämligen fröken Ponténs och fröken Forssanders. Den sistnämnda befattar sig endast med patienter, som bo hos henne, men fröken Pontén lemnar vård såväl åt dem, som bo i hennes hem, hvilka år 1900 voro 5 till antalet, som äfven åt ett ganska stort antal patienter, hvilka äro utackorderade i trakten. Under de senare åren hafva dessa anstalter flere gånger inspekterats såväl af särskild inspektör som af provinsialläkaren i orten. Numera mottagas i allmänhet de sinnessjuka icke till vård därstädes, förrän de uppvisats för provinsialläkaren. Äfven i Grenna stad har under de senaste åren funnits ett par enskilda vårdanstalter för sinnessjuka. I en af dessa inträffade under år 1901 en upprörande tilldragelse, i det att en där intagen sinnessjuk mördade sin vårdarinna och med knif sårade flere andre personer. Den privata behandlingen af sinnessjuka måste emellertid anses vara till stor välsignelse för många, så länge det möter så stora svårigheter att erhålla platser å hospital, som nu är förhållandet.

Ofvannämnda upptagningsanstalt för sinnessjuka i Eksjö med dess 20 platser förslår icke på långt när till att bereda tillfällig vård åt alla de sinnessjuka från länet, hvilka afvakta plats å rikets hospital eller asyl. Med anledning häraf väcktes vid 1901 års landsting motion om träffande af aftal med i närheten af länets sjukvårdsinrättningar boende personer att, vid förekommande behof och intill dess plats åt sinnessjuka kunde beredas å allmän anstalt, mottaga sinnessjuka till vård, och att den särskilda kostnaden härför måtte bestridas af landstingsmedlen. Med erkännande af det behjärtansvärda i motionen, beslöt Lands-

tinget att i skrifvelse anmoda förste provinsialläkaren att, efter vederbörlig utredning, inkomma till 1902 års landsting med yttrande i anledning af motionen äfvensom med det förslag, han kunde anse lämpligt.

Länets *brunns- och badinrättningar* äro: Lannaskede hälso-brunn i Lannaskede socken af Östra härad, Holsby brunn i Alseda socken af samma härad, Götarps brunn i Åsenhöga socken af Mo härad, Alebo brunn i Södra Unnaryds socken af Vestbo härad, Villstads brunn i samma härad, Örserums brunn i Grenna socken af Vista härad, Sunhults hälsobrunn i Frinnaryds socken af Norra Vedbo härad samt den under år 1900 inom Tranås köping anlagda Tranås vattenkuranstalt. Badanstalten i Fors-heda uti Vestbo härad och Säfsjö lungots-sanatorium i Vestra härad hafva under perioden nedlagt sin verksamhet, sistnämnda anstalt år 1899. Ifrågasatt är dock, att ett lungots-sanatorium under ny ledning skall öppnas i Säfsjö.

De mest betydande af länets badorter äro Lannaskede hälsobrunn och Tranås vattenkuranstalt. Antalet kurgäster voro under år 1900: i Lannaskede 543, i Holsby 250, i Götarp 145, i Örserum omkring 60 personer, i Sunhult omkring 100 personer och i Tranås 121. Sistnämnda anstalt har badhus i tre afdelningar, nämligen kallbadafdelning, varmbadafdelning och luftbadafdelning, äfvensom en mycket stor sal för promenad om vintern och i dåligt väder samt ett tidsenligt hotell. Anstalten har egen läkare. Särskilde brunnsläkare äro under sommartiden anställda vid Lannaskede, Holsby och Götarp, å de två sistnämnda ställena dock endast medicine kandidater, hvarjämte läkarevården bestrides vid Alebo af extra provinsialläkaren i Södra Unnaryd och vid Örserum af stadsläkaren i Grenna.

Såsom allmänt omdöme om hälsovården i länet under den gångna perioden kan sägas, att den gjort betydliga framsteg. I främsta rummet torde detta böra tillskrifvas *förste provinsialläkarens verksamhet*. Under sina årliga tjänsteresor har hans uppmärksamhet förnämligast varit riktad på de sanitära förhållandena å orter med större sammanträngd befolkning, såsom länets städer, köpingar, municipal- och stationssambällen samt större industriella etablissement. Å dessa platser hafva hufvudsakligast beaktats renhållningsväsendet, dricksvattentillgången, vattenafloppen, snyggheten i slakterier, charkuterier och matvarubutiker, sjukvårdsinrättningar, brunns- och badanstalter, fabrikslokalers ventilation och rymlighet samt folkskolehus, fattighus och missionshus. Genom dessa årliga inspektioner äfvensom öfriga tjänsteläkares bemödanden har ett ganska stort intresse för sanitära förbättringar väckts inom länet, och det är att hoppas, att detta intresse skall allt mera tillväxa.

Inom länet funnos vid periodens utgång 12 *veterinärläkare*, nämligen 1 länsveterinär, 2 regementsveterinärer, 1 stadsveterinär, 6 distriktsveterinärer och 2 privata veterinärer. Länsveterinären har sin station i Jönköping, regementsveterinärerna äro bosatte, den vid Andra Göta artilleriregemente i Jönköping och den vid Smålands husarregemente i Eksjö. Stadsveterinären är anställd i Jönköping.

Distriktsveterinärer hafva inom länet funnits sedan år 1871, då jämlikt länets landstings samma år fattade, af Kungl. Maj:t enligt nädigt bref den 26 oktober sagda år fastställda, beslut länet indelats i 6 veterinärläkardistrikt, af hvilka 5 skulle förses med särskild af Landstinget och vederbörande kommuner affönad veterinärläkare för hvarje distrikt, men det sjetta omfatta orterna

närmast omkring Jönköping, hvarest länsveterinären vore stationerad. Sedan Landstinget påföljande år beslutit ett par ändringar i nämnda distriktsindelnings samt upprättande af ytterligare ett veterinärdistrikt, blef vid 1882 års landsting med anledning af kommunernas obenägenhet att lemna bidrag till distriktsveterinärerna och otillräckligheten af den utaf Landstinget till dem anslagna afföningen, som haft till följd, att endast en del af distriktsveterinärstjänsterna kunnat med innehafvare besättas, bestämdt, att distriktsveterinärer efter aftal med vederbörande kommuner skulle mot viss förhöjd afföning af Landstinget anställas i Grenna, Tranås, Hvetlanda, Vernamo och Gislaved samt, efter Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes bestämmande, antingen i Nässjö eller Eksjö. Efter det Kungl. Maj:ts Befallningshafvande bestämt, att sistnämnde veterinär skulle hafva sin station i Nässjö, beslöt Landstinget år 1883, att distriktsveterinär skulle, efter aftal med vederbörande kommuner och med afföning af Landstinget anställas jämväl i Eksjö och Säfsjö.

Veterinärdistrikt i enlighet med bestämmelserna i 24 § i förnyade nädiga instruktionen den 19 oktober 1888 för läns-, stads-, distrikts- och andra civile veterinärer hafva blifvit inrättade för veterinärerna i Säfsjö, Tranås, Grenna, Nässjö och Vernamo enligt Kungl. Maj:ts nädiga bref den 23 augusti 1889, den 9 augusti 1893, den 13 december 1895, den 3 december 1897 och den 30 december 1898, hvarjämte veterinären i Hvetlanda genom nädigt bref den 18 april 1890 erhållit rätt till tjänsteårsberäkning i likhet med den, som tillkommer länsveterinär.

I enlighet med ofvannämnda bestämmelser finnas för närvarande inom länet, oafsedt länsveterinären, hvilkens praktik hufvudsakligen är förlagd till trakten omkring Jönköpings stad, följande 8 veterinärdistrikt med nedanstående omfattning:

Tranås distrikt med station för veterinären i Tranås köping och omfattande Säby, Linderås, Frinnaryds och Lommaryds socknar i Norra Vedbo härad;

Grenna distrikt med station i Grenna stad samt med nämnda stad äfvensom Grenna landsförsamling samt Visingsö och Ölvestads socknar i Vista härad till tjänstgöringsområde;

Nässjö distrikt med station i Nässjö samt med Jernäs, Forserums, Bankeryds och Nässjö socknar i Treta härad, Flisby och Norra Solberga socknar i Södra Vedbo härad samt Almesåkra och Norra Sanddjö socknar i Vestra härad till tjänstgöringsområde;

Vernamo distrikt med station i Vernamo köping samt till tjänstgöringsområde Vernamo köping och landskommun samt Våxtorps, Rydaholms, Kärda, Hångers och Åkers socknar i Östbo härad äfvensom Forsheda och Bredaryds socknar i Vestbo härad;

Hvetlanda distrikt med station i Hvetlanda municipalsambälle och samtliga socknar i Östra härad till tjänstgöringsområde;

Säfsjö distrikt med station i Säfsjö stationsambälle samt omfattande Vestra härads samtliga socknar med undantag af Almesåkra och Norra Sanddjö socknar, som tillhöra Nässjö distrikt;

Eksjö distrikt med station i Eksjö stad samt omfattande nämnda stad äfvensom Södra Vedbo härad med undantag af Flisby och Norra Solberga socknar, som tillhöra Nässjö distrikt; samt

Gislaveds distrikt med station i Gislaveds bysambälle och »norra delen af Vestbo härad» till tjänstgöringsområde.

Af de i dessa 8 distrikt anställda veterinärer voro vid periodens slut distriktsveterinären i Eksjö tillika regementsveterinär och veterinären i Gislaved icke legitimerad. Afföningen åt distriktsveterinärerna utgår från länets landsting, enligt dess den 21 september 1897 fattade beslut, för 5 år från och med år 1898 med 1,000 kronor för hvarje distriktsveterinär, utom den i Eksjö, som på grund af sin statstjänst erhållit endast 800 kronor om året af Landstinget, samt veterinären i Gislaved, hvilken såsom

icke legitimerad aflönas med endast 600 kronor, hvartill dock kommer ett af Landstinget åt befattningens nuvarande innehafvare beviljad personligt lönetillägg af 200 kronor.

Under år 1900 verkställdes inom länet af läns- och distriktsveterinärerna 41 tjänsteresor, däraf 11 för mjältbrand, 26 för mjältbrandsemfysem, 1 för elakartad katarralfeber samt 3 för misstänkta sjukdomsfall, som sedermera visat sig icke vara smittosamma.

Kontroll öfver kött- och fläskhandel utöfvas i Jönköping sedan år 1882, i Eksjö sedan år 1896, i Grenna sedan år 1901, i Vernamo sedan år 1895 och i Säfsjö sedan år 1897. Vid periodens början var dylik kontroll äfven sedan år 1893 införd i Hvetlanda, men densamma upphörde åter år 1899.

G) Fattigvård. Angående fattigvården inom länet hänvisar Länsstyrelsen till Statistiska Centralbyråns årliga utförliga berättelser.

Antalet vid Länsstyrelsen anhängiggjorda fattigvårdsmål är stadigt i stadig tillväxt. Till Länsstyrelsen inkommo under år 1896 141, år 1897 130, år 1898 131, år 1899 148 och år 1900 162 dylika mål. Under perioden äfdömde Länsstyrelsen sådana mål till antal af 143 år 1896, 136 år 1897, 133 år 1898, 141 år 1899 och 158 under år 1900.

Af allmänna medel tilldelades kommuner inom länet ersättning för beviljad fattigvård med följande belopp, nämligen år 1896 3,382⁸⁸ kr., år 1897 3,673⁰⁷ kr., år 1898 3,921³⁴ kr., år 1899 3,940²⁷ kr. och år 1900 4,377⁸² kr.

Under denna period hafva, liksom förut, fattiga stundom muntligen eller skriftligen hos Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fört klagan öfver att understöd förvägrats dem eller att beviljad understöd varit för ringa; men endast i något enstaka fall har Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i följd af sådan klagan funnit sig föranlåten att ålägga fattigvårdssamhälle ökad förpliktelse.

För några år sedan anmodade Kungl. Maj:ts Befallningshafvande kronobetjeningen att under sina tjänsteresor eller eljest besöka fattighusen i sina distrikt och verkställa undersökning rörande fattigvårdens handhafvande i distriktets kommuner. På grund af de berättelser, som inkommit rörande dylik undersökning, anser sig Kungl. Maj:ts Befallningshafvande kunna uttala

det allmänna omdöme, att, äfven om fattigvårdsstyrelserna af ekonomiska skäl söka begränsa kommunernas växande utgifter i berörda hänseenden, det numera ytterst sällan torde förekomma, att fattigvårdssamhällen underlåta att fullgöra sin skyldighet att lemna fattigvård, då sådan af verkligt behof påkallas.

I många kommuner inom länet utgöres till följd af befolkningens rörlighet en stor del af fattighjonen af män och kvinnor, som på längre tider icke haft stadigvarande arbete eller hemvist samt, då de på grund af ålderdomssvaghet, sjukdom eller annan anledning blifva oförmögna att själfva försörja sig, få omhändertagas af den kommun, som de för länge sedan lemnat. Naturligt nog ses icke dessas rätt betungande underhåll med blida ögon af kommunernas i allmänhet fattiga fasta befolkning, som endast genom träget arbete kan uppehålla sig själf och betala skatterna till stat och kommun.

Allt emellanåt skönjas fortfarande försök af kommunerna att, i strid mot den i 28 § af gällande fattigvårdsförordning uttalade grundsats, att ingen må för äfventyret af framtida fattigvårdstunga förmenas rätt att välja vistelseort, från sig utestänga eller aflägsna personer, som befaras blifva i behof af fattigunderstöd, men benägenheten för sådana försök synas dock icke hafva under ifrågavarande tidrymd tilltagit.

Under perioden hafva flere nya fattiggårdar inrättats, och, där sådana finnas, synes i allmänhet belåtenhet råda med detta sätt för fattigvårdens ordnande. De förväntningar, som därå ställts, nämligen minskadt antal understödstagare, bättre vård och tillsyn öfver hjonen samt någon lindring i fattigvårdsutgifterna, hafva öfver hufvud taget blifvit förverkligade. A fattiggårdarna sysselsättas hjonen, i den mån deras krafter medgifva det, i jordbruket eller annat vid gården förekommande arbete. Denna fordran på arbete äfvensom den ordning bland hjonen, som där upprätthålles, säges afhålla dem, som af lättja skulle velat ligga kommunen till last, från att söka dess hjälp. Fattiggården förestås vanligen af en husbonde och en husmoder, och att dessa i allmänhet äro lämpligare för sitt kall än fattighussköterskorna, till hvilka ofta utses personer, som själfva stå på gränsen till att vara fattighjon, är lätt att inse.

Under år 1900 fastställde Kungl. Maj:ts Befallningshafvande reglemente för Södra Unnaryds nya fattiggård.

Jönköping i Landskansliet den 31 december 1901.

Underdånigst

H. J. PALMSTIERNA.

G. Gasslander.

J. W. Spens.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I JÖNKÖPINGS LÄN ÅREN 1896—1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
	Kyrkoskrifna folkmängden (enligt prästerskapets uppgifter den 31 december).			Mantalskrifna folkmängden (enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsäende år).										
				Hela mantalskrifna folkmängden.			Däraf fria från mantalspenningar.							
							Värfvad Af särskilda or- manskap. saker befriade.		Underåriga.		Summa (fria från mantalspenningar).			
	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Kvinnkön.	Summa.	Mankön.	Man- kön.	Kvinn- kön.	Man- kön.	Kvinn- kön.	Man- kön.	Kvinn- kön.	Summa.
Landsbygden år 1896	83,747	87,416	171,163	83,459	87,558	171,017	2	6,046	11,201	34,304	33,256	40,352	44,457	84,809
1897	84,466	88,012	172,478	84,200	87,826	172,026	4	5,922	10,922	34,569	33,279	40,495	44,201	84,696
1898	85,202	88,441	173,643	84,792	88,396	173,188	8	5,804	10,775	34,678	33,598	40,490	44,373	84,863
1899	85,462	88,550	174,012	85,328	88,588	173,916	5	5,670	10,549	34,768	33,683	40,443	44,232	84,675
1900	85,967	88,918	174,885	85,791	88,914	174,705	4	5,553	10,438	34,807	33,742	40,364	44,180	84,544
Jonköpings stad år 1896	9,592	11,657	21,249	9,457	11,766	21,253	—	503	1,018	4,091	4,130	4,591	5,148	9,742
1897	9,710	11,729	21,439	9,719	11,941	21,660	—	523	1,064	4,126	4,125	4,649	5,189	9,838
1898	10,322	11,949	22,271	10,413	12,238	22,651	348	555	1,075	4,244	4,233	5,147	5,308	10,455
1899	10,519	12,157	22,676	10,505	12,350	22,855	315	534	1,080	4,222	4,180	5,071	5,260	10,331
1900	10,744	12,399	23,143	10,802	12,511	23,313	355	480	928	4,256	4,230	5,091	5,158	10,249
Eksjö stad år 1896	1,517	1,941	3,458	1,502	1,943	3,445	—	113	218	529	618	642	866	1,508
1897	1,552	1,986	3,538	1,512	1,986	3,528	—	122	244	543	632	665	876	1,541
1898	1,562	2,018	3,580	1,602	2,039	3,641	—	129	258	562	631	691	889	1,580
1899	1,619	2,073	3,692	1,666	2,127	3,793	—	126	257	628	677	754	934	1,688
1900	1,679	2,135	3,814	1,674	2,081	3,755	—	99	236	652	668	751	904	1,655
Grenna stad år 1896	467	668	1,135	463	658	1,121	—	20	60	177	180	197	240	487
1897	485	683	1,168	478	679	1,157	—	22	65	173	185	195	250	445
1898	516	697	1,213	499	708	1,207	—	21	67	183	189	204	256	460
1899	498	694	1,192	519	704	1,223	—	19	69	192	196	211	265	476
1900	511	683	1,194	503	702	1,205	—	20	69	178	172	198	241	489
Hela länet år 1896	95,323	101,682	197,005	94,911	101,925	196,836	2	6,682	12,497	39,101	38,214	45,785	50,711	96,496
1897	96,213	102,410	198,623	95,939	102,432	198,371	4	6,589	12,295	39,411	38,221	46,004	50,516	96,520
1898	97,602	103,105	200,707	97,306	103,381	200,687	356	6,509	12,175	39,667	38,651	46,532	50,826	97,358
1899	98,098	103,474	201,572	98,018	103,769	201,787	320	6,349	11,955	39,810	38,736	46,479	50,691	97,170
1900	98,901	104,135	203,036	98,770	104,208	202,978	359	6,152	11,671	39,893	38,812	46,404	50,483	96,887

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I JÖNKÖPINGS LÄN ÅREN 1896—1900.

a) Längd af allmänna vägar och kostnad för deras underhåll år 1900.

1. Väghallningsdistrikt.	2. Väglängd.		3. Vägfyrcar.				8. Uppskattad kostnad för vägunderhåll in natura (den tid mark är bar).	9. Vägskatt pr vägfyrk.		11. Vägkassans inkomster.			13. Vägkassans utgifter.			17. Vägkassans behållning vid årets slut.
	Landsväg (med broar).	Bygdeväg (med broar).	4. Å jordbruksfastighet		6. Å allmänningskostnader, främleranta samt annan fastighet.	7. Å inkomst.		Å vägfyrkar enligt kol. 4.	Å vägfyrkar enligt kol. 5—7.	11. Vägskatt. 1)	12. Af statsmedel. 2)	13. Öfriga inkomster.	14. Förvaltningskostnader.	15. Ersättning till snöploglagen.	16. Öfriga utgifter. 3)	
			med vägunderhåll in natura.	ej ännu till vägunderhåll indelad.												
Tveta härads . . .	112 000	224 400	128 505	2 325	10 671	18 043	48 236 41	4	37	18 000 00	—	366 41	300 00	4 481 50	11 653 20	1 931 71
Vista h:ds landt- . . .	38 000	30 000	23 092	290	277	250	5 112 10	2	12	1 159 88	—	25 64	195 32	1 046 25	861 92 ³⁾	394 81
Visingsö sockens . . .	15 444	—	9 377	41	203	252	747 70	2	9	222 32	—	50 00	103 00	106 00 ³⁾	36 68	
Mo härads . . .	86 000	267 000	31 774	83	734	544	5 384 50	10	25	3 576 91	—	450 81	189 68	877 82	4 780 07 ³⁾	1 881 92
Norra Vedbo härads . . .	7 597	248 847	114 184	—	5 495	7 614	17 638 50	3	17	5 673 60	—	—	512 56	3 259 00	1 902 04 ³⁾	1 269 48
Södra Vedbo härads . . .	20 000	339 080	84 968	—	1 973	3 733	35 587 80	2	40	4 229 63	—	1 627 70	456 00	2 391 00	2 899 89	110 44
Ostra härads . . .	125 000	315 390	135 428	3 626	7 190	7 268	25 956 50	4	21	9 368 36	—	849 77	500 00	4 907 83	8 878 50	8 708 22
Vestra härads . . .	150 922	466 913	135 459	902	3 965	6 503	26 356 11	8	25	13 000 00	—	1 061 53	490 32	7 778 20	1 592 68	4 200 33
Östbo härads . . .	130 067	384 990	101 000	2 441	5 676	8 990	23 149 00	6	28	9 700 00	—	1 733 70	375 16	3 414 14	6 673 38	4 196 84
Vestbo härads . . .	—	736 014	99 096	1 220	4 805	4 339	25 935 00	12	40	15 951 28	—	3 361 55	407 24	5 729 12	7 022 07	6 154 40
Summa å landet	685 030	3 012 634	862 883	10 928	40 989	57 536	214 053 62	—	—	80 881 98	—	9 477 11	3 476 28	33 987 86	46 369 75	21 719 05
I städerna	48 6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

b) Väganeläggningar och kostnad därtör under åren 1896—1900.

18. Allmänna vägar.	19. Längd af under åren 1896—1900		20. Kostnad för under åren 1896—1900								
	fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	21. fulländade och afsynade nya vägar.				22. omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.				
			Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	Af statsmedel.	Af väggassors medel.	Af andra medel.	Summa.	
	Kilometer.	Kilometer.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Landsvägar . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bygdevägar . . .	95 660	40 149	94 776	1 800	58 598	151 174	54 670	—	28 385	83 055	—
Summa	95 660	40 149	94 776	1 800	58 598	151 174	54 670	—	28 385	83 055	—

c) Skjutsanstalter och skjutslega vid 1900 års slut.

29. Skjutslega pr nymil.	30. Gästgifverier		31. Skjutsstationer	
	med	utan	med	utan
	entreprenad.		entreprenad.	
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
Med entreprenadbidrag 1:50 kr.	25	—	31	—
Utan " 1:80 "	—	—	1	—
" " 2:00 "	—	—	3	—
Summa skjutsanstalter	25	—	35	—
däraf: vid landsvägar	15	—	16	—
vid bygdevägar	8	—	18	—
i städer	2	—	1	—
Anstalter för endast sjöskjuts	1	—	—	—

d) Vid skjutsning utgångna hästar under åren 1896—1900.

34. År.	35. I kungs- och krono-skjuts.	36. Vid gästgifverier		37. Vid skjutsstationer	
		med	utan	med	utan
		entreprenad.		entreprenad.	
	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.
1896	—	3 406	—	4 517	—
1897	—	3 848	—	4 777	—
1898	—	4 389	—	5 347	—
1899	—	4 516	—	5 667	—
1900	—	4 757	—	6 256	—
Summa hästar	—	20 916	—	26 564	—

Ann. 1) Här i ingår äfven bidrag af vägfyrkar enl. kol. 5. — 2) Här i ingår icke statsbidraget till vägunderhållet in natura. — 3) Brist. — 4) Jämte vagnpenningar.

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

I. Landsbygden.

1.	2.				3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		
	Kronoegendomar.																						
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.				Under allmän disposition.				Under enskild disposition.				Skatteegendomar.				Frälseegendomar.				Summa.		
Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.		Antal.		Mantal.	
Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	11	21	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	21	70	—	—
Boställen: hemman	180	127	17	—	—	—	—	—	—	7	3	—	—	—	—	3	7	—	190	131	17	—	—
lägenheter	15	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	19	—	—	—	—
Säterier och ladugårdar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	51	—	—	—	—	282	405	—	328	456	—	—	—
Rå- och rörs (insockne) hemman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	36	—	75	36	—	—	—
Hemman	269	143	44	31	—	—	—	—	—	3,345	2,011	—	—	—	—	1,996	1,087	—	5,632	3,248	—	—	—
Jordlägenheter	39	—	—	—	—	—	—	—	—	298	—	—	—	—	—	198	—	—	891	—	—	—	—
Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	3	—	—	9	—	—	—	—
Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	10	—	—	—	—
Summa antal och nuvarande mantal	514	292	99	277	381	52	3	3,710	2,066	2,500	1,529	7,165	3,894	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Öfvermedladt mantal	—	408	108	451	—	7	—	—	2,668	—	2,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

12.	13.		14.		15.	
	Antal.	Taxeringsvärde (i kronor) hvarför bevilning				
		erlägges.	icke erlägges.	erlägges.	icke erlägges.	
<i>Brukningdelar och i jordeboken ej upptagna torp.</i>						
Brukningdelar, hvari hemman äro fördelade	16,125	—	—	—	—	—
Jordtorp, ej upptagna i jordeboken	3,671	—	—	—	—	—
Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp, do	1,277	—	—	—	—	—
<i>Jordbruksfastighet och annan fastighet.</i>						
Jordbruksfastighet	—	88,647,800	—	3,673,400	—	—
<i>Annau fastighet:</i>						
Hus och tomter i köpingar och därmed jämförliga orter:	—	812,700	—	—	—	—
i Vernamo köping	—	1,297,000	—	—	—	—
i Tranås	—	1,367,900	—	—	—	—
i Nässjö municipalsamhälle	—	378,200	—	—	—	—
i Forserums	—	1,309,500	—	—	—	—
i Hvetlanda	—	663,500	—	—	—	—
i Säfsjö	—	12,900,500	—	36,200	—	—
Lägenheter i öfrigt, hvilkas hufvudsakliga värde utgöres af åbyggnaden	—	7,000	—	3,412,200	—	—
Kyrkor och bönehus	—	24,400	—	2,280,900	—	—
Andra offentliga byggnader	—	37,500	—	21,200	—	—
Frälserräntor	61	—	—	—	—	—
Summa annan fastighet (än jordbruksfastighet)	—	18,798,200	—	5,760,500	—	—

II. Städerna.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.										23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.										
						Taxeringsvärde (i kronor).																												
						Tomter.					Boningshus.														Annau fastighet.									
						Bebyggda.		Obebyggda.		Länder, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Nybyggda 1896-1900.	Befintliga 1900.	Jordar.		Hus och tomter										Kyrkor och bönehus		Andra offentliga byggnader		Summa (annau fastighet)					
Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.				Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.	Antal.														
Jönköping	689	223	175	58	990	1,347,200	26,000	22,332,600	—	—	688,000	—	2,875,000	22,332,600	3,563,000																			
Eksjö	134	7	—	3	145	553,600	—	2,598,400	—	—	108,900	82,500	827,700	2,680,900	936,600																			
Gretna	123	36	53	7	202	237,200	—	904,100	—	—	10,000	27,000	30,500	931,100	40,500																			
Summa	926	266	228	68	1,337	2,138,000	26,000	25,835,100	—	—	806,900	109,500	3,733,200	25,944,600	4,540,100																			
						2,164,000		25,835,100			806,900		3,842,700		30,484,700																			

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjor- dar, än- gar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk o. inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. F r ä l s e.		8. Summa.			11. å jordbruks- fastighet.	12. å annan fastighet (utom fräl- seränta).	13. å frälse- ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugår- dar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Ryttmästaren Lennart Ribbing . . .	Ulfsnäs	Öggestorp. Forserum.	—	1 $\frac{1}{8}$	3	1) 4 $\frac{3}{4}$	9 $\frac{1}{8}$	—	4	185.700	22.000	1.500	220.000
Hofrättsrådet Erik Gyllensvaan . . .	Vestana	Grenna landsförs. Ölmestad.	—	2 $\frac{1}{4}$	2	3 $\frac{3}{4}$		10	2	5	157.100	23.000	
Friherre Erik Leijonhufvud . . .	Källeryd med Nissafors bruk	Källeryd. Öreryd. Stengårdshult. Valdshult. Norra Hestra. Boustorp. Åsenhöga. Byarum.	—	3 $\frac{3}{4}$ 1 $\frac{1}{4}$	— 11 $\frac{1}{4}$	— 3	15 $\frac{1}{4}$		—	1 2	94.800 145.500	10.000 16.500	— —
Friherre Samuel Axel Hermelin . . .	Tästarp . . . . . Gården nr 42, Vestra kvar- teret med tillhörande jord	Jönköping.	—	—	—	—		1	1	—	1.000	20.000	—
Fru Aimée Norrström, född fri- herrinna Sylvander	Gripenberg och Mörbylund med underlydande	Säby. Linderås.	—	1	9 $\frac{1}{2}$	14 $\frac{7}{8}$	31 $\frac{5}{8}$	7	—	500.900	—	—	191.300
Grefve Gustaf Fredrik Bonde . . .	Brunseryd med do	Marbäck. Friinaryd. Hagrida. Höreda. Linderås. Säby.	$\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{7}{8}$		10 $\frac{1}{4}$	3	—	106.300	—	
Grefve Gustaf Fredrik Bonde . . .	Katrineholm och Herrestad med do . . . . . Askeryd och Bordsjö med do	Marbäck. Askeryd. Bredestad.	—	$\frac{1}{4}$ $\frac{7}{8}$	9 7 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{2}$ 8	41 $\frac{3}{8}$		2 7	7 4	236.800 336.100	21.400 16.200	— —
Godsegaren A. N. Bräkenhielm i Vexjö	Elmeslid m. fl. und. Toftaholm Brusås, Södra m. fl. under do	Tännö. Hånger.	1	—	—	1 $\frac{1}{4}$		3 $\frac{1}{4}$	2 —	—	35.200	—	—
Grefve J. G. von Seth	Bratteborg . . . . . Strängsbo Östergård	Byarum. Boustorp.	—	1 $\frac{3}{16}$	2	21 $\frac{5}{8}$	6 $\frac{3}{8}$		—	—	136.300	39.000	—
Friherre C. A. Lilliecreutz	Lundboholm	Våxtorp.	—	—	5	2		7	1	2	154.000	1.400	—

Tab. 4.

Jönköpings län.

59

Tab. 4. (Forts.) EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet (utom frälseränta).	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Carl Gustaf Lillienberg	Schedingsnäs med underlydande	Forsbeda.	—	1/2	2	2 1/2	—	—	67,300	—	1,300	86,800	
	Fylleryd	Torskinge.	—	—	1	—	6 1/2	—	18,200	—	—		
F. d. kaptenen L. G. von Heijne-Lillienberg	Lillienäs med underlydande	—	—	—	2	1	—	—	58,100	—	3,400	94,000	
	Boda	Kulltorp.	—	—	—	—	—	—	—	—	1,800		
	Getterhult	Daunäs.	—	—	—	—	1 1/2	—	11,000	—	—		
	Väderås	Jäluntofta.	—	—	—	—	3/4	—	9,000	—	—		
		Häuger.	—	—	—	—	1/2	4 1/2	10,700	—	—		
	Summa		1 1/2	14 1/4	49	81 1/2	146 1/2	80	36	2,880,100	185,100	9,000	3,074,200

A n m ä r k n i n g a r.

1) 1 mantal Flathälla i Öggestorps socken har, såsom tillhörande Ulfsnäs fideikommiss, nu upptagits. — 2) Såsom fideikommiss, lydande under Nissafors, har förut oriktigt upptagits hemmanet 1/2 mantal Vik i Norra Hestra socken. — 3) Beträffande 1/2 mantal Borisköp, hvilket förut räknats till Nissafors fideikommiss, har Kungl. Maj:t förklarat, att ej hemmansdelen, utan endast frälseräntan däraf tillhör fideikommisset, hvadan rättelse i omförmälda hänseende nu vidtagits. Frälseräntan är dock förut från och med år 1901 taxerad. — 4) Det under Brunseryd ly-

dande Ryd Norregård nr 2, 1/2 mantal i Linderås socken, tillhörande fra Aimée Norrström, har förut varit upptaget under krononatur, men är nu enligt Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 6 november 1900 till skatte försäldt. — 5) 1 mantal häraf förut oriktigt upptaget sasom säteri. — 6) Till Bratteborgs fideikommiss hörande hemmanet Strängsbo Östergård i Bonstorps socken har förut uppgifvits vara 1/2 mantal i stället för rätteligen 1/4 mantal. — 7) Detta hemman, som tillhör fideikommisset, har i förra femårsberättelsen ej kommit att upptagas.

Tab. 5.
EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet (utom frälseränta).	å frälseränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Aktiebolaget Jönköpings mejerier	Lekeryds mejeri	Lekeryd.	—	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	37,500
	Lägenheten Haga nr 3	Forserum.	—	—	—	—	—	—	1	—	1,500	—	
	N:r 16 Torgkvarteret	Jönköping.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	35,000	
Sunds glasbruks aktiebolag	Sunds glasbruk	Jersnäs och Forserum.	—	—	—	—	—	—	1	4	30,200	7,100	37,300
Forserums fabriksaktiebolag	Bobinfabriken	Forserum.	—	—	—	—	—	—	—	4	—	94,000	94,000

Fabriksaktiebolaget i Forserum . . .	Filhuggeriet	Forserum.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000	
Forserums mekaniska verkstad och manufakturssmides aktiebolag . . .	Mekanisk verkstad	»	—	—	—	—	—	1	—	2,500	—	2,500	
Svenska compo-board-aktiebolaget	Compo-boardfabriken	»	—	—	—	—	—	1	—	82,000	—	82,000	
Nässjö bryggeriaktiebolag	Nässjö bryggeri	Nässjö.	—	$\frac{1}{8}$	—	—	—	1	2	5,000	157,000	—	
	Källare å Ränneslätt	Eksjö stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	167,000
Nässjö handelsaktiebolag	Fotogenkällaren m. m.	Nässjö.	—	—	—	—	—	—	2	—	1,500	—	1,500
Nässjö jäst- och spritfabriks aktie- bolag	Jästfabriken	»	—	—	—	—	—	—	2	—	106,000	—	106,000
Nässjö ångsågsaktiebolag	Ångsågen	»	—	—	—	—	—	—	2	—	49,500	—	49,500
Fabriksaktiebolaget Turba	Torfkolfabriken	Rogberga.	—	—	—	—	—	—	2	—	60,000	—	60,000
Halmstad-Nässjö järnvägsaktiebolag	Turisthotellet	Månsarp.	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—
	Vesthorja, 2 hus	Vernamo.	—	—	—	—	—	—	2	—	9,000	—	—
	Stora Limugnen, Norra kv.	Jönköping.	—	—	—	—	—	—	1	—	68,000	—	87,000
Frälsningsarméns förlagsaktiebolag i Stockholm	Rosendal, Rosenborg 31	Hakarp.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000
Carlsfors aktiebolag	Carlsfors trämassefabrik	»	—	—	—	—	—	1	2	600	60,600	—	60,600
Husqvarna vapenfabriks aktiebolag	Husqvarna vapen- och sy- maskinsfabrik	»	1	—	—	—	1	3	6	77,000	1,298,400	—	1,375,400
Stensholms fabriksaktiebolag	Stensholmsfabriken	»	—	—	—	—	—	1	1	10,000	60,000	—	70,000
Munksjö aktiebolag	Munkabo	Hakarp och An- gerdshestra.	—	$\frac{3}{8}$	—	—	—	2	6	19,000	76,000	—	—
	Munksjö pappersbruk, S. kv.	Jönköping.	—	—	—	—	$\frac{3}{8}$	—	1	—	1,049,600	—	1,144,600
Aranäs aktiebolag	Aranäs	Greuna landsförs.	—	$1\frac{1}{2}$	—	$2\frac{3}{4}$	$4\frac{1}{4}$	1	1	102,500	1,000	—	103,500
Jönköping-Gripenbergs aktiebolag	Vistakulle, turisthotellet	Skärstad.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	5,000
Åsafors aktiebolag	Åsafors trämassefabrik	Stengårdshult och Åsenhöga.	—	—	—	—	—	—	2	—	12,800	—	—
	Skillingaryd, magasin	Tofteryd.	—	—	—	—	—	—	1	—	500	—	13,300
Marieholms järnverksaktiebolag	Marieholms järnverk	Åsenhöga.	—	$\frac{41}{20}$	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{143}{240}$	—	3	13,200	152,800	—	166,000
Tranås väfveriaktiebolag	Tranås kvarn med väfveri och spinneri	Säby.	—	—	—	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	—	2	1,310,000	46,200	—	1,356,200
Snickerifabriksaktiebolaget Ydria	Räckebron	»	—	$\frac{1}{4}$	—	—	$\frac{1}{4}$	1	2	18,000	101,500	—	119,500
Annebergs tändsticksfabriks aktie- bolag	Annebergs tändsticksfabrik med underlydaude	Norra Solberga.	—	$\frac{1}{4}$	—	—	$\frac{1}{4}$	1	3	7,200	207,000	—	214,200
Bruzaholms bruksaktiebolag	Bruzaholm med do	Ingatorp.	—	$\frac{1}{24}$	—	—	—	2	2	1,700	45,500	—	—
		Hult.	—	—	—	—	—	2	—	1,500	—	—	—
		Edshult.	—	—	—	—	$\frac{1}{24}$	1	—	1,300	—	—	50,000
A. Wilh. Petris grynfabriks aktie- bolag	Kv. Trafiken i Hvetlanda by	Hvetlanda.	—	—	—	—	—	—	1	—	55,100	—	55,100
Hvetlanda snickerifabriks aktiebolag	Kvarteret Trasten i do	»	—	—	—	—	—	—	1	—	38,700	—	—
	Göteborga	Skirö.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—
	Aspö	Ålseda.	—	—	—	—	—	—	1	—	1,000	—	—
	Boasjögårde	Korsberga.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—
		Lemnhult.	—	1	—	—	1	—	1	16,000	2,000	—	67,700
Hvetlanda ullspinneriaktiebolag	Sjunnen	Skede.	—	—	—	—	—	—	1	—	124,000	—	124,000
Ädelfors guldverks aktiebolag	Ädelfors	Ålseda.	—	$4\frac{137}{800}$	—	—	—	—	37	133,100	160,700	—	—
	Öllandehult Backegård	Ökna.	—	$\frac{3}{8}$	—	—	$4\frac{37}{800}$	—	8	12,000	14,500	—	320,300

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättning- gar (fa- stigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.					11. ä jord- bruks- fastighet.	12. a annan fastighet	13. ä frälse- ränta.	14. Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Hvetlanda tegelbruksaktiebolag . . .	Brätåkra	Bäckседа.	—	1/2	—	—	—	1	9,900	30,000	—	—	39,900
Bexheda stol- och möbelfabriksaktie- bolag	Sinnatorp	»	—	—	—	—	—	1	—	5,300	—	—	5,300
Hvetlanda bankaktiebolag	Norra Delfin i Hvetlanda by	Hvetlanda.	—	—	—	—	—	1	—	25,800	—	—	25,800
Bodafors aktiebolag	Boda, Bodafors	Norra Sandsjö.	—	1024	—	—	—	8	300	159,100	—	—	169,900
	Slättefall	»	—	—	—	195 1024	—	—	10,500	—	—	—	169,900
Sandsjö fabriksaktiebolag	Långholm	»	—	—	—	120	—	—	1,000	—	—	—	1,000
Malmö snickeriaktiebolag	Ramqvilla	Ramqvilla.	—	—	—	2	—	2	44,000	10,000	—	—	54,000
Vaggeryds träförädlingsaktiebolag . . .	Vaggeryds fabrik	Byarum.	—	—	—	—	—	—	—	7,000	—	—	7,000
Skåne—Smålands järnvägsaktiebolag	Vesthorja, 2 hus	Vernamo.	—	—	—	—	—	2	—	20,500	—	—	20,500
Vernamo träförädlingsaktiebolag . . .	Vernamo Torget 1, lägenhet	»	—	—	—	—	—	1	—	600	—	—	600
	Kv. Rosen n:r 83, fabrik	Vernamo köping.	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—	10,600
Svenska gummitfabriksaktiebolaget . .	Gyllenfors	Anderstorp.	—	1 1/4	—	—	—	1	11,200	126,000	—	—	137,200
	»	Båraryd.	—	1 1/4	—	—	—	1	22,700	1,800	—	—	24,500
	»	Våthult.	—	1/4	—	—	—	—	2,300	—	—	—	2,300
Rydö bruks- och fabriksaktiebolag	Borgen	Långaryd.	—	5 32	—	—	—	2	4,300	5,000	—	—	9,300
	Veka	Färgaryd.	—	1/4	—	—	—	—	2,700	945,000	—	—	957,000
Halmstads torfströaktiebolag	Trollagården, torfströfabrik	Landeryd.	—	—	—	—	—	1	—	35,000	—	—	35,000
Aktiebolaget Jönköpings handelsbank	Vestra kv. n:r 16, 17	Jönköping.	—	—	—	—	—	—	—	55,000	—	—	55,000
Sahlströms fabriksaktiebolag	Do n:r 14, 15 och 16 samt väffabriken Sofie- strand i Östra kv.	»	—	—	—	—	—	—	—	408,000	—	—	408,000
Jönköpings litografiska aktiebolag . .	N:r 2, 3, 4 Torgkvarteret med bymarksjord	»	—	—	—	—	—	1	1,500	216,000	—	—	217,500
Jönköpings flickskolebyggnads aktie- bolag	N:r 3, 4 Kyrkokvarteret	»	—	—	—	—	—	1	—	46,000	—	—	46,000
Jönköpings träförädlingsaktiebolag	Framnäs å Tyska maden	»	—	—	—	—	—	—	—	132,000	—	—	132,000
Jönköpings metallduksväfveriaktie- bolag	Sjögården å do	»	—	—	—	—	—	—	—	52,000	—	—	52,000
Jönköpings hotellaktiebolag	N:r 3, 4 Vestra kv.	»	—	—	—	—	—	—	—	380,000	—	—	380,000
	1/3 af n:r 1 Norra kv.	»	—	—	—	—	—	—	—	43,500	—	—	423,500
Jönköpings mekaniska verkstads aktiebolag	N:r 64, 65 do m. m.	»	—	—	—	—	—	—	—	389,000	—	—	389,000
Jönköpings tändsticksfabriksaktie- bolag	Tändsticksfabriken m. m. do	»	—	—	—	—	—	—	—	1,478,500	—	—	1,478,500
H. Halls boktryckeriaktiebolag . . .	Vestra trädgård n:r 6 och 7 do	»	—	—	—	—	—	—	—	60,000	—	—	60,000
Jönköpings vestra byggnadsför- enings aktiebolag	N:r 18 Södra kv.	»	—	—	—	—	—	—	—	57,000	—	—	57,000

Eksjö ridhsaktiebolag	Ridhuset	Eksjö stad.	—	—	—	—	—	—	1	—	14,000	—	14,000
Eksjö ångbryggeriaktiebolag.	I:a kv. nr 5 och 6	>	—	—	—	—	—	—	2	—	59,100	—	59,100
Aktiebolaget Granlunds vagufabrik	Tomterna 95—97 med hus	Grenna stad.	—	—	—	—	—	—	3	—	22,700	—	22,700
		Summa	1	114,538,7	—	71,201,3	20	71,63	165	1,868,700	9,015,300	—	10,884,000

Tab. 5 o. 6.

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAKTERS UNDERSÅTAR, I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1. Främmande maktens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar.	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)				
			4. Krono.	5. Skatte.	6. Frälse.		8. Summa.			11. å jordbruksfastighet.	12. å annan fastighet (utom frälseränta).	13. å frälseränta.	14. Summa.	
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.								
G. E. Cassé, dansk undersåte	Stora Elgebo	Åker.	—	—	—	1/8	—	—	—	—	2,500	—	—	—
	Elghammarsbruk	>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	12,000	—	—
J. A. Larsson >	Båkskult, Höljeryd Stora och Lilla med kvarn och såg	Långaryd.	—	1/2	—	2/8	—	2	—	—	17,000	10,000	—	—
	Kongsveka	>	—	—	—	1/4	—	—	—	—	1,800	—	—	—
A. Birck >	Gasslunga, Södra och kvarn	>	—	51/128	—	—	—	1	—	—	20,000	2,900	—	—
	Träppja och såg	>	—	3/10	—	—	—	1	—	—	15,000	6,000	—	—
	Landeryds såg	>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	20,000	—	—
J. J. Glaser >	Södra Bøjeryd	Gryteryd.	—	—	—	—	11147	1	—	—	600	—	—	107,800
Georg Schram, tysk >	Hook med underlydande	Svenarum.	—	13/8	5	1 1/2	—	1	4	—	246,800	92,500	—	—
		Ödestnga.	—	5/8	—	—	—	—	—	—	16,300	—	—	—
A. W. Winckler >	Sundet	Rydaholm.	—	—	1	—	—	—	—	—	24,200	—	—	—
Mauske & Co, Hannover	Tiraholm och Vret	SödraUnnaryd.	—	—	2	1	13	—	—	—	75,000	—	—	454,800
Herbert Clark, engelsk undersåte	Röshults bobinfabrik	Hånger.	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1,500	—	—
Firman Johnson & Skinner i London	Flinteryd, Högshult	Södra Hestra.	—	—	—	—	—	1	—	—	1,400	—	—	2,900
August Andersson, nordamerikansk medborgare	Målen nr 1	Ingatorp.	—	1/2	—	—	1/2	—	—	—	6,300	—	—	6,300
		Summa	—	411/128	8	3,59/144	15,571/1152	3	11	—	426,900	144,900	—	571,800

Jönköpings län.

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DÄRMEJ JÄMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I JÖNKÖPINGS LÄN ÅR 1900.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till af nedanstående personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Antal stiftelser.
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.</i>									
Helinska fonden.	För behöfvande i Grenna landsförsamling.	Prosten Clemens Helin.	1797 ¹⁴ 5	—	3	50	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Erik Björklunds fond.	Ärliga räkta fördelas, med minst 10 kr. till hvar, mellan sådana älderstigna eller ej arbetsföra personer i Ljungarums socken, som ej ätnjuta fattigvård.	Ankefru Sofia Björklund.	1897 ⁸ 1	15	250	5,000	—	Kyrkorådet.	
Jöns Nilssons donation.	Till Källeryds sockens fattiga, med företräde för stiftarens släktingar.	Hem-egaren Jöns Nilsson o. h. h. Kristina Persdotter.	1822 ²⁰ 1	2	5	100	—	Kommunalnämnden.	
Kihlströmska fonden.	Till de mest behöfvande i Säby socken.	Slaktaren J. G. Kihlström.	1830 ¹¹ 11	10	75	1,575	—	Kyrkorådet.	
Janzouska d:o.	Understöd till pauvres honteux i d:o och hednmissionen.	Prosten Jonas Janzoni i Säby.	1882 ⁸ 1	6 samt hednmissionen.	60	1,688	—	Pastor och kyrkoråd.	1)
Linderås fattiggård.	Underhåll af de fattiga i Linderås socken.	Generalmajoren E. Drake å Göberg.	1672 ²⁹ 10	13	250	5,400	5,400	Kommunalnämnden.	2)
Kristinebergiska donationsfonden.	Julgåfvor till äldre behöfvande personer inom Bredstads socken med 2 kr. till hvar.	Gustafva Abrahamdotter.	1864 ⁷ 3	25	50	1,000	—	D:o.	
Maja Stina Jönsdotters donationsfond.	Julgåfvor till fattiga i Askeryds socken.	Maja Stina Jönsdotter.	1883 ¹⁵ 1	63	50	1,000	—	D:o.	
Anna Carlssons testamente.	Räkta utdelas vid jul till fattiga i Frinmaryds socken.	Änkan Gustafva Abrahamsson.	1874 ²² 10	25	50	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Joan August Nikolaussons fond.	Räkta användes f. n. till understöd åt donators gamla hushållerska.	Hemmansegaren J. A. Nikolausson.	1895 ²⁴ 8	—	—	1,500	—	Kommunalnämnden.	3)
Cedergrenska nödhjälpsfonden.	Att understöjda fattiga kvinnor i Lommaryds socken.	Eva och Augusta Cedergren.	1878 ⁶ 0	1	50	1,000	—	Kyrkoherden, organisten, kyrkovårdarne och kommunalnämndsordföranden.	
Kristinebergskassan.	Att lemna understöd vid jultiden med 2 kr. till hvarje åt älderstigna fattiga i Lommaryds socken.	Gustafva Abrahamsson.	1874 ²² 10	50	100	2,000	—	Kommunalnämnden.	
Gåfvokassan.	Att understöjda 6 i fattiga omständigheter varaude personer i Norra Solberga socken, som ej erhållit fattigunderstöd.	Vill vara okänd.	1884 maj	6	122	3,457	—	Kyrkoherden och kyrkovårdarne.	
Jakobssonska donationsfonden.	Att bespisa hjonen å fattighuset i Flisby nyårsdagen samt att understöjda 4 fattiga familjer inom socknen.	Landtbrukaren A. Jakobsson och h. h.	1893 ⁸ 10	4	152	4,005	—	En direktion af 13 personer.	
Malin Stålhammars understödkassa.	Understöd åt arbetare å egendomen Salsult, Stenbergas socken.	Majoren Jon Stålhammar.	1874 ⁷ 7	14	167	4,982	—	Majoren Jon Stålhammar.	4)
Annette von Liewens donation.	Understöd åt 6 fattiga brudar i Bäckseda socken eller i brist däraf 6 fattiga flickor.	Härads höfdingen frih. M. von Liewen.	1860 ¹² 3	6	1,240	33,700	33,700	Kommunalnämndens ordförande.	
Eklundska fonden i Myresjö.	Understöd åt fattiga.	Grosshandlaren G. Eklund i Norrköping.	1857 ² 4	44	100	2,000	—	Pastorsämbetet.	
Sara Svenssons donation.	Understöd åt fromma behöfvande.	Änkan Sara Svensson.	1868 ²⁸ 19	23	100	2,000	2,000	Kyrkorådet i Bäckseda.	
Eklundska fonden i Alseda.	Understöd till fattiga.	Grosshandlaren G. Eklund i Norrköping.	1851 ² 4	98	100	2,000	—	Pastorsämbetet.	
Qveckfeldtska d:o i Malmbäcks socken.	Till fattiga inom Malmbäcks socken, hvilka icke ätnjuta fattigvård.	Kaptenskan Eva Qveckfeldt å Viresjö.	1855 ²² 3	31	36	753	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Gyllenkrokska d:o i Vallsjö socken.	Att understöjda fattiga, företrädesvis under Uppåkra gård boende.	Jägmästaren C. A. F. Gyllenkrok, Uppåkra.	1891 ³⁰ 3	2	6	168	—	Kyrkovårdarne.	
Fagerbergiska d:o till d:o.	Af räkta utdelas till fattiga ärligen ca 55 kr., sedan någon del af densamma blifvit legd till kapitalet och Fagerbergiska grafven värdats.	V. härads höfding A. H. Fagerberg.	1884 ²⁰ 10	8	55	1,218	—	D:o.	
Charlotta och Nils Isakssons donationsfond.	Räkta utdelas till fattiga inom socknen.	Handlanden Nils Isaksson o. h. h. Charlotta.	1895 ¹⁰ 12	33	40	1,006	—	Kommunalnämnden i Malmbäck.	

N. Månjes Befolkningsstatistik för Jönköpings län 1896-1900. Jönköpings län.

Fattigkassans i Vrigstad donation.	Att lemna extra understöd åt fattighjonen vid jule.	Elisabeth Hafström, C. E. Falkenberg och V. E. Hegg.	1830 ^{24/8} 1844 ^{1/5} 1884 ^{10/1} 1824 ^{23/12}	— — — 12	60 — — 105	1,200 — — 2,100	— — — —	Kommunalnämnden. D:o.
Bergströmska fonden i Svenarums socken.	Till äldre ogifta kvinnor, som genom ärbar och dygdig vandel gjort sig där af förtjenta.	Mamsell Maria Bergström.	1813 ^{1/11} 1803 ^{14/1}	7 25	5 5	100 100	— —	D:o. Kommunalstyrelsen.
Hultmanska donationen.	Till fattiga i Hylletofta socken hvarje 1 november.	Bokbindaren Joh. Hultman.	1821 ^{14/5}	25	5	100	—	D:o.
Linnæi den äldres donation.	Understöd åt Nydala sockens mest behöfvande fattighjon.	Knut Magnus Linnæus.	1811 ^{26/6}	25	3	50	—	D:o.
Linnæi den yngres d:o.	D:o	Johan Jakob Linnæus.	1873 ^{28/3}	12	50	1,000	—	Pastor och kyrkovårdarne i församlingarna.
Ryttmästaren Silfversparres d:o.	D:o	Ryttmästare Silfversparre.	1851 ^{20/5}	—	15	343	—	Kyrkorådet.
Bevellska donationsfonden.	Understöd och hjälp åt 9 af Rydaholms och 3 af Gällaryds sockens mest älderstigna fattiga.	C. E. Bexell, teol. dr, kyrkoherde.	—	—	7	175	—	D:o.
Örnbergiska donationen i Växtorps socken.	Till socknens fattiga.	Kontraktsposten J. J. Örnberg.	1881 ^{30/9}	1	4	100	—	Pastor och kyrkovårdarne.
D:o d:o i Tånö socken.	Årliga räntan öfverlemnas till fattigkassan.	Densamme.	—	—	2	8	—	D:o.
Oseen-Gyllenbågska donationen.	Understöd åt en gudfruktig, fattig, men icke fattighjälps åtnjutande, helst sjuklig person i Vätthults socken.	Kontraktsposten P. E. Oseen och h. h. Anne Charlotte Gyllenbåga.	1883 ^{27/19} 1871 ^{6/10}	2 —	6 —	150 2,096	— —	Kyrkoherden. Kommunalnämnden.
D:o d:o	D:o åt två d:o i Båraryds socken.	Desamma.	—	—	4	16	—	D:o.
D:o d:o	D:o åt fyra d:o i Villstads socken.	Desamma.	1883 ^{27/19}	2	6	150	—	Kyrkoherden.
Drottning Sofias gåfvofond.	Understöd till en eller två fattiga i Reftele socken.	H. M. Drottning Sofia.	1871 ^{6/10}	—	—	2,096	—	Kommunalnämnden.
Åcke donationsfond.	Understöd till de fattigaste i Forsheda socken.	Hemma-segaren Jonas Jönsson.	1809 ^{4/11}	6	37	733	—	Pastor och kyrkovårdarne.
Rydénska magasinsfonden.	Understöd till de fattigaste hjonelagen i Södra Hestra församling, som halva de flesta barnen under tolf år.	Kontraktsposten Anders Rydén.	1881 ^{30/9}	2	10	200	—	D:o.
Oseenska donationen.	Understöd till två gudfruktiga, fattiga, men icke fattighjälps åtnjutande, helst sjukliga personer i Södra Hestra socken.	Kontraktsposten P. E. Oseen och h. h. Anne Charlotte Gyllenbåga.	—	—	1	5	—	D:o.
D:o d:o	D:o till en d:o i Gryteryds socken.	Desamma.	1871 ^{6/10}	—	—	2,409	—	Kommunalnämnden.
Jonas Jönsson Bolins donationsfond.	Understöd till de fattigaste i Dannäs socken.	Hemma-segaren Jonas Jönsson Bolin.	1874 ^{16/9}	31	75	1,500	—	Tre af kommunalstämman i Gnosjö utsedda personer.
Söllstorps d:o.	Understöd till sådana fattiga, som egna sig åt jordbruk på sina torp.	F. d. nämndemannen Sven Persson o. h. h. Johanna Lemin.	Okändt.	—	4	100	—	Kommunalnämnden i Vätthult.
Leminska donationen.	Understöd åt fattiga.	—	—	—	—	—	—	D:o d:o.
Jan Anderssonska d:o.	D:o	Undantagsman J. Andersson.	1866 ^{9/8}	—	7	167	—	D:o d:o.
Dracanderska d:o.	D:o	Komminister Dracander.	1811 ^{9/9}	—	1	17	—	D:o d:o.
Eva Maria Johannesdotters donationsfond.	Understöd åt fattiga arbetare vid Häryds bruk.	Eva Maria Johannesdotter i Häryd.	1879 ^{1/9}	8	100	2,000	—	Inspektör A. Svensson på Häryds bruk.
Erikssonska donationen.	Understöd till fattiga, som icke åtnjuta full försörjning.	Hemma-segarne M. Eriksson och J. Eriksson.	1869 ^{15/4}	28	54	447	—	Kommunalnämnden i Bredaryd.
Baggarisdonationen.	Understöd till 3 å 4 fattiga, ej fattighjälps åtnjutande familjer.	Hemma-segaren Johannes Eriksson och h. h. Märta Larsdotter.	1871 ^{20/4}	—	33	667	—	Fattigvårdsstyrelsen i Ås.
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.								
Ribbingska donationsfonden.	Till fattiga, flitiga småskolebarn i Barkeryds socken.	Ribbingska släkten.	1877	12	16	404	—	Kyrkorådet.
Sandvallska d:o.	Värnlösa, minderåriga barns underhåll från deras späda ålder, intill dess de fyllt fjorton år, inom Tveta härad.	Mamsell Johanna Sandvall.	1851 ^{29/12}	15	180	4,719	—	Kontraktsposten i Tveta härad.
Ribbingska donationen.	Till fattiga, välartade folkskolebarn å Visingsö vid afgång ur folkskolan.	Arvid Ribbing, domare i Tveta, Vista o. Mo härad.	1877	6	5	136	—	Pastor.
D:o d:o.	Premier åt skolbarn i Grenua socken.	Densamme.	Uppgift saknas.	44	22	489	—	Skolorådet.
Starkelinska fonden.	Till fattiga barn inom Skärstads socken.	Bokhållaren J. Starkelin.	1813 ^{8/3}	5	17	333	—	Kommunalnämnden.
Ribbingska donationen.	Till flitiga skolbarn vid årsexamen i Bottnaryds, Mulseryds och Angerdshestra socknar.	Arvid Ribbing.	1857 ^{28/10}	—	16	442	—	Skoloråden i de tre sockarna.
Alméniska d:o.	Till böcker och kläder åt fattiga skolbarn i Källeryds socken.	Prosten Johan Abr. Almén.	1848 ^{15/3}	3	7	167	—	Skolorådet.
Rackshultska donationsfonden.	Till beklädnad af fattiga småskolebarn i Åsenhöga socken.	Hemma-segaren Johannes Andersson i Rackshult.	1870 ^{28/12}	5	12	333	—	D:o.
Alméniska d:o.	Till böcker och kläder åt fattiga skolbarn i Åsenhöga socken.	Prosten Johan Abr. Almén.	1848 ^{15/3}	4	15	383	—	D:o.
»Tre små vänners sparpenning.»	Inköp af 2 ex. af nya testamentet eller annan religiös bok till 2 kvinnliga konfirmander.	Löjtnant Mauritz Stigell.	1855 ^{29/11}	2	2	36	—	Pastor i Stengårdshult.
Osbeckska donationen.	Till folkskolelärares i Sanderyds socken aflöning.	Bengt Osbeck.	1828 ^{13/7}	1	66	1,667	—	Skolorådet.
Ribbingska d:o.	Folkskolans i Sanderyds socken fromma.	Ribbingska släkten.	E: kändt.	—	5	110	—	D:o.
Mattssons donationsfond.	Till fattiga barns vård inom Sanderyds socken.	Hem-eg. Anders Mattsson.	1852 ^{17/8}	4	100	2,000	—	Kommunalnämnden.
Ribbingska fonden.	Understöd åt skolbarn i Barnarps socken.	Ribbingska släkten.	—	17	5	140	—	Skolorådet.
Nordströmska d:o.	D:o	—	—	80	28	561	—	D:o.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning under år 1900		7. Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	8. Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
Eckerströmska fonden.	Fattiga barns uppfostran i Barnarps socken.	Fredrik Eckerström.	1844 ¹⁰ 6	10	315	7,200	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Norlinska d:o.	D:o d:o.	Komminister Norlin.	1866 ¹⁵ 5	2	32	750	—	D:o.	
Ribbingska donationen.	Premier åt flitiga skolbarn i Måsarps socken.	—	—	26	8	227	—	Skolrådet.	
Isak Petterssons donation.	D:o d:o.	Hem.-eg. Isak Pettersson.	1883 ² 7	20	5	100	—	D:o.	
Gustaf Jonssons fond.	Beklädnad åt fattiga skolbarn i Måsarps socken.	Hem.-eg. Gustaf Jonsson i Trauhult.	1893 ²³ 11	4	20	520	—	D:o.	
Johannes Danielssons donation.	Understöd åt fattiga barn i Barnarps socken om julen.	Johannes Danielsson.	1893 ¹ 1	25	25	500	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
J. A. Åbergs skolpremiifond.	Att lemna premier till skolbarn i Tranås köping.	Landbrukaren J. A. Åberg.	1882 ⁷ 5	10	50	1,050	—	Kommunalnämnden.	
Småskolekassan.	Understöd åt en småskola i Bredestads socken.	Gustafva Abrahamsdotter.	1878 ⁴ 1	—	26	530	—	Skolrådet.	
Maja Stina Jönsdotters donationsfond.	Beklädnad och underhåll af fattiga skolbarn inom Askeryds socken.	Hemmansegaredottern Maja Stina Jönsdotter.	1883 ¹⁵ 1	15	50	1,000	—	D:o.	
Nymanssonska donationskassan.	Fattiga barns i Lommaryds socken upptuktelse i gudsfruktan och de för landtmän angelägnaste yrken.	Kontraktsposten Adolf Nymansson.	1822 ¹⁰ 3	41	230	4,619	—	Kommunalnämnden.	
Wassnerska donationsfonden.	Att bekläda fattiga skolbarn från Lommaryds socken.	Pastor C. J. Wassner.	1883 ⁶ 11	5	50	1,000	—	Skolrådet.	
Bergenstråleska fonden.	Att bilda lifränta åt skolbarn i Adelöfs socken och till premier åt dessa barn.	Landshöfding C. G. Bergenstråhle.	1861 ⁴ 10	3	15	500	—	D:o.	
Gallemlåfonden.	Understöd åt fattiga gossar i Adelöfs socken.	Hemmansegaren Jonas Jonsson.	1871 ³⁰ 10	15	25	500	—	Kommunalnämnden.	
Danstorpska testamentsfonden.	Beklädnad till julen åt 5 fattiga barn i Norra Solberga socken.	Hemmansegaren G. Carlsson och h. h.	1883 ² 3	5	50	1,000	—	D:o.	
Berggrenska donationsfonden.	Beredande af arbetsförtjänst åt fattiga kvinnor i Flisby socken och lemmande af bidrag till fattiga barns uppfostran.	Öfverkommissarien J. E. Berggren.	1859 ¹⁴ 3	3	145	6,428	—	En direktion af 13 personer.	
Johanssons i Östra Näs donationsfond.	Beklädnad åt fattiga barn.	Landbrukaren Johansson i Östra Näs.	1857 ³ 3	20	10	200	—	Kommunalnämnden i Höreda.	
Fröken Gustafssons i Heddarp d:o.	D:o d:o.	Fröken Ebba Gustafsson.	1884 ²⁰ 8	9	50	1,000	—	D:o d:o.	
Hederstjernska barnhemsfonden.	Upprättande af ett barnhem i Höreda socken.	Generalmajoren C. J. Hederstjerna.	1869 ¹² 10	—	—	8,640	1,000	D:o d:o.	
Lindqvistska donationsfonden.	Till kläder m. m. åt behöfvande skolbarn i Mellby socken.	Kofferdikapten N. Lindqvist.	1868 ²¹ 3	20	75	1,500	—	Skolrådet.	
Helena Sjögréens donationsfond.	Fattiga skolbarus från Ingatorps socken beklädnad.	Änkefru Helena Sjögréen, f. Wallér.	1888 ¹⁴ 11	14	75	1,632	—	D:o.	
Ekenbergska donationen.	Fattiga, företrädesvis föräldralösa barns i Häseby socken undervisning i innanläsning och de första religionsbegreppen.	Maria Kristina Ekenberg.	1836 ²⁴ 5	—	—	166	—	Pastor och kyrkovårdar.	7)
Fröströmska fonden i Hults socken.	Fattiga skolbarus i Hults socken bespisande.	Kyrkoherden A. E. Fröström.	1882 ³⁰ 9	19	28	1,000	—	Skolrådet.	
D:o i Edshults socken.	D:o i Edshults socken d:o.	Densamme.	1882 ³⁰ 9	14	45	1,000	—	D:o.	
Keijska donationen.	Bidrag till uppfostran af fattiga barn i Edshults socken, hvilkas mödrar affidit i barsäng, eller i brist därpå till inköpande af katekeser och psalmböcker åt fattiga skolbarn därstädes.	Ryttmästaren J. M. Keij.	1800 ² 3	7	22	500	—	Kyrkorådet.	
Alseda pastorats barnhem.	Uppfostran åt fattiga barn.	Kyrkoherden C. J. Petersson i Fröderyd.	1859 ⁵ 10	12	925	6,000	6,000	En styrelse.	
Malmstenska donationen.	Till fattiga och flitiga skolbarn.	Collega scholæ Joh. Malmsten.	1851 ²⁵ 4	35	80	1,733	—	Kyrkovårdarne.	
Anders Jonassons d:o.	Uppmuntran åt flitiga skolbarn.	Hemmansegaren A. Jonasson jämte hustru.	1866 ¹⁶ 3	—	—	305	—	D:o.	8)
Forsströmska fonden till Vallsjö socken.	Till flitiga skolbarn inom socknen.	Folkskolläraren P. M. Forsström.	1881 ²⁰ 10	—	45	750	—	D:o.	
Vallsjö sockens bokmedelskassa.	Till biblar åt årets nattvardsbarn.	Peter Håkansson, Knäfvellsby.	1862 ¹ 5	33	33	231	—	D:o.	
Nilssonska donationen till Norra Sandsjö socken.	Välgörande ändamål bland socknens fattiga.	F. d. stationsinspektör Nils Nilsson, Sandsjö.	1894 ¹⁰ 2	—	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Peterssonska bibelfonden i Nydala socken.	Inköp af biblar åt de fattigaste af årets nattvardsbarn.	Kyrkoherden P. A. Petersson i Olmestad.	1875 ¹⁰ 12	8	11	410	—	Kyrkorådet.	
Stedtaka donationen, eller premiifonden, i d:o.	Till premie åt ett af årets flitigaste nattvardsbarn.	Lagmannen C. L. Stedt.	1826 ⁸ 10	1	8	150	—	Kommunalstyrelsen.	

Åkerlundska donationen.	Beklädnadshjälp åt ett ärligt och behöfvande Byarums församlings skolbarn, som är sedigt och flitigt.	Bruksegaren Andreas Åkerlund.	1852 ¹⁷ 4	1	6	157	—	Pastor och ledamöterna i skolstyrelsen.
Hamiltonska donationsfonden.	Understöd till fattiga barn.	Grefve J. Hamilton.	Okändt.	4	60	1,500	—	Kommunalnämnden i Vernamo landskommun.
Johanna Gabrielsdotters fond i Fryele socken.	Till fattiga skolbarn inom Fryele socken.	Änkan Johanna Gabrielsdotter.	1871 ²⁰ 9	18	68	500	—	Handlanden C. J. Gustafsson i Fryele.
Lindeströmska fonden.	Underlättande af fattiga barns skolgång i Unnarvads och Jälnufta socknar.	Kyrkoherden dr C. Lindeström.	1818 ⁷ 12	160	775	20,987	—	Kyrkoherden och två kyrkovärdar.
Prosten Nilssons donation.	Belöningar till skolbarn.	Prosten C. M. Nilsson.	1876 ¹¹ 10	4	14	300	—	Skolkassören i Reftele.
Drottning Sofias slöjdskolofond.	Slöjdskolans befrämjande i Reftele.	H. M. Drottning Sofia.	1883 ²⁷ 12	—	—	150	—	Skolrådet.
Gislaveds folkskole-donationsfond.	Bidrag till lön åt folkskolläraren i Gislaved och till Gislaveds bibliotek.	Handlanden Johan Orre.	1876 ¹⁸ 2	—	400	8,000	—	Handlandena C. J. Molander, G. W. Rydin och J. Westström.
Kajsa Magnidotters donationsfond.	Understöd till två fattiga, flitiga och sedliga skolbarn.	Pigan Kajsa Maguidotter i Aborrakull.	1881 ⁸ 1	2	8	200	—	Våthults församling.
Nordin-Nymanska fonden.	Understöd åt fattiga skolbarn i Våthults socken.	Kontraktsposten D. Nordin.	1846 ²⁶ 10	3	5	310	—	D:o.
D:o d:o.	D:o d:o i Bärarvads socken.	Densamme.	1846 ²⁶ 10	1	2	218	—	D:o.
Ekströms och Mattssons donation.	Fattiga barns inom Anderstorps socken undervisning i kristendom.	Skräddaren Peter Ekström och hem.-eg. Joh. Mattsson.	1842 ²¹ 6	—	36	900	—	Skolrådet.
J. Orres donationsfond.	Folk- och småskolornas underhåll inom Bredaryds socken.	Rentier Johs Orre.	1869 ¹⁵ 4	—	180	4,000	—	D:o.
Ekenäsdonationen.	Hjälp åt fattiga skolbarn.	Hem.-eg. Lars M. Magnusson och Anna Stina Petersdotter.	1887 ¹⁷ 1	8	40	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen i Färgaryd.
J. A. Johanssons donation.	Premier åt flitiga skolbarn.	F. d. hem.-eg. J. A. Johansson.	1887 ³⁰ 5	7	10	200	—	Skolrådet i Sandvik.
Bergska fonden.	Belöningar åt fattiga, flitiga och välartade skolbarn.	Fru Maria Samueldotter Berg.	1877 ² 6	—	3	525	—	D:o i Långaryd.
Fru Landgrens donation.	Premier åt fattiga och flitiga skolbarn i Bosebo socken.	Änkefru Sofia Elisabeth Landgren.	1884 ²⁶ 4	9	40	1,000	—	Skolrådets och kommunalnämndens ordförande.
Dracanderska donationen.	Understöd till fattiga barns kristendomsundervisning i Våthults socken.	Komministern Jonas Dracander d. y.	1815 (?)	—	3	75	—	Våthults församling.
D:o d:o.	Fattiga barns undervisning i kristendom i Bäraryd.	Densamme.	—	—	—	103	—	Bäraryds d:o.
Nordin-Nymanska donationen.	Understöd åt fattiga skolbarn i Våthults socken.	Kontraktsposten D. Nordin.	Okändt.	—	10	250	—	Kommunalnämnden.
Katarina Bengtsdotters gåfvomedel.	Fattiga skolbarns beklädnad.	Hemmansegareänkan Katarina Bengtsdotter.	1895 ⁸ 7	18	45	1,000	—	Kommunal- och fattigvårdsstyrelsen i Ås.
Bengt Olofssons donation.	D:o d:o.	Hem.-eg. Bengt Olofsson.	1888 ⁷ 2	—	9	210	—	Skolrådet i Långaryd.
<i>c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
Jacobifonden.	Inrättande af en folkhögskola inom Norra och Södra Vedbo eller angränsande härad.	Länsveterinären L. Jacobi.	1869 ⁴ 3	—	517	10,333	—	Kyrko- och skolråden i Vireda och Hagrida.
<i>d) Stiftelser för sjukvård.</i>								
Säfsjö sanatorijsjukhjälpfond.	Beredande af understöd åt medellösa bröstsjuka inom Säfsjö municipalsamhälle.	Kurgäster vid Säfsjö sanatorium.	1876 ¹ 8	1	30	2,133	—	Ordföranden i Säfsjö municipalnämnd och komministern i Norra Ljunga.
Vrigstads hospitalskassa.	Att lemna underhåll åt 4 hospitalshjon.	Göran Gyllenstjerna.	1570 ⁴ 6	4	313	—	—	Kommunalnämnden.
Rydströmska fonden.	Bidrag till nybyggnader, reparationer å fastigheter o. d. efter medgifvande af donatorn.	Förre kassören J. E. Rydström.	1867	—	795	931	—	Styrelsen för Vernamo sjukstuga.
Häradshöfding Ekenmans frisäng.	Underhåll af en frisäng å Vernamo sjukstuga.	Insamling inom häradet.	1880 ⁶ 9	—	—	1,475	—	D:o.
Löfvenskiöldska sjukhusfonden.	Fri sjukvård åt fattiga sjuka.	Hofmarskalcken Sal. Löfvenskiöld.	1888 ²⁴ 8	16	223	10,000	—	Gislaveds sjukhusstyrelse.
Bexellska sjukvårdsfonden.	Anskaffande af nödiga medikamenter åt fattiga sjuka.	Kyrkoherden Josef Bexell.	1879 ¹⁷ 4	4	18	400	—	Pastor i Långaryd.
Färgaryds sjukvårds-kassa.	Beredande af sjukvård åt medellösa sjuka i Färgaryd.	Densamme.	—	5	31	700	—	D:o d:o.
Rydénska donationen.	Understöd till 3 af de svårast sjuka och fattigaste personer i Södra Hestra socken med 5 kr. till hvardera.	Hemmansegaren J. Rydén.	1887 ²⁶ 3	3	15	300	—	Södra Hestra församlings pastor och kyrkovärdar.
<i>e) Sjuk- och begravningskassor.</i>								
Barnarps sjuk-kassa.	Sjukhjälp.	Föreningsmedlemmar.	1887	38	502	2,036	—	En styrelse.
Norrahammars bruks sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	D:o.	1882	—	4,000	—	—	D:o.
Norrahammars allmänna sjukhjälpförening.	D:o.	D:o.	1896 ²² 11	44	896	623	—	D:o.

10)

11)

12)

13)

14)

15)

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSALTAL M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek (fastighetsvärdet inräknadt vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Årskiften.
Norrahammars absoluta nykterhetsförenings sjuk-kassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Föreningsmedlemmar.	1890	25	362	260	—	Kassören.	16)
Norrahammars hundramannaförening.	D:o d:o.	D:o.	1889	24	313	486	—	D:o.	
Månsarps sjukhjälpförening.	D:o d:o.	D:o.	1896	16	243	116	—	En styrelse.	17)
Forserums bobinfabriks personals sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1896 ²⁹ 5	63	2,639	2,205	—	D:o.	18)
Nässjö hundramannaförenings d:o.	D:o d:o.	A. Törnqvist, fanjunkare.	1897 ²³ 1	14	255	580	—	D:o.	19)
Nässjö stolfabriks sjukhjälpkassa.	Sjuk- och olycksfallshjälp.	Svarfvaren Emil Karlsson i Nässjö.	1897 ¹⁵ 7	11	88	320	—	D:o.	20)
Sunds glasbruks arbetares understödsförening.	D:o d:o.	Medlemmar.	1897 ¹⁵ 11	1	30	714	—	D:o.	
Svenska compo-boards arbetares sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	D:o.	1900 ² 6	10	273	294	—	D:o.	21)
Husqvarna arbetares d:o.	D:o d:o.	D:o.	1870 ³ 8	303	11,327	23,749	—	D:o.	22)
Steusholms fabriks arbetares d:o.	D:o d:o.	D:o.	1891 ¹⁸ 2	16	154	315	—	D:o.	23)
Husqvarna hundramannaförening nr 1.	D:o d:o.	D:o.	1882 ⁴ 10	31	1,074	606	—	D:o.	24)
D:o nr 2.	D:o d:o.	D:o.	1882 ⁴ 11	18	485	562	—	D:o.	25)
D:o nr 3.	D:o d:o.	D:o.	1897 ¹ 1	39	998	391	—	D:o.	26)
D:o nr 4.	D:o d:o.	D:o.	1897 ⁵ 2	11	363	330	—	D:o.	27)
D:o nr 5.	D:o d:o.	D:o.	1899 ² 3	27	583	355	—	D:o.	28)
D:o nr 6.	D:o d:o.	D:o.	1899 ⁹ 3	20	508	310	—	D:o.	29)
Tranås sjuk- och begravningsfond.	D:o d:o.	Svarfvaren C. L. Johansson.	1884 ¹³ 2	97	2,423	3,915	—	D:o.	30)
Askeryds församlings sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Medlemmar.	1892 ¹⁶ 12	5	55	2,765	—	D:o.	31)
Aneby sjukhjälpförening.	Sjukhjälp.	D:o.	1896	5	72	558	—	D:o.	32)
Frinnaryds d:o.	D:o.	D:o.	1900	—	—	84	—	D:o.	33)
Lommaryds d:o.	Sjuk- och begravningshjälp.	Skolläraren C. F. Johansson.	1892 ²⁰ 4	9	224	1,257	—	D:o.	34)
Flisby d:o.	Sjukhjälp.	Föreningsmedlemmar.	1898 ¹⁰ 7	10	227	388	—	D:o.	35)
Eksjö landsförsamlings sjuk- och begravningshjälpkassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	D:o.	1895 ¹³ 2	19	170	738	—	D:o.	36)
Höreda o. Medelby sjuk-kassa.	D:o d:o.	D:o.	1893 ²⁶ 2	40	797	3,529	—	D:o.	37)
Solberga d:o.	Sjukhjälp.	Banmästaren A. Struts m. fl.	1892 ²⁶ 3	15	150	834	—	D:o.	38)
Hvetlanda sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Föreningsmedlemmar.	1886 ²⁴ 3	21	542	3,839	—	D:o.	39)
Hvetlanda hundramannaförening.	D:o d:o.	D:o.	1887 ²⁷ 2	38	774	7,219	—	D:o.	40)
Hvetlanda nykterhetsvänner sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1883 ²³ 4	7	200	1,197	—	D:o.	41)
Hvetlanda norra d:o.	D:o d:o.	D:o.	1897 ⁴ 11	16	255	442	—	D:o.	42)
Björkö sjukhjälpförening.	D:o d:o.	D:o.	1898 ⁹ 1	11	56	723	—	D:o.	43)
Skede sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1896 ¹⁶ 2	10	226	1,288	—	D:o.	44)
Pauliströms d:o.	D:o d:o.	D:o.	1899 ¹² 3	5	37	412	—	D:o.	45)
Säfsjö självhjälpförening.	D:o d:o.	D:o.	1899 ⁹ 1	22	397	2,872	—	D:o.	46)
Bodafors sjuk- och begravningshjälpförening.	Understöd åt arbetare vid Bodafors fabriker.	Arbetarne vid Bodafors.	1886	144	3,003	1,346	—	Bodafors stol- och möbelfabriks aktieföretag.	47)
Vernamo fabriks sjukhjälpförening.	Understöd till sjuk medlem.	D:o vid Vernamo stol- och möbelfabrik.	1892 ²² 1	34	640	751	—	En styrelse.	48)
Vernamo familjeförenings sjuk-kassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Bokbindaren P. Ljunggren m. fl.	1880	20	658	1,051	—	D:o.	49)
Vernamo hundramannaförening.	Sjuk- och begravningshjälp samt att för inom Vernamo köping med omnejd boende personer bildas en sparkassa.	Snickaren J. Petersson och garfvaren C. G. Fagerberg.	1889	11	160	1,211	—	Skolläraren J. Nilsson i Nederby.	50)
Gislaveds sjuk-kassa.	Sjukhjälp.	Gislaveds goodtemplare.	1896	3	71	700	—	En styrelse.	51)

Pensionsfonder (utan afgifter af delegare).

Löfvenskiöldska sekularfonden.	Beredande af lifränta åt alla å Nissafors gods födda barn samt understöd åt fattiga å Nissafors bruk.	Hofmarskalken S. Löfvenskiöld.	1875 ¹ / ₁₁	77	928	20,000	—	Kommunalnämnden i Öre-ryd.
Vrigstads krigsmanskassa.	Underhåll åt i fält sårade krigsmän från Vrigstad.	Frivilliga bidrag.	1814 ¹⁴ / ₆	—	—	1,422	—	Kommunalnämnden.
Krigsmanskassan i Nydala.	Understöd åt änkor efter i krig fallne krigsmän från Nydala socken.	Nydala församling.	1814 ¹⁸ / ₉	—	—	315	—	Kommunalstyrelsen.
Carl Svenssons i Kolfvarp donationsfond.	Till insättning i lifränteanstalter för barn af fattiga föräldrar.	Hemmansegaren Carl Svensson.	1875 ⁴ / ₁₂	19	95	1,072	—	Kyrkostyrelsen i Rydaholm.
D:o d:o.	Till förmån för 10 fattiga änkor.	Densamme.	1876 ²² / ₉			1,000	—	D:o d:o.
Svenssonska fonden.	Bildande af lifränta.	Landtbrukaren J. M. Svensson i Flishult.	1886 ²⁷ / ₃	3	44	1,100	—	Näsby församlings kyrkoråd.
Komministern J. M. Koræni donationsfond.	Bostad och vedbrand samt 50 kr. årligen åt 4 fattiga prästänkor eller prostänkor m. m.	Komministern J. M. Korænius.	1889 ²² / ₈	15	750	28,500	14,500	En direktion af 5 präster.
Ståhlska donationsfonden i Skirö.	Insättningar i Jönköpings läns pensionsförening för under året födda barn.	Kontraktsposten C. H. Ståhl.	1881 ⁹ / ₇	10	100	2,512	—	Kommunalnämnden.
D:o d:o i Nye socken.	Till pensioner åt åldriga personer.	Densamme.	—	19	155	2,635	—	D:o.
Liljenstolpeska donationsfonden.	Insättning i lifränteanstalt för fattiga barn.	Öfversten Carl Liljenstolpe.	1863 ¹³ / ₄	4	40	1,028	—	D:o i Steuberga.
Sven Tropps donation.	D:o d:o i Barnarps socken.	Sven Tropp.	1891 ¹⁸ / ₄	2	10	200	—	Fattigvårdsstyrelsen.

h) Andra stiftelser och inrättningar.

Löfvenskiöldska lönefonden.	Räntan tillfaller »Källeryds godsare» till hjälp vid prästlörens utbetalande.	Hofmarskalken S. Löfvenskiöld.	1868 ⁶ / ₁₂	20	40	1,000	—	Kommunalnämnden.
Frih. G. Löfvenskiölds grafvårdsfond.	Underhåll af Löfvenskiöldska släktens grafvårdar å Källeryds kyrkogård och i mån af tillgång understöd åt socknens fattiga.	Gab. Löfvenskiöld o. h. h., f. Coljet.	1848 ¹⁰ / ₅	—	349	7,504	—	Landshöfdingen i Jönköpings län. ⁵²⁾
Hamiltonska fonden.	Att bereda arbetsförtjenst åt fattiga.	Öfverståhållaren J. Hamilton.	1840 ⁴ / ₁₁	1	50	3,291	—	Kommunalstyrelsen i Skärstad.
Ekmanska donationsfonden.	Räntan utdelas åt någon behöfvande inom socknen, som åtager sig vården af prosten Ekmans graf å Visingsö.	Fil. dr. A. W. Ekman.	1881 ³ / ₇	1	13	250	—	Kyrkoherden å Visingsö.
Kyrkobyggnadskassan i Barnarps socken.	Till fond för blifvande kyrkobyggnad.	—	—	—	—	10,234	—	Kyrkorådet.
Härdska donationskassan.	Anses tillhöra kyrkans medel och ökas hvarje år med räntan.	—	—	—	—	92	—	D:o.
Ståhlska donationsfonden.	Att underhålla och vårda Ståhlska grafven i Skirö.	Kontraktsposten C. H. Ståhl.	1881 ¹⁵ / ₁₁	—	—	2,295	—	D:o.
Larssonska donationen.	Räntan användes för Vallsjö kyrkogårds planteringar, sedan Larssonska grafven blifvit vårdad.	Carl Adolf Larsson.	1899 ¹⁵ / ₁₂	—	—	500	—	Kyrkovårdarne i Malmbäck.
Lindströmska grafvårdsfonden.	Lindströmska grafvens å Ed vård och underhåll.	Grosshandlaren L. J. Lindströms sterbhus.	1884 ¹ / ₁₁	1	2	463	—	Kyrkorådet i Växtorp.
En äng.	Anslagen till Båraryds kyrka.	Obekant.	Okändt.	—	8	300	300	Båraryds församling.
Nils Nilssons donationsfond.	Understöd åt blinda i Gnosjö socken.	Landtbrukaren Nils Nilsson.	1863 ¹⁸ / ₅	2	10	545	—	Kyrkorådet.
Rydénska brudgåfvan.	Understöd till en beskedelig flicka af allmogens barn, hvilks föräldrar varit jordbrukare eller hemmansegare.	Kontraktsposten And. Rydén.	1809 ² / ₇	1	23	450	—	Södra Hestra församlings pastor och kyrkovårdar.
Summa			—	2,940	49,198	383,053	62,900	

B. önköpings stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.

Lagmannen J. F. Granschougs fond.	Understöd åt pauvres honteux i länet.	Lagman J. F. Granschoug.	1816 ¹⁴ / ₂	1	16	450	—	Kungl. Maj:ts Befallningshafvande.
Landshöfdingen friherre Lars Hjertas d:o.	D:o åt obemedlade änkor efter tjenstemän vid landsstaten i länet.	Landshöfdingen frih. L. Hjerta.	1842 ³⁰ / ₆	1	42	1,200	—	D:o.
Landshöfding C. G. Bergensträhles d:o.	D:o åt fattiga änkor efter länets kanslivaktmästare.	Landshöfding C. G. Bergensträhle.	1850 ⁷ / ₇	1	20	500	—	D:o.
Witthoffska fonden.	D:o åt medellösa fångar, frigifna från läusecellfängelset.	Hofrättssekreteraren F. Witthoff.	1867 ²⁸ / ₁	—	—	1,124	—	Landssekreteraren och landskamreraren.
Nödhjälpsfonden.	Nödhjälpsfond.	Genom insamling.	1868	—	800	4,924	—	Landshöfdingen. ⁵³⁾
Emil Fischers understödsfond.	Underhåll åt de mest behöfvande i Forserums socken och företrädesvis åt f. d. arbetare vid Öström & Fischers fabriksaktiebolags nedbrunna fabriker.	Grosshandlaren Emil Fischer.	1895 ²⁹ / ₆	7	148	10,000	—	Kungl. Maj:ts Befallningshafvande.
S. Öströms d:o.	D:o d:o.	Grosshandlaren S. Öström.	1895 ²⁹ / ₈	11	167	10,000	—	D:o.
Föreningen till understöd åt pauvres honteux.	Understöd åt behöfvande, som ej anlitat fattigvården.	Åtskilliga samhällsmedlemmar.	1872 ¹⁵ / ₄	102	5,411	126,319	—	Vald styrelse.
Wilhelmina Frisks donationsfond.	Understöd åt fattiga.	Wilhelmina Frisk.	1883 ¹⁴ / ₉	1	107	2,000	—	Drätselkammaren.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till nedanstående antal personer.		Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				af nedanstående hela belopp.	Kronor.	Kronor.	Kronor.		
1869 års nödhjälpsfond.	Framtida afhjälpande af nöd, uppkommen genom arbetsbrist.	Fattigvårdsstyrelsen.	1869 ²⁰ 8	—	—	3,789	—	Drätselkammaren.	
Ulla von Seths donationsfond.	Julgåfvor åt pauvres honteux.	Ulla von Seth.	1866 ⁷ 9	6	175	4,541	—	D:o.	
G. Höckerts d:o.	Understöd åt pauvres honteux.	Häradshöfding G. Höckert.	1876 ²¹ 8	5	160	6,391	—	D:o.	
Fattigkassans grundfond.	Gäldande af löpande utgifter för fattigvården.	Genom insamlingar.	—	—	1,880	35,106	—	D:o.	
8:e-decemberföreningen.	Att bispringa mindre lyckligt lottade föreningsmedlemmar.	Fabrikör L. P. Wahlin.	1865 ⁸ 12	8	260	15,924	—	En styrelse.	
A. L. Sjöbergs fond.	Att understödja inom staden boende hjälpbehöfvande, hvilka ej ätnjuta fattigunderstöd, sedan räntan å 1,000 kronor öfverlemnats till barnhemmet å Löfvingstorp.	Ankefru Augusta Sjöberg.	1891 ¹⁴ 2	10	250	5,000	—	Kyrkorådet.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i> ⁵⁴⁾									
Hofjägmästare Reenstjernas donationsfond.	Understöd åt fattiga barn efter afskedade och aflidne krigsmän vid Jönköpings regemente.	Hofjägmästaren Reenstjerna.	1817 ³⁰ 7	3	21	708	—	Kungl. Maj:ts Befallningshufvande.	
Skyddsföreningens småbarnsskola.	Att hvarje söckendag i föreningslokalen lemna vård och föda åt fattiga barn.	Förening af fruntimmer.	1862 ¹ 5	90	2,850	25,594	8,000	Vald styrelse.	55)
Västra barnhemmet.	D:o d:o.	D:o.	1876 ²¹ 11	65	2,767	29,979	28,263	D:o.	
Barnhemmet å Löfvingstorp.	Att uppfostra värlösa och vanvårdade barn.	Häradshöfdingen Th. H. Odenerants.	1869 ¹⁵ 19	14	2,933	5,959	7,000	D:o.	56)
Jönköpings jultontars fond.	Att med understöd, företrädesvis i kläder, bispringa fattiga barn i skolåldern inom Jönköping.	Sällskapet Jönköpings jultontar.	1891 ²⁷ 11	100	800	15,000	—	Drätselkammaren.	
Eckerströmska donationsfonden.	Underhåll och uppfostran åt 2 eller flere värltade barn.	Assessorn C. G. Eckerström.	1834 ²³ 8	5	370	7,502	—	Kyrkorådet.	
c) <i>Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.</i>									
Sjöbergska stiftelsen.	Lifstidspensioner till vissa personer och stipendier vid allmänna läroverket och Uppsala universitet.	Lektor S. G. Svensson.	1883 ¹¹ 6	3	1,200	35,356	12,300	Drätselkammaren.	
Idas skola.	Inrättande af en praktisk hushållsskola.	Brukseparen O. Ljungqvist och h. h. Ida.	1882 ²⁰ 5	—	—	103,222	5,000	D:o.	
Skolans hage.	Premium åt 1 lärjunge vid allmänna läroverket.	Prostiinnan Katarina Axelgren.	1804 ³ 8	1	10	—	—	Rektor vid läroverket.	82)
Sandstedtska stipendiefonden.	Premier åt 2 lärjungar vid d:o.	A. Sandstedt.	1824 ⁵ 6	2	70	1,800	—	Läroverkskollegiet.	
Stipendiefonden af den 28 januari 1863.	Räntan tilldelas 2 lärjungar i 6:e eller 7:e klassen i d:o.	Medlemmar af samhället.	1863 ²⁸ 1	2	100	4,230	—	D:o.	
Witthoffska stipendiefonden.	Till 2 lärjungar vid d:o.	Hofrättssekreteraren F. Witthoff.	1867 ²⁸ 1	2	40	1,011	—	D:o.	
Munksjö brandpremiifond.	Till 1 lärjunge vid d:o.	Fabriksidkaren J. E. Lundström.	1869 ³¹ 5	1	4	100	—	D:o.	
Musikstipendiefonden.	Till lärjungar vid d:o för skicklighet i musik och sång.	Bildad genom konserter af läroverkets ungdom.	I början af 1860-talet.	4	40	1,010	—	D:o.	
Ragnar Sjöbecks stipendiefond.	Stipendier för flit och framsteg i matematik och naturlära till 2 lärjungar i 5:e klassen vid d:o.	Regementsläkaren L. Th. Sjöbeck med fru.	1869 ³ 3	2	45	1,005	—	D:o.	
C. von Otters bokpremiifond.	Bokpremier vid d:o.	Lagman C. von Otter.	1870 ⁹ 5	—	25	500	—	D:o.	
Antoinettes skolgåfva.	Stipendier till 2 lärjungar vid d:o.	Fröken Antoinette Lejonadler.	1871 ⁸ 4	2	500	11,144	—	D:o.	
Sven Gerhard Westmans fond.	Räntan fördelas årligen mellan 3 till 5 lärjungar i 5:e klassen af d:o, med företräde för i Jönköping födda.	Grosshandlaren G. Westman o. h. h. Karolina Westman.	1876 ¹² 1	5	200	5,063	—	D:o.	
Rosengrenska stipendiefonden.	Till förmån för 1 eller flere studerande vid d:o.	Konrektor J. M. Rosengren.	1826 jan.	1	40	1,382	—	D:o.	
Jönköpings läns f. d. jägareförbunds fond.	Räntan utdelas såsom pris vid den studerande ungdomens målskjutningar eller, om dessa upphöra, till en i zoologi skicklig lärjunge.	Jönköpings läns f. d. jägareförbund.	1878 ¹¹ 2	8	40	1,008	—	D:o.	
Casperssonska fonden.	Räntan tillfaller namngifven person i dess lifstid och sedan 2 lärjungar, som från läroverket afgå till akademien.	Häradshöfding J. F. Caspersson.	1878 ⁷ 9	—	—	3,000	—	D:o.	
Rydénska stipendiefonden.	Stipendium till 1 lärjunge vid allm. läroverket.	Regementspastor C. Rydén.	1879 ¹ 5	1	43	1,010	—	D:o.	

Charlotta Ljungdahls stipendiefond.	Stipendium till 1 lärjunge vid allm. läroverket.	Fröken C. Ljungdahl.	1883 ¹⁰ / ₇	1	45	1,316	—	Läroverkskollegiet.	
Donation å frälseräntan af 1/2 mantal Spexhult. Visingsöfonden.	Till förmån för vaktmästaren vid d:o.	Prostiunan Katarina Axelgren.	1804 ⁴ / ₈	1	65	—	—	D:o.	
1861 års kamratstipendium.	Lönebidrag till lärare, bibliotekarien, läkaren, vaktmästaren, klockaren å Visingsö, stipendier till lärjungar, kostnader för gymnastikinrättningar m. m.	Riksrådet greve Per Brahe d. y. och Katarina Stenbock.	1647 ¹² / ₃ 1654 ⁴ / ₁ 1673 ⁴ / ₁₀	7	875	287,481	—	Rektor vid läroverket.	
Stipendiefonden Simon Joakim Filéns minne.	Till 1 lärjunge vid allmänna läroverket vid flyttning till nedre 6:e klassen.	Tio läroverkets f. d. lärjungar.	1886 ³ / ₈	1	40	1,002	—	Läroverkskollegiet.	
1880 års gymnastikförenings stipendiefond.	Stipendier till 1 eller 2 lärjungar i någon af de två högsta klasserna vid d:o.	F. d. lärjungar till rektor Filén.	1888 ²⁶ / ₅	2	80	2,176	—	D:o.	
Gustaf Adolf Engstrands d:o.	Till en skicklig och nitisk gymnast bland lärjungarne vid d:o.	Jönköpings gymnastikförening.	1893 ²⁷ / ₃	1	5	120	—	D:o.	
Doktor Gustaf Engstrands stipendium.	Till en yngling i 3:e klassen af d:o, hvilken uppfört sig väl samt visat håg och fallenhet för studiet af historia.	Förste stadsläkaren Gustaf Engstrand.	1895 ⁹ / ₁	1	18	518	—	D:o.	
Änkefru Sara Gillbergs fond.	Till en lärjunge vid d:o, som flyttar till öfre 6:e klassen, är infödd Jönköpingsbo, medellös, uppfört sig väl och visat särdeles fallenhet för matematik, med företrädesrätt för lärjunge å reallinien.	Densamme.	1896 ¹⁶ / ₆	1	150	3,000	—	D:o.	
	Till någon yngling i elementarskolan, som visar anlag för slöjd och åtnjuter undervisning i stadens tekniska skola.	Änkefru Sara Gillberg.	1888 ² / ₁	1	25	519	—	Drätselkammaren.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Jeanette Lidboms fond.	Understöd åt fattiga, af obotlig kräftsjukdom lidande person.	Jeanette Lidbom.	1883 ²¹ / ₇	1	18	335	—	Drätselkammaren.	
Jönköpings lasarettsfond för tillfällig hjälp.	D:o åt fattiga sjuka inom länet.	Änkefru Josefine Sager, f. Schönherr.	1881 ²⁰ / ₈	40	317	10,537	—	Lasarettsdirektionen.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Jönköpings 1:sta hundramannaförening.	Sjuk- och begravningshjälp.	Faktor C. B. Eriksson.	1874 ⁶ / ₁₂	34	1,880	848	—	En styrelse.	57)
Jönköpings västra d:o.	D:o.	Skolläraren J. F. Berg.	1875 ⁵ / ₈	37	1,293	4,339	—	D:o.	58)
Jönköpings 3:dje d:o.	D:o.	Tapetseraren C. O. Wassberg.	1875 ² / ₁₀	24	904	868	—	D:o.	59)
Jönköpings nya d:o.	D:o.	A. Nordström.	1885 ¹⁸ / ₅	43	1,661	1,038	—	D:o.	60)
Jönköpings södra d:o.	D:o.	Bruksarbetaren M. P. Berg.	1888 ¹⁴ / ₂	22	520	608	—	D:o.	61)
Ostra brödräfsöreningen.	D:o.	J. P. Saudqvist.	1877 ¹ / ₁₁	36	1,199	1,219	—	D:o.	62)
Västra d:o.	D:o.	Murare C. F. Törnvall.	1875 ⁷ / ₉	36	1,379	1,509	—	D:o.	63)
Sjuk- och begravningskassan vid Jönköpings mekaniska verkstad.	D:o.	Arbetarne.	1872	69	1,817	6,356	—	Jönköpings mekaniska verkstads aktiebolag.	64)
Jönköpings kristliga ynglingaförenings sjuk- och begravningskassa.	D:o.	Ynglingaföreningen.	1879 ¹ / ₂	5	258	212	—	En styrelse.	65)
Jönköpings absoluta nykterhetsförenings d:o.	D:o.	Medlemmarne.	1895 ⁹ / ₂	15	228	1,031	—	D:o.	66)
Skomakarnes d:o.	D:o.	Mästare och gesäller i Jönköping.	1751	4	104	1,290	—	D:o.	
Jönköpings handverkares själfhjälpsförening.	D:o.	Mälaren M. P. Jonsson.	1888 ²² / ₁₀	33	1,254	2,115	—	D:o.	67)
Arbetarnes vid Jönköpings tändsticksfabrik sjukhjälps- och pensionskassa.	D:o och pensioner.	Bolaget.	1872 ²⁹ / ₄	403	8,174	28,842	—	Bolaget.	68)
Munksjö aktiebolags arbetares sjukkassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Brukspatron O. Ljungqvist.	1887 ²² / ₁	165	5,144	570	—	En styrelse.	69)
Föreningen Enighet och Frihet.	D:o.	Muraren C. F. Törnvall.	1892 ⁵ / ₁	25	539	863	—	D:o.	70)
f) Pensionsfonder.									
Svenssonska donationsfonden.	Understöd åt behöfvande änkor och döttrar efter aflidne hofrätts- och landsstatstjenstemän.	Änkan L. M. Svensson.	1836 ¹⁸ / ₆	2	75	1,508	—	Drätselkammaren.	
Pensionsfonden för ålderstigna kvinnliga tjänstehjon.	Angifves af namnet.	Allmänna rådstugan.	1862 ³ / ₃	15	782	14,645	—	D:o.	
Fru Maria Westmans understödsfond.	Understöd åt orkeslösa tjenarinnor.	Grosshandl. G. Westman och hustru.	1891 ²⁸ / ₁	6	268	5,000	—	D:o.	
Henrikssons fond.	Lifstidspension till namngifven person och efter dennes död understöd åt behöfvande.	Okänd.	1891 ²¹ / ₃	—	—	12,654	—	D:o.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela be- lopp. Kronor.	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Casperssonska grafonden.	Underhåll af en familjegrav och återstoden till under- stöd åt orkeslösa tjenarinnor i fattiga om- ständigheter.	Öfveratinnan Elin Lillie- hök, f. Casperason.	1892 ¹⁷ / ₈	1	48	2,612	—	Drätselkammaren.	
Wincklers pensionsfond.	Pensioner åt arbetare vid Jönköpings tändsticks- fabrik.	A. W. Winckler.	1877 ¹² / ₈	98	750	15,002	—	Bolaget.	
C. F. Lundströms pensions- fond.	D:o d:o.	C. F. Lundström.	1883 ³⁰ / ₄	104	1,249	25,926	—	D:o.	
Pensions- och understöds- fonden vid Jönköpings tändsticksfabrik.	D:o och understöd åt d:o.	Bolaget.	1888 ³¹ / ₁₂	31	6,520	131,698	—	D:o.	
g) Pensionskassor.									
Borgerskapets enskilda kassa och Bjuggeska fonden.	Understöd åt åldriga och behöfvande borgare och borgareänkor i Jönköping.	Jönköpings borgerskap och Lars Bjugg.	1815 ⁸ / ₁	67	2,943	69,437	—	Stadens äld-te.	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Bryant & Mays fond.	Nyttigt ändamål för arbetare vid Jönköpings tänd- sticksfabrik.	William Bryant och Francis May.	1858 ⁴ / ₉	—	169	3,814	—	Bolaget.	
Rahmska fonden.	Till nyttigt ändamål för Jönköping.	V. härads höfdingen A. E. Rahm.	1886 ²³ / ₁₁	1	250	5,000	—	Drätselkammaren.	
Bergströmska donationsfon- den.	Inköpande af hus till uthyrning åt fattiga för billig hyra.	Handlanden A. Bergström.	1852 ⁴ / ₃	—	—	27,561	19,000	D:o.	
Gamla brännvinsbolagsfon- dens besparingsfond.	Anslag hvar femte år till något för staden nyttigt ändamål.	Stadsfullmäktige.	1876 ⁸ / ₄	—	50,000	105,184	—	D:o.	21)
Summa				—	1,797	112,530	1,261,599	79,563	
C. I Eksjö stad.									
a) Stiftelser för egenlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
P. Lindahls donation.	Understöd åt 4, högst 5 behöfvande.	P. Lindahl och hustru.	1786 ³⁰ / ₅	20	209	3,000	3,000	Fattigvårdsstyrelsen.	
Stjerncreutzska donationen.	Understöd åt Eksjö stads fattiga.	Härads höfdingen Z. Stjern- creutz.	1807 ² / ₅	—	150	3,001	—	Magistraten och stadens äldste.	22)
C. E. Eckerströms donation.	Understöd åt en fattig borgaränka.	Borgmästaren C. E. Ecker- ström.	1849 ²⁴ / ₁₂	1	25	502	—	Borgerskapets äldste.	
Annette Wilhelmina von Liewens donationsfond.	Understöd åt 6 obemedlade välartade flickor mellan 16 och 20 år.	Härads höfdingen Malte von Liewen.	1860 ¹² / ₃	6	400	8,400	—	Magistraten.	
Ludvig Palmblads donation.	Understöd till 3 fattiga, ålderstigna och välkända kvinnor af den s. k. medelklassen.	Änkefru M. L. Palmblad.	1891 ¹² / ₁₁	3	300	6,006	—	D:o.	
Brita Lundmarks fond.	Understöd till en eller flere af stadens fattiga, som utmärka sig för hederlig och redbar vandel.	Demoiselle Brita Lundmark.	1892 ² / ₆	8	400	8,400	—	D:o.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Lindbladiska fonden.	Understöd åt folkakolan för flickor.	Härads höfdingen A. P. Lind- blad.	1862 ² / ₇	—	101	1,500	1,500	Skolrådet.	
Ljungbergiska d:o.	Beklädnad åt fattiga folkskolebarn.	Fätläkaren N. J. Ljung- berg.	1866 ¹⁶ / ₉	62	250	5,004	—	Magistraten och stadsfull- mäktige.	
Hernlundiska d:o.	Beklädnad och underhåll åt 10 fattiga folkskole- barn.	Handlanden F. P. Hern- lund.	1870 ²¹ / ₂	10	250	5,005	—	D:o d:o.	

c) Stipendiefonder och andra fonder för undervisning.									
Stjernereutzska stipendiefonden.	Underhåll till lärjungar vid Eksjö allmänna läroverk, hvilka hafva hög för studier och äro födda i Eksjö.	Häradshöfdingen Z. Stjerncreutz.	1807 ² / ₅	4	150	3,058	—	Magistraten och stadens äldste.	
Nilsson-Aschanska d:o.	Med $\frac{2}{3}$ af årsräntan understödes 1 vid Eksjö allmänna läroverk studerande släkting till J. L. Aschan, det öfriga af räntan tilldelas 3 af läroverkets lärjungar.	Bergsrådet J. L. Aschan och Karin Aschan, född Nilsson.	1876 ²⁵ / ₁₁	5	230	5,140	—	D:o d:o.	
Hasselska d:o.	Understöd åt fattiga och sedliga lärjungar vid läroverket.	Stadsuppbördskommissarien Z. Hassel i Stockholm.	1859 ³ / ₃	2	135	3,000	—	Läroverkskollegiet.	
Ljungbergiska d:o.	Understöd åt 3 fattiga och sedliga lärjungar vid dessas afgång från läroverket.	Fältläkaren M. J. Ljungberg.	1866 ¹⁵ / ₉	3	225	5,000	—	D:o.	
August Palmblads stipendiefond.	Understöd åt 2 fattiga lärjungar, som äro i studier och seder värlartade och äro födda i eller tillhöra Eksjö stad eller ock äro släktingar till testator.	Rådmanen A. Palmblad.	1868 ¹² / ₇	2	225	5,000	—	D:o.	
Sundellska stipendiefonden.	Understöd åt 1 eller 2 fattiga, flitiga och förberömligt uppförande vitsordade lärjungar vid läroverket.	Apotekaren A. H. Grén i Göteborg.	1869 ¹⁵ / ₆	1	68	1,500	—	D:o.	
Hernlundiska d:o.	Understöd åt fattiga och värlartade studerande vid d:o.	Handlanden F. F. Hernlund.	1870 ²¹ / ₃	4	250	5,005	—	Magistraten och stadsfullmäktige.	
Justeliska d:o.	Stipendier åt lärjungar vid d:o.	Apotekaren M. Justelius i Östersund.	1883 ¹⁵ / ₅	10	135	3,000	—	Läroverkskollegiet.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Ulfsparre-Hägerlychtska stiftelsen.	Sjukvårdsanstalt för Eksjö stad och kringliggande socknar i Norra och Södra Vedbo härad.	Generalmajoren G. Ulfsparre.	1858 ²⁸ / ₈	—	—	5,000	5,000	Särskild direktion.	
Ljungbergiska frisängsfonden.	Frisängar vid lasarettet i Eksjö.	Fältläkaren N. J. Ljungberg.	1866 ¹⁵ / ₉	—	1,568	30,000	—	Magistraten och stadsfullmäktige.	73)
Hernlundiska d:o.	D:o.	Handlanden F. F. Hernlund.	1870 ²¹ / ₃	—	900	20,000	—	Särskild direktion.	74)
Palmbladiska d:o.	D:o.	Ankefru M. L. Palmblad.	1891 ¹² / ₁₁	—	233	5,000	—	D:o.	75)
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Eksjö arbetareförenings sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	—	1865 ³ / ₁₂	28	951	10,450	—	En styrelse.	76)
Hundramannaföreningens d:o.	D:o.	—	1881 ¹¹ / ₁₃	115	3,384	13,950	10,254	D:o.	77)
Eksjö nykterhetsvänners d:o.	D:o.	—	1893 ²³ / ₁	6	166	891	—	D:o.	78)
Föreningen S. H:s d:o.	D:o.	—	1895 ²⁶ / ₁	15	350	421	—	D:o.	79)
f) Pensionsfonder.									
Ljungbergiska gratifikationsfonden.	Årliga gratifikationer åt 3 änkor eller ogifta kvinnor.	Fältläkaren N. J. Ljungberg.	1866 ¹⁵ / ₉	3	250	5,000	—	Magistraten och stadsfullmäktige.	
Justeliska fonden.	Räntan utdelas till fattiga släktingar.	Apotekaren N. Justelius i Östersund.	1883 ¹⁵ / ₅	2	150	3,000	—	Stadsfullmäktige.	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Stjernereutzska donationsfonden till kyrkan.	Underhåll af Eksjö kyrka.	Häradshöfdingen Z. Stjerncreutz.	1807 ² / ₅	—	75	1,501	—	Magistraten och stadsfullmäktige.	
N. J. Sjöstedts donationsfond.	Pensioner åt 4 änkor och 4 döttrar af borgare, uppfostringshjälp åt 8 borgarborn, beklädnad åt fattiga skolborn, bosättningsbidrag åt unge handverkare, julgäfvor åt fattiga.	Prosten N. J. Sjöstedt.	1855 ¹⁸ / ₁₀	123	2,100	30,087	—	Magistraten, pastor, kyrkorådet och stadens äldste.	
Ljungbergiska fonden.	Uppförande af arbetarebostäder.	Fältläkaren N. J. Ljungberg.	1866 ¹⁵ / ₉	—	—	28,980	18,500	Magistraten och stadsfullmäktige.	
Justeliska d:o.	Räntan användes till för Eksjö stad nyttiga ändamål.	Apotekaren M. Justelius i Östersund.	1883 ¹⁵ / ₅	—	150	3,171	—	Stadsfullmäktige.	
Holmska donationsfonden.	D:o d:o, dock icke till bestridande af löpande utgifter.	Borgmästaren E. Holm.	1888 ²⁵ / ₆	—	—	10,042	—	Magistraten.	80)
			Summa	—	433	13,780	239,014	38,254	
D. I Grenna stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dylikt.									
Grenna borgerskaps nödhjälpskassa.	Understöd och hjälp åt afsigkomne borgare, nödställda änkor och onyndiga barn efter aflidne borgare.	Grenna stads borgerskap.	1842 ⁶ / ₄	12	113	5,029	—	Trenne årligen valde styrelseledamöter.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål (och verksamhetsområde).	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1900 till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek (fastighetsvärden inräknade) vid årets slut. Kronor.	Värdet af fastigheter, tillhörande stiftelsen, vid årets slut. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Ridderstråhlska fonden.	Understöd åt 2 fattiga änkor efter borgare eller andra personer inom Grenna stad, kända för ärbart uppförande.	Majoren C. W. Ridderstråhle.	1829 ³ 10	2	75	1,667	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Johan Lindbergs fond.	Understöd åt högst 3 fattiga personer inom Grenna stad.	Garfverifabrikören Johan Lindberg.	1879 ³ 10	2	75	2,000		D:o.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Aktiebolaget Granlunds vagnfabriks olycksfallsförsäkringskassa för arbetarne hos bolaget.	Hjälp under sjukdom och vid olycksfall.	Aktiebolaget Granlunds vagnfabrik.	1896 ²⁶ 5	—	—	1,550		Bolagets styrelse och en af arbetarne utsedd medlem.	⁸¹⁾
Grenna sjukhjälpförening.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	—	1892 ¹⁹ 12	19	531	1,536		En styrelse	⁸²⁾
		Summa	—	35	794	11,782	—		

A n m ä r k n i n g a r.

1) När räntan uppgått till 80 kr., utdelas ²/₄ därpå till paupes honteux, fattiga änkor med barn eller sådana, som genom sjukdom eller olyckor utan eget förvällande kommit i behof utan att vara fattighjon, samt ¹/₄ till hednamissionen. — 2) För fattiggården betalas ett årligt arrende af 250 kronor till Linderås fattigkassa. — 3) Efter understödstagarens död skall räntan användas till flere välgörande ändamål. — 4) I det utdelade understödet ingår 14-88 hl. spannmål, hälften råg och hälften korn. — 5) Utdelning sker ej, förrän kapitalet genom tilläggande af de årliga räntorna uppgått till 4,000 kr. — 6) D:o d:o. Donationsfondens början var 1,000 kr. — 7) Under år 1900 har räntan kommit skolkassan till godo. — 8) Någon utdelning har ej förekommit år 1900. — 9) Årliga räntan utgör 20 kr. En del af räntan har förut varit inestående, hvarför sista utdelningen blifvit större. — 10) Stiftelsen afser ej utdelning. — 11) Räntan tillägges skolkassan årligen. — 12) Räntan ingår i skolkassan, men kapitalet bibehålles oförändradt. — 13) Staten lemnar ett bidrag af 276 kr. årligen. Kassan egde ingen behållning vid 1900 års slut. — 14) Influtna delegareafgifter år 1900 827-62 kr. — 15) 2,000 kr. från bruket och 2,000 kr. från arbetarne. — 16) Influtna delegareafgifter år 1900 338-18 kr. — 17) D:o 269-61 kr. — 18) D:o 1,930-05 kr. — 19) D:o 405-20 kr. — 20) D:o 285-85 kr. — 21) D:o 476-41 kr. — 22) D:o 7,293 kr. — 23) D:o 300 kr. — 24) D:o 1,064 kr. — 25) D:o 368 kr. — 26) D:o 1,037 kr. — 27) D:o 311 kr. — 28) D:o 641 kr. — 29) D:o 520 kr. — 30) D:o 615-70 kr. — 31) D:o 413-70 kr. — 32) D:o 124-49 kr. — 33) D:o 40 kr. — 34) D:o 169 kr. — 35) D:o 525-02 kr. — 36) D:o 381-94 kr. — 37) D:o 1,093-28 kr. — 38) D:o 349-35 kr. — 39) D:o 792-25 kr. — 40) D:o 993-75 kr. — 41) D:o 146-50 kr. — 42) D:o 252 kr. — 43) D:o 271 kr. — 44) D:o

285-75 kr. — 45) D:o 197 kr. — 46) D:o 871 kr. — 47) D:o 2,703-99 kr. — 48) D:o 536 kr. — 49) Medlemmarnes gemensamma tillskott utgjorde kr. 696-76 jämte kr. 1-20 per medlem, för hvilket senare belopp kassan lemnar läkarevärd. — 50) Influtna delegareafgifter år 1900 499-50 kr. — 51) D:o 197 kr. — 52) År 1900 användes 348-60 kr. till gravvårdarne. — 53) Den 11 maj 1896 utbetalades till brandskadade i Säfsjö 800 kr. — 54) Den i förra berättelsen upptagna fonden »Räddningshem för vanvårdade barn» har öfverlemnats till Jönköpings läns fängervårdsförening och af denna användts. Den likaledes i föregående berättelse upptagna Arbets- och beklädnadsfonden vid folkskolan har enligt kyrkostämmans beslut den 8 december 1897 upphört. — 55) Anslag af staden 1,710 kr. — 56) D:o af sparbanken 500 kr. — 57) Influtna delegareafgifter år 1900 2,034-35 kr. — 58) D:o 1,334-61 kr. — 59) D:o 996-20 kr. — 60) D:o 1,736-60 kr. — 61) D:o 545-60 kr. — 62) D:o 605-50 kr. — 63) D:o 1,555-01 kr. — 64) D:o 2,281-54 kr. — 65) D:o 243-84 kr. — 66) D:o 616-76 kr. — 67) D:o 1,974-29 kr. — 68) D:o 7,677-40 kr. — 69) D:o 7,401-48 kr. — 70) D:o 584-05 kr. — 71) Under år 1900 är, jämlikt stadsfullmäktiges beslut den 7 februari 1894, till Kungl. Arméförvaltningen utbetaldt ett belopp af 50,000 kr. — 72) Afkastningen öfverlemnats till fattigvårdsstyrelsen. — 73) 1,045 frisingsdagar. — 74) 600 d:o. — 75) 155 d:o. — 76) Influtna delegareafgifter år 1900 466-65 kr. — 77) D:o 3,743-12 kr. — 78) D:o 217-15 kr. — 79) D:o 285-70 kr. — 80) Räntan utgår tills vidare sasom lifränta till af donatorn bestämd person. — 81) Influtna delegareafgifter år 1900 314-61 kr. — 82) D:o 415-95 kr. — 83) Donationen utgöres af ett område, utan äsatt taxeringsvärde, med en ytvidd af 20 ar 38 kvm.